

AMATI
LV S I T A N I

MEDICI PHYSICI

PRESTANTISSIMI

CURATIONVM ME-
DICINALIVM

CENTVRIA SEPTIMA

*Theſſalicae curaciones habitas com-
munes, varia multiplicique do-
ctrina referta.*

Accesſi INDEX rerum memorabi-
lium copioſiſſimus.

I
N
V
I
R
T
V
E,

E
T
F
O
R
S
V
A
N
A.

LVGDVNI.

APVD GVLIEL. ROVILETIVM

SVE SCVTO VENETO.

1578.

(2)

AMATI
LVSITANI

MEDICI PHYSICI
PRÆSTANTISSIMI,
CVRATIONVM ME-
DICINALIVM

CENTVRIA SEPTIMA,

*Theſſalonica curationes habitas conti-
nens, varia multiplicique do-
ctrina referta.*

Accesit INDEX rerum memorabi-
lium copioſiſſimus.

IN
VIRTVTE,

ET
FORTVNA.

LVGDVNI,
APVD GVLIEL. ROVILLIVM
SVB SCVTO VENETO.

1570.

SAPIENTIA ET

GENERE CLARO,

D. GVEDELIAE

YAHIAE,

AMATVS LVSITANVS

MEDICVS S. P. D.

*Q*UOD V. M. sextae elapse cu-
rationum centuriae finem
imposuissem, hoc scribendi
genus praetermittere, &
ad aliud animum appelle-
re constitueram. tamen enim,
ut verum fatear, Guedeha Yahia, vir sa-
piens, & generoso, huius inscriptionis me per-
tinentiam erat. Ceterum, cum Thessalonice
veniret, urbem nunc, ut olim, totius Mace-
doniae Metropolim, numerofo, varioque popu-
lo refertam, sed forte gravissimis, & seuis-
simum morbis oppresso, dignum duxi, de eius ali-
quid commentari, & septimam hanc centu-
riam edere, & eam in conspectum hominum
mittere, ut paucis iis, saltem artem medicam
exercentes, dignoscant, nunc ut olim, prae se il-

lus temporibus, Graciam grauissimam, seuis-
 simam, complicatisque morbis corripis, tentariue:
 causam, vt ego puto, non paruam, ob quam, tam
 excellentes, diuini que medici, in ea florueret:
 suppeditabat nanque materia, circa quam
 versabantur viri rerum naturalium maximi
 inquisitores, in qua, vt populum iuuarent, &
 eum non raro ab angustiis liberarent, ac non
 paruam gloriam, honores, excellentiamque ca-
 ptarent, consequerenturque, solliciti & diligētes
 ita exstitere, vt præ cæteris nationibus, hoc
 assiduo & frequenti vsu, in hac diuina efflo-
 ruerint arte, emicuerintque, ita vt cæterorum
 populorum hucusque recepti gratique magi-
 stri habeantur. Exemplum duo orbis lumina
 extant, Hippocrates & Galenus, viri Græci,
 quibus morborum variorum inexplicabilium
 occasio, vt dixi, non parum gloria comparauit,
 peperitque. Vbi certe pauci sunt egrotantes,
 medicus ignauus, aut parum expertus euadit;
 vbi vero plures habentur egrotantes, longo
 exercitio, & frequenti vsu, ac assidua expe-
 rientia, eum experientissimum & nobilem in
 arte fieri, sepe nouimus, vt cum Manilio recte
 dixerimus,

Per varios vsus artem experientia fecit.
 vel cum philosophis, frequentatis actibus, ge-
 neratur habitus, per quem ars definitur, &
 absolvitur. Loquimur nanque de Therapeu-
 tice

tice, curatiua artis parte, quæ corpus agrum
 sanitati restituit, profligatque, per contraria
 morbos, cuius hodie vt magis necessaria fre-
 quentior est vsus, vt olim quoque fuit, referen-
 te sic Hippocrate, libro de veteri medicina,
 & Galeno, libro ad Thrasibulum, in quo pro-
 ponitur, num ratio tuenda sanitatis, ad medi-
 cinalem artem, an ad exercitatoriam spectet.
 Occasio igitur tantorum morborum, multum
 me hercle, Græcia medicos nobilitauit, non
 minus ac volucris breuisque temporis occasio,
 aues aucupio dicatas, quas Aristot. sublimipe-
 tas, & humipetas vocat, nos vero falcones, &
 acores appellitare solemus, eas præcipue, quæ
 sub polo arctico nidificant, & aucupes vt cæ-
 teris præstantiores cupiunt, desiderantque. ob
 contractiores nanque eo in loco hyemales lu-
 ces, quæ forte vnam vel alteram tantum con-
 sistent horam, diligētissimam euadunt aues hæ.
 Prædam namque, rapinamque pro victu, exiguo
 huius tempore ad residuum diei, nigerrimum &
 tenebricosum quarant, captentque constrictæ
 cum sint, rapaces, veloces, agiles, ac cæteris di-
 ligentiores fiant necesse est, vt recte cecinerit
 Manilius,

Et labor ingenii miseris dedit, & sua quæq;
 Aduigilare sibi iussit fortuna, premendo.
 Veluti Virgilius, qui connumeratis commodi-
 tatibus, quas Iupiter hominum generi cum

ademisset, coactos esse homines, carit, pulsa a
 cidia veternoūe, operi incumbere,

Tū varia venere artes. labor omnia vincit

Improbis, & duris vrgēs in rebus egestus.
 ob varios igitur morbos, & frequentes, ac con-
 tinuo Greciam invadentes, viri q̄ rerum na-
 turalium contemplatores, illustres medici facti
 sunt, non vero ob numerosam populū. refert
 nanque Galenus, commentario primo, in librū
 de Articulis, enarratione 24. in qua forte de
 luxationibus non visis ab Hippocrate agit,
 ex omnibus ciuitatibus, in quibus Hippocra-
 tes artem exercuit, Smyrnam; quæ hodie in
 Natolia nomen retinet, maiorem esse, quam
 Romæ vnus vicus, plures tunc incolæ habe-
 bat. Cum igitur ex arduis difficillimisq̄ ca-
 sibus in hac ciuitate pertractatis, septimam
 hanc Centuriam componerem, illico eam tibi
 dicandam constitui, Guedelia Yabia, vir sa-
 piens & generose, multū de causis: prima,
 quia sapiens cum sis, ~~omniumque~~
 ac acri quodam ingenio præditus, longe iudi-
 ciorum magnus haberis existimator: quibus
 facile hæc, & huius generis alia, quanti sint
 valoris, & arti medicæ aduentum præstare
 possint, diudicabis. Prætereo humanitatem
 tuam, affabilitatem, morūque suauitatem,
 & mirum quendam candorem, quibus omni-
 bus, mediis filius, excellere videm. Sunt præ-

tece multa alia, quæ me ad hoc munusculum
 tibi offerendam impulere, hospitalitas tuarū &
 omnium tuorum, erga peregrinos, religionis
 cuiuscunque sint; ad hæc munificus & libera-
 lis animus profubueniendi pauperibus, qua
 in re, effusus, (vt nūm) habenis; patrem tuum
 optimæ memoriæ, Moyssem Yabiam, emula-
 ris, felicissimeque imitaris; quæ vt omnes hæc
 Thessalonica noriunt, immeni quadam pesti-
 lentia elapsa, in iuuandis, curandisve pauperi-
 bus egrotantibus, & ipsis mortuis sepeliendis,
 non pauca, nec contemnenda ducatorum mil-
 lia expendit, res omnium consensu, pro Deo
 propitio habendis, haud infima. Sed omnibus
 numeris, Centuria hæc tibi debetur: quia eius
 nonnullis curationibus interfuisti; à sorore
 nanque tua, muliere honoratissima, & opulen-
 ta incipit, & eam honestissima, & veneran-
 de matrona matris tuæ curatio claudit, vt in-
 terim Solomonis Seneoris saceroti tuæ, viri lon-
 giori vita digni obitum taceam, vt vere in hac
 habeas Centuria, prout misera humana fert
 conditio, aliquando quod rideas, & aliquando
 quod plores fleasve; iuxta dicitur; Omnium
 rerum vicissitudo est. Flabes igitur vir gene-
 rose, dedicationis huius Centuriæ rationes,
 quas si, vt spero, alacri animo receperis, ad
 maiora, dubio procul, Anatum deuictum

habebis. Vale. Et cum tua Stere
 feliciter vive, & frue. Thessa-
 lonice, mense Augusto, anno
 facendum vna cum
 pacis hanc

1561.
 * *
 *

AMA

AMATI LV-

SITANI, MEDICI
 PRÆSTANTISSIMI
 Curationum medici-
 nalium suarum

* *
 *

CENTVRIA SEPTIMA.

Curatio prima, in qua agitur de
 Animi deliquio ob macro-
 rem ueniente.

DOMINA Belida, vxor
 Solomonis Seneoris,
 Soluer procera, obe-
 sa, carnosa, tempera-
 tura sanguinea, & que
 sæpe in abortum ve-
 niebat, & ex ea sanguis multus flue-
 bat, quum repente audiret adolescen-
 tem domesticum, ab alio famulo do-
 mi interemptum esse, in animi deli-
 quium ita altum incidit, vt eam emor-

tuum omnes acclamarent. Ego vero qui fortè ad adolescentem deploratū tunc vocatus fui, ad eam alio in cubiculo stantem, diuerto, cuius metacarpij arterias cum tango, pulsus nō percipio, sed ipsam potius dentibus apprime constrictis, clauiculariſve, absq; sensu & motu, tanquam emortuam conspicio. Est enim animi deliquium hoc sauum, & periculosum, ob macrorem, & tristitiam veniens, quod medicorum consensu, restante id Galeno, libro primo Artis curat. ad Glauc., & alibi non raro, curatur odoribus, narium constrictione, capillorū vulsione, vini potu, & vomitu, quibus tu ex aliis Galeni locis adde, frictionibus, ligaturis, cucurbitularum admotione, & similibus. proinde nos exordiū repente sumpsimus à capillorum vulsione, narium, & aurium attractione, digitorum attritione, & variis aliis similibus. Nam, & per interualla suo nomine vocabatur, & ad manus habitum organum aceto exceptum, ad nares admovebatur, veluti nonnulla alia optime olentia, & de maxillis, & constrictis dentibus aperiendis, ligneo cochleari, veluti cuneolis, solliciti admodum

dum eramus. Cæterum, quum hæc nō proficeret, ad brachiorum, & crurium frictiones, & eorum ligaturam, deventum est, & Hippocratis consilio, libro quinto de Morbis popularibus, superfusa sunt ipsi, aquæ frigidæ amphoræ aliquot supra faciē & pectus, quibus tandem reuixit, & ad se rediit, & tunc à marito, & assistentibus, optima illi dabantur verba, & vinum generosum odorum, illi pitissandū propinauimus, veluti conditum moschatum, & ambaratum deglutendum. tunc vt non dormiret, sed confabularetur, suauissimus, ac postea, tremula oua recentia illi pro cœna offerrentur, commendauit. ea nocte sequenti, bis, vel ter, emortua est, sed adiuta, reuocata fuit. In aurora vero, de cordis palpitatione conquerebatur, qua de causa, ab infuso iniecto, & aluo respondente, (vomere nanque nunquam potuit) culcitrella ex rebus odoriferis cordialibus, ambaro, & moscho cōsuta, ad cor applicita est, sed non multo post, in animi deliquiū relapsa est, & forte periculosius: Sed tunc, celebratis omnibus actis, & cucurbitulis ad vmbilicum applicitis reuixit. Contēdebāt mulieres assistētes, & mod

& medicus qui eius curam aliàs habuerat, & à simili morbo eam quoque liberauerat, firmabat, animi deliquium hoc, etiam si à mœrore venerat, sæpe aliàs in simile, ob vterū male affectum incidisse, quia concipiebat cito, & perdebat, maximo cum sanguinis fluxu: qua de re, ad nares, male olentes, & ad inferiores partes, optimi odoris esse admouendas, cōtestabantur. vnde cum postea paroxysmo esset apprehensa, ad nares, chartæ, & pennarum fumum admouebant, inferioribus vero zibetum intromittebant, sequenti tandem die, carapotia ex castoreo, assa fœtida, & peoniæ femine composita, deuoranda illi dedimus, quibus rectius habuit, & bis egeffit tandem duobus interiectis diebus, pharmacum ex agarico, & rhabbaro apparatus ebibit, quo venter apprime solutus fuit, & ipsa à tanto malo libera, veluti postea, vxor Solomonis Naamias, ex improuiso à sorore amplexata, & illico emortua facta, sicuti quoque vxor Danielis Taragani, & virgo nata viduæ sororis Habibij. variè nanque curatur animi deliquium, prout à varia euenit causa.

Ob mœrorem, spiritus dissipantur, vnde deliquium animi consequitur, quo fit, in ipso paroxysmo, veluti postquam egrotans ad se redit, rebus optime olentibus, & generoso vino, eam refecimus, veluti cibarijs, qua faciliè in sanguinem verti solent, & optimum adgenerant succum; ceterum, per amphoram, non putarim Hippocratem intellexisse vasculum octoginta continens libras: sed magis paruum aliquod commune.

Curatio secunda, in qua agitur de pleuritide.

MVlier iuuenis, annua quartana laborauerat, quo in tēpore menses, vt fieri solet, nunquam vidit, pleuritide corripitur. cepit autem corripit nocte Veneri dicata, hoc est, die Iouis in nocte, ad quam, secunda die sequenti, hoc est, die sabbathi, accersitus, vesperi, iubeo illi, ex eodem latere cubiti axillaris, rundatur vena, & sanguis ad libram integram extrahatur, & prisana colata penidiis concinnata in victu, veluti hordeacea aqua pro potu, paratur, & fomentum ex rosis, chamæmello, radicibus althææ, foliis maluarum, violarum, semine lini, & simil

similibus compositum, bouina vesica exceptum, dolenti loco calidum applicetur, ac per interualla syrupum violaceum, & lambetium de althæa pauco oxymellis mixtum lingeret. At assistentes alibi forte impediti, sanguinis extractionem in sequentem diem Soli sacratum distulerunt. diluculo igitur ad eam veniens, eam miserrime affligi inueni. Intersissimè à pūctura dolebat, febricbat, gemebat, tussibat, & tota naucabunda, ac si animam expiraret, videbatur, & non raro in animi deliquium, & defectionem incidebat, & quod peius est, vix eius percipiebantur pulsus, nihil spuebat, sed multum, & frequēter egerebat, cœperat autem aluus turbari nocte antea, & septies vel octies excreuerat liquida, ferruginea, pessime olētia, cum quibus multa, sed cordate loquebatur. Ego vero morbum grauissimum, vt pote seuam pleuritin considerans, à prælagio habito, quod hæc moritura esset, & forte quia interposita erat sanguinis missio, eam relinquere proposueram, cæterum rogatus, & ne immisericors viderer, in cura perstiti, & omnia quum æque libaræm, iubeo axillarem eiusdem

dem lateris, vt antea agendum commendaueram, aperire: occupabat autem dolor superiores thoracis dextras costas. extractus itaque est sanguis ad vncias octo, corruptus, & infectus admodum, cuius maiorem quantitatem demere in animo constitueram, ni animi deliquium mulierculæ superuenisset. Ab hac igitur sanguinis missione, muliercula hæc melius sensit, eius nanque arteriarum pulsus, clarius percipiebantur, & nausea euauit, & respiratio faciliior est reddita. Vespero tandem, ex eodem foramine, quia dolor infestabat, quinque alia sanguinis vnciarum sunt extractæ, desiit nanque sanguis fluere: noctem vero sequentem totam insomnem trāsegit, intense autem doluerat, vt non nisi supina cubaret, in qua bis tantum aluus citata est, tunc pulsus rectius habebant, sed lorium rubrum, crassum, & turbatum valde erat, ob quæ die Lunæ, prædicta vena iterum secta fuit, & sanguis ad vncias octo fluxus, qui in vniuersum corruptione maiori quàm antea infectus erat. ab hac vero sanguinis missione, expuere cœpit, album, coctum, & minime malignum. tunc hæc in eodem perseuerabat victu reg

regiminéue , & eadem dicta gustabat
 medicamenta, syrupum tamen de gly-
 cirrhya per interualla cochleari lam-
 bebat, & dolenti loco, cataplasma hoc
 admouebatur, Rec. chamæmeli, me-
 liloti, radicum maluauisci, foliorum
 maluarum, branchæ vrsinæ, an. pug-
 vnum Seminis lini, fœnugræci, an. ma-
 nip. vnum. in aqua fiat decoctio suffi-
 ciens, & coletur, ac in mortario omnia
 recte terâtur. quibus adde, olei amyg-
 dalarum dulcium, vncias duas, butyri
 recentis vnciam vnam, & alterius me-
 diam, assungix gallinarum vnciam
 vnam, farinæ hordei vnciam vnam.
 Prædicto decocto misce, fac cataplas-
 ma, & sæpe calidum applicetur: tunc
 alius constricta est, & die Martis, hoc
 est, quinto, à morbi initio, omnia ca-
 dem erant. sexto, deteriora omnia fa-
 cta sunt, & luctuosas respirationes ex-
 pirabat, & sufflabat, & arteriæ metacar-
 pij ingentem duritiem præ se ferebât,
 & tam supra quàm infra in totum re-
 stricta est, nihil nanque expuebat, nec
 quicquam etiam clysteri iniecto, ege-
 rebat. Septimo desperata sunt omnia,
 in fine cuius obiit: obiit autem eadem
 hora, qua ægrotare cœperat: & vt pu-
 to,

to, quia primo die prætermissa fuit
 sanguinis missio, & in sequentem pro-
 craftinata.

S C H O L I A.

Non est, quod quis mihi obiiciat, in hac mu-
 liere, quia menses integro anno suppressi erât,
 ex saphena pedis vena, primo sanguis demen-
 dus esset, quando nouerit ille morbum hunc
 phlegmonem grauissimam, & periculosissi-
 mam, internam succingentem costas mem-
 branam occupantem, esse, à qua omni acta
 diligentia, non solum materia fluens, sed pa-
 rata fluere, & ea quæ actu malam qualita-
 tem, & solutione continui facit, vacuanda est.
 Caterum, quum citius, & ocyus, secta axillari
 ea extrahatur, cõsequens est, ex axillari quàm
 saphena, exordiu sumpserimus. Adde, quod si
 ex saphena sanguis demeretur, vt egrotans
 breui iuuamentum consequeretur, sanguinis
 maiorem quantitatem opus esset extrahere,
 & inde vires magis, & magis laberentur, &
 per consequens egrotans diem suum citius
 obiret, quò sanguis inflammationem faciens,
 non ita cito, & facile vacuaretur. Meminisse
 enim ex Galeno, libris Methodi med. pleuri-
 ticis & schœnanticis, & peripneumonici, vi-
 rium robur, vnicam esse salutem, fuit autem
 pleuritis hæc ex morbis incurabilibus, qui ne-
 cessario ingulant, & interficiunt, quos attigit

Gal. libris de facult. simpl. med. ubi de bolo armeno agit, veluti alibi saepe. Porro si pleuritis hæc, viget e lue pestica contigerat, tunc etiam in viro satius erat à saphena sanguinem demere, quam à vena brachij. Caterum cur sanguinem extraximus, stante fluxu ventris, scholion Curationis sequentis legit.

Curatio tertia, in qua agitur de pleuritide.

Iosephus Bonus, vir robustus, & fortis, pleuritide gravissima correptus est: nam præter accidentia, siue signa *παθ. γυναικ. & propria*, siue perpetua, & inseparabilia, dicta, fluxum ventris patiebatur, & comatosus, siue soporosus erat, ad quem ingressus medicus, illi sanguinem ex interna brachij vena extrahere iusserat, chirurgus vero, quum internam, & mediam venam occultam inuenit, cephalicam capitis aperuit, secuit, & sanguinem extraxit. ad eum igitur vocatus ego, quarto die ægritudinis cum pessime habere deprehendi, omnia enim gravia, & periculo plena erant, quæ non nisi vocatus, & incitatus meiebat, urinam turbatâ satis, & pessimâ, ut liceat mihi admirari, diuinum senē illum Hippocratē nunquam satis

satis laudatū, libro primo Prædictionū, qui de hac re ita tradit, Urinæ quæ minguntur à nō recordatibus, nec commotivis factis, perniciose. Nā hæc minguntur, velut si subsidentiam conturbasses. Caterū, huius vires imbecilles erāt, & ventris fluxus fere cohibitus, quibus de causis, hunc breui moriturū præfagiui, assistens tamen medicus, illi sanguinē mittere ex brachio cōtendebat, & accessit chirurgus, ut interna tunderetur. Ecce, deprehendo errorem, ut vice axillaris, cephalicam tunderet, aperiretque, occultabatur namque interna vena, quam tunc indigitamus, sed sanguine fluxo, peius habuit, & breui postea à viuis decessit.

SCHOLIA.

Advertant hic medici, tantum errorem à chirurgo venâ feriente, commissum, qui si doctus adesset medicus, proculdubio, nō aberraret, nec in tam grave laboretur peccatum. Current fortiter medici, paucos egrotantes, & ipsos forte bene nummatis, præ manibus habere. sic enim ut puto, tantus nō nasceretur error, sed, ut me fert opinio, errores ij, & similes, non medicis, sed egrotantium avaritiæ tribuendi sunt: passus namque fuerat vir hic, ut audio, animi elati

psis, simile morbum, cui septies sanguis ex brachio extractus fuerat, sed vtinā ex vena morbo cōueniente. Nam cū pleuritis morbus erat, pro quo curando interna cubiti diligenter secanda erat, & sanguis ex ea ocysime extrahendus, medicorū tamen negligentia ex cephalica, siue capitali vena chirurgus sanguinē demebat, quo factum est, quum egrotus nullum consequeretur iuuamen, medici iterū vacuationem repetere iubebant, ita vt septies, hic, ex vena capitū, phlebotomatus fuerit, vnde, quū à pleuritide, bona sui fortuna, hic euasit, semicæcus tamen, & lingua contracta mansit. re-
 Ete igitur consulebat Damascenus in suis Aphorismis, ne multorum egrotantium medicus curam haberet, cui omnes hodie docti subscribunt, ad stipulanturue. Cæterum, cum ventris fluxum pleuritidi complicatū, periculosum dicerem, alter medicus, ex Auicenna oppositum contestabatur, & re vera, Auicenna loco huic dicato negotio, inquit, & fluxus in principio apprensus, bonum est signum, re vera tamen medicus ille cæcutiebat, quum ignoraret, profluuium alui ab hoc egroto passum, non esse à natura regulatum, sed verius symptomaticum, & violētum. Si autem initio pleuritidis, fluxus ventris apparuerit, & eo dolor delituerit, & respiratio liberior sit, & Symptomata omnia minuantur, vt egrotus melius

melius habeat, tunc dubio procul, talis alui fluxus optimus erit: mea tamen sententia, initio pleuritidis, alui profluuiū, raro optimū cernitur, sed potius tanquam lethale indicium sepe habetur, quia morborum initio, omnis vacuatio violenta, & symptomatica est: successu vero morbi, profluuium alui optimum esse poterit. id quod non siliuit Hippocrates, & Galenus libro sexto aphorif. enarratione 16. cum dicat, In non periculosa admodum pleuritide, sed mediocri, profluuium alui supraueniens, potest iuare, ratione vacuationis, & eo magis, si indicia concoctionis fuerint, & morbus iam citra periculum cernitur. qua omnia Mesuercordatus præcticus, & famigeratissimus medicus non ignorauit.

Curatio quarta, in qua agitur de pleuritide.

EX multis qui pleuritide laborarunt, omnes quibus febris desit, manente adhuc dolore, euaserunt, eorum tamē nonnulli, quibus dolor primo euauit, & febris perseuerauit, obierunt, vt nunc verno hoc tēpore anni 1560. sæpe obseruauimus, in quo epidemice pleuritides plures grassabantur, quibus nō pauci laborātes, desinūt

febrile, manente dolore, & salui omnes fiunt, vt nepos Eben Portæ, & socrus Iacobi Nauarri, & alij. varij. forte quia crassior spiritus locum imbecilem obsedit, & dolorem febre absente, incitat, vt proprio suo loco diximus.

S C H O L I A.

Satius igitur est, in pleuritide febris desinat, etiam si dolor perseveret, quam si contrario contingat, id quod ante nos memoria commendauit Auicenna, & alij prisci medici.

Curatio quinta, in qua agitur de compescendo sanguine, & sectione uenarum sub lingua, superfluente.

Vir, cui sub lingua venæ leonice dictæ, sectæ sunt, valde angustabatur, quod ex eis multus fluebat sanguis, nec pro eo compescendo remedium habebatur. Cæterum, post multa hinc inde petita, sed frustra actitata, iussum fuit, vt ægrotus acerrimū acetum ore teneret, & aliquoties id repeteret. quod, Deus bone, ita contulit, vt illico sanguis constrictus fuerit, & venæ ipsæ agglutinatæ.

S C H O L I A.

Vt multis, & honestis, ac homine libero dignis

gnis artibus, opus est medicus ornetur, vt bonus & summus euadat, ita oportet, remediis non solum exquisitis, & ab India & exteris nationibus petitis, instructus euadat, sed domesticis, & paratu facilibus muniatur, vt quum opus fuerit, nulla interiecta mora, eisdem utatur. periculum est enim, ijs, & similibus in morbis, mortem minitantibus, dilationem in medicamentis inquirendis interponere.

Curatio sexta, in qua agitur de Tertianâ interficiente.

Solomon Senecor, vir æterna memoria dignus, ob varias multasque eius heroicæ virtutes, quas in præsentibus subitico: liberaliter nâque, cum diues satis esset, sua pauperibus impartiebat bona, & ita alacriter, vt omnibus esset admirationi. Is, cum esset temperata sanguineus, obesus, in deliciis agens, variis assuetus cibariis, inulto gelu, mellonibus, cucumeribus, peponibus, & aliis horariis, pessimi succi fructibus, ætatis suæ anno 48. vigente autumnino, febre tertiana corripit, ex qua prioribus diebus mundus euadebat, & minorante epoto medicamento, alio placide respondente, melius habere videbatur. Tertio vero paro-

xyfmo, grauius habuit, & re vera à fe-
bri immunis non fuit, fed per nares
guttatim fanguis illi fluebat. elapfo ve-
ro quarto paroxyfmo, fanguinem ex
bafilica ad fex uncias extrahendū cu-
rauimus, habito præfagio, quòd post
fanguinem extractum, quafi depofita
farcina, natura melius & alacrius gu-
bernatura, fanguinem per nares copio-
fe transmittura effet, id quod poftea
omnes ita eueniffe viderunt. à fanguini-
nis miffione, peius femper habuit, &
paroxyfmorem varia fuit cõplicatio,
& confufio, & confequenter ingens vi-
rium confternatio, tandē feptimo pa-
roxysmo, hoc eft 14. die, fuperuenien-
te, non paruo, neque frigidò, fed cali-
do, & copiofo fudore, occubuit, & vitā,
proh dolor, cum morte commutauit.

S C H O L I A.

Quòd huic non effet extrahendus fanguis
per vene fectionem contendebat quidam, nec
aliam rationem, quam quòd alter fimili mor-
bo correptus, cui extractus fuerat fanguis, ob-
ierat, afferebat. Ceterum, cum morbus poftu-
laret, & vires constarent, & cetera confenti-
rent, affentirenturue, homini impudentiffimi,
& artis medica ignorantiffimi, fententiam
paruifecimus, immo confeftabamur vos, hunc

non poffe euadere nifi bis, & ter fanguis abū-
de ex eo demeretur, quia ingens vigeat ple-
thora, quia de re, quum repetita fanguinis mif-
fio non fuit, fed longe prætergrefsa, diem fuum
obiit. Memoria reuocandum eft, Hippocra-
tem meminiffe aliquando, & egrotantes omnes
quibus è naribus fanguinis ftillucidum conti-
git, obiiffe, vt noftro euenit egroto, quanquam
aliàs, contrarium euenire memoria quoque
commèlauit, vt ex Libris Epid. doctus quif-
que euadere poterit. Ceterum, hac in curatio-
ne dubitaret merito aliquis, fi die decretorio
copiofus huic fudor, & bene calidus fuperue-
nit, quomodo tamen è viuū deceffit. Nos mul-
tu respondemus modis, primo, vt verum eft,
quòd in declinatione vniuerfali morborū ne-
mo mori potest, vt latius aliàs diximus: ita nō
mirum eft, egrotos in paroxyfmi particularis
inclinatione, ob imbecillitatem succumbere &
mori. Obiit autem egrotus hic in morbi au-
gmento, in quo nunquam concoctio digna con-
fideratu apparuit. Secundo respondemus, hu-
morem gignentem fudorem benignum effe, ve-
nenofum vero & interficientem, intus latita-
re, & cor, membræque præcipua vt à natura
non regulatum, oppetere. Tertio respondemus,
ea horæ: cum duellum inter morbum & na-
turam committatur, humor venenofus tan-
quam beftia fera dormiens irritatur, vnde

vires succumbunt, & egrotus obiit. quo fit, ut in febribus pestilentibus egrotantes diebus decretoriis, quam quibusvis alius diebus, mori contingat, ut cum de diebus decretoriis ego, abunde patefeci. Tu vero candide lector, si hæc non satisfaciunt, meliora querito, vel nobiscum dicas, hunc præ multitudine humorum, quos natura ultimo regulare non valuit, occubuisse.

Curatio septima, de intensissimo capitis dolore, post optimum partum abortu.

Mulier primipara, cum recte puerum peperisset, & partus purgatio copiose illi responderet, nihilominus caput intensissime dolebat, & ventris dolorem patiebatur, & intensissime fiebat. ad quam vocatus, iubeo ex saphena sanguinè mittere copiose, & destillatitiâ ex flore chamæmeli ebibere, quibus remediis, optimo proposito victus ordine, intra biduum, sanata est. erat enim optimi habitus iuuenis hæc, & bene sanguinea.

Curatio octava, de capitis ingenti dolore, à vomitu contracto.

Abra

Abrahamus, qui antea ex Meliten-sibus miles erat, quum multa magno impetu vomeret forte ob grauia comesta cibaria, ita caput doluit, ut vertiginosam quandam affectionem inde contraxerit, adeo ut cum in cubili staret, leuareturve ex eo, omnia circumrotari, & in gyrum verti, illi viderentur: non fiebat, sed multum de capite querebatur. hic à clysteri iniecto, & cucurbitulis secta cute, scapulis affixis, & roborato ventriculo, & quiete habita, ac frictionibus, brachiis & cruribus celebratis, intra triduum recte habuit, ut liceat clamare veridicè, & diuinū axioma illud, Contrariorum contraria sunt remedia.

Curatio nona, in qua agitur de uermibus.

Quam intense febrilet, & de ventre quereretur puella annos nata sex, & filia viduæ Cauterij medici, ad eam sum vocatus, cui cum electarium nostrū è semine xanthonico, & pauco rhabarbaro, exiguoque albo agarico apparatus, ut superioribus libris legitis, darem, plures egressit vermes, & breui sanata est, ve-

lu

luti filiulus Abrahami Hodaræ, & puer ex Melitenſibus militis ſupra citati, & puella Sagaciorum, varie tamen medicamentū hoc paro, offerōve, cū forma, tum pondere, aliquando oxymelli te diſſolutū, nonnunquam vero opiata forma apparatus, prout pueri magis appetunt, idq̄ue nonnunquam ſupra epoto vino, aliquando aqua graminis, vel deſtillatitia portulacæ, aut eius decocto, prout vires conſtant, & ſymptomata vr̄gent.

Curatio decima, in qua agitur de opifſothono, hoc eſt, capitis cum ceruice ad poſteriora tenſione retraſionēue.

MVlier Romana, annos nata quinque ſupra quadraginta, repente opifſothono correpta fuit, caput nancum ceruice ad poſteriora contracta habebat, cum quibus & dentes clauiculatos habebat, vt vix ad ſorbitiones per os iniiciendas, mulierculæ aſſiſtentes, cuneolis aperire poterant, nā & linguam contractam quoque habebat, & intenſe dolebat, & anguſtiabatur:

tur: ſæuus nanque & crudelis morbus hic eſt, ex quo, per interualla, miſera hæc ita acriter vexabatur, cruciabatūrve, vt à ceruice ad calcaneum omnia illi retrahi, auellīve deploraret, incipiebat nanque retractio, diſtenſiōve hæc (vt ipſa aiebat) à medio ſcapularum, quæ inde per ſpinam, & crura ad calcaneum vſque diſtendebat, vt non ſolum cum ceruice caput, ſed vniuerſum eius corpus tunc ad poſteriora cōtrahi videretur, & tunc exululabat, & fortiter dolebat, non tantum poſteriores partes, ſed ventriculi quoq; os: ſed id forte confortij ratione: eſt nanque caſus is miſerādus: & re vera omnes qui miſellam hanc videbant, eius miſerabantur. ad quam vocatus ego, & prædicta perpendens, æquilibrāsve, iubeo huic victus ſint. oua recentia: pauco cinnamomo ſupra reſperſo, aut gallinæ iuſculum, aut ex eius pectuscullo paratū contuſum, & aromatis concinnatum, potus vero, aqua cinnamomo, aut ſemine aniſi incocta: iis paucis propoſitis, bolū diaphœnicone, & ſpeciebus hyeræ conſtantem, deglutendum illi dedimus, quo alius optime reſpondit, poſtea vero clyſteres acres iniicie

iniiciebantur, & ceruix cum tota dorfi
 spina ex oleo lilino, & vulpino inunge-
 batur, clapsis vero duobus diebus, cu-
 curbitas sex, secta cute, affigi iussi,
 duas ad ceruicem, totidem infra sca-
 pulas, ab vtraque spinæ parte, & duas
 ad nates: quibus magnum est conse-
 quuta iuuamentum, symptomata nan-
 que ex parte remissa sunt, & os aperiri
 cepit, & lingua in proprium suum lo-
 cum se recepit, tunc vero ex oleo de ca-
 storeo calente, prædictæ illinebantur
 partes, & tota ceruix succida lana fasci-
 ciabatur, & singulis auroris, stomacho
 ieiunno, aut syrupum de stœchade com-
 positum, adiecto decocto ex maiorana,
 pulegio, stœchade, origano, & similibus
 confecto, aut semiunciam theriaces
 diatessaron dictæ, accipiebat, post quæ
 præparata expulsionis materia, quia ca-
 rapocia nondum deglutire valebat, phar-
 macum pituitam respiciens (à pituita
 namque morbus hic ortum traxerat)
 ebibit, quo multa egressit pituitosa, &
 melius habuit. Tunc vero, sequenti-
 bus diebus, circa castoreum omnia ver-
 sabantur, ram intus ebibitum, quam
 foris applicitum, bibebat autem se-
 midrachmam pro vice, aut prædicto
 syrupo

syrupo mistam, aut theriacæ comme-
 moratæ obuolutam, quibus, & frictio-
 nibus admissis, intra mensem sanata
 præter omnium spem est. agebat au-
 tem mulier hæc apud eos, qui ex Ap-
 pulia sunt. Porro Abrahamus Boto-
 nius mercator diues, hyemalibus mē-
 sibus, tetano correptus fuit. eius nan-
 que ceruix, recta intendebatur, & ad-
 latus non mouebatur, ex quo morbo
 grauissime dolebat, qui cum cucurbi-
 tulas incisa cute non admisit, etiam si
 vesicæ, & fomenta, & vericuli, ex oleis
 calidis apponebantur ceruici, & om-
 nia pernecessaria exercebantur, non
 ita facile tamen sanitatem adeptus
 est, etiam si febres mites illi superue-
 nirent. erat autem vir hic annos natus
 sexaginta fere, carnosus, statura pro-
 cera, temperaturâ optima, qui paucos
 post menses, ex alio morbo, ut audio,
 diem suum obiit.

S C H O L I A.

*Herodotus non postrema notæ medicus,
 libro definitionum illis, qui falso sub Galeni
 titulo, passim circumfertur, inquit, Spasmus,
 siue convulsio est affectus, qui nervi, ac mus-
 culis accidit, quum modo tetum corpus, modo
 pars eius, citra voluntatem trahitur. que sa-
 ne*

ne definitio, multū accedere videtur ad eam, quam Galenus libro secundo de symp. causis, eiusdem numeri capite, & libro sexto aphor. enarratione 39. & libro de tremore, & pal-pitatione, prope finem, & saepe alibi memo-riæ commendauit, dicens: Conuulsio est, que neruos musculósque ad eundem cogit afflū, in quem ab animali facultate, quum natura-lem habitum seruarent, ducebantur: si nan-que facies, aut eius aliqua pars affecta cōul-sione est, tunc cerebri neruos male affici, cer-tum est: si vero totum corpus, aut eius aliqua pars, dempta facie, tunc aut à nucha, aut ab spina, exortos male affectos esse neruos, prout doctus coniectat medicus, Galenus est auctor, li'ro 3. de locis affectis, capite de Apoplexia, ad hunc dicens modum, Si toti corpori con-uulsio acciderit, spina initium affectum esse declarat, faciei partibus omnino seruatis ille-sis, quod si hæc quoque afficiantur, cerebro iam illatam esse noxam ostenditur: vbi vero pars aliqua conuulsa est, neruum qui eius motio-ni deputatus est, aut musculus affici necesse est. Igitur si ex anat. omia neruorum, ad singu-las partes venientium principia didiceris, per-quam facile earum, & sensum & motum de-perditum curabis. ex ijs igitur Galeni dictis, nostra manifesta satis euadunt. Ceterum ad-uertendum duximus, quod in conuulsione tria

hæ

habentur, conuulsio, siue malus ille motus in-uoluntarius, mala figura, & malus humor, si-ue mala intemperies humida, vel sicca. Nam malus ille motus inuoluntarius, siue depraua-tus, morbus non est, sed symptoma potius, vt meminit Galenus libro 5. de sympt. causis. At mala membri figura, morbus in positione siue situ est. erit igitur, in hoc casu morbus dicen-dus, mala intemperies ab humiditate orta, vel potius humiditas ipsa immediate operationem ledens, veluti siccitas in conuulsione ex ina-nitione facta: nec enim refert, idem causam, & morbum dici, vt lapis in vesica; quoties enim lapis vesicæ in eam partē occupat, offenditue, tunc morbi causa dicitur: quum vero eius viâ colli, & causa, & morbus obstruens, merito appellabitur. sed hæc sic per transennam sint dicta, non ignorantibus nobis præscū illud, & hodie satis exagitatū dubium, de causa con-iuncta. porrò ex Hippocrate lib. 6. aphor. 39. vobis notum esse haud dubito, conuulsionem fieri, vel à repletionē, vel inanitionē: à reple-tione, quoties nervi humiditate repleti, latiores facti, reduntur; ab inanitione, vero, quoties ni-mia siccitate contrahuntur, vt fidiculis, chor-disve lyre, & corijs, lorisque nimia humidita-ti, aut igni expositis, euenire quoque notamus, vnde Galenus, libro octauo de Comp. med. sec. loc. præter repletionem, & inanitionem,

C

nullam aliam reperiri conuulsionis causam dixit. Quod intelligi velim de conuulsione facta per essentiam, siue primogeniam affectionem, vt ex ipso Galeno elicitur, lib. 5. aphor. enarratione prima. nam præter has duas conuulsionis species, longe differens tertia quæ per consensum, aut communionem fieri solet, habetur, quam nõ proportionatam ad materiam Auicenna & eius sequaces non insulse appellare solent: quia in ea nulla est materia nervos sua repletionem ledens, aut extendens, nec inanitio, quia nervi neque vacui neque inanitione aliqua sunt affecti. Fit igitur conuulsio hæc non proportionata ad materiam dicta, cū res noxia, aut actus, aut vellicans, nervis suam impartitur noxam. tunc namq; nervi contrahuntur, & originem suam querunt. Nec Galenus hanc vnquam præterit, sed eam potius memorie commendavit, vltimis lineis libri duodecimi Methodi med. Sic enim pro coronide Galenus ait, Conuulsio fit, vel ex plenitudine nervosarum partium, vel ex mordente & tenui humore, qui nervosa corpora rodit, vel ex ingenti frigore, quod tale quippiam quale gelu efficit. quarta, quæ ex nervosarum partium siccitate prouenit, & insanabilis est. Per ea igitur verba, quæ Gal. ait, ex mordente & tenui humore conuulsionem fieri, hanc non proportionatam ad materiam intelligimus, quæ

& ab

& ab ingenti frigore, fieri quoque potest. sed eam clarius libro artu medicinalis Galenus ipse descripsit, cum dicat, Nervi vero & tendonis punctura, propter sensus vehementiam, & quoniam hæc pars principio continuatur, prompta est ad nervorum conuulsionem excitandam, & cætera. Per communionem namq; conuulsio hæc fit, quæ iuste non proportionata ad materiam dici meretur. Porro, quā tribus modis nervi & musculi deprauato motu moueri soleant, fit inde quod conuulsionis tres describantur ab authoribus species, siue differentie. Nam si membrum ad anteriorem partem trahitur, ea conuulsio emprostotonos appellatur, cum verò ad posteriorem, opisthotonos, quā egrotās nostra passa est. in qua vel Hippocrate teste, in calce libri de internis affectionibus, & Paulo, libro 3. suæ medicinæ, retro in ceruice tendines, nervi & musculi egrotās, veluti in emprostotono, anteriores, sed in egrotante ista, non solum partes posteriores, læse erant, sed etiam cerebrum ipsum, id quod mandibula male affectæ, & dentium constrictione, & linguæ retractio, attestabantur, vnde & capiti quoque subuenimas. Tertia namq; species Tetanos dicitur, quam Celsus, Rigorē appellat, & fit, quoties membrum recte inter vtraque partem inteditur, quia nervi æque ab vtraque parte trahunt. Et hanc passus est

Abrahamus Botonius, ad quē, elapsis vigin-
 ti diebus, accedens ego, ipsum acriter dolere
 inueni, & vt tunc mihi retulit, primis diebus
 illi ad posteriora caput trahebatur, sed postea
 recta ceruix mansit, ex qua multum dolebat.
 hinc enim Orbasium ego multis laudibus ex-
 tollo, vt qui in tetani curatione, ex Philume-
 no, præter vesicam oleo calido repletam, &
 ceruici admotam, iubet cataplasmata, & re-
 media non solum comprehendant ceruicem,
 sed vtranque maxillam, totamque spinam, ad
 lumbos vsque. Sed iam nunc iustum est in-
 quiramus, à quo humore morbus hic ortum
 trahat, hoc est, conuulsio, ex plenitudine facta,
 & que repente, aut non multo post aliquem
 morbum oriri incipit. Galenus igitur libro 5.
 aphorism. enarratione quinta, & libro 2. eius-
 dem voluminis, enarratione 26. veluti multis
 alijs sue doctrine locis, firmat, conuulsionem, à
 materia pituitosa fieri, quanquam libro 12.
 Meth. med. vt supra iam memini, tradat, con-
 uulsionem fieri posse à frigore intenso, vt gelu
 operante, quod nervos rigidos & concretos re-
 digit. id quod Paulus Aegineta eius simia,
 imitari videtur, quum tradat libro 3. sue me-
 dicinæ, capite 20. ex Pelopii Galeni præce-
 ptoris documento, conuulsionem, siue eius dis-
 ferentias fieri, ab spiritu crasso, & vt glacie
 concreto, intra nervos contecto, qui difficulter,

& contumaciter mouetur, & non nisi caldis
 & siccis medicamentis dissoluitur, & curatur.
 Hos præclaros Authores imitatus Auerrois
 libro 3. sue medicinæ, dixit, conuulsionem af-
 flatu fieri: ait nanque Auerrois, nervos rece-
 ptiores esse pituita, quam alterius cuiusq; hu-
 moris, ex qua pituita, innati calidi beneficio,
 flatu, siue spiritus resultat, qui maius occupās
 in nervis ipsi spatium, in causa est quod ipsi
 contrahantur, conuellanturue. Et rectius forte
 dixerimus, si Auerrois Galenum imitatur, li-
 bro 3. de locis affectis, capite quinto, in quo de
 morbo comitiali, totius corporis conuulsione
 vniuersali, agit, qui non ab ariditate, vacua-
 tionēue talem morbum fieri, sed ab humore
 crasso, breui tamen à cerebro concusso, tradat.
 Auenna vero fen. 2. libri tertij, tract. 5. eius-
 dem numeri capite, inquit, spasmum siue con-
 uulsionem plerunque à pituita fieri, aliquando
 vero, à melancholia, tertio vero, & rarius, à
 sanguine; præcipue phlegmonem in musculo
 gignente, vt Gentilius inibi enarrat: comēctat
 nanque Gentilius de Fulgineo, quod sanguis
 conuulsionem facere non potest, nisi inflamma-
 tionem creando. Nos, ne amplius discurramus,
 breui cum Galeno, & Paulo dicamus, conuul-
 sionem ex plenitudine plerunque à pituita
 multo spiritui flatuoso mista, euenire, que pi-
 tuita, & flatu non raro vt glacies infrigidat

unde nervi rigidi & concreti manent, veluti animales spiritus intra eos contenti: qui si in cerebro ita nervi afficerentur, proculdubio, catalepsis m. rbus, recentioribus congelatio, oritur, vt Curat. 14. Cent. 2. dixi: non est tamen negandum, quod non nullæ leuiores conuulsiones à flatu tantum gignantur, vt cruribus sepe euenire notant homines, præcipue natatores, non sine eorum ingenti pernicie: repente namque morbus hic apprehendit, & breui dimittit, quem *Hispiani C. lambram*, Itali *cranfium*, aut *granclium* appellitare solent, à frigidityate nanque, vt ad Galenum reuertamur, libro 12. Meth. med. non solum conuulsio, nõ proportionata ad materiam, vt *Auicēna* vult, fieri solet, sed etiam qua à plenitudine oriri solet: frigus nanque potens, & validum ita vapores crassos in neruorum substantia reddere poterit, vt sua crassitudine, et humoralis substantia eos coarctet, & repleat, ac postea ipsi conuulsionem pariant. à bile vero conuulsio si fit, ea ab eius acredine, & mordacitate fit, qua ad non proportionatam materiam merito referri debet, vt ex Galeno diximus, & *Auicēna* firmat, citato à nobis loco.

Consequens est, hic secundum proponamus dubium, si verum est, quod conuulsio à pituita fiat, vt Galeno placere dixi, cur est, quod ab hac eadem pituita nervis imbibita, non ma-

gis oritur resolutio, paralytis dicta, quàm spasmus siue conuulsio. *Auerrois* citato à nobis loco, libro 3. sui collectorij, ob hoc dubium anceps, opinatus est, conuulsionem non ab humore, sed à flatu potius ortum trahere; quia si pituita nervis imbibita esset, perinde ratio militaret, quod ab ea non tam conuulsio quàm resolutio siue paralytis fieret. At *Auerrois* in hoc parcat, quia etsi insignis fuit philosophus, non a leo tamen in medicina excelluit, vt illi auctoritatem dare debeamus: nec enim ipse nouit differentiam habitam inter obstructionem, à qua fit conuulsio, & eam à qua ortum trahit resolutio: quam nos nunc ad omnium utilitatem scriptis mandamus, & sic habet: Quando pituita, vel materia alia, neruorum amplos occupat meatus, tunc conuulsio oritur, quando vero non solum amplos & latos, sed exiguos & arctos, vt nulla restet via, aut spiritibus transitus, tunc paralytis, siue resolutio membri fit. Hoc autem nostrum responsum præsupponit, neruos, vias, & experimenta habere, id quod Gal. de visorij, non negat, de reliquis vero, anceps & dubius est. Tertium dubium occurrit, quod *Auerrois* proponit, & est, cur in conuulsione & plenitudine, nervi secundum latitudinem extēdantur, secundum vero longitudinem contrahantur, ac non alia suscipiant figuram, & alterationem: respon-

sum est, quod spiramenta, pori dicti, ad latus, id est, secundum latitudinem iacent, id quod in spongis quoque cernitur, quæ cum sint aqua plene, & farcite, secundum latitudinem extenduntur, & curte euadunt. Sed quæret curiosus iuuenis, cur natura secundum latitudinem spiramenta constituit, quàm secundum aliam dimensionem magis? nos huic dubio per amplam respondendi licentiam Cardano Mediolanensi, viro sapientissimo, & subtilissimo, hodie cum suis subtilitatibus damus, nobis vero satis est dubium proposuisse. Ceterum in tetano, & eius speciebus, cucurbitulas secta cute, abnegare, hominis est ineptissimi, & medicam artem in totum ignorantis. iubent namque docti Græciæ medici omnes hoc in casu, cucurbitæ affigantur cervici, & lumbis iuxta spinam, & aliis locis: & vt Paulus ait, cum laucinatus, hoc est, vt Oribasius antea in suo Compendio dixerat, incisa cute: Nam leues, absque cutis incisione, dictæ cucurbitule, noxam, & damnum inferre solent, vt experientia deprehensum est in Abrahamo, à nobis citato. quum namque consultum erat, vt cucurbitule affigerentur, cute secta, ille medici cuiusdam monitis, absque scarificatione eas adfigi iussit, vnde peius postea habuit: sed medicus hic, vt minus instructus in doctorum medicorum doctrina, re-

linq

linquendus est: Auicenna namque capite 10. prædicti libri, ita inquit, tetano eadem debetur curatio, quæ spasmò fieri solet. Verum tamen cucurbitularum vsus magis requiritur in tetano quàm in spasmò, quia earum beneficio reuiviscit calor, sintque incisa cute, præsertim super ceruices, & lumbos, ab utraque parte spina, & pectus, & præcordia. Ex his namque Auicennæ verbis satis constat, quàm inepte medicus ille loquebatur. Sed & Gentili, cui ille multum tribuebat, cū Græcis sapientibus, cucurbitularum siccarum nocuumentum maius facit, quàm id quod ex secta cute, admotis oriri poterat. Reliquum est dicere, nos frigide affusionem, pro conuulsioni curatione, vt maxime temerariam prætermittimus: quæ de causa, Marco Catnario nullam fidem hoc in casu tribuimus, qui per eius affusionem, curationem moliri suadet. Sed iam conuulsionem vacuationem sequentem, miram audiamus, quæ ab hinc quindecim annis curationem non recipit.

Curatio secunda, in qua agitur
de conuulsione inanitionem
sequente, habita in cruribus.

C 5

ISaacus Lumbrosus, vir annos natus triginta, temperatura cum sanguineus, & optimi habitus esset, crura tamen gracilia, plusquam tanto habitui conuenirent habebat. Is forte cum plus iusto coiret, in vtriusque cruris conuulsionē lapsus est, quæ dubio procul ab inanitione ortum traxerat, nimia nanque siccitate, contracta à coitu, nervi qui in crura diuarcantur, male affecti sunt, quam malam affectionem, siue neruorū siccissimam intemperiem, conuulsio, siue spasmus de inanitione, symptoma graue, & ferè inmedicabile, consequutum est. pro quo curando, guayaci decocto, tenuissima victus ratione proposita, tunc sinistra ad multos dies vsus est, quo, vt consequens erat, peius habuit, & eo peius, post vsum balnearum Patavorum, & exuberantem crurium sudorem, inibi per foramen conquisitum, quibus omnibus, nervi magis assiccati sunt, & crura ipsa, graciliora reddita, & impensius contracta, neque pro hoc iuuando viro, nobili, & diuite, defuerunt remedia multa, & varia, longo tempore, per Brasauolum virum longiori vita dignum exercita, veluti per varios ple-

rosque

rosque alios doctos homines, & nonnullos empiricos, sed absq; fructu vilo: agitur nanq; decimus quintus annus, ex quo vir hic hoc cōsenserit morbo, nunc vero postquā Theffalonicen venit, ab eo rogatus, morbum tentare cœpi, qui cū siccitas ingēs sit, caliditati complicata, pro eo domando, vincendūe, curationis scopus erit, vitiatas particulas humectare idque citra calorem. At cū frigiditas nervis sit (doctente Hippocrate) inimica, contra caliditas amica, in actuosis iis qualitibus medium tenere, consultum erat. Victus igitur ratio, aliquantulum copiosa, pro virium robore, offerebatur, quæ prædictas sortiebatur qualitates, & optimum adgenerabat succum, & hac de causa, singulis auroris, ieiuno ventriculo, singulas lactis caprini recens mulcti, gabatas, adiecto saccharo, exhauriebat, vel eius vicem ius capi, luteo recentis oui confuso, pensabat: dein vero leuiori pharmaco subducta aluo, balneo ex capite veruecis apparato, adiectis althææ radicibus, lini semine, maluis, & nonnullis lilij albi radicibus, crura fouebantur, neque eo impense sudarent permittebam:

bam: timor autem erat, proprium eorum humidum exhauriri, immo tunc veteri oleo affricari leniter persuadebam: asseruabatur autem vetus oleum hoc hydria quadam à tempore Antonini Imperatoris, vt ex Græcula inscriptione affixa lapidi, hydriam contingente percipiebatur, quæ fundamentis, Christianorum sacelli cuiusdam, reposita, superioribus diebus per Turcas vastati, inuenta fuit: antiquissimum igitur oleum hoc satius dixerimus vnguentum & figura, & forma, respondens, quo vt dixi, hic sæpe crura inungebat. Sed & renes huius, à nobis obliuioni non tradebantur, vt qui natura calidissimi erant, & ex eis, per partium continuitatem, nervi, arteriæ, & venæ, quæ ad inferiores partes deducuntur, sicciore euadebant: qua de re pro eis contemperandis, alterandisue, vnguento rosaceo, vel Galeni refrigerante dicto, sæpe utebamur, veluti infusis, ex lacte ouillo, caprinoue, aut maluæ decocto, rosaceo, aut violaceo, amygdalinoue dulci oleo, iniecto, compositis, non relicto saccharo, luteoue oui recentis: quibus omnibus, & variis aliis similibus, longo

tempore vsus est, ac tandem ferreo instrumento ad id à nobis machinato crus dextrum quod magis affligit, & gracilius habetur, & sæpius retrahitur dextre, & paulatim successiuis horis, extendebatur, immo postea, ad thermas quasdam, non procul à Thessalonicensi agro habitas, sulphure, & bitumine compositas, iuit, vbi & luto quodam, à Græcis faris commendato, se non semel lutauit, proluítue. sed vt paucis absoluiam, absque profectu villo. crediderim autem ipse, iam nunc horum membrorum intemperiem factam esse, atque inde hunc in priorem statum nunquam rediturum.

Curatio duodecima, in qua agitur de fluxu ventris ab atra bile orto.

S Amaya Constantinopolitanus, qui regios reditus apud ciuitatem Xeres procurabat, fluxu ventris repente correptus fuit. ad quem vocatus, cum intestinorū tormina siue dysenteriam, à nigra bile ortam, pati deprehendit. Erat enim vir hic natura robustus, ætatis quadraginta annorum, qui cū grauius corriperetur, & male haberet, à præfagio habito, quod breui moriturus

rus esset, discessimus. obiit autem 14. morbi die. porrò Abrahamus Pintus puer vndecim annorum, ex iccoraria, siue cruenta dysenteria, è viuis decessit.

SCHOLI A.

Quantum autem intersit inter dysenteriam cruentam, siue hepaticam, iccorariam ditam, & eam, quæ à nigra siue atramentaria bile venit, ex libris superioribus docti estis.

Curatio decimatertia, in qua agit̃ de pleuritide.

S Arcinator Sanctaranensis, vir sexaginta natus annos, sæua corripiebatur pleuritide, ad quæ vocatus, elapsis sex iam diebus, cum maximo dolore affici inueni, qua de re ille vt sanguinem illi ex brachio demere iuberem à me enixe flagitabat: ego vero hominis senis vires imbecilles considerans, & humorum obedientiã (multa nanque excreabat, & cocta) sanguinis missionem respui; celebratis nanque cæteris pleuritidi pernecessariis, rectius habebat, randẽ ebibito Aegyptiæ siliquæ atramento, decocto pectorali excepto, recte intra viginti dies habuit. eo modo à pleuritide curata fuit

fuit vxor doctoris Aragonensium, quæ & ipsa sexaginnaria cum esset, absque sanguinis extractione libera euasit.

Curatio decimaquarta, de intensissimo dolore mediastinum infestante.

D Auid Galaicus, siue Galecus, quũ sæpe podagra grauiter tẽtari soleat, & nunc ex ea lecto decumberet, intensissimo & miserando dolore, in medio pectoris affligi cœpit, adeo vt ex eo miserrime vociferaretur, nec ad latus volui posset. immo se mori, si modo tâto malo remedium breui non daretur, alta mente clamabat. ad quem accersitus ego, internam brachij dextri venam aperire, sanguinisque vncias octo fluere, ac apponeretur sacculus furfure & sale semiplenus iubeo, quibus peractis, febricula detecta est, & dolor eodem modo perseuerabat, affligebátue, vnde: à clysteri iniecto, quo multa & varia egressit, iterum eadem vena sinistro tamen in brachio, secta est, & sanguinis vnciæ decem extractæ, & loco dolenti topicum remediũ appositum, hoc est, vesica sequenti decocto semiplena, habet decoctum sic, R. parietariæ, chamæmeli, meliloti, anethi,

thi, radicum althææ, foliorum maluarum, seminis lini, ana pug. vnum, libris octo aquæ excipiantur, & fiat decoctio sufficiens, & coletur, ex quo decocto, adiecto pauco oleo chamæmelino, anethino, & rosaceo, vesica calida loco affecto applicita fuit, quòd si ægrotus dolore eo modo infestaretur, potionem hâc ebiberet, suasi, R. syrapi violacei recentis vncias duas, decoctionis chamæmeli, anethi vncias quinq; , thripheræ magnæ cum opio, drach. duas, misce, & bis totam absoluat. cæterum omnibus peractis, ac portione dicta ebibita, liber, & sanus à tanto dolore, & malo euasit.

S C H O L I A.

*Nisi enim ita huius morbi initio succurre-
rem, in phlegmonem dubio procul ægrotus hic
perueniret, quâ practici in mediastino pleuri-
tin appellare solent. Est autè mediastinus, vt
ex hominis fabrica percipitur, & Galenus re-
cte depingit, libro sexto de vsu part. non vna
membrana, sed duo interstitia, quæ veteres
Græci, διὰ τῆς ἰσχυρῆς, id est, membranas in-
tersepientes appellauerunt, neotericû nanq;
recens, mediastini nomen est: dicamus igitur,
Meduastinus gemini pânicali sunt, versus dor-
sum contigui, distâtes vero anteriori parte: qui,
pectus*

*pectus secundû longitudinem diuidunt, hoc est,
per medium, in dextram & sinistram partem
& intra hos duos parietes sunt, capsula cor-
dis, & ipsum cor, & venæ cava pars, siue al-
ueus in dextrum sinû cordis insertus, diuidit
& pulmonem, vt gemina sit spirationis copia,
vt altera parte lesa, altera tamen in officio sit.*

*Curatio decimaquinta, in qua agitur
de utraque dysenteria, & quòd in
eis sanguinis extractio multum iu-
uit, simulque de fluxu stercorario.*

AD virum illum, qui dysenteriam
diuturnam, & forte triginta die-
rum ingêti cû febre patiebatur, & post
multa & varia adhibita remedia, im-
becillis, & gracilis est factus, perseue-
râte etiam fluxu ventris, multo cû san-
guine, medicus cordarus ingressus est,
cui sanguinem ex basilica dextri bra-
chij extraxit, sed quanto iuuamento,
audite: illico (mirum dictu) sanguis
cohibitus fuit, perseuerante adhuc flu-
xu ventris. Cæterum, saccharo rosaceo
ad aliquot dies ingesto, & nonnullis
iniectis clysteribus, & topicis constrin-
gentibus, remediis applicitis, alius in-
totum restricta est, adeo vt ab eo post-
ea ciecta stercora, dura, multa, magna.

& ferè asinorum essent. Cæterum fuit dysenteria hæc primo iecoraria, siue cruëta, ex qua, intestina temporis successu exulcerata sunt, vnde factum est, quod sanguis post sectâ basilicam, restrictus sit. aduertât igitur medici, qui ob vnum Galeni verbulum, non satis forte intellectum, in torminibus intestinorû dysenteria dicta, sanguinis extractionem formidât, vt vberius libris prioribus dixi. Consonum est hic annectere sequētē casum, Solomon Machorus, vir annos natus quadraginta, temperatura atrabiliaris, inchoante autumno febre continua corripit cæpit, & nihil sua sponte nisi clysteribus adiutus egerebat, cæterû, à dato pharmaco, multa liquida egressit, inter quæ, prædura quædâ cernebatur, quo influxu hic multos dies perseuerauit, & eû nullis clysmis, aut restringēdi vim habentibus medicinis constringere volumus: ventriculi tamē os, & iecur roborabamus, suadēte sic Auicēna, quum de fluxu melancholico, & spleneterico, fen. 16. libri tertij, cap. quinto, agit, sæpe nanque in hoc fluxu, vt dixi, stercora duriuscula notabamus: elapsis tamen viginti quinque diebus, febris desit,

desit, & tunc stercora prædura, multa, & magna singulis diebus hic egerebat, neque quiescebat quousque foras emittebat; persentiebat nanque agrotus intra intestina, quum ad exitû parabantur stercora hæc prædura, sicca, magna, asinorum modo, pro quibus facile deponendis præpinguia iuscula meis monitis bibebat, & tandem, Dei misericordia, post difficilem conualescentiam, sanatus est.

S C H O L I A.

Iustum erit inquirere, an de nouo stercora prædura hoc in fluxu cõspecta gignebatur, an vero ante morbum iam erant. & indies excernebantur, rescebatur nanq; agrotus hic pituitosa sarris, & postea galinaceorû iusculis, oui recentis lateo cõfuso, & eorû carnibus, ex quibus egestiones non solû humorales, sed cibum referētes, cibales medici appellamus, gigni poterant: ad hæc sicca, & prædura, quæ tēperatura sua, vir hic atrabiliaris est, excusatus, coloris nigelli, intestina sicca natura, habēs: vnde sanitatis tempore, vt ait etiâ prædura deijcit, faciunt ijs, quod iecur per mesaraicas venas, ex gracilioribus intestinis multas, & subtiles chylis partes exugebat, vnde materia stercori parata, crida, & sicca manebat, vnde vt dixi

cendū videatur, prædura hæc stercora de nouo
 gigni. In contrarium alter opponitur, dicendo,
 de nouo hæc fieri non posse, quia pauca, & li-
 quida ægrotus comedebat, ex quibus fieri tan-
 tam molem & stercoris duritiem impossibile
 videtur: proinde ante morbum, materiam ali-
 quam intestinis affixã esse, ascitio calore pu-
 trefactã, ex qua stercora successiuis diebus sic
 prædura exhibant, pro firmo tenebat, adiebat.
 que, cæco in intestino hæc tam longo tempo-
 re asseruari posse, quia experientia deprehen-
 sum est, quidam Maio mense cærsa comedit,
 & Ianuario, ea egesit, vt practici omnes as-
 sentiuntur, & nos illi subscribimus. Secun-
 dum dubium hic præterire non est, in longo
 intestinorum fluxu, vbi tanta materia asser-
 uabatur, quia sepe centies magis quàm in in-
 testinis contineri poterat, deicitur: responsum
 est, non solum materiam ab intestinis conten-
 tam, sed à cibis, & potu contractam egeri, ve-
 luti totius corporis humiditates non tam com-
 munes, quàm membrorū substantias, quæ
 ad intestina corruunt debilia, & forte calidita-
 te, & pessima qualitate affecta, ex quibus, vt-
 potè imbecillibus & laxis, retineri nõ possunt.
 & sic corruunt & foras veniunt, quo fit, vt cor-
 pus in dies gracilius euadat, & tabescat. A N-
 D R O N I V S. Si ita res habet, non absurdum
 esset, primo proposito dubio, respondere, aridum
 stercus,

stercus, ab humore atrabiliario, crasso &
 multo, sepe ab splene, vel aliis membris deci-
 fos fieri. AMATVS. Hoc fieri posse non nego, sed
 dicta mihi magis arident.

Curatio decimasexta, in qua agitur
 de sanguinis reiectione.

Mulier iuuenis, annos nata vigin-
 ti, temperatura sanguinea, absq;
 oculorum & capitis, vel membri alte-
 rius, totius corporis dolore, repente in
 sanguinis reiectionem cum tussicu-
 la incidit, & eam quidem ob venam
 ruptam, non vero erosam, à multitudine
 ne, & humorum acutie venientē, mul-
 tus nanque biliosus sanguis in huius
 corpore vigeat, qui ob potum vini
 gingibere & caryophyllis, confecti,
 magis fuit subtiliatus, ex quo vena
 plus iusto dilatata, disrupa est, & tan-
 dem ægrotans multū sanguinis viui-
 di, absq; spuro reiectabat, nullū sentie-
 bat in pectore dolorem, nullam anxie-
 tudinem, aut animi turbationē: quan-
 do tamen sanguis foras venire paraba-
 tur, in colli parte inferiori læua; velli-
 cationem per sentiebat quandã, quam
 non pauci alij hac affectione pessima
 detenti, ita quoque senserant. sed præ-

ter hæc dicta coniecto, hinc biduum, triduumue tantum remorari suos solitos menses, ac ea de causa, à sanguinis missione ex saphena initium facere, optimum esse consilium: Cæterum, quum pedis vena non apparuit, ex basilica, primo ex infuso exonerata aluo, sanguis extractus fuit, & potio hæc descripta, Rec. rob myrtillosum, syrupi papaueris compositi, an. vnc. j. aquæ calybeatæ vnc. iij. pulueris trochiscorum de carabo cum opio drach. j. misce. fiat potio, quam mane & vesperi absoluebat; item vt lingeret, elegma hoc paratum fuit, R. radice symphiti vnc. s. seminis papaueris, lactucæ, portulacæ, plantaginis ana drach. ij. gummi arabici, gummi tragacanthi ana drach. s. lapidis hæmathitis, opprimi, & veri drach. j. omnia syrupo rosaceo ex rosis siccis, vel miua cydoniorum simplici, vel myrtillosum robo, excipiantur, & misceto, & facito lambetium, quod ore per intervalla teneat, quousque calore ipso oris liquefcet, & asperam arteriam intret. At pro cibo hic panatellam ex amylo, vel similagine sumachiorum semine apparatus habebat, pro potu vero aquam chalyb

chalybeatam, quæ & pro condiendis cibariis deseruiebat. Sequenti nocte & sanguinem reiecit, non tam magna tamen quantitate, vnde de saphena aperienda solliciti admodum fuimus, ex qua secta, sanguis large fuit extractus, & cætera dicta celebrata: tunc sanguis restrictus est, & febricula quæ antea infestabat, desuit: immo ipsa se bene habere, inculcabat: nec enim opus fuit, poscam dilutam, aut coagulum lepторинum, aut thymū, aut satureiam, aut aloen aceto dissolutā, in potu tribuere, quoniā grumi nulli sanguinei stomachum occuparunt, qui plerunque sæua symptomata secum afferre solēt, & eo magis, quoties sanguinis extra venas habiti, excreatio cohibetur, & ipsi grumi retinentur, qui venenosam quandam qualitatem acquirunt, vt experientia aliàs à nobis compertū fuit: cæterum, cum recte hæc valeret, sanitati tamen menstrua purgatio, quæ tunc apparuit, sigillum dedit: porro ad aliquot dies hæc in eodem perseveraret ordine, suasi, & gallinaceorum, aut veruecis, vitulive carnibus iurulentis, vnum vel alterum veruecis, vel vituli pedem misceret, non nisi sumachiorum

femine, aromatum vice resperſo, commendauit, nec oryzam, aut lentēs depoſito cortice in hoc caſu præteriret, veluti caſtaneas virides, aut fumo exiccatas, glandēſve, ſed præ omnibus caueret à balneo, ira, venere, potu vini, & aromatibus, ac rebus acribus, & acutis ſuaſi. Proximum eſt hîc referre, ea quę Abrahamo Aſeyo mercatori, nunc quoq; contigere: laborabat autē hic, cum eſſet iuuenis, temperatura ſanguineus, ſynocha febre, qui poſt largam ſanguinis miſſionē, & exactam ac conuenientem per pharmacum purgatorium vacuationem, bene rectēque habuit, cæterū, cū primū domo exiret, multum ſanguinem per os, cum tuſſicula repente & aceruatim reiecta uit, cui occurrēns ego, poſt diuerſiones & membrorum ligaturas, hoc illi bibendū dedimus medicamentum, R. trochiſcorum de carabo cum opio, drach. mediam, opij, grana duo, rob myrtilloꝝ, vnciam vnam, aque porulacę, vel plantaginis, vel ſtipitum roſarum, vncias duas, miſce, & bibat, & ad quatuor ſequētes horas nihil comedat, aut bibat, nec quicquam loquatur, ſed quietſcat, & ſomnū capter, quo
reme

remedio, ſanguis cohibitus illico fuit, ſed cum per interualla ſcreatu ſanguis compareret, iterum in nocte medicamentum repetiuit, & ex integro ſanatus eſt: abſtemius autem erat, & gallinaceorū carnes, pedes vituli incoctos reſperſo ſumachiorum ſemine comedit: bibebat autem, aut fontanam, aut coriandro præparato, incoctam aquam.

Curatio decimaſeptima, de muliere nõ concipiente, & lancinationes in ventre percipiente.

MVlier iuuenis, optima prædita temperatura, ſed quę nunquam conceperat, id quod multum appetebat, deſiderabátve, lancinationes in ventre ſentiebat, de quibus multum conquerebatur, quibus ſolitos & regulatos menſes ſtatutis temporibus ſemper habebat: cæterum, vnde lancinationes illę, ventrisve dolores procederent, cum coniecto, deprehendo, hęc aliquam intra vterum rem malam habere, quam medici, molam matricis appellare ſolemus. huic autem meę coniecturę, accedebat, quòd non raro vtero gerere, putaret, falſo tamen, qua

de re, illico electuarium hoc parare feci, quod mensibus fluentibus accipiebat, & ita habet, R. feminis sancti Alexandrini, sanctonici dicti, optime triturati, & aceto acerrimo per horam iam iofusi, vnciam mediam, feminis porri, vnciam vnam, feminis caulium feminis capræ an. drach. duas, radices rubræ tinctorum, vnciam mediã, rhabbarbari optimi scriptulos quatuor, radices dracuntij maioris, radices vtriusque aristolochiæ, radices ciclamini ana drach. vnam, feminis rusci, feminis asparagorum, ana drach. vnam & alterius mediã, omnia syrupo de matricaria, vel de artemisia excipiantur, & fiat electarium, ex quo vnciam mediam pro vice, ieiuno stomacho, deglutiat, & supra bibat decocti sanguinæ vnciam vnam, duabus meraci vini admistam; hoc vero bis epoto, vermes oblongos. quatuor, vel quinque, non sine admiratione, & timore ingenti, egressit: prædixeram nanque ego, non solum ex intestinis vermes prodituros, sed ex vtero eius carnis frustula informia exitura, id quod verum, tibi lector candidè, esse, per nostrum iusurandum adiuramus. Cæterum, cum hæc ob timorem

rem ab inceptis desisteret, ab eius vtero nihil quidquam detrusum fuit, tantum admirata de vermibus illis eiectis permanens.

Curatio decimo octava, in qua mirum quoddam, sed verum tractatur, quòd mulier à muliere, prægnans fuit facta.

Mirum, sed verum casum describo, Thessaloniciæ euenientem, duæ mulieres Turcæ vicinæ, multis coitibus, incubis & subcubis, sese contaminabant, polluebantve, quarum altera vidua erat: altera vero maritum habebat. Cæterum, quum semel vidua ad coitum irritata, alterã coniugatam ad coitum incitaret, & forte ea hora, à marito, cum quo rem habuerat, discedentè, subcuba est facta, quo in coitu amplexuue, post multã frictionem attractionemve ac feminis eiaculationem, vterus subcubæ viduæ ingenti appetentia semen non solum mulieris in cubantis, sed virile non multum ante a in eius vtero relictum, suxit, à quo femine prægnans facta est, firmante ipsa, variis iuramentis habitis, cui fidem

dem præstare debemus, cum illi minus ignominiosum erat, à viro concessisse fateri, quàm à muliere eò modo habita.

S C H O L I A.

Annectenda historia hac est Auerrois historia de matrona pudica vicina sua, in balneo p̄-egnante, veluti alteri Avensciræ, quas superioribus libris attigi.

Curatio decimanona, de intensissimo dolore circa mamillam.

SOROR Manuelis Habibij, mulier vidua, & potens, sub sinistra mamilla dolore intensissimo, & sæuissimo repente cruciari cœpit, non febricabat, non ruffibat, sed prædicto dolore valde conquirebatur, ad quam accitus ego, cucurbitam magnam, multa ignitam flamma, dolenti loco apponi iussi, ex qua ita recte valuit, vt breui se sanam acclamaret, & assistentes rem miram, & incantationi similem publice dicebant, firmarèntve.

Curatio uigesima, in qua agitur de lichenibus siue impetiginibus.

QVI lichenas, hoc est, impetiginos contumaces, & feras, ac curatu difficiles, patiebantur, post

post tētata varia, & ferè infinita remedia, omnes hoc vno diuino, & admirando paratu facili remedio, sanati sunt. Ricini nanque infestantis canes, & capras, satis vulgati animalculi sanguine, ichorève infectiones illæ illinebantur, & intra octo dies, ita domabantur, vt nihil fœdationis, aut morbi eo in loco fuisse, homo sanæ mentis diceret, & quod magis est, nūquam postea recruduerunt.

Curatio uigesimaprima, in qua agitur de coli dolore.

VIR qui in circulo Basse habitat, colico dolore afflictabatur, ad quem accedens medicus, multa contra dolorem machinatur, cum calfaciendi & flatus dissoluendi facultatem habentibus clysteriis, tum remediis tam foris admotis, quàm intus ebibitis, quibus omnibus peius habuit: Ego vero tribus diebus à morbo vocatus, noto, ex dolore ad inguem respondente, hunc valde cōqueri, sitiebat nāque, & gelidam valde apperebat, & febricabat: proinde illi frigidam lubenter concedo, ex cuius potu illico dolor ex loco ad renum regionem, non contem-

nen

nendo iuuamento, mutatus est, tunc vero clysterem, oleo seminis lini constantem tantum, iniici curavi, quo nihil egressit, sed omento veruecino recens calido, supra posito, melius habere dixit. tunc nanque electarium hoc gustabat, R. triphera magnæ cū opio, vnciam mediam, theriaces diatessaron drach. quinque, specierum diacinnamomi, diacymini, ana drach. duas; mel le rosaceo colaticio excipiantur, & electarium forma opiata para, cuius tertiam partem, vino meraco, & generoso exceptam, bibendam pro vice dato: hoc enim potu ventris flatus ita creptarunt, vt ille verecundaretur, & melius sensit. dolor nanque è renum regione, ad primum suum locum reuersus est, tunc glande magna, ex melle & trochiscis alaandal concinnata, ano intromissa, stercora prædura & magna, quæ antea non viderat, egressit, & recte habuit, ita vt absynthiū & parietaria herbæ, oleo laurino in frixorio calfacta, & dolenti loco admotæ, curationem clauserint: fuerunt autem ij dies tres, in quibus, cibus huic, ius gallinaeum aromate conditum erat, potus vero, vinum moracum, & generosum,

sed

sed pauxillum, quibus recte valuit, velut Sarranus senex natus annos sexaginta.

SCHOLIA.

Aquam colica afflictione laboranti dare, non cuiusvis trivialis medici est, proinde cavent artem medicam exercentes: dare etenim frigidam copiosi coli dolorem patientibus, qui iamdiu multis & calidis remediis, sed frustra vsi sunt, vt non periculosum, praesertim valde sitientibus, ita memoria hic relinquo.

Curatio vigesima secunda, de graui colicæ affectione.

SAmuel Albaharim, vir honoratus, Sex Algarbiorum regno, colico affectu correptus est, pro quo propulsando, abigendove, multis vsus est clysteribus, fomentis, & conditis, non nisi frigiditatem, & flatus discurrentibus, propellentibusve, quibus intra quinque vel sex dies, peius semper habuit: ad quem, post dies hos, accitus ego, considerans virum hunc temperatura sanguineū, ætate fere sexagenarium, variis calidis, & flatus dissolventibus remediis vsus: nihil tamen proficientibus illico nulla interposita mora, sic descripsi: Rec. philonij Romani drach. vnam,

vnam, & alterius mediam, stomacho vacuo, cum vino exiguo bibat, & ad quatuor horas sequentes nihil gustet. Cæterum hoc remedio ita recte sensit, vt miris laudibus artem medicam extulerit, affeceritve: per intervalla tamen dolor levis repullulavit, quem in torum potu stillaticia chamameli superavit, vicitve. huic victus ius gallina ceorum erat, potus vero aqua cinnamomo incocta. Porro vxor Benjamin Calderon, mulier vidua de ore ventriculi infestissime cruciari solebat, ad quam cum aliquando vocarer, & eam paroxysmo cruciari inuenirem, post multa & varia per alium medicum concessa, calida medicamenta, immo tunc datum philonium, absque tamen profectu vlllo, illico agarici albi in pulverem redacti, drachmam ex oxymellite ebibendam illi dedi, & breui à paroxysmo libera euasit, postea vero ad vterum male affectum, ex quo ad os ventriculi, pessima, & veneni naturam habens materia deriuabatur, curationem direximus. Acidum nanque sæpe ipso in vetriculo percipiebat: & vt veritatem noscas, mulier hæc annos natu quinque supra quadraginta, temporis successu,

cessu, catapotia ex hiera Galeni, adiecto agarico, sibi familiaria fecit, quibus per intervalla utebatur, & nunc recte valet, utebatur autem singulis vicibus singulis drachmis. Vxor tamen Mordohai Cauallerij, elapsis quinquaginta diebus, post felicem partum, de oris vetriculi dolore conquerebatur, ex quo per intervalla corripiebatur torquebaturve, ad quam cum semel peruenerim, sic accessione correptam, bolum ex electario de dactylis illico illi obtulimus, quo nihil egressit, neque dolor leuatus fuit, immo clysteria potentia parata sunt, & nihil iuuerunt, tunc vesperi, philonij drach. vnâ & alterius mediam, illi dedimus, quo sopore affecta, recte habuit, & sequenti die curationem necessariam orsi sumus, de icore nanque affectionem malam ortu traxisse inuenimus.

Curatio vigesimatertia, in qua agitur de carnea excrescentia, ab ore ventriculi pendente.

Mulier iuuenis, ex Nobriga, argenti non infelici fodina, nata annos quinque supra viginti, optimi sane habitus, inter os vetriculi, & umbilicum

duritiem quandam ab hinc tres annos
 perferre cœpit, quæ tēporis successu,
 & lienem, & iecoris dextram par-
 tem occupabat, & ex ea, ab humeris
 retractionem pati lamentabatur, & cū
 deambularet, respirationis difficulta-
 tē incurrebat, & ventriculum non re-
 ctē concoquere, conquerebatur, &
 aluum prætumidā habebat, vt in ea, &
 aquam, & flatum nimium occludi cer-
 tum esset: quibus omnibus hucusque
 facies illi elegās cernebatur, & bis vi-
 gente hac mala affectione, peperit. Ad
 quam vocatus ipse, post variā adhibi-
 tam per varios alios medicos curatio-
 nem, primum, iudicavi, huic scirrhum
 prædurum vniuersam illam partem
 præoccupantem inesse, & consortij ra-
 tione cum septo transuerso, & iocino-
 re, duo illa euenire, alterū, respiratio-
 nis difficultatem, alterum vero ventri-
 culi & iocinoris imbecillitatem, vnde
 aquosa & vëtofa hydrops orta est. pro
 quibus propulsandis morbis, nos mul-
 ta & varia machinati sumus, sed fru-
 stra. Qua de re, cū tā multa & varia nō
 profuere, iudicauimus, carunculā ob-
 ortā à fundo ventriculi, pyloro dicto,
 esse. cui ratiocinio suffragatur sensus
 tactus:

tactus: manibus namque tanquam car-
 neum frustum atrectabamus eleuaba-
 musque, proinde morbum ex iis esse,
 quos ars medica incuratos relinquit,
 ingenue fassi sumus. Ceterum, cum ars
 medica omnibus in aperto sit, non de-
 fuit subuleus, qui falsam salutem, vel
 intra octo dies, polliceretur. cui despe-
 rata muliercula, salutis auida, facile si-
 dem tribuit: & nebulo curationem ita
 adoritur, fistulam parat, cuius alteram
 partem ori ægrotantis adaptat, ex al-
 tera vero furcifer ille, suo ore sufflat,
 flatumque ita impellit, vt miscellam,
 ac vitem vento impleuerit, vnde assi-
 stentes, eam simillimam victimæ ma-
 ctatæ, excoitationi paratæ dicerent,
 sed miscella breui emortua cecidit.
 quod facinus aduertens furcifer, fu-
 gam parabat. Vt tamen tantæ auda-
 ciæ pœnas lueret, vociferantibus om-
 nibus miserum spectaculum cernenti-
 bus, retentus fuit, cuius bona fortu-
 na, reuocata muliercula, viridia quæ-
 dam vomuit, & multa eminxit, & tunc
 vt antea habuit. cæterum, elapsis post-
 ea paucis mensibus, hæc diem suum
 obiit.

SCHOLIA.

In desperatis colic affectionibus, per follem ano adnotum sufflare, memini me us in curatiombus Hippocratem inuisse, per os autē hucusque non legi.

Curatio uigesimaquarta, in qua docetur, septum transversum risus siue hilaritatis sedem esse, ad doctorem Affum Philosophum peripateticum.

SAepe in dubium verti, docte Affi, san Plinius recte senserit, cum præcordia, hoc est, septum transversum, Græci, phrenas, vel diaphragma, & ano toilian, appellare solent, risus sedem interiorē fecerit. AFFIVS: Absit ut verū hoc credamus, immo peripatetici magistri nostri in cordē facultatem hanc, velut plures alias, collocari, nos docuerunt. missos hīc facio sordidulos magistros, quorū doctrinam explosam, diu est, habeo, qui Salmantica carminibus quibusdā, suo iure compositis, lienem risus fontem statuebāt. Sed vbi nam Plinius hæc tradit, aut quibus rationibus fulciatur, aperi rogo. AMATVS: Hæc cum non omnibus præuasiunt, lubēter faciā. audi igitur.

Plin.

Plinius libro xj. nat. suæ Hist. c. 37. inquit, Præcordia (quod illi septū transversum, ut dixi, est) risus & hilaritatis sedes sunt, quod rationibus, & experimento probat, quia ita neruosa hæc cernitur pars, ut ei merito debeat referri, non solū mētis subtilitas, sed ingenij acuitas: vnde forte Græci, phrenas appellauerūt. Sed risus sedes, quia risus est dilatatio orta ex acriore sensu neruorū, ut latius dicemus. Secūda, quia homo cum circa præcordia hæc, subtili cutē contacta, manibus molliter tractatur, illico in risum allabitur: indicium sane non contemnendum, ut ea hilaritatis sedes dicamus. Sed rationes has experiētia approbat quotidiana, in gladiatoribus fauciatis, ipsis in præcordiis, qui omnes, ad vnum risu exoluti expirabant. sic enim Plinius, ut rectius teneas, citato loco, ait, exta homini ab inferiore viscerum parte separantur membranis, quæ præcordia appellant, quia cordi prætenduntur, quod Græci appellauerunt phrenas, omnia quidē principalia viscera membranis propriis, ac veluti vaginis inclusit prouidens natura, in hac fuit, & & peculiaris causa, vicinitas alui, ne

E 3

cibus supprimeretur animus, hinc certe refertur accepta subtilitas mentis, ideo nulla est ei caro, sed nervosa exilitas, in eadem precipua hilaritatis sedes, quod titillatu maximè intelligitur alarum, quas subit, nō albi tenuiore cute humano, ideo scabendi dulcedine ibi proxima, ob hoc in præliis gladiatorum spectaculis mortem cum risu traiecta præcordia attulerunt. **ARIVS.** Vt explanasti, ita certe Plinius ait, sed Plinio, si recte teneo, Hippocrates, aut memorabilis vir alius, quisque ille est author libri de sacro morbo, prope finem, in totum contradicit, & ita illi contradicit, & aduersatur, ac si Pliniana verba primo percurrerat, & legerat. ita enim ille. Ceterū, præcordia, aliās fortuitum nomen apud Græcos per consuetudinem habent, quum phrenes, à sapientia dicta videantur, re vera autem nō, nec ex natura. Nec ego sane noui, quam vim habeant præcordia, vt sapiant, & intelligant, præterquam si homo ex improviso, nimio gaudio perfundatur, aut tristitia afficiatur. tunc sane exiliunt, & anxietatē exhibent, præ tenuitate, & quoddam distenta sunt maxime in corpore. & vici-

trico

triculum non habent, ad quem suscipiant, aut bonum, aut malum allabēs, sed ab vtriusque his turbantur, propter naturæ debilitatem. Nam nullo sane prius sentiunt ex his quæ in corpore insunt, sed fructa hoc nomē & causam habent, quemadmodum, quæ ad costæ sunt aures appellatur, quum nihil conferant ad auditum. **AMATVS.** Ita Plinij sentētia ab authore isto suggillatur, vt nihil supra dici possit, non est tamen quod Plinium sic hac in parte deseram, quando ille ex Hippocrate historiam suam texuit, libris, si nō genuinis & veris, magni tamen viri. **ARIVS.** Quibus nam? **AMATVS.** Libris quinto, & 7. de popularibus morbis, in quibus ita tradit, Tychon in obsidione circumdatum, à catapultæ percussus est in pectus, & paulo post, risus erat circa ipsum tumultuosus, videbatur autem mihi, medicus eximēs lignum, reliquisse aliquid de spiculo in septo transuerso. hactenus Hippocrates, quin to libro. Quam Historiam, vt memoratu dignam. 7. libro eiusdem voluminis, repetiuit, ex qua facile elicitur septo transuerso confosso, & vulnerato, risum oriri, id quod Plinius dixit,

& inde hilaritatis sedem esse, memoriam commēdauit. PHILIPPVS. Non citra rationem Plinius diaphragma sedem esse risus, arbitratur, vt qui ab Aristotele quoque id acceperit: quia enim multum habet neruorum, titillatio ciet ibi sensum acriorem: quia risus nihil est aliud, quàm dilatatio orta ex acriore sensu neruorum. AFFIVS. Nos peripateticis, si credimus, vt qui iure eis credere debemus: quia veritati magis accedunt: cor risus sedem esse statuimus, quia risus ex lætitia, & delectatione oritur, qui affectus nō est, sed actio exterior, ab interiore manans: ex lætitia nanque vel delectatione cor dilatatur: ad cuius motum, & facies extenditur; potissimum ea pars, quæ est circa os, & rictus nominatur, vnde risus: habet itaque risus exteriorem sedem in rictu primum, hinc in oculis, & cuncto vultu, interiorem vero, vt Aristoteli placet, in corde. hinc manifestum euadit, risus cum fiat ob cordis dilatationem: quod biliosi, & sanguinei, prouiores erunt ad risum, quia in eis, immodico calore cor exporrigitur, id quod pituitosis, & atrabiliaris contrarium euenit. Ceterum splen

splenem causam risus esse, & nos non negamus, vt qui atram bilem, hilaritati, & lætitiæ contrariam colligat, & retineat, & quo liberius hoc fungitur officio, eo alacrius & expeditius, cor, vel vt Plinio placet, septum transuersum, ad risum euocandū allicit. AMATVS. Vt septum transuersum hilaritatis, siue risus sedes haberetur, ita cerebrum rationis, cor iracundiæ, iecur verd amatorix appetentiæ, vt Galenus libris de placitis Hipp. & Platonis, fusius prosequitur. AFFIVS. Aristoteles facultates has non variis visceribus, sed in corde tantum eas esse statuit.

AMATVS. Noui. & Galenus libro 4. prædicti voluminis, de placitis Hipp. & Plat. Aristotelis hanc esse sententiam firmat. AFFIVS. Quænam harum opinionum tibi ò Amate magis aridet: de risus sede dico. AMATVS. Perinde vna ac altera, vtraque enim falsa mihi videtur. & si nanque libere loqui deberem, cerebrum risus sedem esse instituerem; eò modo cordi attributo. sed hæc maiori indigēt otio; & hæc ad præsens sufficiant: si modo dixerimus, septum transuersum præter citatas à nostris medicis dotes, hodie cum Pli-

nio hilaritatis sedes obtinet. AFFIVS. Quasnam sepro transuerso medici doctes, & officia designant? AMATVS. Eius crymon diaphragma; primò indicat, diuidere membra spirittualia, à naturalibus: item, naturalis respirationis, hoc est, cum homo in quiete est, respirationis septum transuersum, aut hoc est, id quod Aristoteles non nouit, item ad propellenda ventris excrementa, maxime conducit, item, referente Galeno, libro 10. Meth. med. membrum hoc, in hecticam labi poterit, sed non marasimum, ob eius excellentiam & dignitatem, quia primo deficit, & moritur, & non tantam fert siccitatem, quod phrenas appellari nouimus, quia cum primum inflammari tentatur, illico consortij ratione, phrenas, hoc est, mentem, siue cerebrum, phrenitide illico corripit, certum sit. Ceterum, de risu, multa & pulchra à philosophis petite. Libris de anima, quos nostro hoc tempore ~~Edidit~~ ~~Edidit~~ ~~Edidit~~ Viues Valétius acutissime absoluit.

Curatio

Curatio uigesimaquinta, in qua agitur de carcinomate, mammam infestante, & mortem accelerante.

MVlier Lariffæa, ex Lariffa oppido, non procul à Theſſalonica diſtante, in quo olim Hippocrates artem diu exercuit, & eius nō raro mentionem facit, utpotè morbidi, ob peſſimas quas habet aquas, & cœlū propter lacus varios circūſtantes, nebuloſum, caliginofumue, ac peſtiferū, ad me venit, & ſiniſtra in mamilla cancerum patiebatur, ex cuius papilla ſanies ſubcruenta ſuebat, à quo conſpecto, prædiximus hanc breui morituram, & eo citius, quo intercepta fluxio breuior fuerit, quemadmodum alteri contigit, de qua Hipp. dixit, lib. 7. de morb. vulg. ad hunc modum, Mulieri in Abderis carcimona factum eſt circa pectus: erat autem tale, per papillam ſanies ſubcruenta ſuebat, intercepta autem fluxione, mortua eſt: agebat autem mulier hæc, quādo eam inuiſimus apud Iosephum Hodaram, temperatura atrabiliaria, annorum circiter quadraginta: ſed menſibus ſuis diu iam deſtituta.

SCHOLIA.

Larissam civitatem prope Cranonem, sepe ab Hippocr. illustratam, in Theffalia, late patente in hoc Macedonico regno, non ignoramus, quæ vulgo hodie Larisa dicitur. hoc vero de quo agimus, oppidum Larso vocatur.

Curatio uigesima sexta, in qua docetur, pus per os cum tussi reiectum, quod thoracis uel pulmonis ulcus attestatur, aquæ imam partem petere, ex Hipp et Auicenna, contra Alexandrum Trallianum.

Quum ad Sébrani viri probi uxorem inuisendam accederemus, eam iam diu morbis grauioribus afflictam inuenimus, diu nãque erat quòd inordinate febricitabat, & grauius & frèquenter tussiebat, & putida & horrenda spuebat. Quarum affectionum causam quærens ego, ab eaque nonnulla sciscitans, respondet, ingenuèq; fatetur, cum chartulas quasdam, conceptionis gratia biberet, deuorarètve: illico illi menstrua suppressa esse, post quæ, nunquam amplius ab ea visa, in tam sæua grauiàque mala, vel intra annum, ingenti sui corporis iactura, imb

imbecillitatè me lapsa est. Cæterum, quum multæ variæque de phthisi notæ sese offerrent, in ipsa nata annos 45, temperatura biliosa, iussimus screatû in scutula aquæ plena asseruaret, vt sequenti aurora de eo indicium acciperemus, de totòque morbo sententiam præberemus: adducta igitur sequenti die coram nobis, aqua plena sputum cõtinens peluicula, notauimus totum fere sputum subsidere, & imam partem petere, coloris sui flauis, & fumo infecti. quo conspecto, ac pauillo natante, leuiori quadam assula disrupto, dissolutòve, iudicauimus sputû attestari pulmonis uel thoracis ulcus, graue & periculosum, vt quoque Auicenna scriptum reliquit: fen 10. libri tertij, cap. 17. tract. 4. de pure, & sanie intra thoracem contenta, hoc est, de empiemate, hunc in modum dicens, Signa autem differentie inter sanie, & phlegma, in sputo, sunt descensus saniei sputi in aqua, & fœtor ipsius super ignem, & phlegma quidem natat in aqua, neque fœtet in igne. & subdit, & iam feci te scire differentiam inter sanie, & inter humiditates: nam sanies discernitur fœtore, apud sputum, præcipue

pne quando super ignem proicitur, & submergitur in aqua, & non natat. hæc Auicenna. Ex quibus sane verbis, satis percipitur præter reliqua, pus siue sputum saniosum, quod attestari solet empiema, & phthisim, in aqua descendere, pituitam vero, siue humorē crudum enatare. At huic sententiæ in vniuersum contradicit Alexander Tralianus libro quinto suæ rei medicæ, cap. 2. in quo indicia inflammationis in pulmone prosequitur: & ita habet, Pus sanè deprehenditur, & ex ipso solo colore, & ex aliis indiciis, vnde nos illud internoscere didicimus, ab odore, si concremetur, & quod dissoluitur, si in aquam mittatur: item, quod non subsidit, quemadmodum pituita, crudusque humor. Hactenus Alexander, qui in totum contradicit Auicennæ: ait enim, vt audistis, pus enatare, pituitam verò, & crudum humorem inferiora petere: mea tamen sententiâ, Alexander hac in re, veluti pluribus aliis, errat, quoniâ Auicenna suū hoc axioma, pus subsidens in aqua: vlcus in pulmone, & thorace, attestatur, ex Hippocrate decerpfit, libro præcipue illo, cui titulus est, Coacæ prænotiones: ita enim

enim Hippocrates libro illo ait, Quibus tabidis in mare expuentibus, pus ad fundum sidit; breui pereunt: sit autem mare in aëneo vase: hæc etenim sententiâ diuini, præclara est sententiâ, quâ Auic. docte admodum suo inseruit canoni, cui & ratio non deest, quia nimia caliditate exusta sanies, terrea euadit, & inferiorem partem petit, & subsidit, vt experiëntia quotidiana, ita esse attestatur. Parcat igitur Alexander, qui & si aliquândo recte Galenum suggillat, nunc tamen, vt aiunt, toto aberrat cælo, veluti non raro vt ex à nobis dicendis manifeste euadet. porro reliquâ sputi partem supra carbonem ignitos iniectam, ne in Iacobi de partibus historiam sinistre incideremus, seruū quendam olfacere fecimus, qui multum & grauiter foetere, testatus est: est sane nota hæc mortifera, & lethalis, vt ex dictis liquido euadit, & Hippocrate libro à nobis citato, & quinto aphorif. I. I. veluti sexcentis aliis locis.

Curatio uigesimaseptima, in qua agitur de causa pestis Scopium inuadentis.

Sæua inuasit pestis Scopium, siue Scopiam habitantes, anno ~~1559~~ 1559. habuit autem, autumnali tempore suâ solitam intemperiem seruante, initium crudelis hæc & immanis bestia, hoc modo: Rugitum nanque veluti gemitum ex se terra ferebat, & breui in motum & concussionem tota ipsa veniebat: non admodum tamen: vt ex hoc terræ motu, domus aut ædificia caderent, ruerentve, & homines periclitarentur, sed breui postea inuadere lues pestica hæc mortales cœpit, vt singulis diebus tercenti misere, nō nisi bubonibus & carbunculis confossi, morerentur occubuerintve, vnde vero tantum malum, ortum, & causam traxerit dicā. Deum nāque, & cœlos, suis cum astris, à quibus non raro pestem pendere, diuini libri, & Astrologi testantur, pro nunc missos facimus, naturalia nāque scrutamur. Quacunq; de causa pestis contingat, aer inficiatur oportet, vt pestis communis causa quædā, aer quem inspiramus, dicatur, siue enim ab ira Dei, siue ab erraticorum coniunctionibus, & eorū aspectibus, aut coluic

ferar

ferarum, aut cadauerum multitudine, aut bestiis vastis, ingentibusq; in mari emortuis, aut lacubus scædisque paludibus, vel specubus; & antris, cauernisve pestiferam auram expirantibus, pestis eueniat; aer inficiatur corrupturue decet. Hæc vero qua de agimus pestis (vt reor) ab inclusis in cauernis flatibus, exhalationibusve exitialibus, & mortiferis, causam traxit; cum nanque terra cauernosa sit, & cavitatibus plena, sit vt exhalationes teporis diurnitate occulsa ex se putrescant, aut aliunde contagium trahant, vnde mortalibus ex directo, pernitiosa & contraria euadūt. Cæterum, cum contingat exhalationes has incumbere sua leuitate ad locum superiorem peruenire, & ascendere, quibus fortè exitus præ viarum angustia, & obliquitate, impeditur, multus & varius sequitur conatus, & reluctatio, actio & reactio, vnde terræ motus fit, & ex prodeuntibus mortiferis & corruptricibus exhalationibus illis, aer corrumpitur coinquinaturue, quem mortales, vel inuite inspirantes, male eo afficiuntur, & eo peius, quo imbecilliores sunt, & corpora excremen-

F

tis abundauerint, vt Atheniensibus in
 ea pestilentia contigit, quam Thucy-
 dides describit, & Gal. eius non raro
 meminit. Quæ si ex Aethiopia conta-
 gium, aut semina, per aeris quandam
 continuitatem contraxit, Arhenien-
 sium tamen hominum succi ex victus
 prauitate (forte ob annonæ penuriam)
 ita putredini erant obnoxij, vt omnes
 fere pestilenti lue affecti, mortui sint.
 Nouistis autem, agens pro patientis
 aptitudine agere, vt recte Hippocrates
 diuinus meminit, libro de flatibus,
 cum de peste agit, inquit, Commu-
 nis ergo, siue pestilens febris, propter
 ea omnibus accidit, quòd eundem spi-
 ritum omnes attrahunt, sitque vt simi-
 li corpori, similes spiritus similiter
 permixti, similes gignant febres. sed est
 fortasse qui dicat, Vt quid ergo non
 omnibus animantibus, sed alicui eo-
 rum generi incidunt hi morbi? Cui
 ego sic responderim, differt corpus à
 corpore, natura à natura, & nutrimen-
 tum à nutrimento. Non enim omni
 animantium generi, eadem aut non
 conferunt, aut commoda sunt, sed
 sunt alia aliis magis conuenientia.
 Quando igitur aer plenus est huius-
 modi

modi inquinamenti, quibus humana
 natura offenditur, homines ægrotant:
 quando verò alteri cuiquam animan-
 tium generi aer inconueniens est, tum
 morbus illud genus corripit, & cæte-
 ra, ex Hippocrate, quæ huic rei mul-
 tum faciunt. Quibus Galenus lib. pri-
 mo de differen. febr. cap. 4. fauet, cum
 dicat: Oportet enim hoc in toto ser-
 mone, memoria reperere, quòd nulla
 causarum sine patientis aptitudine age-
 re potest: alioquin omnes qui sub æsti-
 uo sole commorantur, febricitarent,
 aut qui nimio motu exercentur, aut
 vini potu grauantur, aut ira excande-
 scentes, aut tristitia afflicti, febricitar-
 ent, alioquin etiam vt arbitròr, circa
 canis ortum omnes ægrotarent, ac in
 pestilentis morerentur. At, vt dixi-
 mus, magnam in generatione ægri-
 tudinum partem habet, eius qui pas-
 surus est, habitus corporis. Hæc Ga-
 lenus, qui prope calcem capitis, ita
 quoque de hoc negotio ait, Quum
 enim corporum dispositiones dissimi-
 les sint, ac multiformes, quædam fa-
 cile alterantur, ac patiuntur, à causa
 in ipsa operante, quædam insuperabi-
 les ac impassibiles omnino existunt,

quædam cum difficultate patiuntur, & cætera, quæ tam cum iis, quæ ab Hippocrate sunt dicta, quàm cum eis quæ ab ipso Galeno iam sunt prodita, & per nos citata, omnino conueniunt. Ut receptui igitur canamus, causa huius pestis, exhalationes, siue inclusi in antris flatus venenosi, & humanæ naturæ alieni, sunt, qui vt terra moueretur, in causa erant. habebunt igitur hinc rerum naturalium contemplatores, cum terræ motus fit, & pestis scintillat, aut grassatur, talis læs pestica ex venenosis flatibus, & pestiferis ac deleteriis exhalationibus subterraneis, prouenit. vt pestis hæc de qua agimus, & illi alia similis, quæ ab hinc multos annos, Olyssipponem, & Sancterenâ, suis cum fertilissimis agris apud Lusitanos, ingenti terræmotu, & ruina sæuuit, veluti vniuersum fere orbem, anno 1527. 1528. & 1529. Fieri tamē potest, quod ex eisdem putridis & corruptricibus exhalationibus, pestis absque alicuius terræ motu fiat, & grassetur: quia ita terra moueri leuiter, passim & lente poterit, vt ab hominibus non percipiatur, aut exhalationum corruptricum exitus, ita facilis esse potest, vt

aer

aer absque terræmotu inficiatur, vt sæpe contingit variis in locis huius Græciæ, Turciæ dictæ, & non raro alibi, vt liceat mihi admirari diuinum Galenum, qui cum pestis multas causas descripserit: hanc tamen famigeratissimam & vulgarem subricuit, aut saltem non ita magnificet, quàm nos variis exemplis, & multis doctorum hominum placitis, ac experimentis, vt præcipuam, & frequentiore pestis causam indicare poteramus: sed eius forte magis admirari licebit, qui cum de peste libro de differ. febrium, scripturum pollicitus sit, præcipue eo in libro, qui Ars curandi, siue Methodus med. inscribitur, eius tamen ne verbum quidem fecit. ANGE LVS. An forte quia nouerat, pestem non superari à medicis remediis? AMATVS. Minime gentium, exant proculdubio, tam simplicia, quàm composita, antidota dicta, quæ immani huic hydræ contrariantur, & eam non raro superant, vincunt, & domât. ANGE LVS. Dignare igitur ò Amate, contra hanc immanem & atrocem bestiam, remediū aliquod ex multis quæ nosti, nobis insinuare. AMATVS. Cōtra hæc de

F 3

qua agimus, quæ causam, putrificam & venenosam exhalationē habet, nihil excellentius aut dininius remediū expertus sum, quàm luculentum focum, tam priuatim, quàm publice instruere, prout Hippocratem, & Acronē Agrigentinum fecisse legitimus, præcipue Athenis, Theſſaliæ, & in hac Macedonia tertiarum imperio quondam potita, præſertim ex lignis, fruticibus, ſtirpibus & herbis ſuauiſibus, & bene olētibus, vt cedro arbore larice dicta, iunipero, citro, cupreſſo, pino, terebintho, variis in locis naſcente, lentifco, myrto, ladanifero frutice, quo vniuerſa ſcatet Hispania, præcipue Luſitania, røre marino, ſtæchade, pulegio, origano, dictamo, & variis aliis, quarum fumus peſtiferarum exhalationum humiditatem putrificam, non ſolum exiccet, rectificatq; ſed ipſas proprias abſumit, deſtruit, & annihilat exhalationes. Secundo, conandum, vt corpora quàm maximè ſuperfluitatibus vacēt, & ſpirent optime. ANGELVS. Ego hanc præuiſuam, aut præuiſoriã, vel præſeruatricem curationem appellarem, & non curatoriam debitã ægrotantibus. AMATVS. De hac verò, veluti de illa, pro

la, pro nunc conſule excellentes Medicos Venetos, qui non paucos de hac re libellos ſuperioribus annis ediderunt, & in lucem miſerunt, cum peſtis, toto orbe dignam illã & admirandam Venetiarum urbem, per contagium inuasi, quorum ſapientia, & patrum illuſtrium gubernantium mira prudentia, diligentia ve, breui extincta fuit. Scopium tamen ſæuiens peſtis, accelerante frigore, ex ſe delituit, quæ & ſi Monasterium oppidum per contagium infecit: in eo tamen diutius, ob craſſum & denſum aerem perdurauit, Theſſalonica vero breui euauit. Cæterum, febris peſtilentialis ſæpe abſque peſte comperitur, vt Oliſſipponæ, Antuerpiæ, Ferrariæ, Venetiis, Romæ, Anconæ, & in hac Theſſalonicenſi ciuitate, non raro notaui, & expertus ſum, quæ quandoque mihi cum calore, inuadit, vt Galenus meminit, quandoque vero ardentifſimo cum calore, vomitu, & ſyncopi, ac pulicari ſymptomate, prout cordis partes occupat, afficit ve, vt aliàs dixi, & docti laudarunt. Apollonius tamen, ne ſic illotis, quod aiunt, manibus, diſcedamus, inquit, peſtilentia afflictis crurium ſcarificationem, ſum.

mum esse remedium: ita enim ille, re-
 ferente Oribasio, libro 7. suorum col-
 lectorum, cap. 20. ait: cumque pestilen-
 tia vehemens per Asiā vagaretur, mul-
 tisque ob eam causam obirent, egoq;
 in morbum itidem incidissem, secun-
 do die cum remissio fieret, crus scarifi-
 caui, & ad duas libras sanguinis detra-
 xi, atque hac ratione vitavi periculū:
 quo sane auxilio cum multi quoque
 vsi essent, sunt seruati. Sed de ijs ali-
 quando plura. Quum Græcia hæc olim
 idololatriæ, & mendaciorum plena, ve-
 luti optimorum diuinorumque inge-
 niorum, ac optimarum omnium artium,
 alumna, & mater: nūc passim vt antea,
 peste corripitur soleat, de qua sequens
 audire ne pigeat, id quod Thessaloni-
 censes mortales ab hinc ducentos an-
 nos, seruatum habent, & forte antea
 semper, post Iulium mensem, vsq; De-
 cembrem, Thessalonicæ nulla pestis
 est, quæ si etiam aliunde hoc medio
 tempore, femina contrahat, & scintil-
 let, adeo imbecillis est, vt de ea homi-
 nes curam non habeant: plerunque igitur
 pestis à Decembri mense Thessa-
 lonicenses inuadere solet, quæ etiam si
 grauissima & horrida, crudeliter se-
 uiat

uiat: aduentante tamen Iulij mensis fi-
 ne, illico delitescit, & hoc ita apud eos
 pro certo habetur, vt qui ad pagos, &
 villas ob pestem aufugerunt, etiam si
 medio Iulij mense, singulis diebus, sin-
 gulos tercentos & plures peste emor-
 tuos noscant, non timeant domum in
 fine mensis reuerti, quum certo sciant,
 hoc tempore feram illam domari, &
 ad mensem vsque Decembris latitare.
 Sed iis contrarium forte euenit Cōstan-
 tinopoli, à medio nanque Maio, pestis
 grassari incipit, quæ ad finem Nouem-
 bris cruciari & sæuire solet, inde vero
 nulla est notatu digna pestis ad me-
 dium Maij: causas vero, tu qui abdi-
 tarum rerum contemplationem profi-
 teris, inquire. Ego vero ad Thraciæ
 ingens frigus forte confugiam, quod
 hibernis illis mensibus viget: nosti au-
 rem vere & autumno, molliculis tem-
 poribus pestilentiam pullescere, acri
 vero æstate, & rigida hyeme, domari,
 & vinci. ANGELVS. Tecum omnes do-
 cti scriptores sentiunt: sed quid pre-
 cor, de peste Thessalonicen & Mona-
 sterium oppidum infestare, dicemus,
 quæ vigente hyberno inclementi, &
 frigore intensissimo, grassatur, & tru-

cidat: AMATVS. Tu ipse contem-
plare.

*Curatio uigesima octaua, in qua agi-
tur de quodam, qui suam pleuritin
passus fuit, & absque sanguinis
missione ab ea liber euasit.*

Romanus, qui prope Liniathen,
hoc est, synagogam, siue congrega-
tionem à gratia habitat: vir triginta
natus annos, temperatura sanguineus,
quum ex pauiculo, hyberno tempore,
borea flante: domum se reciperet, fe-
bri ingenti cum rigore apprehensus
fuit, & sequenti die, pleuritis dextras
eius thoracis altas partes occupauit,
in quo die ex nare sinistra illi multus
sanguis effluxit, & tunc pleuritis acer-
bior facta est, & ea grauius afflictaba-
tur: ad quem septimo die accitus ego
eum pessime habere inueni: pulsus na-
que imbecilles, varij, inæquales, duri,
& tremuli illi erant: lotium verò iu-
mètorum modo, crassum & turbatum
valde, vt eum prope obitum esse, om-
nes dicerent: parum loquebatur: sed
cum is, à medicis efflagitabat, roga-
bátve vt sanguinè per venæ sectionem
illi mitterent, valde nanq; dolore tor-
queb

quebatur, & intense febriebat: ad hæc,
tussiebat, & varia & multa facilitate
quadam excrebat: quibus omnibus
consideratis, ac æquilibrio positis: san-
guinis missionem prætermisimus: &
ægyptiacæ cassiæ atramentum decocto
pectoralis exceptum illi ebibendum de-
dimus, quo nonnulla biliosa leuiter e-
gressit, & liberius expuebat: sequenti-
bus diebus locus dolore affectus, hoc
linimento illinebatur, R. pinguedinis
gallinæ, butyri recentis ana vnc. j. olei
amygdalarum dulcium vnc. j. olei vio-
lacei. vnc. s. cineris radicis brassicæ
vnc. s. ad ignem cum pauca alba cera:
miscet, fiat vnguentum molle: quo in
die bis inungebatur: & tunc per inter-
ualla, syrupum capillorum Veneris, &
lyquiritiæ simul mistos cochleario lâ-
bebat: & ptisanæ cremorem, mistum
portiunculæ iuris pulli, pro victu acci-
piebat, cui quandoque sacchari aut
penidiarum parum assistentes misce-
bant, pro potu verò hordeaceam a-
quam, quibus aluum lubricam semper
habuit: vt meritò iuxta Hippocratis
mandata, libro de ratione victus in
morb. acut. i. integram ptisanam sor-
bendam dare poteramus: die verò 14. in
cop

copiosum deuenit sudorem, & tunc re-
ctius habuit, nihil fere dolebat, & pa-
rum febricbat, sed valenter quoq; tuf-
fiebat, & expuebat, & tunc ex pingui
gallina iuscula crassa lubenter conce-
debamus, quibus multum & placide
spuebat, & venter mollis euadebat. 18.
pulli carnes gustare cœpit, & parum
vini pitissare, & per consequens valen-
ter habuit, & tauricè viuit.

S C H O L I A.

*Is qui pleuritim patiuntur, contrario modo,
cibari debent, quàm reliqui acuti morbis cor-
repti, de quibus ait Hippocrates, Quando in
statu est morbus, tenuissimo victu vsi debe-
mus, pleuriticis autem illico in morbi initio,
parum alimonie dare debemus: dein veri
eam sensim augere ad statum vsque, & eo
magis, quo purgatio maior fuerit, iuxta Hip-
libro primo de rat. victus in morbis acutis
aphor. 21. 23. & 25. Sic dicente: & quan-
to maior fuerit expurgatio pleuriticis, tanto
magis ad iudicationem vsque dare oportet.
Sic enim ij victum accipiendo, facilius libe-
rantur, & minus purulenti fiunt, vt aphor.
sequenti. 27. Hippocrates docet, & 33. &
34. veluti Galenus enarratione 9. commen-
tarij terij eiusdem voluminis. At, quam
quam Hippocratis hoc sit sacrum documen-*

*tum, caute tamen optimus medicus pleuriti-
cū sorbitiones concedere debet, vt qui neces-
sum est consideret, pleuritim morbum non ra-
ro vnica absolui crisi, etiam si ab initio mor-
bus siccus non fuerit, sed in eo multum expui-
tur, & aluus lubrica euadit, vt huic contigit
egrotanti, qui ab initio multum & libere
expuit, & ex intestinis multa excreuit: & ta-
men quartodecimo die sudore copiosissimo ab-
solutus fuit. Caterum, post absolutam crism,
dies duos, eodem modo, quò antea egroto vi-
ctum concessimus, dare debemus, iubente sic
Galeno, enarratione 25. Commentarij pri-
mi, in librum de rat. victus in morb. acut.
ad hunc modum: Tutum igitur est, etiam si
morbus iudicatus fuerit, ad duos vsque dies
diligentem victus rationem, qua ager vsus
fuit, seruare: præteritis autem ab indicatione
diebus duobus, iam securum est plenius ciba-
re, & cætera. Fugimus autem (Galeno in
enarratione, docente) ciborum repentinas ob-
lationes, qua in enarratione adnotandum du-
ximus, Galenum adnotasse quòd Hippocra-
tes ante iudicationem, & duos postea dies ne-
que pleuriticis, neque reliquis, qui potio, aut
sorbitionibus tractari solent, dederit panem,
neque quippiam aliud, præter ptisanam. ad-
uertant igitur hodie artem medicam exer-
centes.*

Curatio uigefimanona, in qua agitur de somno supraueniente à causa non uulgari, egroto febri ardentissima detento.

IVuenis, qui ardentissima febre, au-
 ut Hippocratis modo loquar, igne,
 variis cum symptomatis, vigente hie-
 me affligebatur, capite dolebat, in cu-
 bili non quiescebat, sitiebat valde lin-
 gua cum nigra, & scabra, & bibebat se-
 pe, & multum; non dormiebat, sed sem-
 per ingenti afflictione vigil manebat:
 ad hæc, excrementa illi pecudis pilu-
 larum modo, torrida erant, loriū præ-
 lucidum, citrinum, quod calidissimum
 erat, vias nanque per quas currebat,
 pūgebat, septimo delirauit, & octauo
 omnia etiam circa ignem versabātur,
 nono, sopor huic superuenit, vt à som-
 no eum expergiscere perdifficile esset.
 Cuius rei mirabantur medici, hæsitantesque causam, vnde somnus tāto cum
 foco euenire posset, inuestigabant, de
 qua re in scholio pulchra legito. 14. post
 copiosum sudorem calidum, vniuersum
 eius irrigantem corpus, melius
 habuit, adeo, vt vigesimo sequenti,
 febri liber, & immunis euaserit.

S C H O L I A.

Inquirebant medici, vnde sopor huic inue-
 ni euenire poterat. Quum ardentī febri variis
 cum symptomatis, ingentem caliditatem ar-
 guentibus, laboraret, tandem post multa ad-
 ducta, & post longam de somno inuestigatio-
 nem cum Galeno commentario primo in li-
 brum Hippocratis, tertium de morbis vulg.
 conclusum fuit, quod humores plus iusto ca-
 lidi, sua caliditate, & forte pessima qualita-
 te, calidum innatum lancinant, confodiunt, &
 extinguunt, vnde frigiditas, somnus causa ori-
 tur, iuxta Galeni placita, irremediabilis, & vt
 qualitatibus humores hoc facere solent, ita
 non raro sua quantitate calidum innatum so-
 pient: suffocant eue, & per consequens extin-
 guente. Caterum, frigus hoc ex calidis siccisq;
 morbis eueniens, curacionem vix recipit, quia
 ingentem imbecillitatem, hoc est calidi innati
 extinctionem consequitur: ita enim Gal. cita-
 to libro, in curacione Hermocratis, enarratio-
 ne 7. nobiscum sentit. Quum nanque Hermo-
 crates febri ardentissima putrida, correptus
 esset, & omnia symptomata ignem attestarent
 tur, vt lingua adusta, vigilia, febris ardens,
 delirium, auriginosa perfusio, alui torrida ex-
 crementa, & similia, qua corporis statum in
 vniuersum ignem esse attestantur, tamen
 undecimo die, sopor illi superuenit, quem non

euenisse à pituita caput ascendere credit Gale. quia tanto cum igne humorẽ frigidum non reperiri putat, & hac de causa concludit soporem Hermocrati euenisse, non ob humorem frigidum actu operantem, sed ob frigiditatem insignem cerebri, aut imbecillitatem facultatis, introductam ab humoribus calidum innatum extinguentibus, vt iuueni huic de quo agimus contigit, & uxori Iosephi à Crasto, optimi chirurgi: sed hæc iuueni, cum esset, post varios morbi labores, suum diem obiit.

Curatio trigesima, in qua agitur de erysipelate mortem accelerante.

VXOR Heliau Vzielis, & nata Iosephi Benuenisti, post liberam à quartana, quam passa est menses sexdecim, in quibus menstruam purgationem nunquam vidit, feбри continua correpta est, cum qua simul erysipelas phlegmonosum, eius caput totum ferre cum ceruice inuasit, & delirabat, & sopor quoque per interualla eam tenebat, cum quibus lotium crassum, subnigrum, infima in parte sedimentum habens, erat: nam & biliosa vomebat, præcipue cum liquidum, aut ius aliquod gustaret, & ventrem lubricum habebat, ex quo mera, biliosaque excer-

nebat: casus nanque difficilis, & consideratione dignus, hic est, pro quo abigendo, ad salutemque reuocanda nobili muliere ista accersitus medicus, illico ex brachij sinistri vena exteriori, respiciente phlegmonem, sex sanguinis uncias recte extraxit, & remediũ locale (topicũ dixerim) quale ex aqua decoctionis furfurum, maluarũ, hordei, & violarum paratur, apponi iussit, sæpèque innouari. Sequenti die, hoc est, secundo ægritudinis, vocatus & ipse, omnia contemplor prædicta, quæ à sanguine male affecto, & longo tẽpore retẽto, ac in partes disgregato, euenire cõperio: quum nanq; sanguis menstruus tam diu retentus esset, ob morbum fortè, eius partes auctæ, variæ sunt redditæ: nã subtiliores in bilem sunt versæ, quæ corporis superiores partes repẽtes erysipelas phlegmonosum generarunt: à largiori nanq; bile, pauculo sãg uini mista, erysipelas phlegmonosum ortũ trahit, cuius portio, cula, cerebrum occupas, delirium parebat, veluti & soporem citato à nobis modo, hoc est, per quamdam scilicet in spiritus, & calidum innatum lancinationem, eorũque mortificationem.

Nam & bilis pars altera, in ventriculū ruens, per vomitum excernebatur, veluti altera, per intestina corruens, per ventris excremēta, quæ non raro ventriculo lācinationes, nauſcā, anxietudines, & leues quāsdam ſyncopas inducebat, craſſior nanq; pars atrabilia, locum ſuum tenens, iecinoris gibbam partem obſidet, quæ per renes delata, cum vrina tranſmittitur, & nigra apparet: iis igitur conſideratis, aduerto, mulierem hanc viginti ætatis ſuæ habere annos, tēperaturā vero æqualem, cuius virium robur nō adeo conſtabat. Vnde cum alij medici de repetenda ſanguinis miſſione contēderēt, ego illis contradixi, & ſcapulis, cute incifa, cucurbitulas quatuor affigi iuſſi; per quas ſanguinis vncias tres chirurgus extraxit, & tūc ægrotans reſpuit, & eryſipelas magis ſerpiſit: ſed in phlegmone diminutum eſt, qua de re iuſſimus lactucam prædicto ſomento miſceri, & ægrotantē iure pupilli, priſanæ cremori miſto, cibari, noctu verò, clyſmus ex hordeacea: oleo violaceo, & vnciola vna atramēti caſſiæ compoſitus, ſuit iniectus, in aurora verò pharmacū ſequēs ebibit, R. Tamarindorum

dorum ſalis expertium vnc. v. prunorū pinguium numero 10. hordei pug. vnū, ſorum cordialiū pug. mediū: in aquatur. Rec. prædictæ radium artem, & coletamarindorum optimorum, drach. tres, thabarbari optimi drach. vnam, caſſiæ recēns extractę vnciam mediam, ſyrupi roſati ſolutiui vncias duas, miſce, fiat hauſtus vnus quem ieiuno ſtomacho bibat, & parum ſupra dormiat. Caterū, cū in nocte ſepties, vel octies multa excreuiſſet, pharmacum nō bibit, & inde melius habuit. Nam poſt cucurbitulas exercitas non amplius delirauit: ſed quæ illi offerebantur reſtius accipiebat, & hac aurora pulſus validiores apparuerunt: digitorū nanque tactui magis reſiſtebāt, eryſipelas tamen, vt antea ita habebat, & ea de cauſa, prædicto remedio, parū aizoōi, id eſt, ſemperuiui, adiūgi fecimus, quo poſtquam locus ſouebatur, roſaceo vnguēto eum illini faciebamus, ſupra poſita ſpongia imbuta ſomento. At, quia aluus lubrica erat, & excrementa acria excernebantur, ne forte intestina ipſa exulcerarentur, iuſſimus clyſmum repeti, abſque tamen

Ægyptiacæ cassiæ atramēto, & syrūpū rosaceū, tā ieiuno stomacho, & syrūpū interdiu cochleari acciperet, veluti granatorū suū pōris gustabat: gargari- zabat nanq; nō raro, hordei decocto, misto prædicto succo acido granatorū, aut syrūpo acetoso, ad præcauēdas, minuendāsq; gutturis, fauciumque partes. Quinto die, febris mitior est facta, & vrina clarior, & ad cibum appetitus pronior, erysipelas tamen magis tunc tumuit, sed minus infestabat, optimum sane indicium, vsque à par- ribus internis ad exterioros, pessimus humor expulsus videtur, id quod palā fecit aurium dolor, quem ea nocte pas- sa est, & illico delituit. Sexto die cry- sipelas dextram partē capitis cū oculo & fronte, occupauit, & noctu antea se- xies excreuerat, ingenti ventris dolo- re, mera biliosa, qua de re, præmisso clysteri anteacto, etiam cum albo oui- timor etenim est de dysenteria. cucur- bitæ iterum scapulis, incisa cute, sunt affixæ, & topicum remedium sinistra parti, hoc est, vbi primū erysipelas inuaserat, quod fere in declinatione iam erat, hoc applicitum fuit, R. fur- furum

furum, maluarum, hordei integri an. pug. vnum. in aqua bulliant, secundum artis ministerium, ex quo decocto lin- teum imbutum saepe dolenti loco ap- plicabatur, dextra vero pars, ad quam erysipelas serpserat inuaseratve, & ad- huc in augmēto est, sic præmunita fuit, Rec. maluarum, furfurum hordei inte- gri, lactucæ, semperuiui, plātiginis an. pug. vnum: in libris sex aquæ fiat deco- ctio sufficiens, & coletur, & manibus recte exprimatur: cui fomentō adde succi semperuiui, lactucæ pauco aceto extracti an. vnc. ij. misce, fac fomentum: & lintēis eo imburis, sæpēque innoua- tis. locus foueatur. Septimo perinde sunt omnia, octauī nocte decies egeffit biliosa, spumea, sed non multa, parum dormiuit, & inquieta tota nocte man- sit, cui ea nocte menses tunc erumpere cōperūt, quos, vt dixi, sexdecim antea mensibus, non viderat: & tunc erysipe- las non ita inflammatum apparebat, cæterum vt menses fluerent, cicera, & petroselinū vulgare iuribus inderen- tur, & parum vini albi diluti, vt vires resciceret, ebiberet iussimus: sed hoc die pessime habuit, pulsus nanque de- sciebant per interualla, & ipsa angu-

ftiatur, qua de re epythema refrige-
rans exceptum panno infecto cocco,
cordi applicitum fuit, & ex condito
cordiali optimo, per intervalla gusta-
bat, & frictions cruribus fiebant, &
femotibus cuturbitæ applicitæ sunt,
& pessus ori vteri inditus, ex Mercu-
riali, carica, & pauculo oleo lilino con-
fitus. Nono ter egeffit, & circa fauces
vltuscula ingenti inflammatione ap-
parere, & melius dormiuit, & vires
constabant: digitorum nanque tactui
pulsus validius resistebant, & lotium
fere subiugale tunc exiuit. Sed tunc fri-
ctiones consuetae exercebantur, & gar-
garismo utebatur & amyllum iure pul-
li deglutiebat, in quo & semina melo-
num, aut eorum extractus succus illi
miscbatur, & hordeaceam bibebat.
Cæterum, decimo die erysipelas caput
& faciem infestare desit, & brachium
dextrum, cum scapula & thoracis par-
te dextra occupavit, & renes ægrotans
tunc dolebat, eruperant nanque men-
ses, sed nihil ex eis consideratione di-
gnum fluxit, & circa podicem ingentè
caliditatem acridinè me sentiebat, &
pulsus ingenti caliditate varias muta-
tiones præ se ferebant, forte pro varia
humoris

humoris acris & pessimi inuasionè.
Tunc demum, cum per omnia discuro
indicia, hæc pessime habere, vt nul-
la salutis spes sit, deprehendi: & re vera
vndecimi initio, diem suum obiit, non
sine parentum ingenti dolore. iuuenis
nanque venusta, & opulens satis erat,
quæ quum puerum peperit, illico in
quartanam incidit, quam passa fuerat
plures menses, pro qua propulsanda,
varia calida, & acris medicamenta in-
gessit, ex quibus creditur, morbum
hunc ortum traxisse, & per consequens
obitum. Obiit autem mense Ianuario
1560.

SCHOLIA.

*Huius miseranda iuuenis curationem per-
scripsimus, vt casum difficilem indicaremus,
simulque vt memoria euocaremus, tanta cum
acribile, ex qua febris continua, erysipelas,
mētis delirium, renis dolores, excrementa bi-
liosa omnia & situs ingens procedebat, humo-
rem pituitosum coniungi non posse, ex quo for-
te caput occupante, vulgares medici somnum
evenisse crederent, quum re vera, somnus
huic mulieri, ab humore acris, extinguente ca-
lidum innatum, ex quo frigiditas vix reme-
diabilis oritur, euenerit, vt Hermocrati, &*

aliis à nobis citatis egrotantibus contigit, & euentus ipse indicauit.

Curatio trigesimaprima, in qua doctur de phlebotomia die in critica facta.

HOc eodem tempore nata Secūdi qui pileos conficit, mulier annorum circiter viginti quinq; temperaturæ biliosæ, cum puerum recte peperit, forte nō exacte purgata est, vnde postea cum ad aerem frigidum peruenisset, & aquam frigidam tractasset, eius corporis expiramenta sunt constricta, coarctatæ: vnde succorum prohibita transpiratio est facta, & putrefactio ingens, & consequens febris continua putrida illico cum delirio oborta est, quibus postea successit pleuritis, latus sinistrum occupans. Pro quibus leuandis morbis & muliere ipsa ad sanitatē restituenda, vocatus ego die septimo, eam prædicta pati, & cum delirio febrile inueni; ad hæc pulsum prædurū & paruum, sed per interualla subleuatum habebat, tussiebat, & nonnulla screabat, vnde cerebri meningēs, & succingentem costas membranā, cum plethora male affectas esse iudicauī.

Pro

Pro quibus extirpādis malis affectionibus, cum periculū esset vacuationē tardare, illico eodē septimo die ex saphena pedis sinistri sanguinis uncias quinq; extrahere feci, quæ quidē sanguinis missio optime contulit, & mulier ipsa eam recte tulit, vnde ab applicito oxyrrhodino sincipiti, & sequentibus diebus cucurbitulis, incisa cute, scapulis admotis, ac propinato leui pharmaco purgatorio, & lambetiuo sæpe gustato, melius habuit, adeo vt intra decem dies, sanitati fuerit restituta. Cæterum casus hic à nobis descriptus ferè respondet alteri ab Hippocrito, lib. 2. Prorrhæti, aphor. 47. in hūc modum initium habere: si mulieri à partu, & cætera.

SCHOLIA.

Nisi illico huic septimo die, succurrissemus, proculdubio, in cerebri inflammationem hæc deuenisset, & per consequens in obitum: proinde recte à Galeno consultum est, etiam in diebus criticis, cum vrget necessitas, & natura signior est, nos secure vacuationes quascumque necessarias moliri posse, vt aliās in in Centurijs patefecimus, & docti laudarunt.

Curatio trigesimasecunda, in qua agitur de miris quibusdam capitū uul-

*neribus, ex quibus & memoriæ et
uisus facultates amiffæ sunt.*

Ille cui in occipitio vulnus ingens
infiectum fuit, vtriusque membra-
næ, duræ, & subtilis, portiunculam ali-
quali cum substantia medullari perdi-
dit, & sanatus est: memoriâ tamen in
totum amisit. Alter vero, qui vulnus
mirum in sincipite habuit, ex quo ip-
sum moriturum omnes prædicebant,
sanitati fuit restitutus: oculi tamen
visionem, eius maxime, qui vulnus re-
spiciebat, in torû perdidit, forte quia
neruus visorius læsus erat; puer vero
Isaiæ sacerdotis, ex ingenti in capite
vulnere accepto, vtriusque oculi lumē
amisit: tamen ipse, recte valentēque
hodie habet: absque tamen vtriusque
oculi visione.

*Curatio trigesimaltertia, in qua agi-
tur de nonnullis, qui ex quodâ car-
bonum odore, noctu perierunt.*

AD viam absque exitu, Romanis
testudinea camera, tres viri noctu dor-
miebant. Qui simul eadem nocte, ob
semiaccensos in prunario relictos car-
bones, omnes mortui sunt.

SCHOLIA.

Ob fumum carbonum pessimum, & vitæ
humane alienum, non eventitatum ab aere,
in obitum & exitum ij pervenere: non verò, vt
Erasistratus putat: propter spirituum tenuita-
tem, ob quam contineri spiritus ipsi in corpore
& arteriis nequeunt, vt memoria commenda-
vit Galenus lib. 7. de Usu partium. cum Era-
sistratum hinc in modum suggillat, dicens, E-
rasistratum porò, cum hic quoque causam
in qualitatem familiarem, atque alienam con-
ferre docuisset, confert nescio quo pacto, in spi-
rituum tenuitatem, ac crassitiam: existimat enim
propterea perire eos, qui in Charonis sunt, ba-
rathro, tum eos qui domos incolunt calce nuper
illitas, aut qui ex quodam carbonum odore,
& alius generis eiusdē extinguuntur: quod spi-
ritus præ tenuitate contineri corpore nequeat.
Satius autem fuisset, vt in alimentis, familia-
ris quidam leguminum, oleum, panis, atque id
genus aliorum nobis est qualitas: aliena vero,
cantharidis, & leporis marini, atque alio-
rum eiusmodi, ita putare, aeris qualitatem
quandam aliam quodam familiarem & ami-
cam spiritui ipsius animalis, aliam verò
alienam, ac corruptricem: si enim semel id
intelligere potuisset, haudquaquam carbo-
num fumum puro aere tenuiorem pronun-
ciare ausus fuisset, cum ille, omnibus crassior
plane

plane appareat. hęc Galenus, quę libro de
utilitate respirationis, capite quarto, idem
repetit.

**Curatio trigesimaquarta, in qua agi-
tur de tertiana continua, cum ery-
sipelate phlegmonoso, & lacte in
caseum concreto in mammis, ac pa-
pillarum ingenti dolore.**

Filia Myfis à Botone, iuuenis de-
cem octo nata annos, temperatura
sanguinea vigentē hyberno, postquam
puerum recte peperit, parum expurga-
tā est, ac inde continua tertiana febrī
correpta est, quam comitabatur erysi-
pelas phlegmonosum, à podice in-
choans, quod femora, & eius corporis
altas partes, ab utroque latere occu-
pabat, & forre ad brachiorū alas ser-
psit, cum quibus papillas dolebat, &
mammās tumētēs, & graues habebat;
præcipue sinistram, in qua lac in ca-
seum ingenti caliditate concretum
contineri percipiebamus. ad hęc gra-
uiter & tumultuose dormiebat, & non
recte ad oblata se habebat: parum ta-
men sitiebat, & linguam humentem
tenebat. Ad hanc igitur vocatus ego,
ab

ab iniecto ex mercuriali cōfecto clyf-
mo, & exonerata aluo, illico ex pedis
o^{peribus dicta} octo extrahi, & succis herbarum frigi-
darū sæpe repetitis erysipelas infringi
domarive fecimus, & supra mamillas
fomentum sæpe apponi hoc, quod ha-
bet, constatque malua, hordeo, solano
domestico adiecto aceto, ex quibus
mamillis muliercula dextra peritāque
exugebat, sed parum extrahebat, quia
in grumos conuersum lac erat, sed tūc
syrupum refrigerandi vim habentem,
hęc singulis auroris stomacho ieiuno
bibebat, & prisanam in victu, & hor-
deaceam aquā pro potu habebat, quo
in ordine quatuor dies perseuerauit, in
quibus erysipelas domatum euictum-
que fuit, sed febris vigeat continua,
singulo tertio die magis affligens, &
læua mamma tumētiore euasit, ex qua
valde querebatur: inde enim pectora
grauiā & dolentia erant omnia: qui-
bus de causis internarū cubiti sinistri
venā secuimus, & ex eā sanguinis vn-
cias quinque extraximus, & supra læ-
uam mammam male affectam cata-
plasma efficacique remedium & appo-
batum ex incocta faba, adiecto aceto,
imponi,

imponi, sæpèq; innouari iussimus, quibus breui mamma melius habuit. Cæterum sequenti die hunc rigorem suprauenit, quem subsequuta fuit febris: longo tamen sudore profundo cum somno exoluta, vnde libera à tanto malo iuuenis hæc māsit, iuxta Hippocratis diæterium, à causone habito, rigore supraueniente, solutio fit morbi. Cæterum hæc post iudicationem elapsis duobus diebus plenius cibari nostris mandatis cœpit, vt ita agendum nos docuit Galenus.

Curatio trigesimaquinta, in qua proponitur fœtum intra uterum maternum, per umbilicum nutrimentum recipere, contra Authorem libri de carnibus, & quod fœtus per umbilicum lotium remittit, non vero per uirgam, ad Simpsonem Habillium medicum doctum & multarum linguarum peritissimum.

Quasi admiratus nō contemnēdo dubio ad me venisti, Simpson omniū fortissime, vt qui apud Hippocrate legeres, puerū intra vterū maternum

num per os nutriri, nō vero per vmbilicū, vt omnes medici cū Gal. hucusq; credunt: vt autem dubio tuo fidē præstares Hip. opuscula enchiridij formulis excussa, in mediū attulisti, & locum libello de carnibus indicasti, in quo hæc legūtur: Puer labra cōprimēdo ex vtero materno fugit, per osq; alimētū, & spiritū, omniū quæ in corpore sunt, calidissimū, attrahit; id quod verissimile esse probatur, quia pueri nascuntur, in intestinis habentes stercus, quod illico cū in lucē veniūt, egerunt: indicium maximū sane, q̄ per os sugūt, aliter stercus non haberēt. Itē videmus, q̄ puer statim vbi natus est, mammā sugit, id quod nesciret, si intus sugere assuetus nō esset. Hæc ex Hippocrate. cuius verba, ne lector desideret, ita habēt, Cæterum puer in vtero cōprimens labra ex vtero matris fugit, & tū alimentū, tum spiritū cordi intro trahit, vbi sanè mater respirarit; est enim hoc calidissimū in puero, & hoc calidū etiā reliquo corpori, & aliis omnibus partibus motum præbet. Si vero quis interroget, quomodo hoc quis sciat, quod puer in vtero trahit, & fugit, illi sic respondendum est, pueri nascuntur stercus in intest

intestinis habentes; & vbi nati fuerint, celerrime ventrem, tum homines, tum pecora exonerant: Atqui non habent stercus, nisi in vtero suxissent, immo neque mammam statim vt natum est, sugere nosset, si non in vtero suxisset: Hæc enim Hippocratis eadem cū à nobis dictis habentur verba, in quibus puerum per os nutrirī, non vero per vmbilicū, legitur. Cæterum ego tunc libellum illum de carnibus, medicorū primi parentis Hippocratis Heraclidæ filij non esse, tibi pro responso dedi, id quod ad præsens firmo, sed potius eius aui, Hippocratis, Gnosidici filij, aut Polybi, eius generi, aut filiorum Thessali, vel Draconis, aut potius Euriphontis, vel Phaontis, vel Philistionis, vel Aristionis, aut alterius cuiusquam prisce, quorum nonnulli tempore Hippocratis vixerunt, alij vero parum antea, veluti alij parum postea, qui Hippocratis propriis & genuinis libris multa interferuerunt, multa addiderunt, veluti ex eis non pauca expunxerunt, & alia oblitarunt, vt propria Hippocratis opera Hippocratis non esse, quivis dicere audeat: nostrū vero

hoc

hoc iudicium firmū, ratum, & verum esse, vel ex hoc conuincitur, quia germano & proprio suo Hippocratis libro de natura pueri, legimus, per vmbilicū puerū & alimentum, & incrementū suscipere; quem librū Hippocratis esse, non est qui ambigat. nā etsi Galenus libro de foetuum formatione, eum Hippocratis esse, vel Polybi dubitet: eius tamen sententias vt veridicas recipit, immo Epicheremata, ac ratiocinationes à magno Hippocrate, eo in libro inscriptas esse nō diffiteretur per vmbilicū alimentum puerū recipere. Ita enim Hippocratis hæc sunt verba, Iuxta mediā autē carnem, vmbilicus distat, per quem spirat; & alimentum ac incrementum puer capit: quam sententiam Galenus, vt Hippocratis verā & germanam recipit, suisque dogmatis non raro inserit, cui postea cæteri medici fidē præstauerunt; & in suis monumentis ita habent: Puer per vmbilicū alimentum capit; ab vmbilico nanque ad iecur, venæ derivantur duæ, & arteriæ totidē, per quas, alimentum, & spiritum foetus attrahit, vt sequenti alio dubio latius enarrabimus, quod habet, An per virgam

H

foetus lotium remittat, anve per vmbilicum potius. Cui absque gyris more nostro breui respondemus, Puero intra vterum maternum mitti, per vmbilicum vrinam, vt Galenus late probat libro decimoquinto de vsu partium, ad praesens tamen scire decet, foetum tribus inuolucris seu membranibus obuolui alligariue, prima tenuissima, & alba, mollique, & tenella, quae Graecis amnios appellatur, inter quam & foetus cutem, humor copiosus, quem foetus sudorem recrementumve appellamus, continetur, cuius iuamenta non contemnenda haec habentur: foetus etenim in eo quasi innatans, sursum tollitur, ac vehitur, vt minus sit grauis iis vinculis, per quae matri cohærescit. Item, cum puer maturus exitum parat, calcitrat, & hanc disrumpit, sarciminales membranam dictam, in qua lotium retinetur, ex quibus tunc sudor, & lotium profluit, qua irrigatione vteri ceruix laxatur, emolliturve, & per consequens facilius foetui exitus paratur; hinc enim obstetrices concinne assuescunt dicere, primam esse disrumpam, scilicet, membranam, siue tunicam, cum sudoris huius, & lotij profluuium,

profluuium, parturientes incurrere incipiunt. Cæterum membrana hæc non aliunde nascitur, quam venarum arteriarumque vmbilicum petentium interuentu; secunda vero membrana prima amplior est, Graecis allantocidid, sarciminalis, siue intestinalis dicta. Nam allas, olim sarcimen erat, quod ex carne, & farina subacta in crassius intestinum coniecta fiebat, intra namque primam membranam, & secundam hanc sarciminales dictam, vrina ad tempus vsque partus excipitur, quæ per meatum vrachum, ex fundo vesicæ exoritur, iuxta vmbilici medium procedentem, inter sarciminales, & primam agniculam dictam, deriuatur. Est enim humor hic inter duas has membranas contentus, tenuior, tum flauior, tum acrior eo sudore, qui est intra agniculam, adeo vt dissecantium olfactum, terribilissimus huius humoris odor male afficiat, seorsum autem humor hic, siue vrina à foetu est adducta ac seiuncta, neque curim neque venas, quæ secundis insunt, attingens, ne ab eius acrimonia partes vicinæ læderentur. Cæterum vt res, quæ de agimus, clarior euadat, scire decet,

quatuor in vmbilico, esse vasa, duas scilicet arterias, & totidem venas, in medio sui vrachum, hoc est, vrinarium meatum habentes, qui quidē meatus vrinarius ex fundo vesicæ exortus, lotium in sarciminalem membranam deriuat. At huius superioribus meatus partibus venæ, inferioribus arteriæ adhærescunt, per quæ vasa, veluti per truncos, & canaliculos quosdam ex matrice fœtus sanguinem & spiritum trahit, vt priori absoluius quaesito. Sed restat non contemnendum dubium, quod Galenus ex priscorum quorundam placitis proponit, & sic habet; Si verum est quòd puer ex collo vesicæ vrinarium meatum vsque ad apicem virgæ apertum habet, cur magis lotium per vrachum transmittitur, quàm per illū? Item detur quòd per vrachum vrina ad sarciminalem membranam deriuatur, cur non pars eius aliqua saltē ab ipsa vesica per virgā eiacularur? quia natura nihil frustra facit. Respondet Galenus, id in causa esse, totum lotium per vrachum, siue vrinaculum remitti, & nihil per collum vesicæ, quia latitudo vrinaculi

multis

CVRAT. MED. CENT. VII. 117
 multis numeris maior est ea, quæ vesicæ collo inest: item rectitudo eius maior, quæ ad educendam vrinam colli obliquitate est præstantior, quibus addit, nullum muscolum esse extrinsecus vrinaculo appositum, qui effluxum excrementorū prohibeat, cuiusmodi reperitur ad collum vesicæ, pro quo laxando, aut constringendo, voluntaria actione fœtus indiget, qua, referente Galeno, libro de fœtuum formatione, caret, vbi præcipue cerebrum, post iccur, & cor gigni probat. Cæterum rem hanc ita haberi, cum Galeno, hodierna Anatomia approbat. Diuisa etenim ea peritonei parte, quæ vesicæ est præposita, vtrunque simul facito, vmbilicum quidem attollito, & quod in vesica continetur, comprimito, manu ipsam comprehendens: cernes autem lotium per meatum, qui est ad vmbilicum, vrachum dictum, in sarciminale effluere, quin etiā si ipsam rursus sarciminalem cōpresseris, vesicā impleueris; sin contra vesicā, membranam ipsam sarciminalem impleueris. Quæ omnia accidunt propter ea quæ à nobis dicta sunt, scilicet propter rectitudinē meatus vrinaculi, & eius-

dem latitudinem, & cætera. Huic sententiæ subscribit Auicenna fen 21. libri tertij, capi. 2. quanquam interpret inibi omnia peruertat, & confundat, veluti fen 14. eiusdem libri, eo capite, in quo agit de causis propriis ascitis, vbi puerum intra vterum matris per fumen mingere ait, immo post natum, anteaquam fasciatur, etiam per fumen lotium mittere fatetur. quid vero interpret per fumen intelligat, non satis constat. Ego verò per fumen, meatum vrachum Auicenam intelligere cum Galeno crediderim, & eo magis, quia citato à nobis loco, fen 21. vbi de generatione fœtus agit, puerum per vmbilici infusorium, lotium transmittere dicat: vocat autem interpret vmbilici infusorium, meatum vrinaculum dictum, siue vrinæ ductorem, per quem, postquam infans in lucem est editus, ab obstetricibus incisum, aquositas exit, & hoc forte est, quod Auicenna ait, post natum puerum, ante fasciatur, etiam per fumen lotium mittere. His iam colophoné imponebamus, vt qui eis institutum nostrum absolueramus, nisi tertia membranula describenda occurrisset, Græcis

chorion dicta, quam Latini secundam appellant; barbari vero secundinam, nonnulli etiam loculos vocant, quæ nihil est aliud quàm multarum venarum & arteriarum quidam plexus, interualla membrana obducta continens, in quam omnes venæ & arteriæ ab vtero fœtum petentes, tanquàm in truncorum radicem quandam pertingunt, & finiunt. cæterum cū prædictæ membranæ duæ tenues, vt aranearum telis similes sint, ita chorion hæc, siue secunda, in parte pollicaris crassitudinis cernitur, substantia vero lienis modo nigricans, friabilis, fungosa, & vt dixi, multiplici vasorū serie implicita, quæ fœtum neque ambit, neque contegit totum, vt reliquæ aliæ membranæ duæ dictæ, aut vt putamen nucleum, sed ab inferiori pectoris parte ad ilia vsque, ipsum tanquam circulus cūppamicingens obuoluit, vt latius Gal. prædicto decimoquinto de vsu partium libro, & de fœtuum formatione, velut de vteri refectione docet: & hodierni de Anatomia scribentes, viri multa laude digni, enarrant. Scire tamen deçet, quòd eum primùm infans in lucem venit, vasa vmbilicū componentia, cum

vrinaculo, obsterrices iuxta ventrem præscindunt, sed animantia bruta ea dentibus abrumpunt, inuolucra foetus plerunque deglutiendo. Nouisti tu autem docte Simpson, vmbilicum nihil esse aliud, quàm conflatum corpusculum ex duabus venis & totidem arteriis, in medio vrachum habentibus, quarum portiuncula intra puerum relinquens, temporis successu exarescit, vt memoriæ commendauit Gale. quoque non semel. Bene vale vir docte, & rationibus Authoris libri de carnibus, pro primo absoluendo dubio, quæ tua est ingenij acuties & liberalitas, meo nomine respondebis.

Curatio trigesima sexta, in qua docetur gemellos unica contineri, obuoluiue secunda, non uero duabus, aut pluribus. Explicatur Hippocrates.

Victurus genium debet habere liber, ait poëta. Sed quodnam geniū medicus liber præ se ferre debeat, vt optimus habeatur, & in perpetuum uiuat, nullum aliud me hercle melius putarē, quàm si Hippocratis axiomata, diætæ, ac documenta; summa cura, &

ra, & vigilia apprehensa, rectèque intellecta, & enarrata contineat, posteritatiq; asseruata habeat: hac enim via, vt ego puto, medici libri æternitati consecrabuntur, quemadmodū Galeni libri antiqui perampli & immortales, Hippocraticam doctrinam longe clarā & patentem continentes, in qua amplianda Gale. ita se gessit, vt ipse ait quemadmodum Traianus Imperator, in restituendis ampliādis uel totius Italiae senticosis, strictis, & inuis itineribus, quæ summo studio amplā, peruia, & lata reddidit. Non ab re igitur erit, si nos, ac si libri hi nostri uicturi sint, Hippocratem ad præsens, vt sæpe facimus, interpretemur hac in sententia, quæ libro de superfætatione ita habet, Quæ gemellos gestat, eadem die parit, ueluti concepit. habet autem utrosque pueros in vna secunda. Quibus in uerbis Hippocrates ait gemellos contineri vnica tantum secunda, chorio dicta, nō uero duabus, aut pluribus; id quod uerum esse experientia attestatur quotidiana. EZRA. Mirum id mihi uidetur, si nanq; uerum est, vt superiori curatio ne innuisti, puerum in utero matris, tribus obuolui membranis, agnina,

farciminali, & chorio, siue secūda, consequens est, etiam si gemelli sint, vnusquisque sua obuoluitur secūda. AMATVS. Plura & quæ veritatem continere appareant argumenta adducere poteris. EZRA. Vicini, docte & amice, sed omnia falsa, & cauillorum plena: sunt nanque hæc de quibus agimus, solida, & quæ non nisi veritatis scopum desiderant, proinde vt Hippocratem medicum experiētissimum, diuinissimumq; intelligamus, audi: quæ duos gestat fœtus mulier nunquam chorion, siue secundam cum primo remittit, nisi post secundi fœtus exitum. EZRA. Paulisper rogo: ais, si recte teneo, verbi gratia, mulier gemellos vtero gerens, hodie alterum peperit, crastina vero die alterum in lucem datura est, ex qua secunda primo partu foras non veniet, sed in fine secundi. AMATVS. Recte. EZRA. Audi rogo, quia dubito, & anceps sum, si post primum fœtum in lucem editum, alter multos dies intra vterū manserit, vt superfœtatio ad duos & tres menses sit, vt aliquādo fieri videmus, & Aristoteles libris de animalibus, disserit, mulierem vtero gerentem, post tertium mensem gestationis,

ab

ab adultero suprafœtatam esse, etiam secunda semper intus manebit, quoad suprafœtatio hæc absoluitur? AMATVS. Maxime. EZRA. Mira audio, quomodo igitur obstetrices se habent in primo gubernando puero, & eius abscindendo vrinaculo? AMATVS. Dicam. Nosti iam, vt arbitror ex dictis, quod per vmbilicum fœtus nutrimentum recipit, & per eundem lotium remittit. Sed iam ad propositum. Quum infans in lucem venit: ad eius vmbilicū iuxta ventrem; obstetrices parturientibus assistentes, vrinaculum præscindunt, quod & earum prudentiores, post abscissum, leuiter exurunt. Porro ipsius vrinaculi residuum, cuius alta pars secundæ intra vterum hæret, parturientis femori alligant, sæpè ex eo sanguinem fluere procurantes, quoad forte ex se exarescat, aut saltem si modò diu ita manet, altiori in parte scindunt. gemellis igitur vnica tantum inest secunda, vt recte Hippocrates nos docuit, sed illi vrinacula duo affixa sunt. Nostis autem, vt dictum est, per vmbilicum fœtum nutrimentum recipere, & per eundem lotium remittere: vnicuique nanque puero suum proprium

vri

vinaculum est. Cæterum masculorum secunda, ab ea quæ obuoluit fœmellas, vt expertæ aiunt obstetrices, variat: masculorum nanque extracta secunda, in orbem redigitur, fœmellarum vero, vt ipsæ obstetrices astruunt, tanquam sinus duo, aut manticulæ duæ cernuntur, quæ si multum hæreat, & non facile excidat, leuiori vngue ab obstetrice feriat, oportet: quia cum primum sanguis ex ea effluerit, breui decidet: aliter ad medicamenta confugiendum est, præsertim castorium, vnâ cum pulegio, aut calamintha, melicrato exceptum, vt docet Galen. lib. x. de simp. med. facult. Cæterum vnum præterire non est, quod sæpe euenit, & ita habet: fœtus caput non raro ab obstetricibus, aqua plenum, iuxta os veteri, tempore partus percipitur, quæ nihil est aliud, quam lotium intra agnam membranulam contentum, nondum autem membranula illa disrupta est, qua de causa, vt breui disrumpatur, & pueri caput liberum maneat, supra membranulam illam, micam salis apponi iubemus, ex qua breui disrumpitur, & voti compotes obstetrices euadunt. De iis autem hæc pauca

non

non contemnenda sufficiant, quæ pro libro de superfœtatione intelligendo non parum faciunt, & ea vt non raro, ita nunc, nunc in vxore Benedicti Apuli experti sumus, quæ gemellos peperit, masculum & fœminam, masculum primò, & optime ac viuum, fœminam vero post biduum, quæ brachium primo extra cunnum misit, sed postea ex se intromissum est, & tunc adiuta mulier, eam peperit, sed emortuam, & vltimo secundam, bona autem fortuna, ex se brachium fœtus, retractum, intromissumque est, quum pueri fere omnes, quibus brachium, aut membrum aliud præscinditur vnâ cum matribus pereunt, vt filix Malmeti medici: & aliis euenisse obseruatum habemus.

Curatio trigesima septima, in qua agitur de melancholiæ quodam genere, ingenti cum fame eueniente.

VXor Sanctes Sacerdotis, mulier honestissima, & honoratissima, temperatura optima prædita, & quæ cum recte valeret, parum loquebatur, & parcissima in victu erat: post multum & longum mœrorem, cum ætatis suæ ann

annum quadragesimum ageret : hæc, sed quæ ridiculosa forte videbuntur, patiebatur, nunquam stabat, sed semper deambulando loquebatur, & garula erat, & continuo comedebat, & nunquam satura euadebat, immo cibum semper appetebat, vt à pueris domesticis panem etiam è manibus arriperet: qua de causa, cum antea gracilis, & macie affecta erat, carnosâ est reddita, cum quibus parum bibeat, & de ventriculi ore querebatur, & parum vel nihil dormiebat: post primum vero fere duarum horarum somnum, insomnis postea semper manebat, sed tunc vigil varia loquebatur, vt vix ab aliis perciperetur. Ad hanc igitur vocatus ego, omnia vt dixi, eam pati deprehendendo, quæ non nisi ab humore melancholico, originem trahere certum est, perinde eam tanquam melancholia affectam, habita ventriculi consideratione tractauimus, curauimus ve.

S C H O L I A.

Morbus hic melancholia dici meretur, cum appetitui complicatus. Qui ambo à succo atro originem trahunt, ab acido autem succo, hoc est, pituita acida, veluti atra bile, aut verius succo dicto melancholico, acervo, frigidò,

do, adstringente, comprimente ve, caninum appetitum etiam incitari, non raro Galenus inculcat, vt apud eum legimus, lib. de simpl. causis, quarto, cap. 7. & 2. aphor. enarratione 21. non ob hoc tamen cum Auicenna, & cum sequentibus, in errorem labamur, credentes, quod succus melancholicus à liene ad ventriculum derivatus, famem, & appetentiam naturalem excitat, quomodo falsissimum sit, & contra Galeni veram doctrinam. At namque Gale. lib. de vsu part. 4. cap. 15. & eiusdem voluminis libro 5. cap. 4. Per venosum quandam meatum, aut breue quoddam vas, lien in ventriculum succum melancholicum trahit, transfundit ve, vt ventriculi omnes functiones, quæ constrictione quadam conficiuntur, sua saporis qualitate, acerba, & acida, ac adstringente, roboret, ac inde ne cibum ante exacte confectum, concoclum ve, elabi sinat. Caterum cum hæc appetentiam caninam patitur, non ab re est, si de ore ventriculi conqueratur, circa quem morsus & rofiones continuas sentire tradit: refert namque Galenus libro quarto de symp. causis, capite 7. simili in casu, circa os ventriculi, in quo appetentia fit, dolores, & animi defectus, cardialgiamque fieri, veluti per consensum in capite morbum comitalem, & gravem soporem, & non raro delirium.

Curatio trigesimo octava, in qua agitur de ictero affecto aegroti, qui non raro graui torquetur dolore circa intestinum duodenum, aliis cum symptomatis.

IVuenis, qui ab hinc triennium ictero morbo, lienis cum duritie laborat, sæpe per interualla prope os ventriculi ingentem percipit dolorem, vt ego coniecto, in duodeno, & ieiuno intestino: sed tunc dolore cum corripitur, horrore afficitur, quem postea sequitur febris, quanquam aliquando horrore ingenti cum febre corripitur, absque dolore aliquo: cæterum quòd dolor hic duodenum & ieiunum intestinum occupet, vel ex hoc patet, quia infima in parte oris ventriculi eum percipiat, sentiátve, quo in loco duodenum intestinum sedem habere, nemo est qui dubitet. Secundo, quia meatus bilem deferens huic inseritur duodeno, vt ex Galeno docti euadimus, libro 2. de temp. cap. 3. & 5. de vsu partium, cap. 3. & 13. Meth. med. lib. capit. item 13. quanquam interpret Linacæ infeliciter locum illum interpretatur, cum dicat, & meatus qui ad
ieiun

ieiunum pertinet, sit apertus; cum rectius locus ita legendus sit, & meatus, qui in ieiunum bilē demittit, sit apertus: non enim Galenus vult meatum hunc ad ieiunum pertinere, vt ei inferatur: sed tātum, vt per eum bilis suggeratur, immittaturve: à duodeno em intestino in ieiunum per eum meatum bilis cadit: quia duodenum intestinū in orbes & anfractus nō conuoluitur; qua ratione multi duodenum inter intestina non connumerant; vt meminit Gal. lib. 6. de locis affectis, cap. 2. & latius lib. 6. Anatomicarum administ. vt liquido euadat, bilis hunc meatum nō ieiuno: sed duodeno, aut exorto inferi intestino, vnde Auicennam in hoc errare, qui sen. 13. libri tertij contrarium dicit, manifestum est, vt ante nos viri doctrina, & eloquentia eminentes literis mandarunt. Receptui igitur canentes, dicimus, consequens esse cum tanto bilis fluore per meatum hunc, magna eius copia per interualla defluat, ex qua dolor ipsō in intestino duodeno consequatur, ob quem dolorem spiritus contristantem, & bilem putrescentem, horror cum febre con surgit, plerunque viginti quatuor ho-

ras non excedens, aliquando tamē bilis confertim, ac subito extra propellitur, vnde horror cum ipsa febre absq̄ dolore vllō euadit, & tunc accessionis die, cum dolore vel sine dolore, lotium biliosissimum apparebat, & oculi crocei, quanquam toto morbi cursū etiā eiusdem coloris essent. Cæterū vt hūc iuuenem à tanto morbo, ferdationēve liberarem, postposita bilis illa per vniuersum corpus effusione, quod symptomā appellamus, in mētē venit, huic omnia hæc mala euenisse, ob expultricis vesicæ bilis receptricis imbecillitatem: ad intestina nanque expultricis facultas bilē propellebat, vnde dolores illi grauissimi, & symptomata citata conseq̄ebātur, testabātur hoc vrina biliosissima, sterco album, nullā ad dextrū hypochondriū grauitas, & alia: proinde vniuersus noster conatus, cōdirigebatur, in excrettricē roborāda facultate vesicæ bilis receptricis, tā medicamentis intus assumptis, quā foris applicitis, quibus nihil memoratū dignum consecuti sumus, sed perinde vt primo ægrotus mansit. Tractauerāt namque ante nos, medici ægrotū hūc quem tanquam ab obstructione labo-

rantem

rantem curarunt sed absque fructu vllō, putabant namque ij meatum quem diximus, ad intestina deriuatū, obstructum esse, quum re vera laxior quā op̄

Curatio trigesima, in qua agitur de quadam graui pleuritis, que de morborum temporibus, & in eis uario præbendo uictu.

R Odofan Chilibi, Turca nobilis, robustus, & optimi habitus, annos natus quadraginta, temperaturæ optimæ, vigente hyeme, & flante borea, pleuritide male affectus fuit, grauius nanque superiores costas dolēbat, dolore quidē non admodū acuto, punctiue, sed brachiū dextra cū manu prehendente, grauantēve, quibus difficulter spirabat, & cōtinuo febricabat, & tussiebat, sed nihil excreabat: ad quē vocatus quarto die, eum ita vt dixi pati inueni, non egerebat; non expuebat, neq; vacationem aliquam habebat, totus constrictus erat, & nihil ferē gustabat: intensissime tamē siciebat, cum quibus vires vt cunque constabant, indicia sane attestantia humorem peccantem crassiusculum esse, & coctioni

ineptum, & rebellē; proinde excretis intestinorum excrementis ab iniecto clysmo, illico dolenti loco, vesica bovina anodyno fomento semiplena, applicata fuit, quo perinde dolēti, & ut antea per se dolēti tunc vero eius lateris anillarum cubiti vena secta fuit, & sanguis missus ad uncias decem, à qua sanguinis missione, dolēti loco sacculus ex furfuribus aceto primo irroratis, & in sartagine ad focum exiccatis, modico cum sale admotus fuit, & pro victu ptisanæ cremor saccharo apparatus oblatus, qui & per intervalla syrupū de glycyrrhiza modico cum oxymellite lambebat. hoc etenim ordine septimo die excreare cœpit, sed parum, & cōsideratione indignū; quo in die iterū ex cubiti secta vena totidem sanguinis unciaz extractæ sunt, cuius beneficio liberalius excreare cœpit, viscida & sanguinolenta, & tunc ex unguento anodyno pectorali locus doloris fouebatur. pro quo propulsando dolore omnia quæ illi offerebantur tepida erant: nam in potu hordeaceam aquam incoctam paucam glycyrrhiza habebat: sic enim grauibus cum symptomatis, ad no-

num

num vsque incessit, post quem, sputum multum substātia & colore meliorem remittebat: instabat autem iam tunc morbi incrementum; tunc vero die duodecimo, Ægyptiacæ cassiæ atramentum exceptum decocto pectorali illi dedimus, quo recte purgatus fuit, à quo die liberalius ex ptisana illi elargiebamur, mitiora namq; symptomata erāt reddita: sic em̄ hoc ordine ad 27. diē progressus, paulatim mellicratum bibendo, quandoq; vero lambetium de pino, aut sanum expertumque dictum, ex toto liber & sanus euasit.

SCHOLIA.

Quum Turcam nobilem hunc tractarem, curaremve, memoria occurrit Abderitanus Anaxion pleuriticus, cuius Hippocrates morbum describit, libro 3. de Morbis vulg. & alibi, qui ad 34. diem perduravit; huic vero de quo agimus Turca, pleuritiā prorogata fuit ad 27. diem. pro quo scire licet, quod omnis morbus quatuor habet tempora, principium, augmentum, statum, & declinationem, modo morbus materialis sit. salubris, & qui per concoctionem maxime terminatur. Nam morbus lethalis, quovis tempore interficere poteris, sicut & el initio morbi, vel eius incremento,

vel vigore: salubris nanque morbus, tamen si natura sua quatuor sit natus habere tempora: aliquando tamen euacuatione aliqua excreta intercipi poterit, & mutuari, vel in ipsi initio vel augmento, vel statu, vt meminit Gal. libro de optima secta, ad Thrasibulum. *Advertendum tamen, quod morbi ij qui in suo vigore crism vnicam exactam, & completam habent, declinatione carent, vt memorie commendauit Gal. predicto libro ad Thrasibulum, & ratio ita esse quoque suffragatur, quoniam si vacuatione ab artifice facta, morborum tempora intercipiuntur: à fortiori, ea quoque intercipientur quando materierum excretis completa, & vt decet, necessaria, à natura facta fuerit. Fiuunt autem crises exacte, & perfecte in morborum statu, vnde quoties morbi humores vitiiati, ex toto depulsi & vacuati fuerint, egrus in statu liberatur, & tandè morbus declinatione carebit, vt quoque Actium, sermone quarto, sue medicinae ca. 19. nò prateriuit, & nos cum de Crisi verbum fecimus, memoria commendauimus: intelligi igitur debet axioma hoc: Morbus quatuor habet tempora, modo materialis sit, salubris, & qui per concoctionem maxime terminatur: morbus nanque qui vnica absoluitur crisi, exacta, & perfecta declinatione caret. Ceterum in decli-*

natio

natione vniuersali, agrum mori, impossibile est, in declinatione tamen particulari, hoc est alicuius paroxysmi aegrotos mori saepe contingit, vt memoria commendauit Gal. libro 3. de Crisibus, & alibi. In vniuersalibus nanque morborum declinationibus neminem morbi ratione mori, vel ex hoc clarum euadit, quia natura in morbi statu, & vigore, victrix euadit, quia non solum resistit vehementiori morbi conatu, sed ipsum quoque superauit, & oppressit, vnde fieri non potest, vt deinceps succumbat, si modo error non committatur aliquis, in accessionum verò particularium declinationibus, multi mori saepe visi sunt, quia natura vis imbecilla erat, quae in principio accessionis, augmento, & statu perdurare valuit, quum scilicet, adhuc habitus ipse in vnum collectus continebatur; tempore vero ipsius declinationis à centro ad extrema, calore retrocedente, spargitur, atque dissoluitur. Ceterum scire licet apud Galenum morborum haec ciuitata tempora triphaciter accipi, & distingui, vno modo penes concoctionem, & cruditatem succorum, de quo libro, de Crisibus, & de totius morbi temporibus, & alibi non raro loquitur. Alio modo penes symptomatum magnitudinem, & seuitiam, de quo, libro aphorism. dixit, praecipue enarratione illius aphor. circa principia, & finem

omnia imbecilliora, circa statū omnia fortiora. Tertio modo, pro dispositione, siue essentia ipsius morbi, de quo, tertio libro de ratione victus in morb. acut. vt paulo inferius indicabitur, locutus fuit. Distinguntur igitur morborum tempora penes tria, videlicet, causam morbi, ipsius symptomata, & morbum ipsum, siue dispositionem morbi, quæ tempora sepe coincidunt. Nam in pleuritide antequam egrotus spuere incipiat, status quo ad dispositionem, & quo ad symptomata, conueniunt, & simul sunt, quia eo tempore maxima rigent symptomata, & inflammationis tumor maximus, quæ cum egrotus ipse spuere cæperit, & symptomata, & tumor imminuuntur, vt docuit Gal. enarratione 62. commentarij tertij, in lib. de ratione victus, in morb. acut. ad hunc modum inquit: coctis siquidē qui affectum progignunt humoribus, confestim egroti excreabunt, quod si quæ alia oportet solū expuere cæperint, in neutro adhuc modorum, neq; affectu, neq; in symptomatis morbus augebitur. & paulo inferius ita quoq; prædicta firmat, cū ait: Sæpius autē mutuis exultāt incrementis, & decrementis, symptomatum magnitudines, & ea quæ affectionis est, sitq; id in his phlegmonis, in quibus pus effluit, quod iam est confectum, vt in vulneribus quibusdā fieri

fieri consuevit, & in peripneumonis, pleuritis, & quibusque. In quibus verbis, ea quæ diximus clare Gal. exponit, quæ in enarratione statum affectionis, siue dispositionis, & symptomatum variis contingi temporibus dixit, hoc sequenti modo. Nam sæpius affectio ipsa, quæ laborant, mitior quidem existit, sed symptomata augentur, vt in phlegmone obfessi particulis, quo ipse Hippocrates inquit modo, cum pus conficitur, tunc dolores & febres sunt magis, quam cum factum fuerit. In quibus verbis Gal. tradit, circa generationem saniei augmentum fieri quo ad symptomata, quo ad affectionem vero imminutionem. Est autem affectio, quam tunc egrotus patitur, phlegmone, siue tumor præter naturam, quem apud saniei generationem imminui tradit. Cuius contrarium videtur asserere libro illo, cui titulus est, de totius morbi tempore, cum de inflammationis temporibus agit. Pro qua dilenda dubitatione, simulque pro hac alia, an quatuor morborum salubrium vniuersalia tempora coincidunt cum quatuor symptomatum temporibus, an aliqua ex parte differant, scire licet, quod symptomatum, quædam sunt propria, & inseparabilia, Græci, pathognomonica dicta, quæ vera & indubitata morborum signa sunt: alia verò communia sunt propria autem siue inseparabilia, verbi gratia, in

pleuritide, siue phlegmone occupante succin-
gentem costas membranam, sunt tumor, ru-
bor, dolor, febris continua, pulsus ferrinus,
tusis, & respirationis difficultas: Commu-
nia vero predicto in morbo erunt, sitis in-
gens, vigilia, capitis dolor, delirium, phre-
nitis, inquietudo, fluxus ventris, & hu-
iusmodi alia. His prescius, dicamus, quod
tempora symptomatum propriorum, & in-
separabilium, semper coincidunt, cum tem-
poribus desumptis à morborum salubrium di-
spostione: & ratio est, quia symptomata
hæc pathognomonica dicta, morbum conco-
mitantur, vt umbra corpus, sequitur & si
morbus leue habet, & ipsa mitta, & leuia
euadant necesse est: vnde fit quod morbum
salubri quo ad suam essentiam siue dispositio-
nem, mitior sit in augmento, quam sui
principio, & in statu longe mitior & secu-
rior quam principio & augmento. Porro si
contingat in statu propria hæc symptomata
plusquam in principio inualescat, & gra-
uiora fiant, quod saepe euenire obseruamus,
& Gal. innuere videtur enarratione illum
aph. circa principia, & finem omnia imbecil-
liora, circa statum omnia fortiora; dicamus
id non proprie, & per se, sed per accidens
contingere, vt ab eodem Galeno quoque per-
cipitur apherismo illo, Dum pus conficitur,

dolor

dolores & febres magis accidunt, quam eo fa-
cto: ob commotionem enim & agitationem
à calore factam, in phlegmonis materiam spi-
ritus, siue status gignitur, ex quo particula
magis distenduntur, & solutio continui maior
euadit, ex qua quoque ebullitione, præceden-
teque agitatione, cor magis conualescit, &
consequenter vniuersum corpus: vnde febres,
& symptomata reliqua grauiora euadunt, quæ
cum propria antea dicebantur, iam commu-
nia & tempore fiunt, & talia dici merentur,
quia in communium symptomatum naturam
transfugerunt, & hoc modo dixit Gal. libro
de totius morbi temp. tumorem in statu ma-
iorem esse: cum tamen re vera, minor sit, vt
ex eius citatis à nobis verbis, è libro de Ratio-
ne victus in morb. acutus, clarum euadit. De
symptomatis vero communibus nunc senten-
tiam feramus, dicentes, quatuor tempora, se-
cundum symptomata, quandoque cum qua-
tuor morborum temporibus coincidere, quan-
doque vero non: coincidunt autem quoties mor-
bus crisi absoluitur vnica, vt in causone, ter-
tiana continua, synocho & quandoque pleu-
ritide, quæ non raro quoque vnica absoluitur
crisi, vt sudore, fluxu ventris, sanguinis per
vires suore, & aliquando per vrinam, vt ijs
in Centurijs, me dixisse memini. Cæterum
non coincidunt horum symptomatum tem-
pora,

pora, cum morborum temporibus, quoties morbi non habent crises subitas, sed in ipsis potius morbis materia paulatim coquitur, & paulatim excernitur, vt quodidie in pleuritide fieri percipimus, veluti peripneumonia, lippitudine, & alijs varijs morbis in quibus tunc status cum declinatione coincidit, & principiu morbi cum statu, quia status morbi coincidit cum leui declinatione, & principium morbi seuum coincidit cum status symptomati. Hæc autem ita esse percipitur ex ijs quæ à nobis sunt dicta, curatione 28. de quodam Romano habita, in qua diximus, Hippocratem pleuritide affictos vberius in statu cibare, quam principio vel augmento: vnde temporum diuisionem à symptomati diuersam haberi ab ea, quam à morbi temporibus desumimus, certum est, & per consequens triplicem illam temporum considerationem necessariam esse, liquido euadit, quam susius, commentarijs nostris, quos in Auitenna sen. quartam libri primi scriptos reliquimus, enarrauimus, & eos in Anconitana direptione nostra amisimus; ob quos tantum desperditos commentarios parum absuit mihi euenire id quod duobus medicis euenit, quorum Galen. libro 2. de comp. med. per gen. meminit, ex quibus vnus ob scriptorum suorum amissionem interitumue, contalescens perijt. Alter vero desperatus,

prop

propter similem causam à rebus medicis destitit.

Cuius actio quadragesima, in qua agitur de febre tertiana, quæ postea de generauit in continuam malignam, & male morigeratam febrem.

DAuid Naamias ex Monasterio oriundus, iuuenis annos natus viginti, optimo habitu, & temperatura biliosa præditus, post longum confectum iter, in febrem biliosam lapsus est; prioribus nanque duobus diebus, duplex tertiana eum inuasit, singulo nanque die singula accessione corripiebatur, à qua vt medicus assistens referebat, mundus euadebat, dein vero, ab epoto Aegyptiacæ cassiæ atramento febris in continuam degenerauit, continuo nanque à febre ægrotus affligebatur; ad quem vocatus ipse, septimo ægritudinis die, vt qui pessime haberet, ipsum continuo febrientem, & soporosum inueni, ad hæc lotium crasum, rubrum, sed turbatum valde, pulsum vero vtcunq; constantem. Cæterum ad ea quæ illi offerebantur mediocriter se habebat: porro hic prioribus quatuor diebus vigilat, sequentibus

vero

vero caro, Subet Arabis dicto, detinebatur, quibus multa affuriebatur, & delirabat, quorum causa illi sanguinem ex brachij curvatura extrahere proposueram: Sed ecce, natura ex se provida, tanquam artis invida, eodem septimo die multum sanguinis per nares transmisit, & forte ad uncias quatuor, quæ sanguinis quantitas sufficiens cum non esset, pro tanto amolliendo, domandove morbo, accersiro chirurgo, basilicam aut communem venam aperire decreueram. Cæterum cum sinistrè chirurgus basilicam tunderet, in sequentè diem sanguinis missio procrastinata est, quo in die cū basilica, & communis vena minus bene apparerent, & exterior, cephalica dicta, tumens esset, ex ea secta sanguinis uncias octo fluere permisi. Erat autem sanguis floridus, rubicundus, siccus, absque serosa humiditate aliqua; tunc nanque ut dixi, plus iusto dormiebat hic, & omnes ferè, qui tūc simili morbo corripiebantur, profundiori somno oppressi, moriebatur: vesperi vero vniuersum eius corpus pulicari symptomate plenum conspeximus: erant autem exanthemata rubricantia; tunc

scap

scapulis, & cervici quatuor cucurbitulæ cute primò secta affixæ sunt, & octo alia absque scarificatione paulo inferiori iuxta spinam, & nates admoræ, quibus melius habere visus est, sed breui pulsus imminuti sunt, immo sinistro in brachiali, arteriarum pulsus non percipiebantur, & vrina subiugalis turbida, & crassa perseverabat, quo in tempore, infuso vno, vel altero, leui ramen, alius irritabatur, & decoctum confectum ex tamarindis, hordeo, floribus cordialibus, cicoreo, endiuidia, buglossis, prunis pinguibus, ac seminibus melonis bibebat, & eius capiti oxyrrhodinū exiguo oleo costas, admouebatur, sæpèq; innouabatur, & frictions cruribus, & brachiis exercebantur, ab assistentibusque irritabatur, & naribus spongiola aceto imbuta applicabatur; undecimo vero pessime habuit, ut tunc eum mori omnes crediderint. duodecimo, vrina sequestrationem præ se tulit nonnullam, & arteria metacarpij sinistri à digitis nostris percipiebarur; tunc illico hoc die sequens pharmacum illi dandum prope rauimus, quod habet: R. floris cassiæ nouiter extracti, drach. quinque, rhab

bar

barbari optimi, drach. vnā, & alterius mediam, diacatholiconis drach. tres. Excipiantur omnia decocto supraddito, & fiat haustus vnus, quem bibat, & supra dormiat; hoc etenim pharmecum contulit, & ipse ægrotus recte tulit, vt qui in dies melius semper habuit, multa nanque excreuit. Cæterum quum iam resipisceret, de guttore questus est, quod cum introspecto, tonsillas vlceribus male affectas comperio: ingens autem error fuit, vsque ad id tempus, huius fauces non conspiciere, proinde sollicitus sit medicus oportet, vt in multis, ita circa duo hæc, præcipue: quando ægrotum maligna & male morigerata febre laborantem tractauerit, primū vt fauces ægrotantis sæpe aduertat, perspiciatue; secundū, vt scapulas thoracemq; consideret, quum vt in illis vlcuscula sæpe contingant, ita in iis non raro exanthemata pullulent, porro huius vlcuscula, per dextrum chirurgū Isachum Caluum tractata, breui sanata sunt, & ægrotus ipse ex toto liber, nobiscum autem in hac in curatione fuit Simeon Biton, Medicus doctus, & Mathematicus non vulgaris.

SCHOLIA.

*Ius in febribus pestilentibus malignis, & male morigeratis, vigilia sæpe euenit, quam postea consequi solet sopor, forte partium re-
pertarum in humoribus varietate, ab ignea nanque, subtili, squalidæque humorum particula, vigilia fit, quæ cum resoluitur, crassiuscula frigida vsq; euadit, & consequenter somnum conciliat, quanquam ijs in febribus non raro aliter somnum introduci duxerimus, ob frigiditatem scilicet introductam, à caliditate ingenti, innatum calidum lancinante extinguente; quæ frigiditas difficulter curationem recipit, admittitue, vt Gal. docuit, libris Epid. & nos curationibus in hac Centuria citatis, susus patefecimus.*

*Curatio quadragesimæ prima, in qua agitur de morsu canis rabidi inflis-
to, & post tertium elapsum mensem, pullulante, dirisue symptomat-
tis affligente.*

VXOR Samuelis Capuani, mulier virago, quum ex cubili quandoque surgeret, à cane domestico, sub lecto abscondito, in pede sinistro cõmor-
sa fuit, abscondiderat se autē canis hic, quia commorsus ab alio cane fuerat,

caterū hæc canis morsum paruificiēs, vulnus accersita muliercula vna vel altera, breui curauit, clausit, & ad cicatricē traxit. porro elapso tertio mense, hæc cū extra domum exiret, pes in quo inflictus morsus erat, inflatus est, & noctu cū dormiret, forte marito præfente, ingenti pauore tremorēve percitata se polluit; à qua hora rabidi canis venenū deoccurrari cœpit. & ipsa grauissimis symptomatis tētari: tremebat autē, & angustiabatur, & quod magis mirari est, fatyriasi, & ingenti coeundi desiderio premebatur, sed tertio die in aqua metum ingenti cū siti, incidit, ad quā quarto die vocatus ipse, noto hæc vere viraginē, hac lugubri, tristi, & miseranda affectione tentari, corripivē: nā cum antea sæpe de cane rabido, & ab eo commorsis, multa & varia legeram, nunquam tamen, vt ingenue fatear, à cane rabioso demorsum hominem curauerā, tractauerāmve, magna diligentia: immo admiratione ingenti apud eā manebam, persistebāmve: cognouerāt autē vulgus, ob symptomata, præcipue ob aqua metū, miserimū morbi genus, à morfu canis rabidi ortum traxisse, quē rabiosum esse, antea

NON

non nouerant. Cum igitur experiri de morbo deq; ipsa egrotante ego cœpifsem, omnia prædicta noto: caterū cum aquam asferre coram iussissem, Deus bone, Deus sancte, quanto tremore, quanto eiulatu, & quātis angustiis opprimebatur, & toties, quoties illi aqua, aut liquor aliquis offerebatur, aut ex accidenti eam videbat, & forte hac de causa, omnes è cubiculo, ingēti tremore, toruo quodā visu, leuatis manibus, reiiciendos curabar, me autē inter cæteros accersibat; quæ mente semper constans cum fuit, & iudicio singulari prædita, morbū & eius originem citabat, narrabāve, sed inter cætera, ingentem tentiginē, cum seminis emissionem pati inculcabat, adeo vt intra diē trigēses semen cū titillatione emitteret, indicium sane miserandum, & lethale, conuulsionem arguens. quod Auicenna præ cæteris memoriæ commendauit, ob quod simulquē, ob aqua metum, prædiximus hanc breui morituram. Obiit autem post aqua metum tertio sequenti die, ita vt sex vel septem, omnes fuerint dies post morbū deoccurratum: obiit autem tota algida, gelido sudore resperfa. Cæterum,

& si morbum insanabilem cognorimus, nō destitimus tamen, à remediorum exhibitione necessaria, cōuenientē, iuxta illud Vergilij,
Ne quid intentatū frustra moritura relinquat,
 qua de causa, primo ex saphena pedis à cane morfi, sanguis iuxta Pauli, & Auicennæ doctrinam, extractus fuit, & clysteres iniecti, & electaria cordialia propinata, & cantharides vni vel alteri electario immixti, quibus multū meiebat, immo, bis vel ter, per vas stricti officij aquā ebibit. At quū morbus superauerat naturā, & cordis arcem iam occupauerat, breui eā interfecit. si autem morsus initio hæc curata esset, & ex cancris antidotū accepisset, procul dubio, in obitum non venisset. Aduertant igitur, qui canum morsus curare aggrediuntur. Porrò ex cancris antidotum, & eius veram, exquisitamve præparationem, ex nostro pete Dioscoride, cuius racemationes, octauam, nonam, & decimam centuriam, complebunt, vt magno radicifecæ Senenlatis faciamus.

S C H O L I A.

Ista fuit mulier hæc à cane rabido, illi obuiam non veniente, sed ex occulto eā mordente,

dente, ferientē, quæ postea elapso trimestri, aquam & humidis omne genus abhorrebat, timebat ve, vnde mea sententia, argumētum efficax desumitur, hydrophobiam sine aquæ metum non fieri, quia cum sic rabie affecti, aquam intuentur, spuma ex ore canis rabidi cadentis recordatur, quum in hoc cane nulla apparuit spuma, nec læsa mulier, vllam vidit, sed ex occulto canis rabidus eam feruit, momorderit ve, proinde efficaciorē causam querant oportet, qui tali responsione contenti, euaserūt.
 STOPIVS. *Quam igitur o Amate, causam aquæ metus putas?* AMATVS. *Ego cū Paulo, & Rufo, viro in arte medica longe exercitatisimo, experiētissimoque, & cui Galenus multum tribuit, dicam, neque amplius inquirendo, fatigabor: ita enim Paulus libro quinto suæ medicinae, capite tertio ait, metum aquæ nonnulli ex immodica fieri siccitate dixerunt, quasi humida ipsorum substantia, in contrarium penitus habitum mutata. Verūm Rufus talem melancholice speciem, ipsis oboriri pronunciauit, veneno humorem illum imitato, quemadmodum alios melancholicos nouimus alia timere, quæ causa superuenit etiā ijs qui dicunt, canis qui momorderit imaginem in aquis opinari se videre.* STOPIVS. *Arrident sane hæc, nec vt puto, prolixiori inuestigatione inquirenda sunt, vt qui Audi-*

caena eis quoque subscribat, & ex Galieno
decerpta sint. libro de Theriaca, ad Pisonem,
folio Trincauetiano, 1081. in quo theriaces in-
uamenta profequitur, & ita habet, Aqua
pauorem, morbum pestimum, hoc medicamen-
tum saepe tollere consuevit, & mirabiliter tan-
torum malorum concursui resistere: non enim
corpus dantaxat ipsis marcescit, & conuellitur
interdum febrilique acui intus uritur, sed ani-
mus etiam delirat, & grauissimum ipsis affert
symptoma. Quippe aquam timent, ac propter
multam siccitatem humidi tenentur desiderio,
& potu adstinct, quia mente alienati, id quod
auxiliari possit, non considerant, fugientes
enim aquam pauentis que miserrimo mortis
genere intereunt. **A M A T V S.** Cordati
haec à te, ò Stopi, Galeniana sunt adducta,
cum ex eis Paulus, & Auicenna, ceterisque
posterioribus, suos in hos negotio implouerint
cantharos, immo si recte teneo, Galenus, ci-
tato à te loco postquam methodicos carpit, ut
qui morborum causas negligant, medicum ra-
tionalem philosophum, causatum inuestiga-
torem laudat, & foelicem egrotum dicit,
qui ad eius peruenit manus, hoc modo,
Nàm huiusmodi medicus rationalis, eo qui
commersus est, suscepto egrotato statim accu-
rate perquiret, qualis nam canis fuerit, qui
ipsum momordit. Si enim audieris gracilem

corpore, siccum, oculis rubentibus, cauda de-
missa, spuma ex ore fluente, praeterea lingua
foras porrecta, & tanquam bile colorata, ob-
uium quemque insiluisse, citraque ratione cu-
currisse, dein rursus subito consistentem, cū ira
quadam magis furenti, non ipsi praefisos mo-
mordisse: haec inquam si in eo sic habere au-
dieris, statim rabiosum canem fuisse intelliges,
itaque vulnus haud simpliciter, quemadmo-
dum Methodicus curabis, sed cōfestim ipsum
etiam amplius efficies, carne multo interuallo
orbiculatim praecisa: ne facile ad cicatricem
perueniat, sed foramen, deis, minimum quadra-
ginta diebus patefeat, ut per hoc canis virus
emanet. Caeteris igitur admodum candenti-
bus locum adurere solemus, & alius rei medi-
camentis, quae extrahendi vim obtinent, nec
virus intra carnem manere sinunt, & cetera
quae huic rei multum fauent. **S T O P I V S.**
Percepisti ne ò Amate, mulierem hanc, ca-
ni imaginem, aut catulorum effigiem in aqua
vidisse? **A M A T V S.** Nequaquam, aquam
tantum, forte praedictis de causis metuebat, si-
ti namque ingenti, & aquae metu cruciaba-
tur. Quibus oppressa, in angusto spes erat, ut
breui postea diem suum obierit. **S T O P I V S.** In
huius lotio comparebant ne corpuscula cani-
culos referentia? **A M A T V S.** Non, immo hu-
ius lotium optimi coloris erat, in quo subsistens

pseudonebula conspiciebatur, sed cum prope obitum esset, in eo tanquam atomi in radio solis conspecti, à me sunt notata corpuscula, quæ ego renum & corporis substantiam dicebam. STOPIVS. Miserandam tentiginem, & semivis multam illam emissionem, in hoc casu admiror, contemplorve. AMATVS. Merito, ut quæ raro eueniat: si quando tamen euenire contingit, eam ex conuulsione seminaliù vasculorum euenisse, credendum est, quam Auicenna quandoque vidit, & notauit: sed ex Galeno scriptis mandauit: utcunque tamen sit, indicium hoc lethale est, & mortiferum, veluti aquæ metus, ut dixerint sapientes, is cui aquæ metus ex morsu canis rabidi contigerit, nunquam superstes euadet, ex quibus vnus Apollonius Pergamenus appellatur: si tamen aliquando vnus vel alter aquam timens superuixit, talis non à cane rabido hydrophobiam contraxit, sed ab homine lymphato quodam modo vitium adeptus est, ut Paulus memoria tradit: STOPIVS. Quid audio, homo ictus à cane rabido rabidus factus, alios si momorderit, rabire facit? AMATVS. Immo, STOPIVS. Audieram aliquando, auimantes ictos morsu canis rabidi, in rabiem agi omnes, præter hominem. AMATVS. Hoc falsum esse, Leoniceus priscae medicinae instaurator acerrimus, libro illo, cui titulus

tulum fecit, de Plinij & aliorum medicorum erroribus, iamdiu patefecit, parum aduertente Camotio, viro alioquin docto, in eis marginalibus annotatum. vlt, quas Paulo Agineta Venetiis Aldi formulus excuso, anno 1554. affixit, ictum nanque quodcumque sit animal morsu canis rabidi, rabidum euadit, sed homo præ cæteris animantibus tardius in rabiem venit, ut aliquando post septennium visus sit homo à cane rabioso ictus rabire, ut testatur Dioscorides, & alij non negant, post tertium autem annum, hic Theffalonice hominem à cane rabido morsum in rabiem agi, vulgus vidit, & testatur. STOPIVS. Præter canem, alia ne animantia in rabiem veniunt? AMATVS. Maxime, lupus, Adib, à lupo, animal diuersum, ut nobiscum quoque Auicenna innuere videtur, cap. 5. fen. 6. libro quarti, in quo agit de morsu canis rabiosi: cattus, vulpes, mustela, leo, simia, equus, mulus, & camelus, quem ego hic Theffalonice rabire vidi, & varia alia animantia, quæ non raro rabiunt, ut Galenum non parum adimeremur, qui libro sexto de loci affectu, cap. quinto dicat, reliquorum animantium nullum rabie affici, præter canem, quod falsum esse omnes norunt, non minus quam sequens ab eo dictum, videlicet canis rabidi sputum si humanum corpus contigerit, rabiem excitare posse: nos verò sci-

mus sputum rabiosi canis, si sanguinem non attigerit, exterius applicitum nihil obnoxij inducere posse. Ceterum miserum huius morbi curationem, utpote paratam facillimam, Cornelius Celsus prosequitur libro quinto sue medici, cap. 27. Quis huiusmodi affectos, in aqua immergendos iubeat. Ex Antidoto vero prestantissimum, quod ex cancri conficitur, et nos proprio capite, in nostro descripsimus Dioscoride, primum obinet. Porro mulier hæc quum liquidum omne metueret, solum comedebat. Sed iam nunc, cum hæc commentamur, elapsa mense, ab obitu huius mulieris, eius ancilla quadragenaria, ab eodem cane commorsa, in obitum venit, eisdem symptomatis, eodem eiaculatu & eadem miseranda rabie, ut etiam ultimo homines persequeretur, obiit autem ut herasua, post morsus elapsum tertium mensem, sexto die, post discoperitum morbum, & symptomata flagrantia. Ceterum paucos dies postea iuuenis robustus à cane demorsus breui sui diem obiit, ut iam omnes hic de canibus conquerantur, & omnes rabidos esse dicant. Alamannus tamen, qui per vobis libros redidit, à cane ictus in crure fuit: sed meo consilio cum vulnus ad multos dies adaperitum habuit, supra posito medicamento, quod lintheolis conceptis excipitur, emmoton Græci vocant, & vim ex alto attrahere habebat euasit.

Cui

Curatio quadragesima secunda, in qua agitur de duobus pleuritide laborantibus, in quibus febres prius defecerunt, quam dolores, & quod materia, quæ per excreatum reici deberet, per secessum uacuata fuit.

Nepos Eben portæ, & socrus Iacobi Nauari, pleuritide grauissima epidemiali laborarunt, quibus febres prius defecerunt, dolore adhuc manente perseverantēves; an forte quia crassior spiritus locum inflammationis debilem occupauit, vnde distensus, & continui solutio fit, & consequens dolor, breui tamen exoletus: ceterum huic mulieri ea quæ per os reicienda erant per secessum eiecta sunt. sanguinolenta, viscosa, & nonnulla citrina, forte quia adiuta potu atramenti ægyptiacæ cassiæ, natura ad intestina mareriam deriuauit, vnde postea per secessum eiecta est. vnde factum est, ut mulier hæc sexaginta fere annos nata, quinto die, plus solito grauata sudare cœperit, & septimo tandem per sudorem copiosissimum ex toto liberata.

SCHO

S C H O L I A .

Quomodo ea quæ sunt in thorace per secessum, & quæ in pulmonibus continentur, per lotium aliquando remitti contingat, breui sed docte explicuit Gal. cum alibi, tum libro de locis affectû 6. cap. 3. prope finem, vt nos quoque literis quandoque mandauimus, porro febrem in pleuritide prius deficere, manente adhuc dolore, minus malum esse, quàm si contrario contingat, aliàs dixi: id quod & nunc ita rem haberi, experientia attestatur.

Curatio quadragesimatertia, in qua agitur, doceturque in tertiana exquisita, absynthij infusum, recte dari posse, cum Galeno, aduersus Alexandrum Trallianum.

Demetrius vir Nobilis Græcus, & ex iis, quos Græci vulgo *κωπιστ* id est, dominos appellant, exquisita tertiana, ventriculi cum imbecillitate, laborabat, pro qua propulsanda cū omnia frigida humentiãve huic darẽtur, admouerentur ve: ecce cõcoctione apparente, medicus quidam infusum absynthij syrupo acetoso mixtũ, ebibendum ægrotò proposuit, eo nanq; morbum facile absolui contestabatur, aducebãtque Galenum ita huiuscemo

di tertianas curare, libro Artis curat. ad Glau. qui hunc in modum docet; Vrina vero portionibus, in quibus apium, aut anethum maduerunt prouocanda, & si tibi coctionis signa monstrantur, iam cum fiducia aliquid absynthij potes exhibere, quod alioquin summum est stomachi remedium, vbi bilis infestauerit, si præsertim ex ipsius coma quãtum sufficiat, accipiens mellicrato intinxeris. Quibus Galeni verbis fauent ea, quæ Oribasius libro 14. suorum collectorum, cap. 49. scripta reliquit, in quo, de iis quæ vrinam cient, agit, & ita habent, Absynthium per lotium expurgat, & maxime id quod in venis biliosum est, & cætera, quibus faciunt hæc: vt enim scammoniũ, medicamentum apprime calidum, bilem purgando corpus refrigerat, ita absynthium per lotium bilem quoque vacuando corpus refrigerat, & per consequens, vt scammonium exquisita in tertiana conceditur, ita & absynthium concedi poterit: iis verbò oppositum alter medicus contendebat, dicens, nullatenus exquisita in tertiana absynthij dilutum esse dandum, quia absynthium calidum siccũque nimium cum sit,

calida intemperie hominem detentum magis cōcalefaciet, exiccabitve, & sic ipsum colliquabit, & in marasum trahet. Quam partem tuetur Alexander Trallianus lib. 12. suæ medicinae capi. 6. in quo Galenum ira suggillat, inquit: Miror autem quomodo Galenus, qui artem legitime si quis etiam aliorum medicorum exercuit, adeo indistincte scripserit, vt dicat, exquisita tertiana correptis, absynthij dilutum à septimo die propinandum esse: ego verd falsis tertianis potius dedi, mixto ei oxymellitris momento. Sic enim pituita miscellam, & citra noxam magis extenuat, & leuiter purgat, vt non vsus veniat origani, aut hysopi, aut calaminthæ, aut pulegij, quæ omnia acriora sunt, & cum periculo, crebròq; febrim iam magis accendunt, & cætera. Nos vero more nostro, hoc est, breui, dicamus, exquisitis febribus tertianis afflictis, absynthij dilutum, aut infusum, aut ex eo syrupum, etiam apparente concoctione, nullatenus esseandum, libere cum Tralliano pronunciamus; & vt autem de absynthio, ita & de anetho, aut similibus calidis intelligi volumus, quum horum vice, cico-

rea,

rea, endiuie, cicerbite, melonis, cucurbitæ, acetose, nenupharis, aut similibum lotium prouocantium stillaticium securius, & rectius concedere possumus, aut melius, vt Auicenna docet, seminum frigidorum cremorem succinive, aut hordei, aut apij vnius vel alterius radice decoctum, aut ex iis, & seminibus prædictis, adiectis acidis prunis, & radice nymphæ, aut eius floribus, vel reliquis cordialibus dictis, decoctulum paratum, & immixtum syrupis refrigerandi vim habentibus, quibus & lotium & sudores euocentur. Si verd exquisita non adeo tertiana febris fuerit, & ægroti ventriculus imbecillis, & frigidus est, vt huic Demetrio euenit, tunc mea sententia Galeni dogma veritatem continet, quod Auicenna, vt solet, enarrat. Nam hoc in casu, & apij radicem, & piper hordei aquæ immiscere iubet, vt proprio capite, de exquisita tertiana curatione apud eum qui hæc legerit, si modo quis legerit, inueniet. horum igitur vterque medicus veritatem astuebat. Cæterum qui Demetrio tertiana exquisita laborantibus, frigido cu ventriculo, verno etiam tempore frigidiusculo, dilutum ab-

sya

synthij propinandum contestabatur, rationabilius loquebatur : leuissima nanque absynthij coma, aqua hordei macerata, breui postea excolata fuit, ex qua syrupus acetosus multæ acetositatis dilutus, ab ægroto non semel fuit ebibitus, & eo ipse bene habebat, adeo vt postea ebibito pharmaco leui, breui sanatus fuerit, & optima fruatur valetudine.

Curatio quadragesimaquarta, in qua agitur de amissione visionis, subito post colaphum datum. contingente.

Mulier, cui maritus in facie colaphum impegit, illico eodē die, vtriusque oculi visionem amisit, cæca nanque euasit, nulla in oculis habita macula, aut nubecula, læsionēve aliqua puri: nanque cernebantur oculi. Quæ non diu, postea surdastra quoque est facta, & fatua, cum quibus, lunaris purgatio huic deperdita est. Agitur iam annos, quòd mulier hæc nata annos viginti septem, malum & infortunium hoc patitur, cuius causas intemas cum curatione, ad præsens subicemus. Tu verò docte lector considera.

Cur

Curatio quadragesimaquinta, in qua agitur de morbis uerno tempore contingentibus.

Verno tempore temperato, anni 1560. morbi sâguinei omnes fuerunt quales synochi, & pleuritides epidemicæ, quibus laborabant pueri, & iuuenes, ac maiores narū, viri scēminæque à quibus misso sanguine pro ratione medica, etiam pures, omnes sani euaserunt.

Curatio quadragesimasexta, in qua agitur de inflammatione uteri, quæ postea in ulcus abiit, & ob eius sequitium, extra ipsum uterum phlegmone alia oborta est, & ad femoris altam partem adaperta.

Vxor Moyſis Aednæ, pharmacopolę experientissimi, & triū linguarum peritissimi, quum puellā optime peperit, intus ad sedes vteri cum inguine multum dolebat, & continuo febricibat, gemebat, & diu in hoc infortunio perseuerabat, in inflammationē nanque intra vterū patiebatur, pro qua leuanda, celebratę sunt vacationes necessarię & remedia omnia conuenien-

L

tia sunt applicita, & demum disrupa
 inflāmatione ipsa, ex qua puris multū
 fluxit, in vlcus abiit, ex quo vlcere sa-
 nies per os vteri ad sex vel octo men-
 ses cōtinuo emittebatur, & pro eo cu-
 rādo, syphone fomēta & lauacra varia
 ei aculabātur, quibus pus tunc nō re-
 spōdebat, quū tamē aliās cōtinuo flue-
 bat, iudiciū sane quōd vlcus vteri su-
 premas altāve partes occupabat, quas
 medicamēta nō attingebant, vnde ob
 inueteratū morbū, & ingētes dolores,
 extra vterū phlegmone alia exorta est,
 febres, & grauissimos dolores secū af-
 ferēs, quæ & ipsa ad suppurationē du-
 ctā est, & cādente ferro, vbi cōiecturi
 assecuti sum⁹, hoc est, infra anchā, ad-
 aperuimus, ex qua puris ingens cōpia
 effluxit, & tādē vt decet tractata egro-
 tans sana & libera euāsit, quum tamen
 in rārā maciē & corporis extenuationem
 peruenerit, vt eam in marasimum
 venturam medici omnes crediderint.

S C H O L I A.

Quum primū inflāmatio exterior ad-
 aperta fuit, illico ab interno vlcere vterū ob-
 sidente, sanies effluere desistit, vnde multi
 credebant vterum perforatum esse, id quod
 fieri posse non inspicitur, quum non solum hoc

sed

sed in totum vteros deperditos, mulieribus in-
 columibus manentibus, cum sapientibus pris-
 cis euenire nouimus: sed non ita res habet, nul-
 la enim vteri perforatio erat, sed ingentibus
 doloribus videntibus, & quia vteri collum
 distortum ad inguem manebat, factum est, vt
 directe puris coluues coxā obsederit, vnde in-
 flāmatio exterior oborta est, ceterum remedia,
 & ad vteri vlcera colutiones, Hippocrates
 præ ceteris melius attigit, libro de superfetatione,
 tum de morbis muliebribus. Porro huic
 similem casum memini me Ragusij vidisse in
 quadam nobili Babatorum primipara. Sed
 tum hæc literis damus, mulier alia nobilis oc-
 currit, cui partus tempore vterus simul cū se-
 tu foras prolabitur: sed postea, auxiliariis
 manibus, remittitur vterus, & retinetur, &
 clauditur, eo quo fieri solet modo, vt ad vnguē
 conuineat, ne specilli apex intrare possit, &
 postea iterum partus tempore allabiatur, & fo-
 ras manet, præcipue quantum mulier ambulat,
 cubans autem, intus eum remittit, & coit, &
 hoc modo sexies, vel oclies, prægnas facta est.
 & recte parit. Quem casum Galenus, ali-
 quando forte vidit, vt libro tertio de facultatibus
 naturalibus non longe à principio in-
 nuere videtur, cum dicat, mulieribus his ita
 euenire, quemadmodum eis, qui cum in lu-
 stia & contentione, alios euertere deicerēque

nituntur, vna quoque ipsi concedunt: ita nanque uterus dum factum extrudit, ipse aliquando simul excidit, potissimum cum eius ad spynam ligamenta naturaliter sunt laxa. *Har Gal.* Porro, uterus extra cūnum elapsus, quomodo medendum sit, docet *Hipp. in fine libri de sterilibus.*

Curatio 47. in qua agitur de scirrholo quodam tumore interno, sub umbilico infestate, qui postea suppuratur, in umbilico fuit apertus.

Pvella optimi habitus, nata annos vndecim, absque exteriori causa, scirrhum prædurum inter abdomen & peritoneum, sub vmbilicū patiebat, ex quo parum dolebat, sed difficulter per intervalla meiebat, qui quidem scirrhus, temporis diuturnitate, & remedium beneficium suppuratus, in medio vmbilici, nostris mandatis a chirurgo, vigente hyberno, est apertus, per quod emissarium pus albū & multum illico exiit, & tunc turunda lactincta albo, & rubro oui simul confusis, intromissa est, supraposito etiam panniculo eodem ovo illito, ad multos tamen dies, postea turunda oui lacteo, pauculo oleo rosaceo misto vnguebatur.

barur, veluti panniculus qui supraponebatur, & tandē iis terebinthina adiuncta, digestivum dictum medicamentum, turundæ immittendæ deferuiens, parabatur: supra nanq; vnguentum basilicon, applicabatur, & vinum stypticum dictum, exceptū linteo apprime calidum, expressumque supraponebatur. raro febricbat, recteq; habebat, sed multum puris illi, ex plaga albi, semper fluebat. Cæterum vt puri facilis exitus daretur, ex spongia turunda parata est, quæ per emissarium ducta, latius reddebat: tandem post octimestre, in quo multa machinata sunt, tam prædictis, quàm fasciis constringentibus, quàm pus in altam partem impellentibus, & lauacris syphone eiaculatis, exiccandi & abstergendi vim habentibus, nihil tamen proficientibus, ad apertionem, parte in inferiori, vbi morbi erat radix, devenimus. Sed quo ordine apertio hæc difficilis, ob aqualiculi, siue abdominis crassitiam facta fuit, audi: per vmbilici autem foramen, curua tentoria stilla intromittebatur, quæ ad pectinis imam partem, intra scilicet abdomen, & peritoneum penebrabat, nondum autem

peritoneum disruptum, aut lacerum erat, ad cuius tentoriæ stillæ longitudinem, ferrum calybeum, firmum, curuum, cuspidē acutissima; incisoria, Gammaudis modo, fabricatum est, in cuius medio cuspidis foramen est, per quod linea intromittitur: sed ferri huius manubrium, ligneum erat pro firmanda ad exactam complendam operationem, manu. Intromisso igitur instrumento hoc, eo modo quo tentoriæ stilla, ima in parte ea, ubi foris signata erat, fortiter impulsio instrumento, ad exteriora incisio facta est, cuius cuspidis, aciesve, cum suo foramine extramissa fuit: in quo, ut dixi, linea quædam erat, cui fasciola lintea, duorum digitorum latitudinis, longitudinis vero duorum palmorum, albo oui confuso intincta, ligatur, ut extracto instrumento, per nouam incisionem altera eius fasciolæ pars introducta, foras per umbilicæ emissarium pellatur, ut laqueus modo restet, & in dies inuouari possit. Cæterum per hanc nouam aperturam sanies nulla fluxit, & ea de causa amota fasciola, breui, ex se vulnus occlusum est, fluente adhuc hodie per umbilicæ sanie. Igitur fortè iam biennium

nium, ex quo puella hæc ita habet, cum quo fluxu, rectius & valentius quam antea habet, immo crassiuscula quam vnquam antea videtur, proinde credimus nos, cum primum puella hæc lunarem purgationem experta fuerit, ab hac fœda affectione liberabitur, aliter cum ea consenescet.

Curatio quadragesima octaua, in qua agitur de muliere utero gerente, cui prope calcæ noni mensis sanguis per alterâ papillâ multus fluxbat.

Mulier in Circulo Basæ, ter iam peperit, & nunc utero gerit, & prope partum agit, cui ex mâma dextra sanguis multus fluxit, reliqua læuâ lacte nouo, colostro dicto, plena. Cæterum hæc puerum peperit, & valet, absque furore, vel infania vlla.

Curatio 49. in qua agitur de exanthematis, siue morbillis uniuersum corpus occupantibus sædantibusue.

Puella pulchra, & filia Formosæ à Saqua, nata annos octo, biduo continuo febriebar, & caput dolebat, huic secta communi in brachio vena, sanguis ad uncias quatuor fuit extractus.

tunc exanthemata, velut culicū mor-
sus, erumpere, sed postea perextensa,
vniuersam fere cutem occuparunt, &
per nares illi multus sanguis fluebat,
& fluxus ventris quoque illi superue-
nit, sed recte gubernata, & per inter-
ualla cochleari ebibito syrupo viola-
teo recenti, libera & immunis euasit.

S C H O L I A.

*Aduertant, qui Galeni præceptis adstricti,
ante quartumdecimum annum, sanguinè per
vena sectionem extrahere timent, quum ex se
natura, in hac puella, sanguinem copiosum per
nares deposuerit, vt saepe alias à nobis in alijs
pueris obseruatum est.*

**Curatio quinquagesima, in qua agitur
de cephalalgia, hoc est, receti capi-
tis dolore, quem secuta est ascites,
& tandem mors.**

V Ir, qui ex Philippopulo venerat,
ingēti capitis dolore corripit cæ-
pit: causam autem doloris ille in hu-
midiore domunculam quandam, in
qua dormiebat, reiciebat, caput ali-
quantulum tumidum habebat, & ad
tempora intense dolebat, sed non fe-
briebar, neque quicquam quàm cum
clysteri eius respōdebat aluus, post in-
iecta

iecta igitur acria clysteria, cucurbitulæ
scapulis, cute secta, sunt adfixæ, & san-
guinis vnciæ sex extractæ, sequenti
verdè die, cataportia hæc illi deglutien-
da dedi, R. pilularū cocchiarū, drach.
vnam, aurearum, aſayaret, ana scrup. j.
diagridij, grana tria, trochiscorū, ala-
andal grana quatuor, rhodomelite ex-
cipiantur, & formentur cataportia sex,
& inaurata deuoret, quibus vir hic iu-
uenis, robustus, & fortis, parū egeſſit,
& inde pari modo afflictabatur. Tunc
repetita sunt acria clysteria, & topicū
remedium constans ex nucleis ossium
persicorum, lacte muliebri exceptis,
fronti, & temporibus applicitum fuit,
sed frustra, perinde enim dolebat, qua
de re venam frontis illi aperire feci, &
sanguinem ad vncias quinque extra-
here, à qua sanguinis missione, melius
habuit. Sed ecce, intra duas horas ad
latus dextrum thoracis doluit, & ruf-
ſire tussi humida cœpit, vnde illico, tã
capiti, quàm pectoris parti dolenti ad-
motum absynthium & parietaria, her-
bæ oleo in frixorio extractæ, & calidè,
intra horã, ab omni dolore immunis,
& liber euasit: fortè autem, caput re-
gente facultate, secta frontis vena, ro-

borata, peccatis materix residuum, ad thoracem detrufum fuit, sed breui optimi remedij beneficio resolutum, & in halitum verfum. Cæterum hîc longo tempore, de prædicto morbo conquestus, in ascitem, siue aquosam hydropem, lapsus est, & vltimo ventris fluxu resolutus, & exanimis, suū diem obiit.

Curatio quinquagesimæ primæ, in qua agitur, de duplici tertiana, & iocinoris abscessu.

VXor Mordohai Caualerij, post longam à morbo cōualefcentiā, duplici tertiana correpra est, altero die sæue affigente, altero vero noa adeo: cæterum hæc iuuenis cum sit, & boni habitus, cum menses in vniuerso morborum suorum curriculo non viderat, ex vena brachij interiori, sanguinem illi demere iussi, eruciabatur namque valde iis febribus, & in paroxymis delirabat, à sanguine vero extracto, syrupum violaceum & oxyfaccharum simul bibit; veluti sequentibus diebus, ieiuno stomacho; fuit autem sanguis extractus, viuידus, floridus, liosus, & flauus admodū, nulli fere admixtus.

mixtus aquositati serosæ, à quo extracto (quod mirum sed verū dixerim) illico libera ab vtraque febris māsit, neque amplius in eam recidit; fuit autem venæ hæc sectio exercita post tridū, die minoris afflictionis. Sed cum nunc hæc commētor, mulier hæc, cum puerum recte peperit, de dolore ventris valde conquesta est: pro quo propulsando dolore, cum consilio obstetricum, tum medicorum consensu, varia calida remedia, & medicamenta ebibit, & admouit, quibus melius habere visa est, sed breui in iocinoris abscessum, forte calidorum remediorum frequenti vsu, peruenit, non sine febris continua, & angustis, ac dolore, & biliosorum humorum varia excretionē: pro quo abigendo morbo, secta fuit pedis saphena, & sanguis copiose extractus, dein vero sequenti die, ex basilica dextri brachij, sanguis quoque pro virium robore, fuit extractus, qui quidē sanguis floridus erat, nullæ admixtus aqueositati: tunc vero emplastrum hoc jecori fuit applicitum, quod habet, R. farinæ hordei vncias duas, farinæ tritici vnciam vnam, pulueris rosarum vnciam mediam, santalorum

rubeorum vnc. vnā, scœnant hi vnciam mediam, omnia decocto absynthij, & chamæmeli excipiantur, & adiecta vnciola vna vel altera olei rosacei, & chamæmelini, cum pauco aceto fiat emplastrum, quod sæpe iecori applicetur, & tunc syrupum de enuidia cum rhabarbari infuso singulis auroris bibebat, & clysteres refrigerandi & abstergendi vim habentes illi iniiciebantur, qui ex hordeacea, oleo violaceo, oui luteo, & Aegyptiacæ cassiæ atramento: cū pauco saccharo constabant, quibus, & abnegatis omnibus calidis immo proposito victus ordine: leui, & frigido, breui recte habuit, neque amplius in dolores recidit.

Curatio quinquagesimasecunda, in qua agitur de dolore spinæ ad os sacrum infestante.

Iosephus Sason, vir biliosus, siquis alter, circa os sacrum ita dolebat, vt non nisi supinus cubaret: ad latus autē alterum cum mouebatur acriter dolebat, ad quem vocatus ego, eum olim dolorem hunc pati deprehendo: nunc vero quia pondus graue è terra eleuare conatus est, in eundem recidit, la-

buirve, non enim luxata, aut subluxata particula vlla fuit, sed humor corruans ad locum debilem, & dolore affectum, magis dolorem auxit, pro quo leuādo secta fuit in brachij cubito vena interna, & abunde sanguis extractus, & loco dolenti, oleū myrtilorum nonnullis pulueribus constringēdi facultatem habentibus mistum, & admotum, vt postea ceratū oxycrocenum commistum emplastro à meliloto dicto, quibus perinde doluit. qua de re proposueram pedis venam tundere, & ex ea sanguinem demere, cæterū cum primo absynthium & parietaria, herbæ oleo frixæ applicitæ fuerint, & restius habuerit, ab ea pedis venæ sectione nos retraximus, & ille, optima victus ratione proposita, vino interdicto, breui sanatus est, nullum nanque per os medicamentum admisit, præter quàm quod cassiam Aegyptiam dentibus atterebat, & deglutiebat: clysteres tamen aliquot iniici curauimus, quibus aluus respondebat.

Curatio quinquagesimatertia, in qua restituitur Auicenna ab errore ingenti, ad pestem faciente.

Vtinam

V Timam Andreas Belunensis, aut doctus ipse Benedictus Rinus nonnullius alij, hac ætate viri docti, qui pro restituendo Auicenna latine loquente, tam multa moluntur, & codices Arabicos, vt ipsi aiunt, legunt, percurrunt, & conferunt, ac collationem cum ipsa latina versione faciunt, hunc tanti momenti errorem è medio sustulerint, vt mihi, & aliis doctis viris cruciandi locum non relinquerent. Quum nanque inter pestem versarer, & de peste nonnulla legerem, ecce occurrit mihi, Paterno Italo etiã admonente, Auicennæ locus, sen tertia libri primi Doctr. quint. capi. primo. qui ita habet, Aer verò cum corrumpitur, aut fit pestilentialis, obuiandum est, exiccando corpus, & reparando domum, cum rebus, quæ suis virtutibus refrigerant, & humectant, & hoc quidem est, quod magis est faciendum in pestilentia. Iis enim verbis ait Auicenna, reparandam esse domum, rebus quæ suis virtutibus refrigerant, & humectant, quibus oppositum non solum Galenus, & vniuersus medicorũ chorus, sed Auicenna ipse tradit, & describit: vt autem me verũ dixisse noscatis,

and

audite; Auicenna sen prima libri quarti, tract. 4. c. item 4. ita tradit; Rectificationis autem pestilentia pars est secundum sanos, qui sunt in ea, & pars eius est secundum sanos, & ægros, in illa verò quæ est secundum sanos, intentio est, vt exicceretur aer & fiat boni odoris, &c. ex quibus verbis satis constat Auicennam aëris exiccationem in peste desiderare, iuberéque ad siccum aer vergat, vt quoque à Galeno acceperat variis in locis suæ doctrinæ. falso igitur Auicenna ipse tradidit, reparandam esse domum rebus refrigerandi, & humectandi facultatē habentibus, cū potius rebus refrigerandi & desiccandi vim habentibus dicere debuisset. Contradictio hæc apud me tanti momenti fuit, vt illico plura & variã exemplaria latina versarem, obuoluerem, in quibus prædicta vt vobis ingenue fatear, eodem modo habebantur, quæ postquam exemplo Hebræo conferrem, inueni ea latina deducta à versâ ab Hebraicis esse; aut verius ipsa Hebræa à latinis, ita enim in Auicenna Hebraice factis, legimus **בבתי** **בדברים הקרים ומרטיבים** rebus refrigerantibus, & humectantibus,

bus,

bus, suis virtutibus. Cæterum anxius ego pro veritate inueniēda, multa machinor, & forte in Auicenna conciliando, Scorum, aut eius confectorē Hernæum agebam. sed post omnia, vt nihil intentatum relinquerem, exemplar Arabicum tunc ad manus habitum, Hebraicis literis conscriptum, consului, in quo prout veritas exposcit, scriptū inuenimus, vnde pro tanto beneficio Deo opt. max. ingētes gratias egimus. ita enim vt qui Arabicam linguā cal- lent, nos verum dicere noscant, in lin- gua Arabica, quæ parum ab Hebraicis abest, legitur, **והיבס בקותחה באל אשיא אלרי חבנר** quæ ita ad verbum verti debent, Rebus quæ refrigerent & exiccant suis virtutibus, legitur autem hoc in contextu Arabico, verayabes, id est, exiccant; quod verbum ab Hebraico abest, Genesis autem primo capite, legimus, Vaicra Eloim, layabasa ezez. id est, vocauit Deus, siccam terram, hinc enim Verayabes Arabicū, à yabasa, Hebræo de- ductum est, cuius radix siue deriuatio aut fores, à yabes. i. siccam est, sed hæc tantum eduximus, vt noscant omnes verbum Arabicum, Verayabes, id est,

quod

quod exiccant, scriptum esse, vnde factis conscius sum, quod Belunensis, & Rinus ipse, ac iis alij similes viri, suas in Auicennam restitutiones, ab Hebraico contextu, vel saltem ab eius enarratoribus, emendicarunt, non vero à puro fonte Arabico eas contraxerunt, quem si recte callerent, Auicennam de nouo interpretarentur, & tam ingentem errorem non prætermittent, vt alios prope infinitos fileam: non deerit tamen aliquis, qui breui Auicennam ex integro nobis latinissimum & sincerum ac purum pro veritate Arabica, reddat; sed mea sententia; pro hoc conficiendo opere, non vnus viri, sed duorum, & trium labor emergat, decet.

Curatio quinquagesima quarta, in qua traditur egregium quoddam documentum, pro mulieribus abortientibus, & parientibus ac molam patientibus.

ID quod non raro experientia com- peritum habeo, nunc pro exemplo in muliere quadam contingente, bona fide referam. Peperit mulier geminos, masculum & foeminā, alterum viuum,

alterum vero emortuum; inde mulier hæc male habere cœpit, & continuo febriebar, & ingentem sanguinis fluxum patiebatur, adeo ut de eo constringendo, medici valde solliciti essent. Cæterum quò magis constringentia darent, admouerentve, eò magis hæc mulier in sanguinis riuulos deveniebat, ut ad obitum prope iam deveniret, & domestici de funere iam curarent. porrò cùm in hoc infortunio & agone esset, ecce molam quandã, carneum scilicet frustulum prædurũ emisit, & illico libera, & sana facta fuit. Conatur autem natura, tantum malum in utero contentum, hoc est, molã expellere, vnde non cessat expultrix facultas, sanguinem transmittere, quoad scopum desideratum attingat, sed id aliis mulieribus abortientibus, & quæ perpererunt, evenisse, non raro observatum habeo. ALPHARINVS. Quid tunc agendum suades ò Amate, cùm sic in has enixas mulieres, à quibus tantus effluit sanguis inciderimus? cum apud Scopium vnam vel alteram obiisse notavi. AMATEVS. Ego vero, tantum abest, ut constringentibus tunc utar remediis, ut potius ad abortum faciendã, &

molæ

molæ euocantia medicamenta confugiam, tam per os cõcessa quàm per inferiora immissa. hæc etenim natura iuvare vult, quæ per se sola cum propellere molam utero affixam non valet, adiuta tamẽ potest, & expellit, & opus conficit. Sic enim hoc modo sanguis reprimitur, & mulier liberatur; ex elaterio tamen pessus oblongus in uterum immissus, primatum hoc in loco tenet, ut ex sabina, & ciclamino petita remedia nunc subtriceam.

Curatio quinquagesima quinta, in qua agitur de pleuritide costarum nothas infestante, & quòd ptisana manè, amygdalarum utroque cremor in cœna propinari debet.

DVlcarius, cognomento Prophetulus, iuuenis viginti annos natus, ad ultimã costam miosã dextram valde dolebat, & difficulter respirabat, immo tanquam stipatus stabat, continuo febriebar, pulsũ quidẽ præduro sed raro tussiebat, nihil screabar, supra idem latus dextrũ recte decubebat, ad sinistrũ vero decubitus nullus erat, grauissime namque cum ad latus sinistrũ volui cupiebat, torqueba-

tur, indicium sane validum & potens, quòd phlegmone interiorè membranam sepientem costas infestabat, vt ex Galeni doctrina sæpe iis in curationibus inculcaui. Cæterũ cum hic pleuritim ita patiebarur, illico ab excretis per balanum alui facibus, ex secta interna cubiti vena sanguinis vncias octo fluere duabus in peluiculis permisi, ex quibus prior sanguis corruptione affectus erat, secundus vero ita putidus & corruptus erat, vt meram saniam diceres. ab hac vero sanguinis missione, melius habuit, & ea de causa, vesperi sanguinis missio repetita fuit, & ex eodem foramine totidem sanguinis vnciæ extractæ. Inde enim rectius habere cœpit, vt sequenti die ægyptiacæ cassiæ atramentũ aqua hordei exceptum illi daremus, quo alius optime respondit, vt intra septimum basilicè valuerit: ex topicis porò remedijs, perdicium, dicta herba muralis, minutim cisa, & oleo frixa, ac calida, dolenti loco illico in principio apposita fuit, inde enim vnguento pectorali apparato cinere brassicæ, ex Tralliani præcepto locus dolens munitus fuit, per interiora vero penidias

ling

lingebat, & quandoque syrupum violaceum per interualla cochleari accipiebat. Cibis huic ptisanæ cremor manè erat, saccharo concinnatus, vesperi vero amygdalarum succus optime apparatus, colatus tamen, cui aliquando roborandi vires gratia, panis assulas miscebamus, semper tamè saccharum, aut penidias adiungēdo. Hoc eodem modo laborabat filius Iacobi, qui ad synagogam gratiæ habitabat, puer annos natus decem, qui ad mendosas costas punctorie dolebat, & reliqua ad pleuritim veram facientia patiebarur, cui & axillaris secta quoque vena fuit, & sanguis pro virium tenore extractus, à quo per nares sanguinis fluor multus fuit & inde nonnulla alia actitata sunt, & euasit. Porò vxor Baruchyelis, mulier iuuenis, ad mendosam costam vltimam dolebat, sed non punctorie: nec enim pulsum ferrinum, aut durum habebat, sed continuò febricabat, & per interualla tussiebat, & nihil screebat, sed ad thoracis partem altã dolebat, ex qua retractiones quasdam ad inferiora persentire conquebatur; hæc reuera non pleuritim, sed iccinoris inflammationem patiebarur

cui breui occurrens ego, proposita optima victus ratione tenui, & secta iecoraria dextri brachij vena, ac ex ea bis multo extracto sanguine, & supraposito iecori santalino cerato, breui morbi furorem euasit; sed postea ad multos dies, modò dolendo, modò valendo, sanitatem obtinuit, non rarò adiu- ta clysimis, veluti potu atramenti Aegyptiacæ castiæ paucis enim remediis morbi propulsantur, si modo dignoscuntur, proinde animum aduerte, & differentiã ex scholio, inter pleuriticum, & iecinoris inflammationem habitam, deprehende.

S C H O L I A.

Discernitur autem pleuritis ab inflammatione hepatis, primò dolore peculiarari, quia pleuritis costas occupat, iecinoris vero inflammatio sub costas dexteris infestat: item color pleuriticus punctiorem inducit, hepaticus vero distensionem: item iecore affecti, facie pallida sunt, pleuriticis vero non: sed à pulsibus longe melius hoc discernimus. Pleuriticis nanque pulsus prædurum habent, qui ferræ modo tactum secat: hepate vero affecti, talem non habent, sicut nec qui pulmone laborant, forte ob membrorum mollitiem, sed tussi differtente hoc quoque deprehenditur: pleuriticis namque

que vehementiori, tussi premuntur, & illico forte excreant, sed temporis processu, pro humore peccante, al'terius, & alterius coloris, ruber screatus sanguinem attestatur, flavus bilem, albus viscidus pituitam, atque melancholiam. At iecore affecti, irritantur quidem ad tussim, sed nihil excreant. Sed aduerte, quòd non hac de causâ, quia forte non excreant, illico iecinoris inflammationem esse diiudicare debes, quia pleuriticis affectos non raro offendimus, qui nihil quicquam excreant, præcipue tribus in casibus: primo quando, ægri pleuritide laborant contumace, concoctique difficili; & tales tunc in maximo sunt periculo. Secundo quando inflammatio costas mendaces, & nodos lancinat, ut is duobus adolescentulis euenisse percepisti, forte quia ita subsistit, ut nihil ad thoracem pertingat. Tertio, quando inflammatio externa est, ut iuueni ad synagogem Aragonensium habitanti euenisse audisti: nihil enim hoc in casu quoque excreatur, nisi humores externam inflammationem facientes, ita multi & prauis fuerint, ut internam quoque membranam dilacerent: Tunc vero ægri purulenti, ac tabe absumpti moriuntur, ut huic quoque contigit. Cæterum de hac differentiã abas me dixisse is in Centuriis memini. Porro hoc te scire volo, quoties tibi in animo fuerit, ægrotanti eodem die, pitisanæ

cremorem, & amygdalarum succum dare, tutius esse manè ptisanam offerre, vesperi vero amygdalarum succum, iubente sic Alexandro Tralliano, vbi de victu pleuriticorum agit, causam vero non difficilem querito, in re præsertim non multum cogente.

Curatio quinquagesimasexta, in qua agitur de symptomate quodam enixæ superueniente.

PRimipara mulier, puellâ peperit, & illico vt euenit, primo die abun de purgata est, ex ea nanque sanguis multus profluxit, sequenti die, in vniuersum exiccata est, & in ventre ita intense dolebat, vt suis clamoribus & gemitibus ab studio me auerteret, perturbaretve, non longe autem à domo mea habitabat. ad eam igitur sic misere afflictam accitus, cum prædictis eam quoque febrile inueni, quibus omnibus perpensis, ac examinatis, de inflammatione timeretur, vnde accersito chirurgo, ex pedis vena sex sanguinis uncias demere feci, & pessum crassiufculum oblongumve ex gossapio apparatus, succo cucumeris asinini, elaterio dicto, illinitum delibutumve, intra os vteri mittendum, per ob-

stetricem mandavi, simulque vt ventrem oleo lilino, anethino, & dulcium amygdalarum, mistis, inungeret, iis enim dolor quieuit breui: sanguinis nanque coagulati frustulû, pessi beneficio emisit, & ter ea nocte egressit. In aurora ad eâ de more inuisum accedens, recte valere inueni, intensius tamen febriebat, fortè lactis causa sed, breui ex toto sanata est, & basilicè valet.

Curatio quinquagesimasextima, in qua agitur de muliere sterili, que ut fecunda fieret, euaderetue, urtica semen magna quantitate comedit, & inde uaria contraxit symptomata, & recto intestino phlegmonem.

Mulier infœcunda, vt prægnans fieret, post multa & varia piperrata, & gingiberata ingesta, urticæ multum semen pluribus diebus comedit, à quibus grauia incurrit symptomata: nam & continuo febriebat, & intensissime circa anchas, & renes, ac pectinis anteriorem partem dolebat, cum quibus valde sitiebat, vt intus se vri misere & sepe repeteret: que omnia comi-

rabantur assidua, & difficilis egerendi cupiditas, adhæc anxietudines, contumaci cruciatus, inquietudo, fastidium, oris amaricatum, pulsuum minutio- nes, & peruigilium: ex quibus nõ difficile erat, hanc recto intestino inflam- mationem pati, arguere. Pro qua leuan- da inflammatione, symptomatisve gra- uibus, accitus ipse, illico non compe- ta pedis venæ, iecorariam brachij dex- tri tandem curauit, & ex ea sanguinem pro vitium tenore demere, dein vero post forum locum, ex fomento anody- no unguentum ex pinguedinibus, & succo cucurbitæ & portulacæ, ac al- thææ mucagine, apparatus suprapo- nebatur, cuius non exiguam portiu- culam digitis intra anum mittebat. Post quæ, iniectis nonnullis lenibus clystims refrigerandi vim habentibus, bona sua fortuna quinto die phlegma- ne aperta fuit, & ipsa ægrotans à tanto infortunio libera, ex qua puris albi in- gens quantitas per triduum effluxit & per egestionem mittebatur: & itera- tis ex aqua mellis. clystims, libera & sana breui euasit. Porro victus huius parcus admodum erat, refrigerandi facultatem habes, veluti & porus ipse

Curatio quinquagesimo octaua, in qua agitur de symptomatis grauissi- mis, ex acu quadam genu præfixa abortis.

MVlier iuuenis, cum multum se domi exercuerat, pro domesticis obeundis negotiis: ecce die sequenti, cum ex cubili surgeret, ira acriter, & saue circa genu doluit, vt se emor- tuam alta mente clamaret, ad quam accitus medicus, locum dolentem ad- uertit, tangit, & considerat, sed nihil notatu dignum inuenit, præduriusculi tamen nescio quid particulam præ se ferre aiebat, qua de re, cõtra dolorem, anodynis remediis suprapositis, in- padit, & sanguinem ex iecoraria bra- chij male affectum locum respicien- tis, abunde extraxit: tandem post tri- duum huius agonis & infortunij, non sine ipsius ægrotantis, & omnium assi- stentium ingenti admiratione, acus quiusdam intus latitantis suprema a- pex apparere cœpit, quam tunc chyru- rus integram extraxit. merito nanque cuius rei omnes admirabantur assisten- tes, vt quæ acum totam infigi non præ- fen

sentierat ægrotans, forte somno profundiori detenta. demum extracta acu, quæ directe, & profunde sæuierat, medicus conuulsionem timens, de loco aperiendo, dilatandove contendebat. Cæterum hæc etsi renuit, remediis tamen adiuta, sanata est, præcipue hoc vno cõstãte, euphorbio, resina, & pice.

S C H O L I A.

Sed quis precor, latitantem acum, eo in loco diceret, præsertim cum puella eam præfigi, profundiori somno oppressa, non persentierat, haud dubio, morborum causa sepe abdita & difficiles sunt, & habentur.

Curatio quinquagesimanona, in qua agitur de prostrato iacente, ob pedem cum tumore dolentem.

VIr, qui ingenti cū dolore tumorem pedem habebat, vt eum mouere non esset possibile, ira querebatur, vt me ad se accersiri curaret, quem accitus, noto ad talum stigmatum vetera, ex antiquis, sed sanatis viceribus, infixã habere, simulque pedem inflatum dolore cum ingenti, ad eò vt tutius ageretur mensis, ex quo prostratus iaceret, neque moueretur: pro quocurando cum multa & varia actita

audio, in mentem subit, hunc breui sanitatem recepturum, si modo syluestri in cruris parte, sub genu, ignito cauterio, fonticulus aperiretur, quo ad aperto, & ichoribus fluentibus, intra quindecim dies, extra domum exiuit, & ex toto sanatus est, præfixa autem stigma ra erant syluestri quoque pedis parti: fonticulus tamen, longo tempore, sed ingenti cura adaptus, perseverauit.

Curatio sexagesima, in qua agitur de quodam, cui sanguinis libræ quadraginta, intra sex dies, ex naribus fluxere.

BErdauid iuuenis cum ex Genica Thessalonicen veniret, in tantum sanguinis profluuium per nares deuenit, vt in itinere, & postea domi, intra sex dies, ex eis libræ quadraginta, fluxerint: pro quo sistendo cum varia, & fere infinita remedia tentata fuerint, nullum tamen contulit, quàm cephalicam tundere, & sanguinem permittere longa per interualla fluere, iubente sic Galeno, lib. de curandi ratione per sanguinis missionem, cap. 11. & 15. Secta namque vena, sanguis pauculus extractus, cum erat, mox vulneri appposito digito,

& clausa vena ipsa ac pauculo interposito tempore, cum rursus fluere parum permittebamus. sic enim per horam, & plus actitantes, pro ægrotatis viribus, sanguinis ex naribus profluvium compeſcimus. GÆNERVS. Quanam remedia primò exercita sunt, pro sanguine hoc compescendo. AMATVS. Dicam Gæneri mi, vt qui omnium doctorum hodie magister sis, & me & plures alios docere possis, sed quæ tua est humanitas, in re facili, & tibi obuia, inquiris, & ita dignaris, respondeo. Post frictiones, ac iniecta femoribus artu vincula, & cucurbitulas hypochondriis affixas, præcipue super iocinerem: per dextram namque nares sanguis maxime fluebat: cucurbitulæ quoque scapulis sceta cute affixæ sunt, & frons aqua gelida fouebatur irrigabaturve, vel linteolis frons ipsa, & ceruix aceto imbutis, aut coronali cõmissure, & fronti epithemata ex succo platanis, polygoni, equiseti, bursa pastoralis, & similibus herbarum frigidarum siccarum cõstringentiũve, admouebantur, & intra nares, linamentũ conortum, imbutum hoc medicamentum tantopere à Galeno lib. quinto met

med. & alibi non rarò laudato, inditur: habet autem medicamentum sic, Rec. Thuris drac. duas, aloes, draeh. vnam, in pollinem redigantur, & oui candido subigantur, quibus adde, pili mollissimi leporis partem alteram, & misce: Galenus tamen quandoque pro linamento contorto leporis mollissimis pilis intrinctis, prædicto medicamento vitur. Gypsum quoque exceptum oui aquato, pauca cum caphura, multum præstare, aliàs dixi: præsertim si vascula per frontem currentia fasciola primò constringantur, sed spongiola imbuta aceto acerrimo, & naribus immissa, multum prodest: si lo tamen alligetur eam narium partem, per quã sanguis fluit, digito compressam: per horam habere. Sæpe inuisse notavi, gelidam testibus, linteolis exceptam & adnotã, non rarò prodesse, expertus sum. Pileus paratus ex terra figulina subacta posca, vel succo plantaginis, vel bursa pastoralis, vel caudæ equinæ, vel lactuca, vel papaueris, vel alterci, vel mandragoræ, prout vrget necessitas, etiam adieclis granis opij paucis, & modico aceto, mirus habetur: præsertim si de raso capiti imponatur. Sanguis qui de

fluxit ex naribus ægroti, olla figulina exustus, & in pollinē redactus, immixtus gypso, bolo armeniaco, & similibus, ac candido oui exiguu cum aceto subactus, vt crassitudinem recipiat, inter cætera, multorum doctorum medicorum iudicio, primas obtinet, modò illi parū caphuræ iniiciatur, aut opij exiguum, pro urgente necessitate: quo medicamento frons cum sincipite, & temporibus iungi debent, & per nares etiā intromitti tale medicamentum poterit. Stercus asininum recens, vel exiccatum, & in puluerem redactum, per se, aut reliquis iunctum, & intra nares missum, sanguinem sistere, omnes fatentur. At rationalis medicus, cum vrget necessitas, internorū membrorum curam maximam habere debet, præcipue iocinoris, aut lienis, quū ab iis visceribus non raro sanguinis profluuium per nares, ortum habeat, qua de re foris epithemata refrigeratoria astrictoriaque applicanda sunt, & si ex dextra narium parte sanguis profluit, iecinori occurrendum est, si ex læua, lienī, sed per os ea quæ refrigerant, & astringunt concedi debent, vt pastilli varij, de succino, de terra

lem

lemnia, de ramichio, de spodio, de santalis, de caphura, vel ex gummis varia composita, aut miri illi fluxui dicati, & à Mes. descripti pastilli, vel horum vice, conditum ex nymphæa paratum, præcipue ex radicibus cum saccharo, aut saccharum rosaceum, vel saccharū violaceum, aut electarium ex prunis paratum, simplex dictum, aut diacydoniten saccharo apparatus, aut rob myrtilorum, vel rob cydoneorum, aut syrupus myrtinus, rosaceus ex rosis siccis, de acetositate limonū, de oralide, de succo agrestæ, de portulaca, de papauere, & similes, sed ore ægrotus oxycratum teneat, aut aquam quæ sæpe immutet, aut destillatitiam portulacæ: noster vero ægrotus, post multa, & varia actirata, prædicta sanguinis missione sanus euasit.

SCHOLIA.

Fluxere ex naribus huius iuuenis, sanguinis libra 40. intra sex dies, in quibus comedit, & bibeat, & eius vires instaurabatur, vnde mirari non est, si diem suum non obierit. tradit namque Auicenna sen quinta libri tertij, capite nono, si sanguinis fluxus excesserit pondus 25. librarum, hominem superstitem fieri, non posse, si quod intelligi putarim, si san-

N

guinis quantitas excedens libras 25. continetur
& simul emanarit, ad hanc non gustatis cibariis,
aut rebus sanguinem gignentibus quo vires
refici solent: sic autem refectis viribus, plures
notauimus, ex ingenti sanguinis profusione
liberatos, cibantur autem tales rebus optimis
adgeneratibus succum: frigidis tamen stupidi-
ue, aut lentos crassosque succos reddentibus.

**Curatio sexagesima prima, in qua
agitur de pleuritide affecto,
qui malo quodam infortunio
Philonis antidoto ingesto, diem
suum obiit.**

Vir ex Tribu Leui, pleuritide cum
laboraret, eo tempore quo per
sputum purgabatur, nescio quo malo
infortunio, tres vel quatuor Philonis
antidoti drachmas deglutiuit, à qui-
bus ingestis, extincto calido innato, &
eductioni contumaci reddito succo,
sequenti die suum diem obiit.

SCHOLIA.

Admirari licet Galeni diuini deligenti-
tiam doctrinamve mirificam, vt qui in pleuri-
tide, lentium in victu rsum, vt reprobum ob-

noxiumve maxime detestetur, vituperetue, ab
eisque fugiamus suadet, quia materiam per os
purgandam constringant, densentue: &
ita detestetur, vt dicat, si quis eo tempore
quo per sputum purgatio fit, lentes pleuriti-
de affecto concejerit, & sequenti die egrotus
talis obierit, hic qui lentes dedit medicus,
mortis author dicatur, quia materiam per
os purgandam lentibus constringerit, & den-
sauerit, quod malum hodie non à lentibus,
sed à philonio innatum calidum hebetante,
extinguentere, & materiam lentam, spif-
samve, & eductioni contumacem reddente,
euenisse notamus. Proinde, talis in casu, à
lentibus non solum, sed à quibuscunque den-
santibus constringentibusve, & lentos cras-
sosve humores reddentibus, vt opiatis omni-
bus, fugiendum esse, liquido euadit, vt ab
eodem Galeno commentario primo, in libro
de ratione victus in morbis acutis enarratione
27. & alibi docemur, veluti ab Alexandro
Tralliano, cum de pleuritide agit. Caveant
igitur medici, ne deinceps pleuritiæ affectus,
res constringendi, & densandi facultatem ha-
bentes dent, inter quas etiam Alexandri
predicti autoritate, poma granata reponen-
da sunt, re vera tamen nemo mentis compos
similia simili in casu propinabit, vt fustus meo
in Dioscoride dixi.

Curatio septuagesimasecunda, in qua agitur de pleuritide nõ uera ab humore pituitoso, membranam exteriorem costas succingente infestante, quæ postea in abscessum exteriorum degenerauit.

Iuuenis, qui ad Aragonensium synagogam habitat, fallã, notha, & non uera dicta pleuritide laborabat, cõtinuo febricabat, & tussiebat, sed nihil memoratu dignum excreabat, cum quibus thoracis exteriorem partem dolebat, dolore quidem extensiuo, super quam partem difficilis illi erat decubitus. nota pro hac dignoscenda egreditudine, vt aliàs non raro memoris commendaui, præcipua. Cæterum hæc à medico curat, etiã si melius habuit, nunquam tamen immunis à febricula euasit, longo nanque tẽpore læta quadam febricula correptus perseuerauit, ex qua in dies aliquali cum tussi sic magis & magis emacescerebat, ad eum febris hectica laborasse, medicum non raro inculcaret, pro talique tractaret. Elapso porrò huius afflictionis octauo mense, ecce exteriori costarum parte, ubi primùm dolor erat,

mor apparere cœpit, pro quo exacte ad exteriora euocando, emplastris, & cataplasmatibus attrahendi, cõcoquendi, & maturandi vim habentibus præfatus medicus usus est, quibus intra duos menses, abscessum ad suppurationem traxit, quo in tempore, vocatus ego, contemplor habitum corporis huius satis extenuatum, aridum esse, pulsum uerò imbecillum, quadam cum arteriæ scabritie siccitate, tumorem uero extra prominentem ordematofum, in quo pus latitare sensus tactus percipiebamus, profunde nanque pus continebatur, à pituita ortum habens, & ea de causa, tandiu morbus ad statum retardatus est. Accito igitur chirurgo, ignito ferro, decliuiori tumoris loco, ad apertum est, unde puris albicantis aquosi sufficiens quantitas effluxit, & vlcus postea vt decet fuit tractatum: nihilo minus tamen ægrotus suum diem obiit: ita autem pus multum & acre, quod per vlcus mittebatur erat, vt interiorem succingentem costas membranã dilaceratam esse multi crederent. Annectenda autem curatio hæc erat curationi 67. tertiæ Centuriæ, in qua de simili agitur morbo, semel tantum ab

Auenzoare glorioso, in tam longo vi-
te cursu notato, visôve, vt citato loco
dixi, sed & Alexander Trallianus hoc
rarò euenire, cum de pleuritide agit,
meminit.

SCHOLIA.

*Admonendi chirurgi à me hoc in loco sunt,
vt cum phlegmonas & exituras similes ape-
riunt, latiori apertura adaperiant, quum inde
bona multa sequantur, veluti mala multa ex
scissura aperturae parua, virium tamè robur
ante omnia perpendatur.*

*Curatio sexagesimatertia, in qua agi-
tur de lumbrico, per oculi angulū
magnum circa nasum, extra misso.*

Pvella trima, quæ in Circulo Al-
moslinorum agebat, cum omnium
consensu recte valeret, & nihil mali
sentiret: ecce illi per oculi anteriorem
partem, quam angulum magnum ap-
pellamus, lumbrici cuiusdā caput ap-
parere cœpit, oculum ipsum non raro
occupans, tui bânve, ex qua re, anxie
puellæ, fortè assistentes mulieres ocu-
lum aduertentes; vermem viderunt
quem illico manu, admiratione inge-
ti, longitudinis semipalmaris, coloris
albi, crassitudinis lineæ, præuium

null

nulla noxa à puella percepta, aut fora-
mine vllò euidente relicto, extraxerūt.
est certe casus hic mirus, & dignus
chartis dari. per nares vero lumbricos
fluxos, non raro nos & alij varij vi-
derunt.

*Curatio 64. in qua agitur de dracun-
culo, in tibia nactō, quem Arabes
uenam medenam appellant.*

Aethiops maris præfectus seruus,
iuuenis octodecim annorum, cū
primum ex Memphi Ægypti celebri
ciuitate, Thessalonice aduectus esset,
illico de cruris dolore conquestus est,
in quo iuxta talum primo vlcus exci-
tatum est, in quo venæ modo caput con-
spiciebatur, quod aduertentes Turcæ,
morbum cognouerunt, periculosūmq;
esse in Ægypto, & India, ac reliquis re-
gionibus, quibus innascitur, significa-
runt, quem Arabes, præcipue Auicen-
na, venam medenam, seu tertia libri
quarti, appellari tradit, veluri Abin-
zoar, & ceteri huius doctrinæ homi-
nes, quibus morbus hic satis cognitus
& familiaris erat, pro cuius curatione
accerfitus medicus Parahyas, linguæ
Arabice doctus, ita orsus est. Primò
debita victus ratione proposita, partem

extremam venæ, aut verius nervosæ cuiusdam substantiæ, subtili ligno aligavit, quam paulatim ligno trahebat rotabátve, adeò vt ad eius vltimam partem hoc est, ad trium cubitorum longitudinem, post multos dies peruenit, vnde Aethiops à doloribus, & angustiis, morbove ipso, liberatus est nullo supraposito cataplasmate, cõcoquendi vini habente, aut calida superfusione aliqua, quæ ex Sorano, & Leonide, Paulus vltimis verbis libri quarti, suæ medicinæ huic morbo auxiliari tradit.

SCHOLIA.

Vena, an nervus, vel lumbricus, morbus hic sit, in dubium vertüt authores. Ego vero oculatus testis, multis auritis verior, testor morbum hunc tanquam lumbricum conspici, album, subtilem, lineæ contorta modo qui ex se foras prodit, & pars extra missa cum arefcit, eam nervum exiccatum quiuis dicit: qui si, abrupti contingat, intensos excitat dolores, & non leues animi angustias concitat. Nascitur autem morbus hic frequenter apud Aegyptios, Indos, & Arabas: sed præcipue apud Mediã iuxta Persidem, vnde nomen venæ medem traxit, quam Galenus dracunculum appellat, & nunquam vidit, vt memorie commendavit,

sexto

sexto de loci affectis. Euenit autem morbus hic forte vt in renibus pilæ, à materia crassa lentaque, quam calor plus iuxto calfecit, exicauitve, vnde medicamentis & remediis atrabilem respicientibus purgantibusve, morbus hic curari tractariue debet, prout imperat Avicenna, & ceteri Mauriani illi assentiuntur.

Curatio sexagesimaquinta, in qua agitur de fele rabido, ex quo quinq; in eadẽ domo mortem traxerunt.

XVares Thessalonicensis mercator, & alij eius domestici quatuor, masculi & feminae, eodem die à fele dentibus vnguibusve sunt commorsi, laniatiue, qui simul breui inde sequissimis symptomatis correpti, suum obire diem. Erat autem cattus hic, non solum rabiosus, sed veneficus, & rabi-ficus, ex quo interfecto, efficax, mirumque ad præsens subdicendum, parari poterat venenum.

SCHOLIA.

Quum hæc tracto, memoria occurrit, epistaphium à me olim Roma sepulchro miserando cuiusdam Hispani affixum, sculptumve visum, qui ex felis morsu obiit, & ita habet,
Hospes discite nouum mortis genus, improba
Du trahitur, digitu mordet, et intereo. (felis

N S

Curatio sexagesimasexta, in qua agitur de clauo pedi infixo, ex quo opisthotonos, & tandem mors subsequuta est.

QUum Salomon Bayena, vir obesus, annos natus 45. per viam incederet, incaute eius pedis planta clauus infixus est, ob quam puncturâ domi septē dies mansit: octauo verò, quū iā recte se valere putaret, omnia consueta exercuit, & cum vxore coiuit, & vinum ebibit, & extra domum exiit: inde enim reuersus, puncturam doluit, contemnendo dolorem, sed noctu grauissimo sym:tomate correptus fuit, opisthotono scilicet, clauiculatoros namque præclusosve dentes habebat, vt cu neolis difficulter chirurgus aperiret, ad hæc, cum egereret, non recte plicabatur, sed fauces dolebat, maxillâsvē, vt alter medicus hunc anginam pati putaret, cum quibus ad posteriora caput retractū erat, & multū angustiabatur, sed nō febriebat, neque de crure aut pede quicquam dolebat, hic etiam clausis dentibus recte loquebatur, & omnia liquida illi oblata expedite bibebat, neque tumor foris aliquis. illi

erat

erat, vt iure toto cælo aberrare medicum illum, qui angina laborare ægrotum hunc contendebat, dicendum sit, cæterū, cognito morbo, & iussis nonnullis in scholio dicendis, illico clysteres parari sunt, & partes dolentes oleo vulpino, liliaceo, & chamæmelino inunctæ, sotave, & sequenti die à concesso pharmaco, optime egressit, & ex se dentes melius aperiebat, vesperi verò, saltus in corpore per interualla persentire aiebat, quibus non quiescebat, sed hinc inde errabat, demum sequenti die obiit, veluti homo alter, à clauo quoque pedis planta infixo, cui vulnus indiscrete breui clausum fuit.

SCHOLIA.

Ad puncturam cauterium indendum iussimus, sed ægrotus contempsit, veluti assistentes, cæterū quos saltus persentire aiebat ægrotus, eos nervorum conuulsiones retractionesve esse, nemini dubium puto, consortij namque ratione, necrui lesi, malève affecti fuisse, vnde Arabes, & eorum assicla morbum hunc, spasmus, non de inanitione, non de repletione, sed magis de re non proportionata ad materiam, appellitare consueverunt, vt aliàs prolixius hæc commentati sumus.

Curatio

*Curatio sexagesimaseptima, in qua
agitur de tumore ingentis magni-
tudinis, genu articulo adgnato.*

Filius Benuenisti pharmacopola, infelix iuuenis, annos natus viginti temperatura pituitosus, cum falso subluxatum crus ad genu habere putaret, & in eo doleret, nonnulla topica remedia, veluti ex cumino, & hircino seuo, admouere coepit, à quibus genu magis doluit, & tumefieri coepit, adeo vt intra paucos menses ad genu crus ingentis gigantei capitis instar creuerit: erat autem tumor magnus, lucidus, praedurus, saepe dolens, praecipue, quando meridionalis ventus spirabat, in quo venae perspicuae apparebant: pro quo curando, cum multa & varia applicita essent, sed frustra, remedia, ecce elapso octauo mense, medicorum, & chirurgorum consensu, à praesagio habito, quod breui moriturus esset, quatuor vel quinque praedicto tumori infixi sunt ferramenta candentia: alterum superiori in parte, alterum verò decliuiori, duo vel tria alia, lateribus, & ipseus medio, à quibus nihil quicquā puris, sed sanguinis potius

tius exiuit: id quod omnes ita futurum praedixerunt, quia tumor fere in cancerum iam abierat. Si ea tamen cauteria praemiserat, id in causa fuit, vt tanta tumoris moles respiraret. Demum octauo die, post inflictā cauteria, fluxu sanguinis mole stante, hic diem suum obiit, non sine amicorum dolore. Hoc eodem tempore nepos Raphaëlis simili morbo laborabat, qui perinde extenuatus, & diris cruciatibus exolutus, supraueniente fluxu ventris, diem suum obiit, erat autem iuuenis hic, aetate & temperatura praedicto similis.

*Curatio sexagesimo octaua, in qua
agitur de cephalalgia.*

⊕ ~~Medicus~~, qui Lutheri dogma profitebatur, cephalalgia afflctabatur, & nō febricabat, cæterum ab exonerata per clysteres aluo, eius capiti sequens applicitum fuit remedium, & recte habuit. R. maioranae, origani, pullegij, absynthij, thuris, mastichis, seminis melanthij añ. partes æquales: omnia in puluerem redigantur, & triticeae farinae misceantur, & multa aqua excipiantur, & fiat pulmentum, quod postea in frixorio referto oleo anti-
quo,

hyochrym

quo, ad ignem frigatur, eo modo quo bellaria Galenus parare iubet, libris de Alimentorum facult. & Asiatici, vt ipse ait, *xyvaltra* ea vocare solent: hoc nanque remedium sic apparatus, & calidum capiti applicitum toto, tanti valoris & iuuamenti fuit, vt vir hic breui recte habuerit.

Curatio sexagesimanona, in qua agitur de ictero morbo, ab humore melancholico ortum habente.

Abrahamus Ezra, qui ex Bidinio oppido, quod præterlabitur Danubius fluuius, prope Vualachiã Flacciam dictam, ad nos venit, vir temperatura biliosus, & ætatis suæ quadraginta annorũ, is ictero atro, *ætro* uenire solito, laborabat, solet autem morbus is euenire, si modo euenit, ob meatus siue canaliculi, qui ex iecinore in lienem deriuatur, obstructionem, coarctato, abstrusõve meatu illo, impurus ac melancholicus sanguis in vniuersum distribuitur corpus, vnde ater icterus, faciem sædans, & vniuersum corpus nigrum, & obscurum reddens, subsultat. Solet quoque morbus is accidere nõ solũ ob attractricis quæ est

in liene facultatis imbecillitatem, sed etiam ob eius alteratricis, siue contractricis virtutis impotentiam: vt enim aliàs dixi, lien atrum & sæculentũ humorem, vt eo nutriatur, ad se trahit: cæterum cum viscus hoc rarũ & spongiosum sit, raro & subtili sanguine nutriatur oportet, non vero crasso & turbido, ac sæculento; beneficio nanque arteriarum & ipsius lienis vasculorũ, vt Galenus libris de vsu part. dixit, crassus ille humor subtilis euadit, adeo vt lien subtiliori sanguine, quàm iecur nutriatur, & re vera, lien sanguine subtili sed nigro ali solet, iecur vero crasso sed rubro, pulmones vero, subtilissimo, flauo, & recte laborato. Quum igitur lienis alteratrix facultas non ita munitur suũ conficit, crassus & vitiosus humor ille regurgitat, & per vniuersum corpus distribuitur, & sædationem ictericam nigram gignit: in hoc tamen ægrotante canaliculus siue meatus, qui ex iecinore in lienem propagatur, & per eum ater succus per meare solet, obstructus erat, id quod attestabatur manifesta ad tactum durtities, & ipsius ægrotantis passio, & eius insuetus mæror, tristitiãve, & alui constrict

strictio, & lorium turbarum, quandam præ se ferens nigredinem: item quòd non recte appetebat, & difficulter spirabat, quæ omnia comitabatur faciei ater color, illi nõ naturalis: indicium, quòd ater ille humor vnà cum sanguine ad cutè delatus est. Curaturus igitur probum hunc virum & abnegatis omnibus atrum & malum succum gignentibus, veluti cæteris variis: optimo proposito victu extenuandi facultatem habente, sic exordium cœpi, R. pulpæ cassiæ recens extractæ, vnciam mediam, electarij lenitiui, hoc est, diasecne lenientis drach. vj. pulueris anisi drach. mediã: misceto, & puluere glycyrrhizæ obuoluito, & bolum parato, & ægroto ante prandium horas duas propinato. Dein verò apozema paratum est, bilem atram respiciens, & meatus deobstruens, & ammoniacū acetodissolurum visceri applicabatur, cui postea multa & varia mista sunt, vt succus cucumeris asinini, succus ciclamini, succus lætus radicis althææ, seminis lini, fœnugræci, puluis thamariscinucis vnguentariæ, iridis illyricæ, alplenij, corticum radicis capparorum & adiectis oleis capparorum, liliaceo

irino,

irino, cera, bdellio, & galbano, ac pinguedinibus, medullis & adipibus variis vnguentum mirum parabatur, quòd diu vsus est, & hoc in casu multū valet. At morbi successu, lienaris siue splenetica dicta vena intra anularè & minimū digitū obrepens, secta fuit, & sanguis pro ratione extractus, & in dies melius habebat: hoc vno ante oculos habito, quòd hic natura biliosus, & nigelli coloris erat, paratus in febrim, vel defacili labi, qua de causa, medicamenta lenia illi dabamus, immo per interualla saccharū borraginaceū illi concedebamus, demū acredine humoris egesti, hæmorrhoides apertæ sunt, ex quibus sanguis paucus fluxit. Cæterum vt ab earū dolore liber maneret, veluti à morbo ipso, hirudines duas illis admouendas curauimus, quæ sectæ eo à me edocto modo, multū sanguinis suxerunt, & sic à dolore, veluti ab ictero ipso, intra duos menses sanatus est, in quibus non rarò, nostro consilio, dulcis aquæ balneo utebatur.

Curatio septuagesima, in qua agitur de pleuritide, duplici cum tertiana, quam utero gerēs mulier, passa est.

O

VXor nobilis viri Guedellia Ya-
hia, mulier optima prædita tem-
peratura, annos nata quatuor supra
triginta, quum vtero gereret, sexto
sua gestationis mense, pleuritide cor-
rupta fuit sæua, occupabat nanque su-
periores costas dolor, qui ad clavicu-
lam ascendebat, continuo nanque ser-
rino pulsu febricbat, qua cū febris con-
tinua, tertiana etiam dupla afflicta-
tur, difficulter respirabat, & valenter
tussiebat, tussi quidem humidæ excre-
bat autem cruentum parum, multo
cum albido. Cœpit autem morbus hic
die Lunæ mensis Aprilis, vesperi. Ad
quam accirus ego, die Mercurij vespe-
ri, & omnia considerans ac iuste per-
pendens, veluti per mulieres actitata
(sacculum nanque ex furfuribus, sale
admisso, dolenti loco admoerant, &
syrupum violaceum per interualla illi
dabant) illico venam ex axillari dextra
respiciente dolorem secare feci, & san-
guinem ad uncias sex extrahere, qui
sane sanguis ingentem præ se ferebat
corruptionem, præsertim secunda pel-
uicula collectus: vnde ea nocte, ab in-
iecto clysteris, facibus excretis, ite-
rum ex eodem foramine, sanguinis

mil

missionem repetere deliberauerā, cæ-
terum, cum assistentes in crastinum
opus reiicerent, adqueuimus. Se-
quēti igitur die extractus fuit sanguis,
prout decreueramus, pondere septem
vnciarū, & tūc rectius habere visa est.
At sequenti nocte Luna Soli cū oppo-
neretur, anxie tulit, & paroxysmorum
ingens fuit confusio, adeo vt die Ve-
neris, & Sabbati, mannā aluum laxan-
tem, quam illi bibēdam dare decreue-
ramus, nunquā ponerimus. Erat nan-
que tunc lotium crassum, rubrum, &
apprime turbidum, sed ægrotans libe-
ralius respirabat, & dolor non ita sæue
cruciabat, iudicia sane optima, & ma-
xima, vnde sequēti nocte, ea hora, qua
paroxysmus inuadere solebat, non in-
uasit, immo quieta mansit, & dulces
somni totam noctē eam tenuerunt, ob
quæ, in aurora non ita vt antea ange-
batur, sed & paroxysmus, qui quarta
diei hora, eā affligere solebat, non ve-
nit: cū iis tamē febris continua insta-
bat, & tūc aluus vt antea clysteri ex a-
tramēto cassiæ Aegyptiacæ exonerata
fuit, & ius pullæ mistū ptisanæ sorbe-
bat, & syrupum violaceum mistū aquæ
hordei per interualla pitissabat. nā per

O 2.

se solū syrupum, in bilem verti in ventriculo, ipsa non absque ratione firmabat: demum septimo die, ea hora, in qua paroxysmus eam inuadere solebat, hoc est, quarta diei hora, sudore copiosissimo vniuersum eius irrigari cœpit corpus, quem per quatuor tulit horas, à quo libera, & immunis ex dolore & febris euasit.

S C H O L I A.

Vesperè septimi diei, post habitam crissim exactam, & completam, quum ita iam recte valeret mulier hæc, & propositum illi esset ab assistentibus, de cœna, Medicus collega meus assistens, betam coctam oxelæo, mica salis adiecta, edendam proposuit. ea nanque & aluum laxari, & multa sequi bona, quum optimi ipsa esset succi, contendebat. Ego vero superueniens, betam non perinde mihi aridere, sed eius loco, ius pullæ dandum esse, libere pronunciaui, & eo magis, quia Hippocrates, libris de Ratione victus, in morb. acutiis, iubet biduum post crissim, vt antea cibentur egrotantes, vt latius hac in Centuria explano. At mulieres cum betam iam coxisset, & egrotans eam petisset, illi prius quam cætera edendam eam obtulerunt, sed quo successu,

audite. ea nocte illico nobilis hæc mulier in febrim ventris cum dolore recidit, & bis egressit, & in aurora iterum illi aluus mota est, & humorem viridem quædam excreuit: quæ omnia ex beta euenisse, mihi dubium non erat. egrotantis namq; huius ventriculus imbecillus erat, vt cætera quoq; membra esse quisque doctus, & qui artis praxim exercet, nouit. Vnde non admodum crediri difficile erat, betam in huius ventriculo genituram bilem, præcipue præsfinam & viridem, vt ex dogmatu Galeni elicitur, libro 2. de temp. cum dicat, Quibus in ventriculo bilis illa gignitur, quæ porri colorem imitatur, debet omnino his cibis fuisse non panis, non suilla caro, similene aliquid, sed necessarid aliquid quod his calidius fuit, neque id boni succi. Sed quid id sit, tamen si Galenus hoc in libro subtriceat, libro. tamen 2. prædictionum, enarratione 39. literis mandauit, quum prædictæ bilis porracea generationem inuestiget, & ita inquit, Constat vt hæc sepe numero in ventriculo gignatur, propter quorundam cruditatem esculentorum, aut olerum, qualia, beta, cepa, brassica, & similia sunt. ex quibus verbis satis constat, bilem porri virorem referentem, ex beta, siculo olere ducta, potissimum gigni, præcipue in huius egrotantis ventriculo imbecilli facto. Iis adde quod Galenus libro 2. de facult. natur. eo loco, vbi Erasistrat-

tum confutat, credentem considerationem generationis humoris nihil ad medicinam pertinere, ait, betam, bilem multam continere, ob que fortè, libro Artis curatiue ad Glauco. in tertiana exquisitè curatione, inter atriplicem blitum, & lapathum, betæ non meminit, neque eam ausus est admittere. Habet nanque beta, vt ipse Gal. tradit libro de facult. simpl. med. multum facultatis nitrosæ; ob quam, Simeon Sethi, eandem & siccam tertio ordine betam esse, astruere non est veritus. Auicenna vero dissimilium partium cum Hippocrate libro 2. de diæta, eam facit. At Orbasius, ne tantus error in eius operibus Latinis, per doctissimum Rasarium medicum factus, deinceps legatur, betam calidam dicit, & eius succum inter acria & bene calida, que per nares educunt medicamenta, enumerat, vnde satius percipitur, quanta inaduertentia, libro 2. sui compendij, capite octauo, in quo, que secundi sint ordinis refrigerantium, recensentur, pro blito, beta legatur. & quod ita sit, patet ex capite 21. libro 14. suorum collectaneorum, vbi idem caput repetit, & res que refrigerant 2. ordine describit, inter quas, blitum connumerat, & non betam. Sed ne quis me de mendacio accuset, audi, Orbasius capite octauo, citati voluminis compendij, quum qua secundo sint ordinis refrigerantium descr

describat, ita progreditur, Acacia lota, plantago, beta, gulla immatura, & cætera. Que verba prædicto à nobis 14. libro suorum collectaneorum, ipse describens, ita ait, Acacia lota, plantago, eiusque fructus, blitum, gulla immatura, & cætera. vt liquido euadat pro blito descripto in hoc loco, falso beta in compendio annumerata sit, quum beta apud graues hos viros, calida sit. Sed non deerit forte ex iis qui indifferente quouis in morbo, cuiusque egrotanti betam porrigunt, aliqui qui in me debacchetur, dicens, nostra hucusque diæta, vana & cassa esse, cum Galenus dicat, betam coctam nitrositatem omnem exuere, id quod nos fatemur quoque: corpus nanque beta in coctura nitrositatem omnem ita amittit, vt super phlegmonas, vel Galeno teste, iuste poni possit. At licet beta in coctura nitrosam facultatem amisit, non propterea eius ius ab ea spoliatum manet, immo eam retinere omnes faceri debent, quum noscant, ea mediantè apprimè soluere. Non est igitur, vt rem concludamus, danda beta, vbi febris biliosa viget, veluti neq; vbi de facili in bilem prasinâ verti possit, vbi tamè iocinoris aut lienis obstructions viget, beta summopere cõducit, præcipue eius iusculû, aut succus (ita enim Hip. li. 2. de diæta ait) betæ succus qui de aliu mouet, ipsum autem olus comestum sistit, hinc

enim Paulus lib. 1. sua medicina, cap. 4. dixit, Beta vi absterforia ventrem subducit, eoque stomachum largius comesta erodit, iecoris, lenisque meatus aperit. Nam ubi morbus vario constat humore, hoc est, pituita & bile, ut tertiana non exquisita, hæmitritilicus, ac huiusmodi alij, in quibus præcipue meatus sunt obstructi, & agri forte effrenati, multa appetentes, tunc beta libere comedenda est, pauca tamen quantitate, quia ventriculo obest, parum nanque nutrit, & medicea est, ut Auicenna fen. 4. libri primi, ex Galeno lib. 8. Methodi medendi, cap. 2. dixit. Est nanque beta ex genere alimenti, quod cum multum quantitate sit, parum tamen nutrit, ut cætera sunt olera, & fructus, præcipue subcarniculares dicti, de quibus ~~lib. 6. de vulgar. morb.~~ ^{lib. 6. de vulgar. morb.} parte quinta, aphor. 21. loquutus est, cum dixit, Cibi imbecilliores breuem vitam habent. Id quod eius diligentissimus fidißimus ve enarrator Gal. interpretatur, subdens: Imbecilliibus non alius intelligi potest, nisi parum alimenti corpori tribuat. Istius modi sunt olera, & fructus plurimi, hi nanque (ait ipse) breuem vitam habent, hoc est, ea natura sunt, ut ipsis vefcentes breuis vita reddant, quum ceterissime vacuentur è corpore. Cæterum Galenus citato à nobis libro, Meth. med. octauo, cum cibaria cõuenientia picrocholis describat,

& iis forte ephemera correptis, olera omnia abdicat, quia exiguum quod optimi sit succi in se contineant, multum vero quod inutile: & ut hæc ipsis interdicit, ita ea quoque que multum nutrire solent, ut panem purum, ouia recentia, carnes, & alicam, & medium quoddam inter hæc, concedit, hoc est, prifanã, quam farris cremori lib. 4. de sanitate tuenda, similem facere videtur: & merito sanè, cum Græcia etiam hodie farrã ex hordeo parantur. Ut receptui igitur canamus, beta non ita passim, & sepe, ut multi faciunt, ægrotis elargienda est, quum multũ bilis in se contineat, & prafinam bilem in ventriculo gignat, cui etiam largius ac liberalius comesta auersatur. Thadæus Florentinus inauratus vir ille, tantum beta tribuebat, & tam frequenter eam ægrotis suis dabat, & in vsu frequenti habebat, ut non veritus sit betam, siue (ut ille) siclam, à Galeni enarratione 39. supra à nobis citatã, e lib. 2. presagiorum eliminare. Sed quã cordatè, verecundor mugire, præsertim contra hominem, qui non solum quinquagenos nummos aureos pro mercede singulis diebus accipiebat, sed centenos à Pontifice Romano, aliquando extorsit. Cætera verò de beta, varia & multa consulti prætereo, prædictis contentus, ut quæ instituto nostro tãtum deseruiant. Dicitur tamè beta, ut supra meminì, Siculum olus, quia

prosperè in Sicilia nascatur. Mea tamen sententia, nullibi hodie beta procerius crescit, quàm apud Memphis Ægyptiorum populosissimam civitatem, ut eam orbis compedum multi non veriti sint appellare.

Curatio septuagesima prima, in qua agitur de ingesta carica uenenata, & symptomatis inde obortis.

Iuuenis Germanus, secunda mensa caricas cum comederet, forte in carum vna intensissimum amarorem, aut ut ipse aiebat, mortem ipsam, persensit, qua de causa, ex ore illico eam reiecit. Cæterum, hic paulo post, à cholera morbo correptus fuit: supra nãq; & infra, omnia tã tũc comesta, quàm varia alia euomuit, & egressit, sed quo angore, quãve corporis turbatiõe, & animi angustiis, vos ipsi putate. At ille cũ illico ei multa & varia remedia fuisset exhibita, rectius habuit: vnde contempto morbo, balneum intrauit, ex quo primò male sensit, & vniuersum eius os vlcerebus fœdissimis coinquinatum fuit. Ad quem accersitus ego, veneno male affectũ hunc comperio, sed quoniam, anceps eram: testabantur nanque mulieres, caricæ illius alteram partem,

tem, quam è manu reiecerat, nigerriam videri, & ut ego puto, ab aliquo animalculo venenoso infectam. fieri nãque poterat, intra caricam, viperam venenum suum ex ore eiaculasse, aut araneam, aut phalangium, aut animalculum aliquod, huiuscemodi in eadem nidificasse. Sed vt cunque res habeat, ex uenenata carica Germanus hic infectus fuit, sed qua sæuitie, quòve lancinatu, audistis: præsertim; quod adnotandum duximus, à prandio, qua in hora, rarò infici solet veneno corpus, & non nisi ingenti de causa corrumpitur, & superatur. Noctis enim circularores, & nugiuendulos, theriacas suas in foris, & plateis publice venditantes, præmunis eorum stomachis oleo, rebus lubricantibus, & pinguibus ac oleosis, coram omnibus, arsenicum & alia toxica ingerere, deuorareve, quæ postea clam euocato vomitu facili, remittunt, & absque noxa vlla incolumes manent. Hic igitur, vt paucis rem concludam, eius relictis viribus, iure maluit, & lacte ex decocto caricarum, ac butyro sæpe ebibito, sanus euasit: porrò oris vlcerationes ex vnguento ægyptiaco, & alumine vulgari, prout solent

solent tractari perdifficiles aphthæ curatæ sunt. Nam & clysteres huic inieci sunt, ex lacte & rebus vinctuosis, veluti ex cassia Aegyptiaca, quibus omnibus, intraviginti dies sanatus est.

S C H O L I A.

Non igitur deinceps integras in buccam mittito caricæ, sed eas per medium primo scato, vt maiores nostri, hos & similes euentus timentes, non insulse commendarunt: appellamus aurem caricæ, ficus aridas.

Curatio septuagesimasecunda, in qua agitur de febre interficiente.

VIR 60. annos natus febris laborabat continua, ad quam vocatus ego, eum male habere deprehendi. Nam pulsum intermittentem hic habebat, singulis namque quinque pulsationibus arteria stabat: sed hoc forte non ita ingens malum erat, præsertim in homine sene, vt aliàs diximus, nisi secundum hoc coniunctum haberet: à longinquè nanque hic multum fœtebat, corporis ingentem corruptionem putrefactionemve præ se ferens nota. Vnde non diu vixit, sed à præfagio habito, inter biduum diem suum obiit.

S C H O L I A.

Aegrotantis fætor, siue teter & horridus odor, non contemnenda nota est pro præfagio habendo de ipsius propinquo obitu: præsertim scintillante peste, vt cum hæc evenere, Thessalonica vagabatur. Per contagium autem fera hæc bestia intravit, cælo temperato stante: contigere autem hæc paucos dies, post Vergiliarii, siue Pleiadum ortum, anni 1559.

Curatio septuagesimatertia, in qua agitur de vitiligine leuce dicta, que Arabis, Alboras uocatur.

CHIOLER IUVENIS natus annos tres supra viginti, quum recte valeat, & corporis sui functiones omnes exacte exerceat, eius tamen thoracem albidis quibusdam maculis vitiatum habet, id quod ægre fert, præsertim cum ab aliis acceperit cutis hoc vitium si contingat veterascere, in peius labi, & nullam postea recipere curationem. Cuius curam suscipiens ego, noto cutis hoc vitium, alteram vitiliginis speciem esse, quam λευκον Græci appellitare solent, quæ etsi coloris ad albidius mutatio sit, non tamen cutis tantum, sed etiam carnis subsistentis affectio est, vnde in iis albidis notis, pili cani, &

lanugini cuidam similes oriri solent, prout in iuvene isto cernuntur, solet nanque mala hæc affectio oriri ob facultatis assimilatricis errorem, vt latius in scholio dicemus: quæ an curationem admittat, nec ne, ita primò experior: digitis compressa leuce, ac acuta puncta leuiter cute, si sanguis fluit, salutis spes est, si verò lactea humiditas, medicinae locus non est. In hoc verò iuvene, sanguis comparuit, vnde sanum futurum prædixi: id quod paucis medicamentis remediis ve exiguis, intra hreue tempus obtinimus. Proposita nanque victus ratione extenuandi & incidendi facultatem habente, phatmacum leue pituitam respiciens, primò illi obtulimus, postea vero apoze-mata ex hyssopo, origano, pulegio, stechade, calametho, & semine feniculi, apij, anisi, & similibus glutinosos & crassos humores attenuantibus & incidantibus, composita bibenda dedimus, quibus postea elapsis octo diebus, ac repurgato corpore, per catapotia prædictos humores purgantia, polypodium, & cnicum siue carthammum, & chamædrim, & chamæpithim, & valentiora medicameta apoze-matis ad-

iecimus. Tunc vero corpore exacte mundo facto, ad topica remedia nos diuertimus, quæ etsi varia & potentissima vtpote cutem exulcerantia auctores describant: ego tamen iis paucis opus confeci, & ægrotus intra mensem firmata valetudine vsus est. Primò viridi ficus folio locus male affectus optime frictus, ex aceto acerrimo in quo capparum, & draguntij recentes radices inferbuerant, fovebatur, qui rubicundus admodum euadebat, vt ægrotus ipse non raro contorqueretur, nec vnquam tamen particula aliqua exulcerata fuit, sed vt vesicationes fugeremus, aliquando vno vel altero die, remediorum applicationem interponebamus, quibus facillimis voti compotes fuimus, neque calce, aut cantharidibus, aut ex eis confecto vnguento, veluti neque aliis variis exulcerandi vim habentibus, vsi sumus: quibus medici vitium hoc curaneum curare præmitteunt, non aduerentes hominem curare, non vero excoriatum bubulum tergus.

S C H O L I A.

Vitiligo, cutis est vitium, cuius diu e habentur species, quarum altera leuce, id est, alba vitiligo.

vitiligo dicitur, & re vera, aliud nihil est, quàm quaedam coloris in candidiorem mutatio, quæ non solum cutem sed carnem etiam vitiat, vnde in ea pili albi & lanugini similes enascuntur. Dicitur autem morbus hic Arabice *Alboras*. Secunda autem species *Alphos* appellatur, *Arabia* vero *Morphea*, quæ & duplex habetur, alba & nigra, cutis scilicet vitium, carnem non inficiens: vnde in hac. neque pili albi lanugini similes, neque lactea humiditas vnquam cernitur: & vt in vniuersum dixerimus, hæc facilius curatu leuce est. Adverte tamen, quod in *alphis*, siue *morphea*, squamule quaedam cutis infixæ apparent, quæ ipsam subasperam cutem reddunt, non continuam, sed quasi guttis quibusdam dispersis, affectam, alba, a pituita, nigra vero ab atra bile, ortum habet. Ceterum leuce, vt *Galeno* placet libro tertio de *symp. causis*, cap. 5. à viscido, glutinosoq; sanguine fit, à quo generationis modo, *alphi* non decedunt, leuius tamen *alphi* afficiunt, & causam quia leuiorem habent, cutis superficiem tantum occupant, in quibus veluti & leuce, factas assimilatrix errat, quemadmodum in *anasarca* hydropis quaedam species, agglutinatrix quoq; adherens dicta, vt huius rei testis est *Gal. li. i. de facul. nat.* vt autè nutritio fiat vera, primo apponatur nutrimentū particule

oportet,

oportet, dein agglutinatur. Siue adherescat, tertio tandem & vltimo, assimilatur opus est.

Curatio 74. in qua agitur de erysipelate phlegmonoso nares occupate, & de alio puro digitū infestante.

Huius frater iuuenis natus annos viginti quinque, tēperatura sanguineus, erysipelate phlegmonoso nasum occupante laborabat, parum febricitabat, sed ingēti rubore, nares, oculi, & genæ ipsæ tumebat, vt inflammatio erysipelati coniuncta potius dicimereatur, quàm erysipelas phlegmonosum: pro qua curanda, parca proposita victus ratione, refrigerandi vim habente, illico ab excretis per clysterem ex aluo fecibus, sanguinis libram integram ex brachij humeraria vena demendam curauimus, & loco affecto succos plantaginis, solani, & feti peruiui exiguo rosacco aceto expressos, ac linteolis exceptos, admodum admonendo tamen, ne linteola exsiccati permittantur, sed sepe imbuta succis, ac intincta applicentur; vesperi vero cum perinde haberet, & tumescendo leuam partem potius occupare videretur, exhibita humeraria aqua sanguinis

portio extracta est, tūc vero eodē per-
 seuerante topico remedio, & ebibitis
 syrups, rosaceo, violaceo, mixtis inty-
 bi & portulacæ destillatiis, per cata-
 potia bilem educētia, purgatus est, &
 recte valuit. Nec enim opus fuit, refri-
 gerantibus postea discutientia misce-
 re remedia. Ilaachus vero Ezra, huius
 cognatus, natione Germanus, eodem
 erysipelate phlegmonide nares occu-
 pante correptus fuit, qui simili modo
 curatus fuit, & postea clausa fuit cura-
 tio, aqua furfurum, qua locus læsus
 fouebatur, & pauculo vnguento rosa-
 ceo inungebatur. simili modo sanatus
 est iuuenis Calaber, qui & ipse in naribus
 erysipelas inflammationis parti-
 ceptus passus tunc est, vt verum Auicē-
 nam dixisse noscamus cum dixerit,
 erysipelas sæpe nares infestare. Porro
 Cadaneta vir biliosus natura, in digi-
 to manus medio, purū erysipelas. (Epi-
 nam vocat Auicēna) habebat, qui cu-
 iā elapso vigesimo die ad me veniret,
 illico scarificato digito, duæ sanguifus-
 gæ applicitæ sunt, multum sanguinis
 extrahentes, inferiori autem partæ se-
 ctæ erant, postea vero emplastro ex
 duabus farinae hordei partibus, & alie

ra chamemeli composito, supra addi-
 to breui fuit sanus.

SCHOLIA.

*Erysipelas phlegmonosum, sive phlegmon
 particeps erysipelati, si contigerit laxas par-
 tes, hoc est, adenas infestare, Galeno auctore,
 libro 2. artu curat. ad Glauco phlygetlon par-
 ticulari nomine appellabitur, ita enim ille cap-
 primo prædicti libri ait. Sunt enim bubon,
 phyma, atque phlygetlon, partium laxarum
 (quas adenas vocant) passiones, bubon quidē
 inflammatio, phyma autem quod statim au-
 getur, atque ad suppurationem festinat, phly-
 getlon autem est id quod erysipelas particeps in-
 flammationis, aut inflammatio erysipelatis
 nominatur. Ceterum purum erysipelas ita cu-
 ramus tractauimus, quia vigesimus age-
 batur iam ab eius ortu dies, item quia in digi-
 to, hoc est, extrema manus parte, quibus adde,
 membri nonnullam humiditatem.*

*Curatio septuagesima quinta, in qua
 agitur de febre octauana, longum
 tempus perdurante.*

AThias adolescens temperatura
 sanguineus, inchoante hyeme, fe-
 bri correptus est octauana, quæ ad me-
 dium veris vsque perdurauit, non qui-
 dem obscuris, aut absconditis, paro-

xyfmis, sed euidentiſſimis, & ſatis mani-
feſtis circuitibus; ſingulis namq; octo
diebus adoleſcens hic horret, horrore
quidem horam perdurante vnam, ex-
inde ſubſequitur febris quindecim fe-
re horas eum affligens, ſed poſt ita re-
cte valet, ac ſi nihil mali paſſus eſſet,
immo munita ſua omnia illico exacte
conſicit; artem autem textricem exer-
cet. Cæterum incipiebat paroxyſmus
ante lucem ſabbati, perdurabatq; to-
tum fere diem, qua de re, hæſitare cœ-
pi, an ob errore aliquem commiſſum
ab adoleſcente, in ea nocte, præcipue
in cibo, & potu, febris hæc veniret: ſed
cū experior, nihil tale eſſe deprehen-
do. Solent nanque Hebræi, præcipue
artiſtes nocte ſabbato dicata, maiori
otio vacantes, liberalius cibari, ſed vt
dixi adoleſcens hic, in hoc non delin-
quebat, immo certus fui, eum noctem
hanc continuo abſque cibo, & potu
tranſigere. Eueniebat igitur febris, vt
huius generis aliæ, ab humore melan-
cholico, pauco, ſed bene cräſſo, vt in
ſcholio apparebit, pro quo abigendo,
& ſanitate huius iuuenis recuperanda,
cum multa concinne, & ornate data
ſunt medicamenta, ſanatus eſt.

SCH

SCHOLIA.

*Quintana, ſextana, ſeptimana, octauana,
& nonana, Hippocrates bonus ſenex ille, li-
bris epid. & prorrheticis, veluti ſexcentis aliis
locis meminit, Gal. vero nullum horum circui-
tum ſe vidiffe, vltra quadriuanum, libro
primo, de diff. febrium, cap, 5. teſtatur, nos
vero non ſolum hos, ſed annuos circuitus ob-
ſeruatos hucusque habemus. Virum quendam
nouimus, qui ſingulis anni, eo die, quo in lucē
exiit, paroxyſmo euidente ſatis, corripieba-
tur, reliquo vero in tempore, recte valebat: im-
mo adoleſcens, de quo curatio noſtra agit, non
ſolum præſenti hoc anno, hæc dicta paſſus eſt,
ſed elapſo anno, etiam eodem tempore omnia
ſimilia habuit. Cæterum, ſextana, ſeptena,
octauana, longe natura ſua ſunt, ſed nonana
cæteris longior: omnes tamen ſalubres, & mi-
nime lethales; Quintana vero, cæteris pericu-
loſior eſt, & magis mortifera: Nã ante phthi-
ſim, & iam phthiſicis ſuperueniēs, interficit, vt
meminit *Dionis Hipp.* libro primo *Epid.* ha-
rum vero cauſam, melancholicum ſuccum eſſe
diximus, & vt *Auicenna* placet, quantitate
exiguam, ſed ſubſtantia craſſiorem eo, ex quo
quartana fieri ſoleat, vnde præter quatuor
communes humores, novos excogitare opus nõ
eſt, vt ſen prima, libri quarti, capite rei huic
faciente, ſapienter dixit.*

Curatio 76. in qua agitur de abscessu iecur inficiente.

PRædurum abscessum super iecur extra prominentem patiebatur Calaber, vir boni habitus, annos natus sexaginta, quem medicamentorum variorum emollientium vsu & beneficio, chirurgus ad suppurationem trahere totis viribus conabatur. Caterum ad hunc cū vocor, eum lectulo grauitate decubentē inuenio, febricbat tūc, & vix ad latus mouebatur, conspecto tandem abscessu, & digitis tacto puris non exiguam quantitatem, cum longo artis vsu exercitiōque, tum gratia, beneficitiōque, à natura ad id mihi concessis, subrus latitare deprehēdo, vnde subito accersito chirurgo, candente ferramento decliuiori in loco, eum aperire feci, ex quo puris non adeo albi, ingēs quantitas confestim exiuit, habito à nobis viriūm tenore, & reliquis ad id facientibus. Intromissa itaque turūda, toto cōfuso ouo intrinfa, & exercita postea curatione, hoc est, digesta vt aiūt materia, & absterfa plaga, etiam syringe, siue syphone iniectis lauacris, & supraposito vnguento basilico

lico minori, vel albo, aut ex tutia confecto, prout tepus, & ratio postulabāt, ita res subsequuta est: cum nanque abscessus discissus fuit, paucas post horas homo hic in singultū venit: indicium prout assistentes purabant, pessimum, & lethale, & re vera, singultus hic læsionē in concaua iecinoris parte præcipue attestatur, vt doctē Auicenna, prosequitur fen 14. libri tertij, capite de notis apostematum hepatis in genere, & nos ex Galeno sæpe iis in Cæturis meminimus: non inde tamen argumentum prælagiendi de huius obitu sumpsimus, tamen nonnullos dies singultus hic cum infestauerit. Sed notam hanc alia peior comitabatur, ventris scilicet fluxus. pro quibus domandis symptomatis cataplasma iecur roborans superponi iussi, ex palmulis, rosis, chamemelo, & absynthij coma, & tunc vlcus ter in die curabatur, & restius habebat: ex eo nanq; puris multum effluebat. Sed præter cataplasma iccori appositum, stomachus, siue os ventriculi nardino fouebatur oleo, & victus huic, tenuis satis vt pifana admista pulli decocto, veluti ex oryza polline pulicula offerebatur. Memi-

nistis enim ex Galeno, me non semel dixisse, correptos oris vetriculi, & iocinoris inflammatione, parcius cibari debere, quam qui pectoris inflammationibus afflicti sunt: hoc etenim ordine ægrotus hic optime habuit: vlceris tamen emissarium orificiũ ve apertũ illi semper mansit. Fieri etenim nunquam potuit, vt consolidationem reciperet. Sed hæc forte parui momenti res est, cum hic omnia munia sua exacte & concinne conficiat, & nihil doleat, sed valide & prospere valeat, & melius fortè quàm prius, cum in morbum incidere.

SCHOLIA.

Abscessus hic ad latus dextrum supra iecoris membranam iacebat; qui eius precipue causæ partes obsidebat, vt singultus, & egestiones attestabantur, ad hæc sanies ab vlcere aliquando exiens, sanguinolenta, cruentave, iecur ipsum referens, vt tumore ingente extra prominentem, & hepar ipsum comprimentem, & lancinantem præteream: leuiori igitur manu, candente ferramẽto vstio illa facta fuit, de qua re Hippocrates in libro septimo aphor: 45. dixit, quorum hepar suppuratum adurit, si pus purum fluxerit, & album, euadunt: in tunica enim hic pus continetur. si

verò

verò qualis amurca fluat, pereunt: tunc enim vt Gal. in enarratione ait, iecoris substantia maculata est.

Curatio septuagesimaseptima, in qua agitur de laborante in iecore abscessu, & exanimato, mortuoue, quia extra cubile egestũ surgeret.

Filius illius qui ex Malacha India vltima quadam prouincia ad nos redierat, iuuenis triginta annorũ, temperaturę satis exustæ, iecinoris inflammationem patiebatur; ad hæc febrim continuam, singultum, bilis præstinæ vomitum, fastidium, & bilis flauæ per vniuersum corpus effusionem: quibus omnibus alui fluxus superuenit, indicium lethale & mortiferum; qua de causa imbecillis factus, cõsultum fuit ne extra lectum egestum surgeret, ille vero non obediens supra scaphium sedens, exanimatus obiit; forte autè euaserat, ni infortunium hoc illi superuenisset; vt nonnullis iam quoque euissè Galenus memoriæ commẽdauit. porro hic in tantum malum deuenit, forte ob medici qui eius curam habebat, segnitiam: sanguinis nanque missionem in totum præteriuuit.

Curatio septuagesimaoctava, in qua agitur de unico remedio contra nephritim, & renum lapillos.

Vir qui nephritim patiebatur, & de renibus non raro lapillos rubentes per virgam mittebat, multum querebatur: lumborum namq; & iliorum, immo totius ventris dolores, & rugitus sepe sentiebat, pro quibus abigendis, profligandisve symptomatis variis & pessimis, multis est vsus remedijs, frustra tamen. At quum præter spem, ex cuiusdam commendatione auellanis in victu vteretur, liber, & sanus à tãtis affectionibus euasit: confulerat autem illi vir quidam, si motuum profligatum vellet, auellanas internis suis membranulis, initio prandij, & cœnæ comederet, cæterum ille remedium considerans familiare, & optimum, non solum initio mensæ comedebat, vt medicus ille impetrauerat, sed medio & fine, quarum assidue vsu, ita valuit, vt nunquam postea morbum persenserit.

SCHOLIA.

Non solum vir hic de quo agimus, auellanarum esum, sanus ex hac mala affectio-

fuit, sed plures alij: sunt autem auellana hæ rugares: pontica dicta nuces, quæ Auicenna inter eas medicinas, quæ lapidis renum materiam absumunt, reponit, sed quæ facultate operentur, dubium est, an forte sua siccitate, & facultate in membranula interiori compressa. Sed non desunt alij, qui hoc operari sua nuclei parte oleosa contendant.

Curatio septuagesimanona, in qua agitur de peripneumonia à capitis destillatione contracta.

Mulier Calabra, triginta annos nata, & quæ iamdiu de hemicrania, capitisve dolore conquerebatur, repente peripneumonia à destillatione capitis pendente correpta fuit: dignoscatur autem quòd mulier hæc hoc laborabat morbo iis indicijs, ardente & acuta febre detentâ spiritus difficultatè patiebatur: ad hæc, distentionem, pectorisque profundam grauitatè. latus dextrum præcipue occupantem, & genarum ruborem, & in ore vlcuscula, ac in faucibus deglutiendi ingentem difficultatem, & linguæ scabritiem ingenti rube dine, & inexplibili siti habebat, cū quibus, si quid gustabat, quod liquidum esse propter deglutiendi difficul

ficulatatem, necessum erat, illico vomebat: quæ omnia mihi satis attestabantur, hanc in pulmonibus inflammationem pati, & eam quidem erysipelatis naturam respicientem, pulsus tunc ut cunque constabant, & lotium rubrum substantia mediocri erat. Quibus omnibus æquè libratis, illico illi ex interna cubiti vena dextra sanguinem ad uncias quinque demere iussi, à qua sanguinis missione illi aluus citata est, & sæpe & multa, variæque egerbat. Sed cum nihil gustaret, & si gustaret, stomachus non retinebat, cruciabar, & quibus remediis curari deberet inquirebam: ridiculosum autem erat vetriculo occurrere, tamen si ipse non recte haberet. Cum igitur sic anxius essem, in mentem venit, hanc euasuram, si modò gelu in ore assiduo teneat, quod continuo & paulatim excolet, distillat, & ve, quo remedio, tantus focus, ignis urens intra paucos dies extinctus fuit, paucis topicis siue localibus applicitis remediis, ita ut nunc basilicè valeat.

Curatio octuagesima, in qua agitur de lippitudine ophthalmia dicta, epidemiali.

Vigente diuite autumno, satis temperato 1560. magna pars populi ophthalmia lippitudine dicta, oppressa fuit, pro qua curanda, raro medici accersebantur, etiam si difficilis esset: ita enim hominibus communis iam & familiaris morbus euaserat, & re vera morbus hic paucis curatur abigitur: perduravit autem lues hæc vnum vel alterum mensem. Sed hæc scriptis damus, ut noscatis morbum hunc populariter vagari, veluti alios, aliis in temporibus. Cæterum si qui remediis subiiciebatur, habitis forte primò vacationibus vniuersalibus, iis topicis utebantur. Oui aquato rosarum stillatitia mixto, & sæpe linteo applicito, vel temporis successu, decocto scennigraci, tantopere à Galenò laudato, vel hoc alio potentiori. Rec. factari candi, partes tres, sarcocola, partes duas, viridis æris, partem sextam, omnia in tenuissimum pollinem redigantur, & cui aquato excipiantur, & rosacea partetur collyrium, & utatur. Porro Iosephus Chrispinus, nigelli coloris viri post sanguinem ex brachio extractum, veluti per cucurbitulas scapulis admotas, collyrium album Rasis, suo

exiguo opio concinnatum oculis ad-
mouit, & peius habuit, forte quia
collyrium acutas & ignis modo vren-
tes lachrimas retinuit, concarceravit-
ve, sed illico deposito collyrio, carnis
vaccinæ frustulis utebatur, quibus ocu-
los multum refrigerari aiebat, sed re-
vera, purgato corpore, breui sanitatem
obtinet, quemadmodum Abraha-
mus Almulus Andrinopolitanus, &
alij plures, ex hoc eodem morbo.

S C H O L I A.

*In mittendo sanguine ex vena, talis serua-
ri debet ordo: In morbis capitis, & cervicalibus
humeralibus incidenda est vena, a qua oculi
vires dolores vehementes mirum in modum
dantur, si modo in cubito adirecto secetur, &
memoria commēdauit Gal. lib. 4. de anatom.
administ. & Oribasius lib. 1. sui compendij
cap. 10. & Paul. libr. sue med. 6. cap. 40. in
terior autem vena basilica dicta, secta viliis
eius quorum partes, que infra collum sunt, pe-
tuntur: media autem vena, hoc est, composita
ex cephalica & basilica, in paucis reperitur
ad superiores, & inferiores est accommodata.
Que vero in pedibus sunt vena, morbis opor-
tet, ut in vena, qui a vena & umbilico imas par-
tes obsident: sed hæc plenius ex libris huic
gottio dicatis, condiscet.*

*Curatio octuagesima prima, in qua
agitur, de vertigine, hoc rigido hy-
berna, multos affligente, simulque
de spacijsimo.*

HAc rigida, niuosa, & sæua hyeme,
Anni 1560. plures de vertigine
conqueruntur, quia nonnulli eam no-
tū, cum in cubili voluuntur, persenti-
unt, vt Ararinus pharmacopola, Ezra
Vicinius, & alij plures, sed multi alij,
quum lecto surgunt, in aurora magis
in eam incidunt, ex quibus nonnulli
cadunt, & tãquam apoplectici manent,
vt Mordohai Moschus, qui cum è le-
cto surgeret, omnia circumrotari illi
videbantur & apoplectico paroxysmo
apprehensus fuit, sed cum robustus es-
set, restitit, & adiutus recte habuit. Ad
eum autem veniens sensu & motu pri-
uatum, dentibus cōstrictis inuenio, sed
exercitijs frictionibus, & vanculis ad-
motis, & aceto ex otigano naribus ap-
plicito, veluti castoreo, & cuncolis a-
pertis dētibus, naphæ aquam tepidam
per os iniiciendam curauimus, quibus
ad se rediit, & de capitis dolore tunc
maxime querebatur, pro quo iuando
mūc. glande vna vel altera melle, & spe-
cicb

cibus trochiscorum alaandal composita, eius irritata fuit aluus, & ius pul-
 lã pro victu concessum; sequenti ve-
 ro die cum etiã de capitis dolore con-
 quereretur, & anxie haberet; purgans
 medicamētũ, boli forma illi dedimus,
 quo recte purgatus est, & tunc pileus
 ex aromatis, & capiti deservientibus
 medicinis cõsitus, insertus est: vt me-
 lanthio, nuce moschata, caryophyllis,
 cardamomo vtroque, stœchade, maio-
 rana, origano, pulegio, & similibus, &
 scapulis cucurbitulæ quatuor sunt af-
 fixæ: per quarum duas, cute secta, san-
 guis extractus fuit, & tunc per nares
 decoctum maioranæ adiecto pauculo
 succo cucumeris asinini, inspirabat,
 trahebátve, quo remedio nõ raro ster-
 nutavit, & vt ille aiebat, oculorum lu-
 men clarius euasis, vltimo vero, con-
 ditũ est stœchade, singulis auroris gu-
 stabat, & cinnamomi decoctũ superbi-
 bebát, & intra sex dies sanatus est. Cæ-
 tẽrum Iacobus Læuita cum simili ac-
 cessione correptus esset, illico obiit. At
 ancilla Isacchi Erguij, Sarmata, iuue-
 nis tempefatura sanguinea, obesa, &
 quæ nunquam forte menses suos vi-
 derat, post annuam quartanam, à qua
 forte

forte iam libera erat, repente capitis
 intensissimo dolore ingenti cum febre
 cruciari cœpit, & inde gemendo, &
 stertendo, quasi mortua ad 24. horas
 mansit, in fine quarum suũ diem obiit,
 & vt ego coniecto, sphaclisimo apprehen-
 sã, per nares autem & os multa sa-
 niosa, & virulenta reiecit.

*Curatio octuagesimasecunda, in qua
 agitur, proponiturue casus, non
 contemnendus in pleuritide.*

Virgo annos nata sexdecim, hoc
 niuoso & rigido tempore sæta
 pleuritide costas dextras superiores
 cum ipsa clauicula corripiente crucia-
 batur: ad quam accitus, tertio fortẽ
 agritudinis die, eam grauitè de dolo-
 re cõqueri, vt dextrum brachium non
 moueret, inueni, quo cum agone & in-
 fortunio, illi sui soliti & copiosi men-
 ses tunc fluebãt. Cum igitur morbum
 grauem & periculo plenum dignosco,
 pro eo abigendo, vincẽdõve, sanguinis
 missione indigere statuo, sed ex qua-
 nam parte, hoc opus, hic labor est.
 Plegmone nanque succingentem co-
 stas membranam male afficiens, ex in-
 terna brachij vena exercendam vacua-

tionem quam occisimè postulat; menses vero fluètes, ex saphena potius celebrandam clamant; quia vt Hipp. ait, per eandem viam vacuationem facere debemus, per quã natura indicat; item quia hoc in casu, aliter faciendo, sursum sanguinem euocaremus, & phlegmonem augeremus, & consequenter ad obitum ægrotantè traheremus. Longe enim hic alius est casus, ab eo quem is in centuriis proposuimus: scilicet, vbi suppressi sunt menses cū plethora, quo in casu aliquando Paulus, & post eum Auicēna ex brachio primo sanguinem demendum constituunt; in hoc autem præsentī casu, menses fluunt, proinde eum morbus vt audistis, periculosus esset, fixo animo, ex saphena pedis dextri respiciētis dolorem, sanguinis vncias octo demere feci, à quo extracto, menses copiosiores erant, & dolor non ita sæuè cruciabat, sed tanquam stipata manebat, pro qua iuuanda topica remedia applicabantur, & cætera necessaria exercebātur: porro duobus interiectis diebus, cum forte menses cessarent, & dolor adhuc sæuiret, ex interna cubiti vena eiusdem lateris, vbi erat dolor, sanguis ad vncias sex extra-

Aus

ctus est: à qua sanguinis missione rectius habuit, adeo, vt sequenti die ab epoto atramēto cassiæ Aegyptiacæ decocto pectorali excepto, sana euaserit, quo in tēpore plures, & varij ex pleuritide sanati sunt, vt nepos Azariæ prouincialis, & Sadic Ianij vxor, vterogēres, quæ post sanguinem ex brachio extractum, in renem & iliorū, ac ventris dolores incidit, & sequenti die puellam quinque mēsum deturbauit, abortiuē, vnde illico recte habuit, & sanata est: sic sacerdos textor, & illi vicinus Iosephus Oef, vir ex mea propagine stirpēve: sic etiã filius Trapezitæ iuuenis sexdecim annorum, & vxor Sabatai, qui pileos conficit, & Nathan Salaphatinus, & Calabria mulier vterogērens, & piscator: omnes ij, & alij intra decem dies ægrotarunt, & sanati sunt, neq; vnquam aliquis pleuritide affectus, moritur, si modò breui nostro vtatur consilio. Siculus homo, & alij incurati, aut per nos nō tractati, tūc pleuritide affecti diem suū obiere.

Curatio octuagesimatertia, in qua agitur de synocho febre, duplici tertianæ complicata.

Q 2

HOC eodem tempore Sadiet Latio, iuuenis robustus, vt athletam ipsum dixeris, cū eius vxor pleuritide laboraret, synocho duplici tertianæ complicato, male afficiebatur: continuo autem febriebat, & singulis diebus, singulam accessionem pariebatur: ex accenso autem sanguine, synochus ortum trahit: cæterum ex subtili ipsius sanguinis parte, bilem dixerim, duplex tertiana quoque facta est, vnde hic & continuam febrem, & duplicem tertianā pariebatur. Cæterum hos variis in corporis locis fieri morbos, vt plura alia, consulto prætereo: erant autem huic pulsus omnibus dimensionibus validi, lotium rubrum, crassum, & fere turbatum, sitis ingens, & capitis dolor, cum quibus sanguinē profluentem ex naribus passus erat. quibus omnibus consideratis, illico accersito chirurgo, ex iecoraria vena brachij sanguinis libras duas demere feci, qui quidē sanguis admodum corruptus erat, vt vesperi repetita sanguinis missione, alia duę librę extractæ sint, & illico absque febris manserit, & tota nocte recte habuerit. Sequenti vero die de more alt

altera tertianarum cum inuasit breuis, tamen quum per copiosissimum sudorem exoluta fuerit, adeo vt die proximo, cum Aegyptiacæ cassiæ atramentum ebibit, ab omni morbo sanus euaserit: solent autem hîc Thessalonica maiori ex parte, ex hac morborum complicatione ægrotantes mori: vt latius dicemus.

Curatio octuagesimaquarta, in qua dicitur dubium à Thessalonicensibus propositum.

Efflagitastis à me qua ratione omnes fere qui in pauculo, pro pauiendis pannis aliquot dies commorantur, cum domū se recipiunt, ægrotant, & moriuntur. Ego vero vt qui non paucos præ manibus hucusque habui, & tractaui, hanc præcipuam causam stare, qua ij ægrotant & commoriuntur, putarem: agunt autem ij in pauino, quinquaginta miliaribus, ab hac Thessalonicensi ciuitate in rupibus sito, saluberrimo aere circumdato, & aquis multis frigidis & optimis abundante, ob quas recte ij illic valere deberent. Cæterum cū ij sint homines optimo pani, recte pinso & valenter subacto,

fermentatōve, & iuste salito assueti, subcineritiis panibus, male subactis, & non fermentatis, illic vescūtur, quos difficulter concoquunt, conficiuntve, & eo magis, cum vini vice, quo vri solent, aquam frigidam bibant, vnde in diarrhœam omnes fere veniunt, quam in bonā partem miseri ij reiiciunt, credentes aquæ beneficio, panem illū in stomachis concoqui, & distribui: sed res non ita se habet: quū ob panē illum concoctū difficilē, & aquam frigidam, ac præ ceteris quia insomnes agunt, hæc illis eueniāt: parum autem ij dormiunt, ob negotium conficiendum: si nanq; somnus longus & profundus illis esset, sufficiens esset panis & aquæ errorem compensare. Tradit nanque Polybus libro de diætā salubri priuatorum somnum altum & profundum emendare rusticorū errores, vnde cum imbecilles sic ad aliquot dies maneāt, ægrotant, sed præcipue domum cum se recipiūt, quia cum vxoribus coeūt, & variis eduliis se ingurgitāt: sic enim imbecilliores fiūt, & succi in eorū corporibus putrescūt, ex quibus sæuissimi morbi gignuntur, & per consequens mors ingreditur. Vt igitur tātum ma-

lum

lum effugiant, duo agant oportet: primum vt bituminosum panem illū prætermittant, & panem fermentatum comedant, vel saltem nauticum dictum: secundum, vt dormiant, aut non ita vt solent vigilent.

Curatio octuagesimaquinta, in qua agitur de bile viridi, & uermibus, ingenti cum febre interficiente.

IN Circulo Basæ; magnæ spei puer, Iannos natus decem, vt quī ingenio acri, & memoria tenacissima pollebat, & multa & magna legis citabat, morbo laborauerat venenoso, ex quo vt parentes referebant, optime recteque iam valebat: cæterū paucis interiectis diebus, ecce puer hic poma prædura, & varia alia pessimi succi edulia ingessit, à quibus illi suborta ardens febris est, vomitu bilis porri, & isaridis viridem referentis, multo, & frequenti, ex quibus angustiabatur, tristabaturve nimis, & gelidam clamabat cōtinuo. Ad quem accitus ego, omnia ex bile venenum referente, & à pomis genita, euenisse coniecto, qua de re ad irritandum vomitum, bilēmq; viridem euocandam

Q 4

illam, vomitorio agarico albo & similibus constante, accingor, quo scopum obtinimus: multa nanque viridia per os vomebat: alius tamen adeo cōstricta erat, vt non nisi infusis responderet. Sequenti vero die, cum iam ea que per vomitum mittebat, viridia non essent, bolum constantem rhabarbāro, electario à dactylis, semine sanctonico, cum nonnullis myrobalanorum corticibus citrinis illi dedimus, quo multa per inferiora egressit, bilem prædictam referentia, nonnullis cum vermibus præuiuis, & oblongis satis, per superiora vero etiam tunc nonnulla, non admodum tamē vt prima viridia, sed æruginosa, & Zinaria ab Auicēna dicta, vomebat, in quibus viriditas ob nimiam vstionem amittitur, & albedo, siue cineritius color introduci incipit, cum quibus & nonnullos vermes euomuit, quo in tempore nihil præter gelidam gustabat, quam auidissime appetebat. Tertio tandem die, ab eiecto per os oblongo & crasso verme in formi, diem suum obiit.

SCHOLIA.

A bile viridis ex pomis genita, alios moribus obseruari. Caterū filia Samnelis Asaya

1911

iuuenis, quæ non diu primo pepererat, & recte gubernata erat, ex simili morbo febrive, à bile præstina originem trahente, multis cū vermibus obiit. Vocatus autem ipse octavo agri tudinis die, illico deploratam eam reliquit, tamen si optime & expedite loqueretur, vt nihil mali pati assistentes crederent: obiit autem sequenti nocte, ingenti cū dolore ventris & inexplibili siti. Euadunt tamē aliquando ij, si ab initio venenosa hæc materia purgatur, vacuatur ve. LANDVS. Si verum est quod bilis præstina veneni naturam sapit, quomodo cum ea vermes tam sepe complicantur, reperiri- tur ve. AMATVS. Recte d' Lande, proponit, vt qui à pituita, & corruptis putidissime succis, vermes gigni, cum medicis obseruatum habes: cæterum contingit non raro prædictis cū succis, à quibus vermes gignuntur, bilem præstinam venenosam reperiri, vel saltem misceri, vnde & vermes & bilis præstina non raro simul foras prodeunt, aut per medicamenta detruduntur. LANDVS. Ob variam igitur humorum miscellā hoc evenire, si recte teneo, ai. AMATVS. Ita vulgares aiunt medici, sed ego tibi longè pulchrius, & magis veridicum ad præsens responsum dabo, & forte ex Dioscoridis & Galeni decerptum decretum. LANDVS. Hoc audire pergratum mihi erit, vt cū dabitur occasio, de iis differere noscam.

AMATVS. *Atius* hæc repetenda erant, sed pro summa hic habeto. à pomis, peponibus, cucumeribus, beta, & huiusmodi aliis fructibus, & oleribus, in vetriculo non coctis, bilis prassina gigni solet, quæ pituitæ naturam sapit, & imitatur. Porro si fructus ij aut olera in totum ipso in vetriculo contingat corrumpi, tunc tantum abest, vt pituitæ naturam subeant, vt potius bilis calidissima & venenosa temperaturam sortiantur, ex qua ardentissima & lethales gigni solent, febres, id quod lucide ex Dioscoride lib. 2. suæ medicæ materiæ, capit. 129. de peponibus elicitur, veluti ex Galeno libro de Euchymia, & cacochymia. Cum igitur ingesti fructus pars non admodum corrupti contingat, & pituitæ naturam seruet, inde lumbrici facile in intestinis, & vt dixi, vetriculo ipso, gigni solent, ex reliqua vero in totum corrupta vitiatæ, bilis prassina, acris, & pruriens euadit, ex qua vermes forte gigni non solent, quanquam & ex ea gigni posse, absurdum non videbitur asserere, quædo qui non erit riperinum venenum dentium vesiculis contentum, dulce admodum esse, vt reuera est. Habes igitur mi Lande causam, ob quam lumbrici prassina cum bile fere semper complentur, vt abas, ita hoc anno in trecentis fere pueris obseruauimus. Nam filiolus Saragna chirurgi annos natus decem, medio autumno

CUM

tum intemperanter fructus varios comederet, febre dolore cum ventris corripit caput saue, & omnia fastidiebat, & illi rix pulsus percipiebantur, quæ omnia à bile prassina calida & pruriente, siue turgente, ortum trahebant, id quod bilis ipsa per vomitum eiecta, symptomataque alia attestabantur, quæ cū bile prassina multos vermes etiam per os emittebat. Ceterum cum humor hic turgeret, illico omni data opera de eo purgâdo vacuandore. Hippocrati cõsilio solliciti eramus, quæ de re pharmacum cõstans rhabarbaro, electario à dactylis, & semine sauletonico, illi dedimus, quo nihil quicquam egest, rectum nanque intestinum humor petiuit, sed foras non exiuit, forte medicameti purgatorij impotentia ignauiaue, vnde illico totus venter tumesceri cepit, & ad inguem dextrum puer ipse sequenti die doluit, quæ omnia ab humore illo acris pruriente, euenisse, notius quàm à me multis dici possit: turgens nanque hic humor, & secur imbecille reddis, & abscessum interiore in parte intestini recti ressum inguem genuit. Vitamen hic puer egereret, glandes ex discosto melle, stercore muris, & scammonio apparatus, pater chirurgus mittebat, quibus alius optime respondebat: non autem ita recto chylis alius irritabatur, vt balanis prædictis, quemadmodum multis euenisse obseruatum

habe

habemus, quibus glande vna vel altera facile
 & abunde aluus respondet, clysteri vero ne-
 quaquam, veluti & contrario multis aliis. Vt
 tamen tanto malo obviam iremus, multa ma-
 chinati sumus, quorum beneficio abscessus dis-
 ruptus est, & ex eo pus multum sanguini mix-
 tum, per anum non semel exiit. & tunc ster-
 cora cineritij coloris multa mediocri consisten-
 tia erant, & puer ipse extenuatus satis. Post
 disruptum vero abscessum, infusus ex aqua hor-
 dei, saccharo, & oui luteo plaga fovebatur,
 quibus postea rhodomei miscebatur, aut aqua
 mellis syphone ei aculabatur, quibus aluus de-
 tumuit, sed puer gracilior in dies evadebat, &
 vires imbecilliores percipiebatur, adeo ut ela-
 pso quarto mense agritudine, vigente frigore
 intensissimo, suum diem obiit, ut plures alij
 tunc longis morbu detenti. Puer tamen qui
 apud Calabros, non procul à Melitensi circui-
 tu agebat, octo natus annos, febre lenta & er-
 rante laborabat, quam ab obstructionibus
 evenisse, medicus contendebat, ceterum cum in
 dies puer hic peius haberet, & gracilior eva-
 deret, ad eum vocatus, noto per indicia tam
 sepe repetita, puerum hunc multis vermium
 myriadibus laborare, ex quibus febres nullum
 ordinem servantes dependentiam habebant,
 qua de re cum bolus hunc deglutiret, multos
 magnos praxinos, & alios non paucos linea-

rum

rum modo deiecit, & brevi sanatus est: habet
 autem bolus sic, R. rhabarbari optimi drach.
 vnam, & alterius mediam, agarici electi scri-
 ptulos duos, diaphaniconis drach. duas, pulve-
 ris nostri contra vermes drach. vnam saccha-
 ro excipientur omnia, & fiat bolus, quem ie-
 iuno stomacho comedat, aut deglutiat, & su-
 pra dormiat per horam eo enim ut dixi, post
 eiectos multos & varios vermes, sanatus est,
 ut iure dixerimus, omnes fere agrotantes, ver-
 mibus absumptos hac etate excarnificatos de-
 cedere.

Curatio octuagesimasexta, in qua agi-
 tur de nonnullis ob ingens frigus,
 congelatis, emortuisve, aliisve re-
 stitutis.

MVlti ob ingens frigus, rigidum,
 & niuosum, nunc congelati mor-
 tui sunt, alij vero pedes, alij manus, a-
 lij digitos, alij alia membra, tanquam
 nigra cornua facta perdididerunt. Vnde ve-
 ro nobilis cum iter ageret, & tanquam
 mortuus rigidus & gelatus ad pagum
 veniret, dissecto boue, intus se mitti
 iussit, & evasit, remedium iis qui vene-
 num hauserunt vnicum, praesertim in
 dissecis mulis. Porro Rhodius homo,
 qui

qui per sex hebdomadas in naui remo-
ratus est, alterum pedem tumentem
nonnulla cum liuiditate, sed ingenti
dolore patiebatur, quem in pristinum
nitorem, & exactam traximus sanita-
tem, hoc applicito emplastro, Rec. fari-
næ hordei, fabarum, orobi, oxymellite
excipiantur, & fiat emplastrum, alij ve-
ro fortè peius habebant, vt qui in par-
ticulis nigritiem patiebantur, sed ita
tractati, recte habebant, scarificatis
nanque particulis ipsis. & salita aqua
lauatis, ac supraposito dicto emplastro
recte vt dixi, ægrotantes habebant: si-
quæ tamen emortua, ac gangræna af-
fecta particula erat, tota illa emortua
præcidebatur, vt vero, emortua pars à
sana separaretur, aliquândo feruentem
picem supra iniiciebamus, cætera &
varia consultò prætermittimus.

*Curatio octuagesima septima, in qua
dotetur, quomodo mithridatica an-
tidotus uerè parari debeat.*

VT per tuas accepi literas Ammo-
ni sapientissime, cruciaris, quod
cum apud curiâ. Solimani. Turcarum
Imperatoris Cōstantinopoli frequens
& ali

& assiduis mithridaticæ antidoti vsu,
ex qua tamen descriptione, eam parare
debeas, nondum satis sis conscius: tuæ
dubitationis, vt ego auguror, Galenus
author est, vt qui libro de antidotis 2.
mithridaticæ antidoti varias descriptio-
nes scriptas reliquerit, & ex eis tres
præcipuas cōstituerit, primam per An-
dromachum citatam, secundam, per
Antipatrum & Cleopacum, tertiam
vero per Damocritum, numeris insi-
gnitam, quam vt paucis tibi dicā, me-
dici vt efficacem magis, & vsui com-
muni habitam, recipiunt, & in praxim
trahunt. Ex iis Paulus Aegineta inter
Græcos, vnus est, qui hanc tertiam de-
scriptionem, vt communem, & Mi-
thridati Ponti Regi familiarem acce-
pit, & suo medico compendio affixit:
mea tamen sententia, diminutam &
acephalam, ab eo diascincu appella-
tam. Nam præter quòd in primis aga-
rici, & croci oblitus est, in reliquorum
simplicium ponderibus longe variat:
Sic ex Arabis, Aucenna, quæ se Gale-
ni interpretem profitetur, libro 5. sui
canonis, hanc eandem huius antidoti
descriptionem, vt communem & veri-
dicam imitatur, & eidem subscribit,
sed

sed quanto errore, aut potius incon-
stantia, vel ex hoc constans lector di-
iudicare poterit, vt qui nouerit Auicen-
nam ipsum gloriari in sua descriptio-
ne tredecim simplicia reperiri, quæ in
Galeni habita descriptione non haben-
tur, inter quæ, primo agaricum nuga-
tur, & hermodactylos addit, & varia a-
lia, quæ robustissimo stomacho homo
concoquere, & digerere, siue distribuere
non valebit. Qua de re, postpositis
iis, & Nicolao, ac nō paucis aliis, quia
artem medicam euertere, & turbare
solent. Galeno vnico medicinæ lumi-
ni, fidem præstemus decet, & in hac re
veluti in cæteris, illi subscribamus; &
ex carminibus numerisq;, antidotum
hanc, quæ in vniuersum theriaca erat,
si modo ei pastili ex viperæ carnibus
confecti, miscerentur, prout Androma-
chus senior, Neronis primarius medi-
cus, non sine diuino lumine primò ei
miscuit, in pedestrem siue fluxam ora-
tionem reddiderimus. Et ne iam le-
ctorem remoremur, antidotus mi-
thridatica in officinis paranda, ex Da-
mocrito ita habet, Rec. myrrhæ, croci,
agarici, zingiberis, cinnamomi, spi-
cæ nardi, thuris, thlaspis ana drach.

de

decē, seselis, opobalsami, iunci rotūdi,
stœchados, terebinthinæ, chalbani,
oppopanacis, malobarrī foliorum no-
ui. an. drac. octo, casia, polij, piperis
albi, scordij, seminis dauci cretici, car-
pobalsami, cypheos, bdellij an. drac.
vij. nardi celticæ, gummi arabici, pe-
trofelini, opij, cardamomi seminis fen-
niculi, gentianæ, rosarum, dictamni
cretici an. drach. quinque, anisi, ari-
acori, phu, sagapeni an. drach. tres,
meu, acaciæ, scinci ventris, seminis
hyperici ana. drach. duas, & alterius
mediam, vino & melle quantum suffi-
cit, secundum artis ministerium fiat
antidotus mithridatica. Cæterū quia
hanc exopticam & miram antidotum
mithridaticam, cypheos compositio
ingreditur, exornatue, dignum duxi-
mus, eam quoque hic appendere, quæ
ex Galeno, ita quoque habet, R. pulpæ
passarum vearum. albarum, terebin-
thinæ crematæ an. drach. viginti qua-
tuor, myrrhæ, iunci rotundi an. drach.
duodecim, cinnamomi drac. quatuor,
croci drach. vnam, bdellij pinguis, spi-
cæ nardi, casia bonæ, cyperi, baccarum
iuniperi an. drac. tres, aspalathi drach.
duas, & alterius mediam, calami odo-

R.

rati drach. nouem, modico melle, & vino pauillo, para exiguos orbiculos mithridaticam antidotum insignem, veluti theriacem exornantes. Hæc enim ex fonte suo decerpta sunt, prout similia decerpi debent. Suadet nanque Auicenna libro quinto sui canonis, theriaces compositionem non aliunde petendam esse, quàm ab Andromachi descriptione, habita simplicium eadem mensura, & pondere, id quod Galenus primo suauit, quanquam Imperatores eam non raro peruertebant, vt Antoninus., qui Antidoto primo authoritatem dedit, & eo quotidie utebatur, ex quo opium, sopore cum premeretur, adimebat, veluti non raro, ipsi vetusto Antidoto, vel absque opio composito, opium, aut Antidotum opium habens, cum in vigilias incideret, pro somno conciliando, miscebat. Porro quatum efficax, insignēve Antidotum hoc mithridaticum sit, norunt ij, qui apud Historiographos, Mithridatis regis obitum legunt, & percurrunt, vt qui cum venenum exitiale, pro se interficiendo ebiberit, antidoti tamen beneficio præmunitus, nihil læsionis accepit, qua de re, ferro

occi

occidi voluit, vt quoque breuiter, sed elegāter Galenus noster enarrat. Porro ne quis impingat, aut in errorem labatur, sciat hanc à nobis descriptam antidotum veram illam Mithridatis esse, non vero illam aliam, quā apud Galenum libro secundo de antidotis legimus sub sequenti lemmate, Mithridatis theriaca, hac rex Mithridates semper utebatur, vt se à lethali veneno assereret, & subditur, Quum itaque à Romanis captus esset, nec bis epoto veneno mori posset; gladio sibi ipsi necem intulit, & cætera; quum in descriptione ista, theriaca describitur, non verò antidotus mithridatica. non enim in mithridatica, antidoto theriaci pastilli ingrediebantur, vt testatur Galenus initio libri primi de antidotis, dicens, Post Mithridatem Andromachus Neronis primarius medicus, quibusdam adiectis, quibusdam vero ademptis, theriacem dictam antidotum præparauit, haud exigua viperarum carne, quam mithridatica non habebat, aliis admista. non erit igitur legitima Mithridatis antidoti descriptio hæc. AMMONIVS. Quid igitur Galeno, d Amate, respōdendū arbitrariss?

AMATVS. Id quod Lucensis, aut sapiens Trincauellius doctè admodum marginali quadam annotaciuncula inibi scriptum reliquit, scilicet, descriptionem illam mire deprauatam esse, quam vtcunque restituit, sed vt nunc ego coniecto, tota integra descriptio in lemmare præmissa deest, & non solum hæc, sed initiū ibi habitæ descriptionis desideratur, vbi incipit, hæc vtebatur Andromachus & cætera.

Cōsonū etenim est credere, primo Mirthridatis antidotū descriptū esse, postea vero Andromachi additamentum. vtcunq; tamē res habeat, vera Mirthridatis antidotus, & qua ipse vtebatur, hæc à nobis descripta est. non est ergo quod Manardus, aut Siluius, aliūve docti viri in nouis cōponendis Mirthridatis antidoti descriptionib⁹, laborēt, fatigenturve, quum hæc vna vnica sit, & quā myropolæ vbiq; parare debent.

Curatio octuagesimaoctaua, in qua agitur de gibberoso, ingenti capitis dolore affecto, & inde melāchlico facto, & breui mortuo.

Moses Brudus, gibberosus, pumilis, anhelosus, natura melācholicus,

licus, annos natus triginta, graui capitis dolore ab humore melancholico pendente correptus fuit: contra quem cum multa machinata absque fruge esset, elapsis tribus diebus, eius cephalica in brachij curuatura secta fuit, & ex ea sanguis ad uncias quinque extractus, à qua sanguinis missione dolor breui euauit. Cæterum ægrotus ipse fere insanus euasit, & non recte videbat, sed vt primò, non dormiebat, febriebat parū, & indies virēs eius prostratiores fiebant, vt intra paucos dies mortem cum vita commutauerit. Cæterum sciat is velim, hunc non vi morbi, sed sua pessima tēperatura positione, quæ ad triginta protrahi poterat annos, & non amplius, occubuisse.

Curatio octuagesimanona, in qua agitur de muliere quinquagenaria, cui suppressi menses sūt ultimo, & inde symptomata varia oborta.

VXor Iacobi Ezræ Aragonensis, annos nata quinquaginta, cū illam vltimò menses suppresserentur, cleuarenturve, ecce tempore mēstruo determinato, & consueto, eorum vice forte, in fluxū ventris incidit, deficien-

te nanque ad eos materia, conata est natura per fluxum ventris paratam in intestinis materiam expellere, quem ipsa recte, facileque tolerauit, quo restricto, repente noctu ingenti metu apprehensa est, & catalepsi siue congelatione fere detenta, non loquebatur, nec quicquam gustabat. At iniectio per os pauculo castoreo immixto vino, verbulum vnum vel alterum effutit, sed postea vt primò erat, & clauiculas dentes fortiter habebat. Tunc vero de extrahendo sanguine inter medicos quæstio erat: nam alter ex saphena contendebat, alter vero ex communi in brachij curuatura potius extrahendum astruebat, nec deerant vtrique rationes. Ego vero superuocatus non multum virum robori fidens, ab excretis per clysterem facibus, cucurbitulas femoribus affigi, cutè secta, iussi, & vt chirurgus referebat, ita gelata mulier erat, vt primis cucurbitulis nullus euocaretur sanguis, adiuta tandem calidis somētis, sanguinis vnciæ tres sunt extractæ, & inde melius habere visa est. Tunc verò ea nocte glande ex melle ex colocynthide parata immissa, aluus respondit, & quatuor ingentes

ingētes vermes præuinus cum excrementis deiecit, adeo vt eos huius morbi causam esse, non nullus dubitaret. Sed in aurora pharmaco purgatorio ebibito, constante agarico, confectio-
ne amech, & semine sancto, exceptis iure pulli, in quo incoctum erat poly-
podium & sene, pauco cum semine foeniculi, optime purgata est, & tunc re-
ctius valuit, sed postea immisso pessulo ex succo cyclaminis, menses erupe-
re, quibus firmata est valetudo: fuere autem omnes dies sex, in quibus huic mulieri optimi habitus, gallinaceorū
ius pro victu erat, pro potu vero aqua foeniculi semine incocta. Cæterum cū
non desint vbiq̄ue demoniaci homines, ita hīc non desuit, qui mulierem
hanc noctu tactam, aut punctam, forte à demone, contenderet, quem ego illi-
co, in suos malos demones, & peiores nocturnas aues reieci, fugauit.

*Curatio 90. in qua agitur de angina,
intra duodecim horas interficiente.*

Proxeneta ille, qui circa oleū ver-
sabat, cum ad vesperasceret,
quod de gutture strangulabatur, con-
queri cepit, pro qua abigenda mala

affectione, remedia varia sunt facta; vomitus nanque euocatus fuit, & oxymellitris portiunculam per interualla lambēbat: ex stomacho nanque malū hoc euenire credebatur, sed postea scapulis & ceruici cucurbitulæ secta cute sunt adfixæ, demum morbo grauiori factō, intra duodecim horas miser hic è viuis stertēdo decessit: intromissa autem cerea cādela per œsophagum siue gulā, nihil impedimenti perceptū est. Fuit igitur sauis hic morbus; angina asperam arteriam occludens, & respirationem impediens, cæterum, hoc in casu, sanguinis per venæ sectionem missio, & cætera remedia prætermissa sunt, quia volucris occasio. Porro vir ille, ad quem vocati diligenter venimus, angina stragulabatur, per signa nanque & notas loquebatur, qua de re, illico nulla interposita mora, aut vacuatione alia præhabita, sub lingua venas secare fecimus, & sanguinem ex eis conuenienter fluere, quo constricto, pauculo interposito tempore, & vt ita dixerim, relictis viribus, repente brachij cephalica vena secta fuit, & ex ea per interualla sanguis missus, vnde breui vir hic melius hab

habuit, & postea nonnullis aliis celebratis remediis, sanitatem pristinam adeptus est.

SCHOLIA.

Nisi ita repente, & diligenter subuentum esset huic agrotō, dubio procul diem suum obisset: non igitur semper canones & Methodi medicinalis seruari debent, cæterum per interualla, hoc in casu, scilicet angina, sanguis demendus est, quia si confestim magna in quantitate vacuaretur, animi debilitate forte agrotō superueniret, ex quo suffocatio oritur, & tandem mors.

Curatio 91. in qua agitur de synocho, quinto die per copiosum sanguinis fluxum è naribus terminato.

Vigente hoc tempore frigido, iuuenis qui in foro panario agebat, carnosus, tēperatura sanguineus, synocho correptus est: graui, continuo febricbat, & partem anteriorem capitis valde dolebat, & non dormiebat, & quæ comedebat, illico vomebat. ad quem accitus ego, ex basilica dextri brachij illico (alui facibus primo excretis) sanguinis libras duas demere feci. Cæterum cum ita vt antea laboraret, & grauiter haberet, sequenti die

ex brachio sinistro sanguinis similis
 quantitas extracta est, & vesperi sca-
 pulis secta cure, cucurbitulæ sunt affi-
 xæ, quibus remediis perinde vt antea
 habebat, tertio die atramentum cassiæ
 ebibit, quo multa liquida & humorosa
 excreuit: quarto vero die, lotium val-
 de crassum, turbatum & rubrum erat;
 & egrotus ipse pessime habebat: quin-
 to sudare cœpit, sed in fine huius diei
 ita sanguis multa quantitate per na-
 rem sinistram huic effluxit, vt egrotus
 ipse, & assistentes de obitu tunc ti-
 merent; sed ego etiam si conscius e-
 ram, data opera, ipsum fluere per-
 mittebam, neque remedium aliquod
 pro eo sistendo moliebar. Cæterum
 cum virum robur iam labi coniectas-
 sem, effluerant nanque fere sangui-
 nis octo libræ, tunc pro eo compes-
 cendo restringendove, multa machi-
 nati sumus, inter quæ primatum obti-
 nuit, terra sigulina aceto subacta, &
 capiti raso admota, sed bis innoua-
 ra, tunc vero ea nocte recte dormiuit,
 & sanatus est. Victus huic præfana in
 hoc vniuerso tempore erat, potus ve-
 rò hordeacea.

Curatio

Curatio 92. in qua agitur de nephri-
 tide, & auris dolore.

LAnio cognomento Fartus, senior,
 Nephritin pati cum soleat, & are-
 nulas per vrinam mittere, nunc eas non
 remittit, sed decimus agitur dies quòd
 de ilio multum dolet: pro quo iuuan-
 do, eum lapillum intus habere depre-
 hendo: pro quo detrudedo, Hippocra-
 tis consilio vsus, internâ pedis venam
 (saphenam dixerim) illico secare iussi,
 & sanguinem abunde extrahere, à qua
 sanguinis missione, illico nulla inter-
 iecta mora, illi drach. ij. eius cōfectio-
 nis, quam lithon tripion dicimus, pau-
 culo cum vino dedimus (per clysters
 nanque satis purgatus hic erat) qua in
 nocte multum doluit, sed postea absque
 dolore perseverauit, vt fomentum ve-
 fica bouina exceptum prætermitteret,
 neque super locum poneret. Tertio ve-
 rò die lapillum, fortè remedij bene-
 ficio, excauatum, absque dolore vllò,
 meit, & sanatus est. Ne tamen in mor-
 bum recideret, consului, vt apellanas
 in victu continuo haberet, eo à no-
 bis dicto modo, in hac Centuria. Hu-
 ius filius, quum de auris dolore repen-

te torqueretur, à capite alliorum sub cineribus cocto, & bene calido contuso, & intra aurem misso, illico disruptū apostema est, ex quo multum puris fluxit: cæterum, & si pus quantitate flueret, grauamen non paruum perferentire aiebat, veluti per vniuersum corpus caliditatem extraneam, pruritumve, quibus de causis, ex communi brachij vena sanguinem demendum curauit, à qua sanguinis missione, puris fluxio cessauit, & locus doloris expers ex toto mansit. Firmandæ tamen sanitatis gratia, carapotia aurea dicta, veluti cocchia simul deglutiuit, & purgatus est, & tandem basilice habet.

Curatio nonagesimatertia, in qua agitur de intestinorum affectionibus, publice grassantibus.

MAio mense, sicco, & calido, plures intestinorum morbis correpti sunt, scilicet, colico, cholera, ileo, dysenteria & similibus: vagabantur autè morbi ij, & epidemiales erant. Mulier tamen, in circulo Appulij hominis, ileo oppressa, misere vt solet, per os sterCUS ingenti vermium colluue vomebat, ad hæc aluus prætumida illi facta

facta est, & demum intra septem dies, rigida, & algida facta, suum diè obiit. Cæteri vero omnes, colico morbo affecti, sanati sunt, præsertim adiuti clysteribus anetho, cunctino, & similibus, quæ flatum discutiunt, compositis; per os vero, antidotum ex quatuor rebus diatesaron dictum, & mithridatiū accipiebant, primo euocato vomitu, vino dulci, in quo cuminum, anethum, semen raphani, & vltimo agaricum, incocta erant.

Curatio nonagesimaquarta, in qua agitur de obstructionibus membra nutritoria infestantibus.

Mulier vidua, & cui menses conuerti nunquam defecerāt, & colorem in facie talem habebat, qualem Hippocrates libro de Reg. aquis, & aere, phasianos homines habere tradit, circa membra nutritoria obstructiones patiebatur. Pro quibus extirpandis, medici plures plura machinati sunt, & ita variis aperiendi facultatem habentibus medicamentis vsi sunt, vt in fluxum mēsum copiosissimum eam traxerint, vnde faciei color, pallidior illi est redditus, & similis illi, quem regio

gio morbo obnoxij pati solent, & sym-
promata omnia grauiora facta: corpo-
ris autem totius grauedinem, & ingēs
pondus sentiebat, ad hęc pigra, & leg-
nior ad obeunda & conficiunda nego-
tia erat, & circa hypochondrium de-
xtrum, non paruum grauamen perfen-
tiebat. Pro quibus abigendis affectio-
nibus inueteratis, post octennium, ad
eam vocatus, in mentem reuoco, ob-
structiones fieri, aut humorum quan-
titate, aut eorum agglutinatione, vi-
scositatēve, aut eorum potius lentore
crassitiēque item non esse aperiēdum,
quin prius humores purgētur, vacuen-
tūrve, aliter obstructions augentur, &
grauiores & periculosiores euadunt,
quibus propositis habitisve, leniori
pharmaco, purgata materia, ad apoze-
mata deobstruendi facultatem habentia
deuenimus, quibus veluti decocto
senæ assiduo vsi sumus, & per interual-
la, pharmaco vno vel altero, agarico
præcipue constante, humores purga-
bamus, immo ad sectionem venæ, quæ
inter digitum minimum, & anularem
dextrum repit, peruenimus. ex qua
sanguis copiose fluxit, sed per exte-
riora non pauca fomenta, & vnguenta
sunt

sunt applicita, quæ emolliendi, & ape-
riendi vim habebant. Cæterum quum
hęc parū iuarent, ad radicis lyncarum
decocti potum cōfugimus, quo mane,
& sero copiosissime mulier hęc suda-
bat, mirū dictu, quum tamen nunquam
antea etiam remediis iuuata sudorem
vidit aut sensit. Perseuerauit autem
quinq; supra viginti dies. in huius de-
cocti potu, in quorum sine, recte se ha-
bere dixit. Aduertendum tamen duxi-
mus, quod decimoquinto die, à potu
decocti huius radicis, menses sup soliti
copiosi illi superuenere, qua de causa
iusseram, vt à potu decocti radicis ab-
stineret: cæterum illa, salutis auida pa-
rere noluit, sed fluentibus mensibus,
etiam multum & copiose potu deco-
cti, sudabat, & re vera, menses nihil di-
scriminis aut impedimenti, toto suo
assueto tempore cōtraxere: Completa
tamen curatione, hoc est, exacto vige-
simoquinto die huius decocti potus,
cum recte valere diceret, ecce sub bra-
chio dextro ingens tumor, & prædu-
rus, illi repente apparuit, quem non-
nulli scirrhum, alij vero cancerum esse
opinabantur, sed emplastro maturandi
vires

vires habentē super cum posito, breui delituit, vnde tussis ingens eam detinuit, & thoracis grædo eam afflicta bat, & capitis intensus dolor eam contorquebat, quæ omnia ex humore à tumore exhalato, & resperfo euenisse, mihi compertum erat, tūc vero deglutitis pilulis arabicis dictis, ei alius recte respondit, & se sanam ab omni pessima affectione iactauit, ad multos tamen postea dies, saccharum borraginaceum sibi familiare fecit, quod ieiuno stomacho comedebat.

S C H O L I A.

In secanda vena, inter digitum minimum & anularem, secuti sumus priscas omnes medicos, veluti omnes etate nostra superiores, quanquam non ignoremus ex hodierna hominis sectione, venam hanc propagari, ex axillari & humeraria venis, utrinque tamen res habet, experientia ipsa quotidiana attestatur sectionem hanc venulam dextram, iecinoris affectionibus opulari, & sinistram lienis morbi, vt Aegineta clarius præ ceteris memorie commendauit, & ante eum Galenus libro tertio de anatomicis administrationibus, veluti sexcentis alijs locis.

Cur

Curatio nonagesima quinta, in qua agitur de homine canina temperatura prædito, laborante duplici tertiana.

S Alomon Sacerdos, iuuenis temperatura canina, & sicca, quum corripetur duplici tertiana; miras circa præcordia anxietudines patiebatur, & præcipue quando paroxysmo tentari incipiebat; adeo vt in lecto non quiesceret, sed hinc inde milies volueretur: vomebat nanque, & cibum non retinebat: huic igitur, vt fugeret tantum malum, accessions initio cibum elargiebamur, & rectius habebat. accipiebat autem panem infusum granatorum acetosorum succo, aut ptisanam, acinis mali & unici ei mistis; aut panatellam, aut iusculum pulli limonis aut acerbæ vuæ succo alteratū, cuius pulli alas & pectusculum apparente concoctione, ei dare cœpimus, veluti buglossum, aut mulum piscem, inauratamve albo iure decoctū: à rebus autem dulcibus, & sacchareis, vt pote in bilem facile verti paratis, abstinebat: demum syrupsorū vice, concesso tamarindorū decocto, aut potius infuso, &

post succorum cōcoctionem purgatus intra decimumquartū diem sanitatem adeptus est. primis tamen diebus quia de costarum dolore valde conquerebatur, cucurbitulis secta cute, sanguis ex scapulis extractus fuit.

S C H O L I A.

Quum hunc canina præditum temperatūra curarem, memoria occurrebant historia præclara Galeni, è decimo libro Meth. med. veluti ex sexcentis alijs locis sua doctrina, quas ante oculos medicus doctus habere debet. Ceterum suadet Galenus lib. 1. Meth. med. cum de febre syncopali minuta Arabibus dicta, agit, carnes, apparente concoctione, elargiantur, id quod Alexander Trallianus assentitur, lib. 12. sua rei medica, capit. 6. in quo de tertiana agit. neque enim hæc Hippocrati contradicunt, qui post cūm duos dies, ita vt antea egrotos cibemus iubet.

Curatio nonagesimasexta, in qua agitur de utero gerente muliere, synocho laborante, doceturque in febribus continuis, & ardentibus, maximam habendam esse curam gutturis, & lingue, fauciumque.

Mulier iuuenis, boni habitus, temperatura sanguinea, & iuris per-

issimi

trissimi doctoris Habrahami fr̄aci, olim in Lusitania apud Illustrissimū & Sapientissimū Ducē Auerij, auditoris disertissimi filia, cum vterum gestaret, & septimum mensem ingressa esset febris sanguinea, synocho dicta, affligi cepit. pro qua iuuanda, vocatus ipse, eam summe & continuo febrientē, ingenti cum capitis dolore, facie tumente, vrina crassa, & rubra inueni: quin octauū diem septimi mensis, suæ gestationis, nō supergressam, noto, quibus de causis, cubiti venam, communem secare iubeo, sanguinisq; vncias sex demere, qui sane sanguis admodū corruptione affectus erat, vt vesperi ex eodē foramine rotidem sanguinis vncias sui iuberem, & tunc melius habuit. minabatur autem sanguis fauces ascendere, & anginā gignere, vt ex dolore ab ea, circa cū locū perccepto venabamur. Dein vero pullum aereſta & cucurbita incoctum pro victu habebat, aliquando vero pisanam, vel cucurbitam ipsam aereſta apparatus, vel potius saccharo concinnatā: oblatamenti verō causa, vt sitim extingueret, iuleb violaceum affusa hordeacea, non solum in aurora syrupi vice, sed interdū bibe-

bat: à clysmis vero & balanis, omnino abstinuimus, sed vt bilem præcipue à sanguine separaremus, ipsumque sanguinem purgatum, mundumque relinquere mus, Aegyptiacæ cassiæ atramentum parum, hordacea exceptum semel illi ebibendum dedimus, & tunc recte habere cœpit. Syruporum tamen vice, sæpe vniolam sacchari rosacei in aurora gustabat, & post eam hordeaceam aquâ, aut endiuia bibebat, quibus leniter tractata, intra decem dies sanata est: veluti eodem tempore adolescens circa Circulum exustum agens, qui causone cum laboraret, alius illi lubrica erat, & multa liquida citrina, biliosa, & lutea egerebat, & sanatus est. Sequenti modo hic cum prædicta pateretur, & non quiesceret, nec dormisset, sed vires utcumque constantes haberet, post extractum ex iecoraria vena sanguinem vocatus ego, sequenti die rhabarbarum, cum citriorum & myrobalanorum citrinorum corticibus, adiecta portiuncula catholici electarij, exceptis omnibus stillatitia intybi, illi dedimus, quo pharmaco, recte purgatus est, & tunc ius pullæ ptisanæ mistum ebibit, & fluxus ventris solitus

litus cohibitus est, semel tantum, vel bis sequenti nocte egressit. Sequenti vero die rigore non antea perferentito graui apprehensus est, ad quem tunc accitus, vt qui eum breui moriturum assistentes putarent, prædixi, bono essent animo, vt qui agrotum ipsum, intra paucas horas sanum visuri erant. Nam post rigorem futuram, febriculam, & sudorem copiosissimum, ipsum totum irrigaturum, expositi, id quod ita euenisse, non sine ingenti artis laude, obseruarunt. Restat dicendum, quo magis senesco, eo audacior orando, in tribuendo rhabarbaro, & myrobalanis, pro regulando ventris fluxu, febres consequente, proinde qui artem exercent medicam diuinam, aduertant, neque Galenum, hac in re, ita pessime intellectum, cum Glauconem suum, alloquitur, mordicus teneant, vt pro veris falsa exerceant, vt alias non raro iis in Cenruziis dixi. Quum hæc exercebamus, Aaron Naamias, iuuenis quinque supra viginti annos natus, temperatura biliosus, tertiana continua correptus est, ex qua curatus, recte habere videbatur, cæterum elapso duodecimo curationis die,

cum melius haberet, & parum febreret, vinum quod maxime appetebat, forte ebibit, vnde intēsus febrile cepit, & delirare, ad quem vocatus ego, eum intente febrile, & delirare, vt ad proposita respondere nesciret, comperio, ad hæc lotium album paucum meiebat, indicium sane lethale, sed tunc vires huic pro morbi seuitie, constare videbantur, qua de re vesperi cucurbitula quaruor scapulis, secta cute, sunt affixæ, & sanguinis vnciæ tres extractæ, à quibus, clyster refrigerandi, & subducendi vim habens, iniectus fuit: tunc noctem insomnis transegit totam, & nūquam quieuit. In aurora vero pulsus arteriarū imbecilliores erāt; & rerum antea actarum recordatio nulla, & facies à naturali differens, à quibus habito præfagio, & assistentibus exposito, quod hic breui moriturus esset, etiam illi atramentum Aegyptiæ & siliquæ paucum cum rhabarbaro, primi medici dederunt, quo multa sterco raria, pauca vero humorosa egressit, & eo die ex suaui musica magnum solatium, vt fassus est, persensit, sed sequenti, vitam cum morte non sine amicorum dolore, mutauit. Sed tunc adolef-

cens

cens filius Iacobi Pardi, albidus coloris, studio deditus, frigore, capitis cum dolore corripit, ad quem, interpositis nonnullis horis, ipse accitus, cum lenta febre tentari comperio, qua continuo corripit postea notauit, nullo persentito frigore refrigeratione, in qua postea lotium subalbidum erat, & renue, pulsus vero rarus, laxus, sed sitis nulla, somnus multus cum corpusculi torius grauitate: nūquam hic vomuit, sed alius ex se pituitosa respondebat, quæ omnia febrem, pituitosam vigere attestabantur, cum qua & lumbricos implicitos esse augurabar, id quod ita euēnisse, domestici seruarunt. Primis panque diebus, à concessu electario ex Mixariis, Sebesten officinæ seplasiariorum appellant, immixto semini sanctonico oxymelite primo macerato; decem oblongos, præuiuos, per interualla egressit, dein vero oxymelite sæpe exhibitio, & pullo gallinaceo pro victu concessu, pharma cum ex rhabarbaro cum agaricis exiguo diluro, illi dedimus, quo multa excreuit, absque vermibus tamen. hinc enim, elapsis iam diebus decem, adolescentulum hunc, blande leniterque tractabamus, ea illi dando,

quæ lotium proliciunt, vt oxymel compositum, ius pulli, in quo apij, & petroselini radices, ipsa cum coma incoctæ erant, aut cicera, & similia, cum quibus, clysteres raro iniiciebantur, quia sua sponte aluus respondebat: sed de ventriculo solliciti admodum eramus, adeo vt iis, & tota ratione victus incidendi, & attenuandi vim habente, intra mensem sanatus fuerit. Cæterum cum hos, & non paucos alios febribus continuis laborantes curarem: ecce Menahen Amarilius, mercator Thesalonicensis, tertiana continua afflicta batur, & ex venarû interna parte multus illi confluebat humor acutus biliosus, quem per secessum remittebat, vt quinquies & sexies quotidie egeret biliosa, liquida, & acria, ad hæc singultû patiebatur, non propter plenitudinem, non propter inanitionem, sed verius ob acredinem ipsius humoris ventriculum infestantis, quem forte vir hic facilis sensus habet cû quibus siti cum intensa, linguam crassam & aridam habebat, & difficulter deglutiēbat, & in gutture impedimentum quoddam persentiebatur, & caput valenter dolebat. Cæterum cû nonus huius morbi

morbi ageretur dies, & à medico is purgatus satis esset, veluti à natura ipsa, vocatus ego, huic iecur vnguento santalino refrigerari, & ad os ventris apponi vnguentû roborans & refrigerans iubeo, & clysterē refrigerandi vim habentem iniiciendum curavi, quibus sequenti die recte habuit. Febris fere nulla erat, sitis parua, singultus in totû abolitus, & bis tantum egressit. Sed iam audi, eam partem, pro qua curationem hanc moliti sumus: cû vir hic difficulter degluriret, eius illico aperto ore, fauces conspeximus, quas summe inflammatas cum gutture comperio: qua de re inter cætera remedia, & gargarismû describo: & ad guttur, siue ad trachææ arteriæ caput & ad eius vicinas partes vnguentum foris imponendum mandavi, videlicet, rosa-ceum, vel huius vice, oleum omphacinum rosaceum, vel violaceum, vel Galeni cerarum, refrigerans dictum, aut succum aliquem ex refrigerandi & humectandi facultatem habentibus herbis. Cuius rei, duo assistentes medici admirati sunt, vt qui nusquam apud quenquam id legerant, nec à quocumque in praxim adductum viderant,

optimum tamen esse remedium col-
laudant. Ego vero eorum magis sum
admiratus, vt qui remedium tam præ-
stans, & singulare ignorarent, à Gale-
no primò commendatum, & postea ab
eius enarratore Auicenna receptum,
& à doctissimis Italiæ medicis, in con-
tinuam praxim tractum. Galenus nan-
que libro quinto Meth. med. capit. 12.
cum asperæ arteriæ vlcera curat, non
tam medicamentis intus receptis, dif-
ficultérque diffluentibus, quam topi-
cis remediis vtitur, vt alibi quoque
non raro. Ergo non ab re erit, in fau-
cium, & gutturis, sine asperæ arteriæ
capitis, inflammationibus, localibus
remediis, quæ refrigerandi, & hume-
ctandi vim habeant, medici vtamur,
sed etiam partibus ipsis non inflam-
matis, remediis vtamur, quibus eas
ab inflammatione liberemus arcea-
músve. Sed hæc forte Auicenna Gale-
num sequutus, lucidius exponit, igno-
rantibus. iis, qui Auicennam ipsum mor-
dicus tenere putant. Auicenna nan-
que cap. de Caulonis, siue ardentis
febris cura, vt noscatis, ait, & oportet,
vt seruetur anhelitus eorum, &
non permittatur thoracis partes spas-
mo

mo affici. quæ verba non raro Galen,
inculcat, vt in ardentibus febribus,
thoracis, tanquam caliditatis forna-
cis, diligentem curam medicus ha-
beat, fomentis, & irrigationibus con-
tinuo vtendo, & vt Trallianus ait, ra-
ro frigidis, vt quæ intus calidum re-
mittunt, nunquam tepidis, quia la-
xant, sæpe vero calidis, actu, potentia
vero frigidis: sed mea sententia, cum
calor ingens est, non raro actu frigi-
dis vti consentaneum est, vt ex Au-
cenna & Galeno ipso docemur. Cete-
rum, ex pectoris partibus nulla faci-
lius conuulsione tentatur, quam tra-
chææ arteriæ caput, primus bron-
chus dictus, ad quem, tanquam ad su-
premam arcem, & caminum, pessimi,
& acres fumi ascendunt, & inde con-
fortij lege ad cerebrum, in quo ery-
sipelas, aut phlegmone non difficul-
ter gignitur, non ab re, Auicenna ca-
pite de nigredine, lingue exorta à fe-
bribus, seu prima libri quarti, ait,
oportet, vt non dimittatur super lin-
guam nigredo, immo fricetur cum eo
quod scis, aliter eleuabuntur ad ca-
put vapores maligni, & facient cadere
in sirsen, hoc est, capitis phlegmo-
nem.

nem. Sed hæc forre melius, & proposito nostro conuenientius tradit Auicenna ipse, sequenti cap. 31. in quo agitur de constrictione anhelitus febricitibus veniente; ad hunc modum: Constrictio anhelitus accedit eis, aut propter spasmus & siccitatem, quæ accidit eis in lacertis anhelitus; aut propter materiam præcocatiam, descendentem ad guttur eorum; aut propter debilitatem quæ dominatur nervis venientibus ad membra anhelitus: & prima quidem curatur cum vnguentis, vel emplâstris humectantibus, & fecunda eum eis; quæ prohibent strangulationem; & tertia, cum æquatione complexionis in cerebro, & inunctione colli, cum eis; quæ infrigidant, & humectant: & supra pectus etiam ex eis; quæ sunt sicut rasura encurbitæ; & portulacæ, & fantali; cum oleo rosaceo, & similibus; quæ omnia conuincunt, opus nostrum à præclaris medicis frequens vsitatum; & in quotidianam praxim esse habitum. quod si hæc illis non placeret, sed ut puto placent; ad eorum Rutgerium eos relegandos statui, quæ ut audio; in terra causionis; hæc à nobis actitata, agenda suadet.

Cura

Curatio nonagesimaseptima, in qua agitur de uomitorio medicamento, quo quidam à coli affectione sanatus est.

Vir robustus, instante canicula, coli dolore infestissime cruciatur. contra quem variis clysmis, & aliis non paucis topicis remediis, vsi sumus, sed absque profectu vlllo. qua de causa, cum ægrotus maximo in periculo esset, ad vomitoriū medicamentū hoc confugi, & ita contulit, ut illico se sanum ægrotus dixerit, habet autē remedium sic, R. ellebori nigri, seminis anethi, cumini, raphani, an. vñc. mediā, excipiantur tribus libris aquæ & fiat debita coctio, & coletur, cui postea adde rhodomellis vñc. ij. & fiat vomitoriū, ex quo repente, libras fere duas ebibit, & quieuit, sed non multum postea ita multa vomuit, ut à dolore internecante liber & sanus illico euaserit.

Curatio nonagesimaoctaua, in qua agitur de tertiana multo cum humore crudo os uentriculi infestante quæ plerunque interficit, & Auicenna febrem syncopale humorosam appellat.

Ic

Iehuda Abarbanelius, magni illius Iehude, siue Leonis Abarbanelij Platonicus Philosophi, qui nobis diuinos de amore dialogos scriptos reliquit, nepos, quum ob pestem Theſſalonica grassantem, ad muros iuxta Calabros cum eius familia se diuerteret, & ibi per mensem maneret, atque postea in domū se reciperet, non tam ipse, quam ceteri cum eo agentes tertiana epidemica sunt correpti, is vero ætate viginti septem annorum, temperatura pituitosus, obesus, nullo fere exercitio corporeo deditus, inchoantē canicula, tertiana vt dixi, corripī cœpit, magna eius crudorum succorum copia, os ventriculi infestante, offendente: singulo nanque tertio die accessione afflictabatur syncopali grauissima, à qua nec die quietis mundus euadebat, immo eo ipso quietis die vesperi absque rigore febris inualescebat, quæ cum paroxysmo sequentis diei mutuo se confundebat, miscebatur, vt tertia accessione euidentius à nobis perceptum fuit, noctu nanque animi defectus, & symptomata graua illi euenerunt, vt tunc de obitu timor esset, vt ab assistente medico, quem practicum,

hodie

hodie, Neapolitani præcipuè, appellat, accepimus. Cæterum huic, primis quietis diebus, cassiæ Aegyptiacæ atramentum ad drachmas duodecim, saccharo tantum obuolutas dederamus, quibus multa & varia egressit. Porro elapso quarto paroxysmo, cum pulsus varius esset, & non recte constaret, vt in hoc contingit morbo, & Gal. recte notat, immo caprizans videbatur, & aliquando vermicularis, & formicans, ab omni vacuationis genere vacaremus consulimus. At quum pectora veneni, & contradictionis plena vbique habeantur, quidam se hunc curaturum, si modo ex rhabarbaro, & aliis simillimis medicinis confectum pharmacum ægrotus biberet, pollicitus est, ignorans alioqui, magnam crudorum succorum molem os ventriculi infestare, pro quo curando morbo, ab omni vacuationis genere manifesto abstinere, summū erat remedium, annuit tandem contradicenti ægrotus, & pharmacum ebibit, me alta voce clamante, demum sequenti die post multa egesta gelidus factus, suū diem obiit, non sine doctorum hominum dolore. Philosophiæ nanque vt obitor

hoc

hoc dicam, apud se librum iustæ magnitudinis, quem auus suus composuerat, reſeruatum habebat, cui de cœli harmonia titulus erat, non niſi Longobardicis literis inſcriptus, & quem bonus ille Leo, diuini Mirandulensis Pici precibus composuerat, vt ex eius proœmio elicitur, quem librum ego non ſemel percurſi, & legi, & ni mors immatura nepoti huic ita præueniſſet, eum breui in lucem mittere decreueramus, eſt ſane opus hoc doctiſſimum, in quo, bonus ille Leo, quantum in philoſophia valebat, ſatis indicauerat, ſcholæſtico tamen ſtilo inſcriptum. Cæterum vt ſinem huic curationi imponamus, huius vxor, & filiulus annos natus decem, & fororius, omnes eodem morbo correpti, ſani euaſerunt, ex ancillis tamen cum hero, tunc quædam occubuit. porro Moyſes Pardus tunc tertiana correptus fuit. Qui & ipſe ſyncopali acceſſione afflictabatur, non quidem ob crudorum ſuccorum præſentiam in ventriculo, ſed potius ob bilioſorum humorum ad ipſum ventriculum deſluxum, à qua ſanatus eſt, eo modo tractatus. à Galen. edocto. 12. libro Meth. med.

med. poſtquam primum hunc prædictum carnificem morbum, curare docuit.

SCHOLIA.

Ex tertiana vbiq̄e omnes fere euadunt, referente ſic Hippocrate, libro primo de morbis vulg. tertiana exquiſita, cito indicatur, nec eſt lethalis: ſed Theſſalonica, ex ea pleriq̄ mori contigit, vnde Theſſalonicensis admirantur, conquerunturque quod illis eueniat id, quod aliis raro euenire ſoleat. Sed nunc mortales ij admirari deſinant, quum iuſte illis eueniat, id quod aliis raro euenire cõtingit, multis de cauſis. Prima, quia raro hodie tertiana, quæ non peſtilentis ſeminij aliquid habeat, comperitur, præcipue poſt peſtem immanem quædam, quæ ab hinc paucos annos, non ſolum Macedoniam hanc, & in ea contentam Theſſaliam, ſed vniuerſam Græciam, & Thraciam, vaſtauit, depopulauit ve: quæ lues peſtica fere continuo graſſatur. Raro autem peſtis turcas, & cum eis habitantes, inuadere non ſolet, vnde omnes morbi epidemici, & peſtilentes dicuntur. Sed hoc miſſum facio, vt commune, & publicam cauſam habens, & priuatam ſiue ſecundam inquiramus cauſam. Raro autem Theſſalonica tertiana ſiue exquiſita ſiue non exquiſita, ſimplex habetur, multis & variis de cauſis, quia populus multum laborat fatigatur ve in obeundis negotiis, præcipue in

concinuandis pannis, pro quibus inficiendis, lotium putidum tractant, item quia multum ij ingerunt. & variis, & multis crassum & pessimis adgenerantibus succum cibariis nutrian- tur saluntur autem continuo fere bubula, bras- sica, aut ciceribus, aut oliuis viridibus, aut oryza, aut farre, aut tritico, aut melongenii, aut huiuscemodi aliis edulis pessimis: condita item, artocreni, id est, carne massa incrustata, veluti piscibus massa coopertis, immo eadem mensa, & piscibus, & carnibus melle conditi vescuntur, veluti caseo, lacticiis, vel melius lacteis, lentibus, & omni genere bellariorum massa, & caseo cōfectorum, vt varia alia pes- simos & crassos succos gignentia, pr eteream. Vnicam tamen causam tanquam ceterarum omnium alpham, adiciam; quia ij gelu fere toto anno pro potu habent, à medio autem Aprilis, ad Octobris finē, omnes qui fere cen- tum millia animarum Thessalonice habēt; gelu pro potu familiare habent, vt non ab re, publice prostant viginti quinque officina gelu tantum venditantes, que hoc dicto tempore, duo millia ducatorum, & plura corradūt. vnde mirari non est, si horum stomachi succi crudi & frigidi aggerentur, & congesti fiant, qui cum præsentes in ore sint ventriculi, non ab re est, si qualibet cum febris, vim & mole- stiam ventriculo ipsi inferant, vnde syncopii stomachica

stomachica oritur, morbus sane carnifex, & periculosus, prout Galenus testatur libro 12. Methodi med. cui Auicenna subscribit sen prima libri quarti, capite sexagesimo, tra- ctatus secundi, in quo agit, de cura febris cum syncopi humorosa. Fit autem, vt rem hanc exalte tractemus, syncopii stomachica hæc, aut syncopalis accessio hæc stomachica, quia humorum crudorum quantitas, & cras- sities, os ventriculi premit gravatque, item pro- pter ipsius ventriculi exactiorem sensum, syn- copis similis oritur. quibus adde, quod crudo- rum hæc moles succorum, poros, & vias, per quas transpiratio fit, obstruit, ex qua obstru- ctione nativi caloris suffocatio consequitur, & syncopis exitialis, & consequens humorum confusio & miscella, & tandem obitus. Non est igitur mirari, si quis tertiana laboret, & syncopim hanc simul patiat, è viuis decedat, vt sepe Thessalonica contingit, & non raro alibi. Ceterum per indicia cognito morbo ex- itiali hoc, qui quæuis cum febris complicari po- test, vt ex Auicenna depromitur, dignum duximus inquirere, quo modo curari debeat, quia in hoc ingens opus, & labor est. va- riant nanque grauissimi medici. Galenus nanque libro 12. Metho. med. iubet mor- bum hunc curari, non pharmaco, non sangui- nis missione, sed potius frictionibus, & inedia,

ac mediocri somno. Sic enim ille citato loco, ne inuestigando fatigeris, pro compendio ait: Qui ex copia crudorum humorum vna cum oris ventriculi offensione febricitant, ij neque missionem sanguinis, neque purgationem tolerant, cum tamen vacationem desiderent.

Quare eis vacuatio per frictionem solam administratur, ergo linteu mediocriter asperis, statim in ipsis auspiciis morbi fricandi sunt, à cruribus superne deorsum: debet enim radi ab hincutis, cum simul & calefieri per eam & digeri corpus postulet, dein tota brachia, simili modo, ab humeris superne deorsum: vbi vero artus omnes abunde iam calere videbuntur, & metus fuerit, ne quis ex multitudine frictionis, contusa iam carne, superueniat lassitudinis sensus, oleo relaxante vteris quod genus est sabinum: ab adstringente verò abstinebis, cuiusmodi Hispanu existit. Hyems verò si fuerit, nihilo deterius sit, si ad digerentium aliquod transferis, quale scyonium est, aut etiam chamemelinum. vbi igitur oleo membra ipsa abunde fricueris, oleum est detergendum, atque ad spinam dor si transeundum, quam totam pariter fricare, primum quidem sicca frictione, post oleo, expedit. Ab hac rursus ad crura se conferes, & ab his ad brachia, demouet dein ad spinam, sic totum diem agens, in domino lucida, & temperata. Sane mulsa, in

quis

qua coctum hyssopum fuerit, his est aptissima, qua sola primis tribus diebus vtentur: ipse vero eo tantum tempore, dictam intermittes frictionem, quo somnus hominem occupauerit, ad quem etiam alliciendum, & frictio vberior facit. Ceterum somnus vberior his minime est salutaris, cum nec crudos succos digeri sinat, & viscera reddat grauiora. Sed si quis alius affectus est, qui somnum & vigilias modicas postulet, hic profecto in his est: quippe somnus concoquit, vigilia digerunt, quoru utroque est opus iis qui ex multitudine crudorum succorum egrotant, ac si pulsus his paruus admodum infirmusque sit, aut etiam supra hæc vehementer inæqualis, extremum periculum indicat, nec quicquam præter iam dicta, molendum est: siu verò mediocriter sit robustus, nihilque intercisus videatur, si sua quidem sponte alius commode non deiciat, soluenda est, mulsa iniecta est. Quod si maior in isto superfluum impetus ad aluum citetur, principio quidem percoquere mulsam amplius oportet. Ea nanque sicut aluum minus subducit, ita magis nutrit. Post hæc si superuacua largius descendant, nec sic quidem sistenda, sed exhibendus pro aqua mulsa ptisanæ cremor est: si verò fluere pergant, alicæ sorbitione agrum nutries, si pulsus interim ad imbecillitatem, vel inæqualitatem, vel parui-

tatem mutantur: panem imbutum diluto vino porrigere conuenit, utique si nec ventriculus, nec iecur laborarent phlegmone, quando si hac infestentur, corpore crudis succis referto, salus deplorata est, pulsibus sic immutatis: minime autem utendum cataplasmaticis, aut persusiuibus est, prius quam superuacua magna ex parte partim vacuata sint, partim concocta, interimque sola mulsæ, in qua coctû hyssopum sit, vsque ad septimum d. em utantur: si quidem longissimam sic affecti cibi abstinentiam ferent, corpore scilicet ex crudis ipsi, quos continet, succis concoquendis alito. Verum si alius impense fluat, vel eger mulsam fastidiat, ad ptisanæ cremorem est transfundendum: sin hunc quoquo auersetur, alica ad eundem quo ptisana modum ei preparabitur: neque enim eis qui sic sint affecti acetum incommodum est, immo sicubi crudos assuim succos esse animaduertis, oxymeli assidue pro mulsæ dabis, si quidem æstas sit, & eger frigide assuetus, frigidum: sin hyems autem, omnibus calidum, maxime vero pulsus paruus, tardus & rarus, frigidus subesse succos ostendit. Sane propositis aduersissima sunt, tum balneum, tum aer ambiens, quoties vel nimium calidus est, vel frigidus. itaque ut lauandi hi non sunt, sic & reclinandi in domo sunt, æstate quidem, quæ frigeat, hyeme

qua

quæ caleat; leduntur nanque non parum ab utroque excessu. atque hæc quidem agenda sunt tibi, ubi à primo die curationem susceperis. Si autem ad eos, quos iam premit syncope accitus fueris, si ea quæ retuli loca phlegmone vacent, pauem exhibebis non multum, eumque ex vino aliquo, quod celerem in corpus digestionem adiuuet, statimque ad frictiones venies, quas, ut diximus ad ministrabis, ac si quidem cæli status sit vehementer calidus. cum frigida uinum dabis, cum calida autem mediocriter si temperatus. Quæ tamen secundo & tertio dabitur potio, omnino calidam exhibendam curabis, utque succorum crudorum concoctionem adiuuet. Cæterum iis quibus ex crudis humoribus synopes periculum imminet, sane salernum tanto iam uinis memoratis præstat, quanto tum melioris est succi, tum etiam calidius, utpote quod & uelocius illis digeritur per corpus, & crudis succis concoquendis auxilium erit. In summa uero, quibus ex abundantia crudorum humorum syncope incidit, si crassa uina, ceu noxia, a quosæ eorum parum efficaciam, frigida sunt, deligenda autem eorum sunt media, quæ flaua existant, & calida. Hæc Gaienus, citato à nobis loco, & libro primo Artis curatiuæ ad Glauc. à quo Paulus Aegineta, lib. 50

2. sua medicina, cap. 37. nec transuersum
 unquam discedit; in quibus, vt audistis, ait,
 morbum hunc non curari, nec purgatione, nec
 sanguinis missione, sed potius inedia, & fric-
 tionibus, mediocrique somno, & potu vini
 generosi, vt cetera taceam. Porro in hac Ga-
 leni dogmata, siue decreta, Alexander Tral-
 lianus, Stephani filius inuehitur, & ea falsa
 esse alta mente contendit: sic enim ille libro
 duodecimo sua medicina Andernaci versio-
 ne, ait, Curandi sunt, qui ex crudorum humo-
 rum copia in syncopem incidunt, tenui victu,
 atque omnibus, quae extenuare possunt. Salu-
 bre igitur est, quantum ad copiam attinet, va-
 cuationem per sectam venam moliri, eamque
 rursus iterare, immo non permittere, vt humo-
 res crudi rursus in corpore redundant: metus
 enim est, ne vires prostrata humorem crudum
 nequeant concoquere, & distribuere. Satius
 igitur arbitror, vt vacuationem potius vite-
 mus: sin autem humor vsque adeo superauerit,
 vt periculum sit ne vires suffocentur, non ab-
 surdum est tunc ex copia modicum subtrahere,
 & graua men leuare: videmus enim plerumque
 id etiam in igne euenire: quippe cum is prope-
 modum a viridibus lignis extingueretur, sub-
 inde paucis ademptis rursus illuxit, & is, quae
 ipsam suffocabant, superior euasit. Quapropter
 si vires robustae, & copia quae offendit, admo-
 dum

dum ampla fuerit, in eum modum est agen-
 dum: sin autem imbecillae fuerint, & crudi-
 tas multa subsit, frictionibus incumbendum,
 atque in, quae sensum extenuare, ac discutere
 crudosque humores & incoctos possunt conco-
 quere: tale vero est chamaemelum, vt quod ra-
 refaciat, dissipet; & causas morbi concoquat.
 At frictionem incipere conuenit, a cruribus
 deorsum, deinde ad totam spinam, & brachia
 transeundum est, postea rursus a brachiis ad
 inferiores partes, & pedes, idque frequentius
 faciendum est, ita vt virium ratio habeatur.
 Cum enim nonnulli saepe immoderatam magis
 frictionem adhibuissent, vires subito digestae
 dissolutaeque fuerunt. Ego ita quendam & in-
 scitia fricantium in syncopem prolapsum con-
 spexi: iusserat enim ille continue integrum
 diem & noctem ipsum perfricari, & a cibo
 omni ad quintum vsque diem abstinere: de-
 inde cum impie hoc ipse faceret, aeger qui non
 potuit vitrunque, tum defatigationem, tum in-
 ediam in alios quinque dies tolerare, syncope
 interijt. conueniebat enim meo iudicio, eum qui
 tam immoderata frictione, & acerbis oleis in
 vsum adhibitis, tantam cruditatem discutien-
 dam putabat, non prorsus a cibo egrum con-
 tinere adeo, neque rursus nimium eum graua-
 re, sed ab immoderata frictione desinere. Nam
 ubi fames, laborandum non est, sicut inter

omnia, hoc quoque prudens ille senex pronuncians, haud noui quid etiam diuiniſſimo Galeno in mentem venerit, quod ita faciendum eſſe praecipiat: frictionibus autem immoderatis vtendum, oleumque ſicyonium inducendum, ac inediam imperet. Nam hyſſopum ipſis vnâ cum modico melle bibere praecipit, nihilque aliud ad ſeptimum vsque diem aſſumere. Quis d' Dî immortalis, vires ad eo validas eſſe cogitare poterit, qui ſimul omnia & inediam, & frictionem pariter ferre queat? Mihi ſane melius videtur & moderatius perficere, & rursus nutrire ad vires reſpiciendo, cremore piſſanae, aut alicâ cum exymellidâ, & pane in vinum tincto, vbi vires admodum imbecilla appareant. Nam vtrumque faciendo, vt interim ſane ex copia humorum non nihil per fricationem diſſipemus, deinde rursus commodum alimentum quod concoqui facile, & in partes corporis diſtribui poſſit, ſubſtituamus, tum vires conſeruari, tum crudi humores probe concoqui poterunt. *Haec* *Alexander*, qui in cæteris hoc eſt, vino, & balneo, hoc in morbo conuenientibus, cum Galeno eſt, vt legenti manifeſtum euadit. Suggillat igitur, atque irridet *Alexander Galenum*, vt qui non exacte nouerit affectionem hanc curare. Cum *Alexandro* poſtea adſtipulati ſunt *Raſes*

libro

libro 16. ſui Continentis, & *Auerrois*, libro ſui Collectorij, veluti nonnulli Neoterici: Nos vero quid ſentiamus, pro tanto, & tam difficili morbo curando, dicere non grauabimur, & eo magis, quia ex eo mortales plures vita decedunt, quia forte pauci medici difficulter morbum ipſum & eius curationem norunt. Scire igitur liceat, febrem hanc ex crudorum humorum copia, cum ſtomachi offenſione fieri, proinde febris hac aut pituitoſa eſt, aut ſpuria tertiana, aut compoſita, vel complicata, vt hemitritæum referat: interpellata tamen ſemper ſere eſt, vnde in acceſſione ſtomachica, ſyncope euenit, quia humores mouentur, & eo maior, quo maior contingit putredo, & ſtomachi ipſius maior ſenſibilitas, vnde pulſum varius fit motus, paruus, tardus, & rarus: ſi continua tamen febris hac cum ſyncopi ſtomachica euenit, breui ægrotus mori contingit, & eo breuius, ſi viſceru alicuius particula inflammatione offenditur. Plerumque tamen febris hac, vt dixi, interpellata eſt, cuius paroxyſmus, vt Galeno placet, plerumque ad vesperam aſſigit, veluti & noctu, raro verò in aurora, vsque ad meridiem. Ego verò nonnullos ex hac immani febre correptos notavi, qui non ſimplici febre corripiebantur, ſed potius tertiana ſpuria, alia pituitoſa febre quietis die affligente,

affligente ; vt in hoc contigit Abarbanelio,
 & Solomone Senecore. Erant autem homines
 q̄ obesi, & quibus aqualiculus prominebat,
 pleni multo succo crudo. Horum primo san-
 guis ex vena brachij extractus fuit, & obiit;
 huic vero de quo agimus, venæ sectio celebra-
 ta non fuit, sed bis per pharmacum purgatus
 fuit, & quoque obiit. Proinde hic commen-
 datum, immo testatum relinquo, vt cum pri-
 mum medicus ad hanc carnificem, & exitia-
 lem vocatus fuerit febrem, ab omni vacuatio-
 nis genere se absteineat, & se totum Galeno
 concredat. ~~proinde testatum relinquo, vt cum pri-
 mum medicus ad hanc carnificem, & exitia-
 lem vocatus fuerit febrem, ab omni vacuatio-
 nis genere se absteineat, & se totum Galeno
 concredat.~~ Sic enim medici cum Galeno exercendo,
 egrotantes ab orci faucibus liberabunt, &
 populi calumniā effugient. Hęc vero febris cu-
 randa methodū, vt verū, paucis quoque cum
 Glauconem philosophum alloquitur, absoluit,
 inquit, Qui vero humorum multitudine a-
 nimo deficiunt, haud ita curantur : verum il-
 lorum artus plurimum fricandi sunt, calfa-
 ciendi, ac ligandi. Caterum à vino, & cibi
 temperare debent, atque etiam à balneis, si
 febris adsit : contenti mulsæ potu, in qua thy-
 mum, origanum, pulegium, vel hyssopum con-
 coctum sit, confert autem & acetum mulsam.
 Hactenus Gale. breui, quæ libro Meth. med.
 perample tractat, dixit. pro quibus intelli-
 gendi

gendis etiam pauca hæc audire ne grauemini.
 Si qui crudorum humorum multitudine la-
 borant, vacuari desiderant : ceterum cum
 sanguinis missionem, & pharmacum non fe-
 rant, alia vacuatione indigent : non enim san-
 guinis missio illis conuenit, quia ea humorum
 cruditas augebitur : neque pharmacum pur-
 gans, quia ei humores crudi, & multi nō pa-
 rent, sed resistunt, & eo magis, quo humores
 crudiores & magis rebelles sunt : & purgans
 medicamentū in attrahendis eis generosius &
 potentius habebitur. hac enim mutua alter-
 catione, syncopes, & exolutiones, ac vertigi-
 nes, & multa alia id genus incommoda eue-
 niunt, qua de re, cum purgatio, & sanguinis
 missio, pro hoc curando morbo exerceri non
 possunt, alia vacuatione vtamur opus est, vt
 ea quæ frictione, calefactione, & ligatione
 partium extremarum, absolui solet, vt abunde
 ex Galeno dictum est. At Alexander, &
 ceteri eum sequentes, qui sanguinis missionem
 pro hoc curando morbo exercendam iubent,
 vt ego credo, ingens virium robur præsuppo-
 nunt, quo præsentē, fortē nec Galenus eam
 abnegaret, aut saltem per pharmacum pur-
 gans, magnam humorum peccantium vacua-
 tionem, modo syncopis aduentum non timeat.
 & vt verum dicā, ita Galenus ait : Qui mul-
 titudine crudi succi grauatur, hunc si modo
 iustam

iustam semel vacationem ferre possit, nec
 metus aliquis syncopes impenderet, semel ar-
 bitror vacuatum; à morbo explicaremus. Ex
 ijs igitur Alexandrum unanimem, & con-
 cordem cum Galeno iudicate. At quia raro,
 vel nunquam febrì hac syncopali humerosa
 laborantes, viribus constant: ea de causâ hor-
 tor, ne à Galeno transuersum vnguem di-
 scedamus, sed inedia, & frictionibus, cly-
 smis, oxymellite, & similibus curationem ab-
 soluamus, in qua & vomitus cièdus est, quan-
 quam raro ob succorum tenacitatem grauedi-
 nemque vomitus euocetur siatue; indicium non
 paruum, neq; contemnendum pro hoc digno-
 scenda morbo: sunt namq; ij nauiseabundi, &
 stomachi grauati, sed non vomunt, ructus ta-
 men sepe edunt: quod si vomerent, vt etiam
 aliquando illis ventris fluxus contingit, haud
 parua salutis spes esset. Ceterum etsi Alexan-
 drum conciliatum cum Galeno à nobis audi-
 stis, nunc verò vt Alexandri sequaces satisfac-
 ti à nobis discedant, & illustrioris doctrine
 gratia, paucula hæc subiungam: Is qui hoc
 excitali morbo laborant, frictionem simul &
 inediam iniungere, inconueniens maximum
 non est: quia cum ij crudorum succorum copia
 abundant, facile inediam tolerant longam,
 nec inde eorum vires dissoluantur, corpore sci-
 licet, ex crudis ipsis, quos continet succis con-
 coquen

roquendis nutrito, id quod alijs affectionibus
 non euenit. Manet igitur Galeni recta, vera
 & indubitata curandi via, quam omnes inse-
 qui debemus, quia eam egrotantes ij facile
 ferre possunt, & ea sani euadent. Et non im-
 merito Auicenna hanc Galeni doctrinam, vt
 veridicam recipit, & ei subscribit: citato à no-
 bis loco, vt legenti notum euadet. Receptui
 igitur canentes, non est mirari, si ex tertianis
 spurijs, quibus syncopis stomachica familiaris
 est, multis de causis Thessalonica multi mo-
 riantur, vt alibi quoque euenire poterit, si mo-
 do tertianis stomachicis syncopis, aut syncopa-
 lis oris ventriculi affectio dicta, complicata,
 coniunctaue fuerit: speramus tamen dein-
 ceptis, modo medici Galeno additi sint, simi-
 les egrotantes superstites euadant, neque ex
 multis vnus periclitetur. quod Deus Opt.
 Max. annuat.

**Curatio nonagesimanona, in qua agi-
 tur de febre cum syncope, ob te-
 nues succos ocysime exhalantes,
 ueniente, quam, febrem syncopa-
 lem minutam, recentes uocant.**

Opportunè hic, vt euident & cla-
 ra prædicta curatio euadat, oc-
 currit Bayazetus Rhais, Constantino-
 pol

politanae naui nauarchus, homo Turca, temperatura biliosus, compositione gracilis, ingeniosus si quis alter, & diues satis, ac liberalis: qui post varios casus, labores, & vigiliis, ac navigationes non raras, in febrim lapsus est biliosam exacte peracutam, cum syncope, quam neoterici medici, minutam syncopalem appellitare solent. Vexabatur autem hic febre ardentissima, praedicto cum symptomate, quod comitabantur pulsus varij, inaequales, & ad summum, malum indicantes, lotium nanque igneum, sed lucidum erat, demum, breui huic facies talis fuit, qualis ab Hip. similis mortui faciei describitur, & quam Gal. libro 10. & 12. Methodi med. cum de hac agit febre, silentio non praeteriuit. Ceterum huius vniuersum corpus madores quidam, & spirituum exhalatione attestantes occupabant, & inde anxietudines, exolutiones, inquietudines, insomnia tumularia, & id genus alia, sinistra omnia erant. pro quibus omnibus profligandis, abigendisve, & aegrotante ipso restituendo, sic Galeni doctrina muniti, orsi sumus, omni ratione curantes, vt succorum materiam crassio-

rem

rem reddamus, & cutim densemus, & exhalationem inhibeamus, idque tam iis quae foris admoventur, quam iis quae intro sumuntur. Aer igitur frigidissimus est factus cum aqua putealis frigidissimae irrigationibus, cui admixtum erat acetum rosaceum & stillitia rosacea, tum fonticulis ex eadem frigidissima aqua paratis, obsitis ac circumsisitis cannis, vitibus, & foliis cucurbitae, platani, in hac Macedonia abundantissimi, & castanearum arboris, veluti vnedonis, arbuti dicti, & ruborum, & lentisci, & salicis, & similium arborum, & fruticum ramulis, veluti humi fusis rosis variis, & violis aut nymphaeae vtriusque floribus, aut vitium capreolis, aut huius generis aliis frigidis, sed ex fonticulis ipsis, aqua ex alto supra peluim cadebat: Na & hoc, Galeno auctore, somniferum est. demum aer ira arte frigidus paratus fuit, vt non solum respirando interiora refrigerabat, sed exteriora densabat, coquebat, & coarctabat. Ceterum cum aer sufficiens non erat per exteriora omnia absolueret, huius corpus vnguentis illinebamus quae refrigerandi, & condensandi, & astringendi vim

V

habebant, qualia sunt, rosaceum, & Gal. illud omnium quæ humectant & refrigerant simplicissimū medicamen, refrigerans ceratum dictum, & ab ipso Galeno descriptum cum alibi, tum libro 10. Meth. med. cui quandoque admixtum erat vnguentū santalinum, & populeon, veluti rubearum rosarum pulvis: sed & thoraci & cordi epithemata facultatem refrigerandi habentia sæpe admouebamus, immo subucula, siue camisia irrorata stillatitia rosacea santalis mixta, sæpe vestiebatur, quæ omnia machinabantur pro sudore compescendo, & succorum, & spirituum sistenda fluxione continua, exhalatione. Cætera vero, quæ extrinsecus occurrūt silētio præterimus, & ad victum accedimus. Qui igitur ita se habent, paulatim & assidue nutriendi sunt, proinde hic cum imbecillis erat, paulatim nutriebatur: dabamus autem illi panē vino granatorum acetosorum imbutum, veluti ius pulli, margaritarum, & coralorum preparatorum puluere apparatus, in quo etiam sorbitio, Italis panatella dicta, ex pane albissimo, simlagineo dicto, & qui difficulter diffluit, multo

cor

coriando recēti misto concinnabatur. desiderantur autem in hoc morbo, cibaria, quæ non facile diffuant, vt putredini resistent, vt suadet Gal. qui & vitellos ouorum, veluti fructus austeros, putredini nimia obnoxios concedit: & hac de re nos huic pomum granatum lubenter dabamus, veluti conditum trium santalorum, & diamargariton, non minus, ac pro potu frigidam, aut gelidam iulepo violaceo mistam: ex medicinis vero, tantum mollibus refrigerantibusque clysteribus vsi sumus, præcipue hordeacea, oleo violaceo, saccharo, & succo cucurbitæ compositis. Quibus omnibus leniter tractatus agrorus, intra quartum diem melius habuit, & morbus fructiē suam exiit. Profuit autem tunc succorum concoctio; postquam Galenus in hac curatione carniū esum admittit conceditve. Quæ de re nos pullorum carnes limonis acedine, aut succo acerbæ vnicōditos, liberalius concessimus, exemplum summum à medicis sumendum, vt in scholio apparebit. Tunc vero vinum album optimum, aut vermiculū austeritatis, non nihil habens, aqua dilutum, huic, Ga-

leni consilio, propinauimus. quibus omnibus intra decem dies ægrotans hic sanitatem consequutus est. Sapiens Catalaunensium, iuuenis natura biliosus, huiusmodi febre corripiebatur: nam quum afflictabatur accessione, os ventriculi multum dolebat, & syncopim patiebatur, & bilem vomebat, & aluus dura illi erat, & non egerebat: erant autem huic renes, & iecur calidi. ad quem accitus ego; bilis fluxum eum à iecore ad os ventris venire, & inde ex eo symptomata orta, noto: quæ etiã purgatione habita & remediis propitiis adhibitis, ad septimumdecimum diem perseverarunt, qua de re, iussi iecur, & eius os ventris, santalino unguento illini, & renes cum uniuersa dorsi spina ex rosacco inungi, simul ut ante horã paroxysmi ægrotus cibaretur, & optimũ sed dilutum vinum biberet: quibus paucis, sequenti nocte ægrotus melius habuit, nullum nanque dolorem passus est, sed sua sponte aluus respondit: indicium quoddam bilis solita os ventris offendere, in intestina delapsa est; desuit autem oris ventriculi dolor, & intestina bile cirata suo fungebatur officio; & tunc quoque ciborum

rum fuit appetitã. Cæterum propulsato, extinctõve ventriculi dolore, de renum intenso dolore cõqueri cœpit, fortè deriuato humore obstructio in renibus facta est, à quibus arenam non paucam tunc in lotio mittebat: sed postea, ad os sacrum dolor peruenit, in quo sedem non paucos dies habuit, ut de phlegmone dubium esset, sed variis clysmis, & remediis aliis adiutus, euasit, & in quartanã lapsus est, quam paucos menses passus est.

S C H O L I A.

Febris hæc, quia ob prætenues humores cito exhalabiles euenit, præcipue cum syncopi, ab Auicenna, & cõ sequentibus, minuta syncopalis appellatur: contraria nanque febris hæc humerosa syncopalis habetur, præterquam in syncopi: in hac vero sicut in alia, syncopis reperitur, qua de causa cum contraria sint, contrario modo curantur. ut autem syncopalis humerosa laborantes, paulatim & assiduo vacuari debent, adhæc media cruciari: ita minuta hæc laborantes paulatim & assiduo cibari debent. item syncopalis humerosa, ut corpora plena succis, & obesa amat, ita minuta febris hæc, biliosa, sicca, & gracilis. Cæterum

ut febris hæc natura biliosa est, ita aliquando continuo affligit, aliquando vero interpellatim; unde recte Auicenna scriptum reliquit; huius paroxysmos plerumque tertianos esse, in qua facies illa ab Hippocrate descripta, morti similis, non raro conspiciuntur, id quod ~~Galenus~~ Galenus non sinit: magnam igitur communionem febris hæc cum pestilentibus habet, quæ cordis substantiam, aut eius ventriculorum humores obsident, lancinant, & hominem ad perniciem trahunt. Et quemadmodum minuta syncope hæc ob succos præparcos & facile perspirabiles, euenire solet, ita quandoque (notante id Auicenna) non raro accidit, ob putrilaginem, aut venerosam & malignam humoribus insitam qualitatem; veluti ob acridinem humorum, ut iuueni exercitationi dedito, contigit, de quo elegans extat Historia Galeni, libro decimo, Meth. med. cui arridet, sapientis Catalaunensium casus; à nobis citatus. Ceterum referente Galeno, & Auicenna consentiente, proprio de hæc febre capite, affectio hæc; intra quartum plerumque opus suum complet. At, si ab ea egrotus euadere contingat, suadet Galenus; id quod medici artem exercentes aduertant velim, videlicet, quòd elapso die quarto, & humoribus ad concoctionem venientibus, huic tali, aliquod carnes edulij conced

concedamus, quasi, ante concoctionis in humoribus apparitionem, febre in continua, caro, ab eo abnegetur, & dari non debeat.

Curatio centesima, in qua docetur,
quòd in tertiana continua, tertio quoque die rigor euenire poterit, simulq; quo modo circuitus in febribus interpellatis contingant, tam secundam Galeni, quam Auicennæ dogmata.

Magnifica, & generosa Gratia ab Yahiiis, mulier proceræ, obesa, carnosa, tēperatura sanguinea, quum atatis suæ annum quinquagesimum ageret, vigente autumno, continua febr̄i corripiebatur, cū qua tertio quoque die horrebat, & male habebat. pro qua curāda, pro pulsandāve febre, accersiti quatuor sunt medici, qui conspecto lotio rubro; & crasso, aliquali cum coctione, cæterisque excrementis, ac morbo, & eius modo, exacte notatis, iudicarunt, sanguinem reliquis cum humoribus viciatum esse. qua de causa cum vires recte constarent, & morbus postularret, & reliqua assentirent; sanguinis missionem admodum

proficuum fore, omnes vno firmarunt ore. à qua exercita vacatione ita mulier hæc valuit, vt nō amplius febrem, aut malum aliud perferret: tam enim sanguinis illa missio contulit. Cæterum cum ex iecoraria, aut communi brachij vena, sanguis mitti deberet, & inuenta à chirurgo vtroque in brachio non esset, iussimus venam illam, inter digitum anularem & auricularem obrepentem, primo calēte aqua frictam, aperire, ex qua sanguis ad uncias octo fluxit, & recte habuit.

S C H O L I A.

Quum nobilis hæc mulier continuo febreret, & tertio quoq; die horreret, propositum à medicis fuit, quenā febris hæc esset, ex quibus alter, febrem tertianam simplicem, sed notham esse dixit. Alter vero, tertianā continuam, sed horrificam eam astruxit: contra quē nō desuit alter, qui hoc falsum esse, contestatus est, quia tertiana cōtinua continuo affligit, & nullum horrorem, aut rigorem sed insultus quosdam leues, vix perceptibiles, quos exacerbationes forte dixerimus, tantum habet, nisi quando natura potens bilem vnā cum sanguine intra vasa contentam foras pellit, & rigor non raro verum salutis indicium sequitur, & febris sol-

nitur.

uitur. id quod Hippocrates in aphor. nos docuit, cum dicat; *A causone habito, rigore superveniente solutio fit morbi.* At qui tertianam continuam, & horrificam febrem illam esse dixerat, suam sic fulciebat asserptionem: *Intra totius corporis vasa magna bilis putres, tertianam continuam gignens, asseruat, que parum à causone abest, in qua tertiana continua, exacerbationes, siue leues insultus bilis, vt dixi, singulo tertio die fiunt, in quibus rigores vel horrores contingere solent, quia eisdem diebus, crises eueniunt, in quibus paroxysmū affligunt, fieri igitur poterit, ait hic, vt tempore exacerbationis, bilis vena in caua contenta, adeo sit multa, naturam stimulans, aut pauca, sed natura ita obediens, vt extra pellatur, vel intra ad iecoris portas, ad pancreon, ad intestina, ad stomachum, vel ad horum aliquod, vel aliud membrum, & rigorem, vel horrorem faciat, & sic ab eadem materia vno particulari in loco contenta: eadem tamen hora mota, due oriuntur febres, altera à bile intra venas contenta, continuo affligens, tertiana continua dicta; altera vero ex bile à venis foras delata, ex qua febris interpellata consurgit. quam sententiam omnes approbarunt, & vt veram receperunt. Cæterum quia Galenus libris de diff. febr. ait, vt facillimum est reddere causas febrium continuo affligentium; ita*

V S

non admodum facile, earumque per circuitus veniunt: dignum duximus hic appendere modum, quo circuitus paroxysmorum fiant, secundum Galeni dogma, simulque investigare an Avicenna cum Galeno conveniat, & enim recte hac in parte interpretatus sit. **A. L. A. M. A. N. V. S.** Hoc à te audire pergratum mihi erit à Amate, ut qui ex Neotericis tam multi scriptitantibus, nemo quod sciam enodavit. **A. M. A. T. V. S.** Difficillimum sane dubium hoc est, & in quo Avicennam sequentes, non paucas vacatas chartas in lucem mittentes, desudarunt, quos omnes etiam breui nunc perstringam, præcipue cum Galentem enarraverimus, qui haud dubio sapientissimè, ut solet, in eo absolvendo loquitur. Primo igitur scias velim, in vnaquaque animantis parte quatuor reperiri potentias, siue naturales facultates dictas, aliam attractricem, aliam retentricem, tertiam concoctricem, alteratricem dictam, quartam expultricem, retentrice (ut vbi iterum dicam) Galeno consentientes fortiozem, quia expultrix breviori tempore actiones suas efficere nata est, ut quæ unico impetu, ea quæ molesta sunt, expellere, abigerèque statim est potens. Retentrix vero, non nisi temporis spatio opus suum conficit, ac inde longiori tempore indigens est. Et cæterum facultates, cum recte habent,

& suo debite funguntur officio, homo bene valentèrque habet, quia in eo omnia nutritioni deservientia exacte conficiuntur, & excrementa solita suis constitutis, & debitis temporibus excernuntur: ut in mulieribus menses ab utero, lotium à vesica urinaria, stercus ab intestinis, & similia tam sensibilia, quam quæ sensum effugiunt, & per distillationem euadunt, & discutiuntur. Quam vero facultates hæc male habent, & earum inter se ordo pervertitur debitus, ut quæ adinvicem non recte famulantur, tunc quæ excrementa varia gigni solent, quæ quantitate, aut qualitate, aut vtraque, membrum in quod ruere contingit, afficiunt, obstructionem pariendo: obstructis namque & constipatis canaliculis, meatibusve talis affectu particule humores retenti, & supra calfacti, ob prohibitam transpirationem putrefiunt, ad quos vitiatos, & putredine affectos, alia excrementa confluunt, quæ & ipsa cum prioribus putrefiunt, iuxta proverbia: Una liuorem ducit ab vna. Ex qua putrefactione ingens accenditur caliditas, & viget, ob quam sanguis ab aliis membris confluere solet. Certum est enim, vbi cunque accenditur, & augetur caliditas, istuc ab aliis partibus sanguis fluere solet; qui stipatus, loco putredinis, putrefit quoque. & membra, à quibus fluxit, frigida manent,

quia

quia sanguinis vacua, priuatâque manent. Porro pars ipsa affecta putredine grauatâ, & extenditur, decumbensque sanguis alteratur propter duas causas: prima quia putrescentibus iam humoribus permiscetur; secunda, quia stipatus, & obstructus, minime difflatur. Quo fit, vt instar lignorum humidorum, quæ paucam super flammam vniuersim proiciuntur, succendantur: vnde lesionem inferentes vitiatî succi q̄, & vehementius incitantur, & à sensibili ipso corpore, confertim impelluntur, quandoque extra per carnes ad cutim; quandoque intra ad iecoris corpus, ad pancreas, ad intestina, ad renes, ad stomachum, ad caput, & reliqua id genus membra. Quod si bilis absolute fuerit, rigorem parit: si bilis mixta pituita, aut atra bilis, horrorem & frigus: si verò pituita, frigus inducit, vt postea latius docebitur. Ponimus igitur febrium interpellatarum sedem, aut si magis appellare placet, fontem, aut originem, locum ve putredinis, extra venas, ex qua sede, siue vt Galenus ait, loco, qui est quodammodo putredinis causa, prima accessione: sit verbi gratia, tertiana, bilis delata extra ad cutem, vel intra ad partes dictas, rigorem parit. Est enim rigor, Galen. auctore, libro 3. de sanitate tuenda, concussio, commotioque totius corporis, inæqualis: & vt ego ad-

do,

do; subito, repentèque veniens, cuius defectu q̄, qui regio morbo laborat, rigorem non sentiunt, passim enim in eis bilis ad cutem defertur: in tertiana vero bilis acris & mordax supra musculos, & carnes repentè, & confestim irruens, ab eisdem tanquam noxam inferens, concutitur, expellitur, & abigitur: vt feruens aqua supra cutem affusa, salsa præcipue excutitur, in qua motione sanguis, & spiritus intro magis secedunt, vnde fit, quod cum rigore frigus semper sentitur, & totum hoc tempus, initium paroxysmi appellamus, in quo & situs: riget, & egri ea cruciari solent, quia animalis facultas vnâ cum sanguine, & calore, ad interiora retracta est, & ea de causa somnus eo tempore agrotis interdicitur, & vigilia euocatur, vt ad membra algida, & caloris priuata, sanguis & calor renocentur. Quum vero calor superat materiam, appellatur incrementum & ascensus, siue augmentum: tale tempus, in quo vsque adeo calor augetur, vt non modo locum exurat, qui est quodammodo putredinis causa, sed etiam continuatim per totum corpus dispergatur. Ceterum cum iam ad summum feruorem, siue ebullitionis deuenierint incensi, & inflammatis humores, tunc appellatur vigor, siue consistentia, aut status, talis accessionis pars, in qua tunc vniuersum labo-

rantes

rantis corpus ignitum esse videtur, extensa per totum animalis corpus, aequaliter caliditate, hinc si contingat, quod humores tenues sint, & facultas valida, & corpus rarum, pars plurima ebullientis humoris fusa in sudorem ducetur: quod si crassi fuerint, & facultas ex-pultrice debilis, & via angusta, tunc nihil sensibile effluet sed materia ita extenuabitur, vt in flatus, & vaporis naturam vertetur. quod tempus, paroxysmi inclinatio appellatur, ab aliquibus vero feruentium humorum distillatus. Et haec de primae accessionis origine, generatione ve sint dicta, quae an Alama no arrideant, ipse dixerit. **ALAMANY S.** Arrident sane, & quae cum difficillima sint, à te abunde & ad Galeni mentem exposita sunt. Sed an ipse ea recte teneam, audire ne graueris roga Amate. **AMATVS.** Dicas, sed breuis, ne auditoribus fastidium parias, eorum quae dicta sunt saltem primam partem, quae vt nosti huius negotij summa habetur. **ALAMANY S.** Prima accessio secundum Galeni doctrinam ita fit: facta namque in membris extra venas obstructione, succi inibi reuerti praerent, ad quos alia excrementa confluunt, quae quoque carnes putrescunt, vnde ingens oritur caliditas, ob quam sanguis intra venas contentus ad locum quoddammodo putredinis causam (nos

putredinis sedem vocamus) fluit, & sic membra frigesieri incipiunt, quia sanguinis vacua: sed tunc humores hos sic confusos, natura irritata, extra pellit, vel ad carnes, & cutem, vel intus ad iecoris corpus, ad pancreon, ad stomachum, ad intestina, vel simile aliud membrum, vel ad vtraque partem simul, & rigor, vel horror, vel frigus pro ratione humoris fit, qui cum summe putret, rigor euanescit, & caliditas pollet, vt postea vberius hoc in colloquio dicetur. **AMATVS.** Haec, vt prima & precipua, per te recte citata à me in hac materia sunt dicta, sed iam nunc, quomodo secundae accessionis circuitus fiat, inuestigemus: Galenus namque quem pro posse interpretari laboramus, postquam praedicta à nobis docuit, prope ralem libri secundae, de differ. febr. ita circuitum accessionum fieri tradit: sed cum in parte dispositio permaneat, necesse est, alterum in eagni excrementum, attracto, rursus in eum alimento, non in plenum toto confectio, quod rursus (vt antea docuimus) ab ipsius excrementis patridis in parte ipsa relictis, & ab ipsa propria prauidate initium putredinis suscipit, & vbi satis incaluerit decumbit in ipsam, vt prius diximus, hoc alii animalis partibus sanguis, rursusque eodem modo initium, incrementum, rigor, & frigus.

natio accessionis existit, idque repetere minime desinit, quoad dispositio in parte generante excrementa, seruetur. Est vero duplex talis dispositio: Altera quidem partis debilitas, per quam gignuntur excrementa; altera vero ex ipsis subinde genitis collecta, & orta, quæ ita in ipsis putridis excrementis seruatur, quemadmodum nidus quidam in vasis, quibus cibaria elixantur asseruari solet, & hæc sane dispositio impossibile est vt soluatur, quando præcipue vniuersum corpus multis, & vitiatum humoribus, fuerit oppletum, ac multo etiam amplius, si iis adiungatur, omnium per quas membri superfluitates excernuntur, meatuum restrictio: sicuti etiam sanitas subsequeretur, si & meatus essent aperti, ita vt in membro liberi transitus fierent, ac potentia vegetior redderetur, emendaretur affectus, atque vniuersum corpus neque multis, neque vitiosis humoribus grauaretur: donec vero hæc perdurauerint prædicta, circuitum quoque accessionum seruari est necessarium, prout in mulieribus accidit. Nam & in iis donac æquales ac similes menstruum cause fuerint, idem seruatur circuitus.

ALAM. Repetam & ista quoque, modo audire dignaberis: de secundi & aliorum paroxysmorum circuitu. AMATVS.

Perge,

Perge, dicas. ALAM. De circuitu vero secundi & aliorum paroxysmorum, ita vt puto, dixisti: Galenus duplicem dispositionem, vt circuitus accessionum eueniant, describit, alteram partis affecte imbecillitatem, per quam gignuntur excrementa, alteram vero ex ipsis subinde genitis excrementis ortam, quæ quidem dispositio putrifica, ita in ipsis excrementis seruatur, quemadmodum nidus quidam in vasis, quibus cibaria elixantur, asseruari solet, qui alia cibaria inficere non raro solet iuxta carmen Horatianum,

Quo semelest imbuta recens seruabit odorem
Testa diu.

Per nidorem autem hunc, Galenus determinatam, ac insitam peccatis humoris naturam, & proprietatem intelligit, quam aliquando propriam prauitatem, excrementorum putridorum vocat, qua mediante singulis accessionibus humor vitiatum similem inscit humorem, & non alium, vt bilis bilem, pituita pituitam, atra bilis atram bilem, aliter non seruariet periodicationis, siue circuitus certus ordo. AMATVS. Et hæc recto percepisti, quæ nunc cum Auicennam, & eorum qui eum insequuntur interpretationes attigerimus, vberius exponemus: audi igitur. Auicenna sen prima libri quarti, postquam docte admodum

X

varias putredinis causas recensuit, & humorū intra venas putrescentium modum, concinne explicuit: ita causa circuituum accessionum in febribus interpellatis non infeliciter prosequitur, inquit, Et febris putredinis quidem extrinsecus, nō eradicatur, & redit, nisi quia materiei, quæ putrefit, superuenit putredo in tempore paroxysmi, & finiuntur eius humiditates, ex quibus pendebat caliditas, & resolvuntur, & egrediuntur ex corpore. Non enim sunt retēta in venis, vt inhibeantur à complemento resolutionis, immo remanet earum cineritium, & terrestris pars, quæ non sunt vehiculum febris, & caliditatis intense sicut videtur de dispositione cūmulorum stercorum, paulatim putrescentium, donec fiat cinis in totum, deinde non remanet caliditas. Quod si non remanet in humore adusto per putredinem caliditas, destruitur febris quousque aggregetur vice alia ad locum putredinis, & iam remanserunt in ea reliquæ caliditatis, ex putredine prima, quamvis non remaneat materia, aut propter inuentionem cause primæ putredinis, in materia prima, & inflammatur in materia secunda, secundum semitam putrefactionis.

Res ergo putredinis periodice procedit secundum inuentionem caliditatis deficientis, putrefacientis, & resoluētis, & facientis cinerem, & peruenientis ad vicinum aliud, donec ab-

scin

scindat terminum, & finiat materiam, & non inueniat vicinum aliud, & remaneant reliquæ febris expectantes materiam aliam, quæ effundatur ad locum eius. Hæc Auicenna, vtunque pessime & peruerse versa, quæ si quis recte teneat, inueniet ex Galeno doctè admodum & fideliter deprompta esse. Marsilius tamen quidam & Gentilis, magnus ille Auicennæ enarrator, cum locum hunc interpretantur, duas insignes & præcipuas causas pro circuitu accessionum signant: Alteram, caliditatem putredinalem in ipso paroxysmo vigentem, quæ causam antecedentem in venis contentam inficit, & parat ad sequentem accessionem. Alteram vero, caliditatem nitem, absque putredine in cineritio relictam, quæ & ipsa, causam antecedentem inficit, & ad circuitum mouet, non adeo tamen valenter & intense. Vgo Senensis, vir sua ætate doctus, & ingeniosus, cum horum doctorum hominum causas duas tantum, vt non sufficientes ad circuitum accessionum consideret, tertiam iniungit, absque qua accessionum circuitum, vt ille quidem putat, fieri impossibile est, & ita habet. In causa antecedente, hoc est, materia intra venas contenta, dispositio quædam habetur, quæ mediante materie pars post partem extra pellitur, vt ex exëplo à Galeno tradito, libro 1. de diff. febrium cap.

X 2

quinto, decerpitur, de stercore scilicet iumentorum, & columbarum, à Sole ignito, cuius pars inflammationi, & ebullitioni magis apta, citius sequenti die à Solis radiis ignitur, & inflammatur. quam similitudinem Auicenna, ut optimus & veridicus interpres, ut audistis, non præteriiit. Ait igitur Vgo, hanc dispositionem in materia antecedente, hoc est, intra vasa contenta, per necessariam esse, quia aliter, si duæ tantum causæ prædictæ concurrerent, ad circuitum accessionum, in infinitum protraherentur accessionum circuitus, & nunquam cessarent, quia semper maneret eadem causa: item, quod alterantibus potius, quam purgantibus medicamentis febrium interpellatarum curatio conficienda debet, quia caliditas tantum ut sufficiens pro circuitu accessionum signatur, quod falsum esse, omnes medici artem exercentes, norunt, qui pro abigendis, propulsandis, & interpellatis in febribus, ad causam antecedentem purgandam, vacuandam, & attendunt, ut quæ male affecta sit, & dispositionem contineat, qua mediante, inflammatur, & ebullit, & in putredinem vertitur, & tandem in cineritium. Pro summa, Auicenna & eum enarrantes, febrium interpellatarum, putredinis sedem, vel, ut ipsi aiunt, mineram, ut quoque Galenus docuit, extra venas signant, ad quam materia

ret

retenta intra vasa, dicta causa antecedens, male affecta, nondum tamen putrida confluit, sed in suo motu, & propulsione, ebullit, & vitio, & putredine afficitur, & eo magis, cum putredinis sedem, & locum attingit, & hoc tam ob putrescentiam ipsius paroxyismi intensam, caliditatem, quam ob ipsam in cineritio relinquantam, sed mitem, & remissam. Vtraque nanque caliditas dicta, causam antecedentem, intra vasa contentam, hoc est, humorem paratum foras venire, & paroxysmum gignere inficit, & ut Gentilis sapienter admodum adnotat, determinatum, & proprium, quia determinata & propria caliditas eum inficit, & vitiat. Nã si aliter esset, quivis alius humor in unaquaque accessione inficeretur. Hæc ex Auicenna, & eius enarratoribus dicta sint, quæ ut dixi, Galeni dogmatis in uniuersum conveniunt, respondent, & eo magis, si quando Galenus ait, post excrementa varia, ad locum putredinis confluxa, sanguis quoque fluit, qui simul excrementis mixtus putret, intellexerimus, per hunc sanguinem, id quod Auicenna sectatores aiunt, causam scilicet antecedentem, quæ humor intra venas contentus est, pro cuius motu, & ebullitione, non solum concurrunt utraque caliditas exposita, sed etiam membri imbecillitas, & nidor putrescens, hoc est, proprietates, & natura, ac determinata putredo,

humori insita, qua mediante, infici similis solet humor, & non alius: & per consequens nutrimenti pars, & excrementa varia alia, in eundem vitiatum, & putidum, vertuntur humorem, & non alium, & tandem perdurant, quoad cause patredinis permanent, determinatae, quae pro coronide sunt, mēori affecti imbecillitas, tam recipientis, quā mandantis, ac intermedij, per quod transitus fit, coartatio, vel laxitas, vel membrorum sensus acuties, vel obtusio, veluti utraque caliditas, tam accessionis putrida intensa, & vrens, quā post accessionem in cineritio relicta, mitis & remissa, quibus addimus nidore insitum putredini, hoc est, proprietatem specificam, insitam, & harentem humori putrido, vt Gentilis ex Galeno docte admodum suis in extraneis, quae & thionibus interpretatus est, ignorante Vgone Senensi. Quae quidem proprietates causam antecedentem mouet, tam intra venas contentam, quā de foris venientem, aliter humorum putrescentium continuo ingens fieret confusio, & nunquam certus, & constitutus circuituum seruarietur accessionum ordo: ad haec excrementorum debita quantitas, & qualitas accedunt, vt si multa, pauca, viscida, crassa, tenacia, herentia, tenuia, subtilia fluidaue sint, vnde accessiones quotidianae, tertianae, quartanae, quintanae, septemnae, octauanae,

na, nonana, continua, & variae aliae contingunt: bilis nanque tertianam parit: pituita, quotidianam: atra bilis quartanam: sanguis vero continentem, synocham dictam. Quod si humores ducti vario modo haberi contingat, & accessiones variant, antecedendo, vel postponendo: accessionum nanque antecessus, morbi indicat incrementum, veluti earum postpositio, declinationem: modo tamen ipsis cum accessionibus cetera consentiant, videlicet in anticipatione febris ingens caliditas, maior corporis turbatio, & symptomata grauiora omnia: in postpositione vero, omnia mitiora, & faciliora euadant, & egrotus ipse rectius sentiat, & valeat. Quod si ingens erratum in iis, quae ingeruntur, excernuntur, iniiciuntur, admoventur, subtrahuntur, & similia, contingat: tunc accessiones variae sunt, aliquando ex eadem particula, siue sede, procedentes, vt in hoc de quo agimus casu, contigit, in quo, & tertiana continua, & interpellata, simul affligebant, aliquando ex variis partibus, & distantibus locis ex quibus accessiones quandoque eadem hora simul coincidunt: quandoque vero vnam alteram sequitur, bis, ter, & quater: & saepe multa & varia alia paroxysmorum complicatio copulatiove fit, vt hic Thessalonicae, plusquā reliquis aliis ciuitatibus à me hucusque illustratis, fieri obseruoid quod et Hip. suo auo.

seruabat, diu namq; Hippocrates in hac Macedonia, & Thessalia provincia, in qua & nos nunc hac literis mandamus, artem Peoniam exercuit, vt ex suis depromimus scriptis, & eius filio Thessalo ad Athenienses perorante. ALAM. Quum hucusque dicta recte teneam, placeat tibi, o Amate, dubium diluere sequens, an humor qui ad producendum rigorem, vel horrorem, vel frigus mouetur, sit putridus, vel postquam opus confecit, putrescat. AMA. Audi. Auicenna capite sexto citati libri in hoc colloquio, ait, humorem effusum ad rigorem, vel horrorem, vel frigus gignendum, crudum esse, & non putridum, sequenti modo, & rigor & frigus antecedunt febrem, quoniam humor crudus effunditur ad lacertos in primis, & nocet frigore suo, per comparisonem ad lacertos, deinde cum incipit putrescere, incipit calescere. Hac Auicenna: per quæ clare tradit, humorem citatum ad rigorem, vel horrorem, vel frigus inducendum, crudum esse & non putridum: cui fauere videtur Galeni sequens problema, libri secundi, de symp. causis cap. quinto. Cur est, quod in incrementis & rigoribus accessionum febrilium, horrores, rigoresque non permanent, sed in initio tantum consistunt? an forte quia à potentia caliditatis superatur frigus: cum enim humores calefcunt, & putrescunt, rigor deficit. Hac etenim Galeni

leni eadem est responsio, cum ea, quam Auicenna forte dedit, scilicet quod humor crudus ad rigorem mouendum effunditur, qui postea cum putruit, & caluit, sua caliditate rigorem, siue frigus superauit, vnde initio accessionum, rigores, vel horrores tantum apparent. Hinc est, quod in epiala febris, simul febris, & rigor semper in quavis corporis parte permanent, quia rigor non potest superari à caliditate putredinali: sit namque epiala febris à vitrea, ac acida pituita, omnium frigidissima, cuius pars cruda frigus inducit, reliqua verò putredine affecta, febrem accendit: sed cum caliditas hæc febrilis, & putrida non valeat, nec potens sit superare frigiditatem cruda partis, sit inde quod simul frigus, & calor in eodem membro semper percipiuntur, & consequenter, humorem crudum frigus vel rigorem, aut horrorem parere, non vero putridum, dicendum restat. ALAM. Mea sententia, qui hæc astruunt, o Amate, duras admodum partes habent, vt quæ contrarium rationibus & autoritatibus probant, & primo sic: In causone, febre dicta ardente, bilis putrida intra vasa continetur, quæ critice per carnes ad cutem expulsa, rigorem facit, iuxta Hippocratis oraculum, A causone habito, rigore supraueniente, solutio fit morbi. Ergo humor putridus, rigorem facit, & non crudus: item in ordine accessionum,

tam secundum Galeni, quam Auicenna doctrinam, excrementorum putredo proponitur. Ergo humor putridus ad rigorem pariendum, mouetur, & non crudus: faciunt iis ea quae non raro euenire videntur, videlicet, humor putridus intra venas contentus febrem gignit, qui postea ad cutem expulsus, rigorem facit, & breui sudore absolvitur, igitur humor putridus rigorem facit, & non crudus, aut incotus. *Missus facio varias rationes alias, & auctoritates, quae partem hanc tuentur, & roborant: tu vero Amate, quid hac in re praefixum habes, aperi rogo.* AMATVS. Breui inter has dissidentes acies haec sit conciliatio, & concordia, Humor antequam moueatur ad rigorem, vel horrorem, aut frigus inducendum, putridus est: non adeo tamen intense, vt postea dispersus, disseminatusve: qui postquam rigorem induxit, magis calsit, & intensius putret. Praeter haec tamen, quandoque humor frigidus, & horrorem parit, nulla postea subsequente febre, quia non putret, vt merito aphorismus ille sexagesimus tertius libri quarti, tanquam non verus, à Galeno suggilletur, qui ait, Quibus in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febre solvuntur. Sed hic ceteras rigoris causas cōsulto praesermittimus, quas studiosus lector ex Gal. lib. de sympt. causis, & alibi saepe, petere poterit, & eas ipse ex Hipp.

totum

totius artis medicae fundamento, lib. de morbis primo, decerpfit. ALAMANVS. Placent dicta, sed dubius adhuc in alio sum problema te, quod tu Amate pro tua humanitate interpretari dignaberis, & est: An postquam bilis rigorem confecit, retrocedat ad ventriculum, & intestina, veluti ad vrinariam vesicam, & membra similia, vel potius ante rigorem, quando propulsatur à natura, in ea agitatione, & ebullitione, pars quadam ruit ad stomachum, vnde vomitus prolicitur: alia vero ad intestina, ex qua secessus fiunt, alia ad vrinariam vesicam cadere contingit, & per vrinam excernitur. AMATVS. Huic tuo questiono, Gale. ita breui respondet, Mota bile ipsa, per corpora sentientia, rigor ipse fit, post quem, vel per sudorem, vel (quum contingat ipsam ad internas partes ferri) per vomitum, vel alui solutionem, vel quum quandoq; etiam intrò & foras simul deferatur: vtroque modo simul ipse expurgata, soluitur febris. Vtitur namq; Gal. ijs verbis, pro responsione ad questionem: cur febris ardens, superueniente rigore, solvatur. ALAMANVS. Et haec summe placent, & audent, vt quae cum Galen. sint dicta, sed haud prater institutum nostrum aliud mihi proponendum problema venit, ex Gal. lib. 2. de crisib. & lib. de differ. febr. decerptum, quod forte totius huius nostri colloquii caput est, & ita habet:

Cur

cur est, quod tertiana febris ad infebrecitationem deuenit ardens vero, caufon dicta, minime: quum tamen vtraque, eandem efficientem causam, hoc est, bilem habeant. A M A T V S.

An quod in tertiana bilis extra venas sit, quæ per singulas, expurgatur accessiones; in causone vero, non item, quia intra vasa, vnà cum ipso sanguine continetur, vnde per singulas accessiones non expurgatur, nec ad infebrecitationem deuenit, nisi forte quando à natura inualefcente, bilis ipsa à venis foras detruditur, vnde rigor superuenit, & febris soluit. Sed iam vs finem facimus. quæ si quis accuratius insequi vellet, iustum proculdubio compilaret volumen: quæ omnia ex Hippocrate, tam philosophorum, quàm medicorū omnium parente primo emanarunt, vt apud ipsum legere tu ipse poteris libro de flatibus, quem rogo magno tuo otio percurras. Ego vero in hac septima Centuria finem huic dicendi generi imponam. Tu vero ò Alamane pro tua singulari humanitate breui ad nos venire curabis. A L A M A N V S. Veniam, modo Deus Opt. Max. superstites, & sanos nos in hac Macedonia terrarum Imperio quondam potita, sinat.

F I N I S.

A M A T I

Amati iusurandum.

in iis meis curationibus duxisse, quàm vt illibata rerum fides posteris traderetur: nihil finxisse, nihil addidisse, aut commutasse ornamenti gratia: id tamen vnū semper studuisse, vt vtilitas ad mortales promanaret: neminem laudasse, aut vituperio affectisse vt priuatis affectibus indulgerem, nisi id veritatis studium exposceret. Si fallo, Deū & Raphaelé eius ministrū iratos semper habea, nec quicquam in arte medica mihi ad votum succedat. De mercede præterea, quæ medicis exhiberi solet, non admodum sollicitū fuisse, multos non tantum studiose, sed gratis etiam curauisse: mercedes etiã nonnullas à permultis oblatas magno & inuicto animo reiecissee: magisque id tentasse vt ægrotantes mea opera aut diligentia, amissam consequerentur valetudinem, quàm, vt eorum liberalitate vel teruntio ipse ditior euaderem: De dignitate vero non admodum sollicitū fuisse, eandemque diligentiam pauperibus, quàm illustrissimo loco natis præstitisse: morbum nunquã produxisse: in præfagiis ea quæ sentiebam semper dixisse: pharmacopolarum nemini plus

curò deum
immortalē

et nihil
prius aut
posterior

iusta

iusto fauiffe, nisi ei fortasse, quem & peritia
 artis & bonitate animi cæteris præstare intel-
 ligrem, in medicamentis describendis, prout
 facultates ægrotantis patiebantur, tempera-
 mentum semper adhibuisse: commissum mi-
 hi arcanum nemini detexisse: nulli mortife-
 rum poculum propinasse: nullam mea opera
 matronam abortum fecisse: nihil à me in ea
 vbi curarem domo turpitudinis perpetratum:
 in summa, nihil à me commissum quod à præ-
 claro & egregio medico alienum haberi pos-
 set. Hippocratem & Galenum artis medicæ
 parentes semper mihi imitandos propofuisse,
 non speritis nonnullorum in arte medica ex-
 cellentiũ monumentis: in studiorum verò ra-
 tione adeò frequentem fuisse, vt nullũ quan-
 rumuis arduum negotiũ, me à bonorum au-
 thorum lectione auocare potuerit: nõ rei fa-
 miliaris lactura, non nauigatio, non crebræ
 peregrinationes, non denique exilium, quod,
 vt vitum philosophum decet, magno & inui-
 cto animo hætenus sponte sublinui: discipu-
 los quos ad hunc vsque diem permultos ha-
 bui, filiorum loco semper duxisse, eos candi-
 distime docuisse, hortatum vt bonorum si-
 miles euadere studerent: libros in re medica
 meos nulla animi ambitione edidisse, sed id
 vnum spectasse vt quoquo modo mortalium
 valetudini prospicerem. Quod aut assecutus
 sim, aliorum iudicio relinquo. Certe semper
 id præ me tuli atque in votis maxime habui.
 Thessalonicæ datum, Anno mundi 5319.

CVR

CVRACIONES SECVN-
 dum ordinem contentæ in septi-
 ma Centuria.

1	DE animi deliquio ob æmorem ve-
niente.	9
2	De pleuritide.	13
3	De pleuritide.	18
4	De pleuritide.	21
5	De comescendo sanguine, & sectione ve-
narum sub lingua.	22
6	De tertiana interficiente.	23
7	De intensissimo capitis dolore post optimã
partum aborto.	26
8	De capitis ingenti dolore à vomitu cõtra-
cto.	ibidem
9	De vermibus.	27
10	De opisthotomo, hoc est, capitis cum ceruice
ad posteriora tensione retractione ve. ibid.	
11	De conuulsione inanitione sequente, ha-
bita in cruribus.	41
12	De fluxu ventris ab atra bile orto.	45
13	De pleuritide.	46
14	De intensissimo dolore mediastinum infe-
stante.	47
15	De vtraq; dysenteria, simulque de fluxu
stercorario.	49
16	De sanguinis reiectione.	53
17	De muliere non concipiente, & lancina-
tiones	

- tiones in ventre percipiente. 57
- 18 De muliere, quæ ab alia muliere prægnans
fuit facta. 59
- 19 De intensissimo dolore circa mamillam. 60
- 20 De lichenis siue impetiginibus. 61
- 21 De coli dolore. ibid.
- 22 De graui coli affectione. 63
- 23 De carnea excrescentia ab ore ventriculi
pendente. 65
- 24 De septo transuerso, quod sit risus siue hi-
laritatis sedes. 68
- 25 De carcinomate mammam infestante. 75
- 26 De pure per os cum tussi reiecto, quod tho-
racis vel pulmonis vlcus attestatur. 76
- 27 De causa pestis Scopium inuadentis. 79
- 28 De pleuritide sæua, absque sanguinis mis-
sione curata. 90
- 29 De somno superueniente à causa non vul-
gari. 94
- 30 De erysipelate mortem accelerante. 96
- 31 De phlebotomia in die critica facta. 104
- 32 De vulneribus capitis, ex quibus memoria
& visus facultates amisse sunt. 106
- 33 De nonnullis, qui ex carbonum odore no-
ctu perierunt. ibid.
- 34 De tertiana continua cū erysipelate phleg-
monoso, & lacte in caseū concreto in mam-
mis ac papillarum ingenti dolore. 108
- 35 De fetu, quod intra vterum maternū per
vmbil

- vmbilicum nutrimentum recipit, & lotium
remittit. 110
- 36 De gemellis, quod vnica contineantur ob-
uoluanturq; secunda, non duabus aut plu-
ribus. 120
- 37 De melancholice quodam genere, ingenti
cum fame eueniente. 126
- 38 De egroto, ictero affecto, cum dolore circa
intestinum duodenum. 128
- 39 De graui pleuritide, simulq; de morborum
temporibus, & in eis vario præbendo victu. 131
- 40 De febre tertiana degenerante in continuam
malignam, & male morigeratam. 141
- 41 De morsu canis rabidi inflictio, & post ter-
tium elapsum mensē pullulante, ac diris
symptomati affligente. 145
- 42 De duobus pleuritide laborantibus, in qui-
bus febres prius defecerunt, quàm dolores,
& quod materia quæ per excreatum reijci
deberet, per secessum vacuata fuit. 155
- 43 De tertiana exquisita, & quod in ea ab-
synthij infusum recte dari possit. 156
- 44 De amissione visionis subito post cola-
phum datum. 160
- 45 De morbo verno tempore contingentibus. 161
- 46 De inflammatione vteri, quæ postea in vl-
cus abiit. ibid.
- 47 De scirrhuso tumore interno sub vmbili-
co infestante, qui postea suppuratus, in vmbil-

- bilico fuit apertus. 164
- 48 De muliere utero gerente, cui prope cal-
cem noni mensis sanguis per alteram papil-
lam multus fluebat. 167
- 49 De exanthematis siue morbillis vniuersum
corpus occupantibus scdantibusque. 167
- 50 De cephalalgia, hoc est, recēis capitis dolo-
re, quę secuta est ascites, & tandē mors. 168
- 51 De duplici tertiana, et iocinoris affe ctu. 170
- 52 De dolore spine, os sacrum infestante. 172
- 53 Restituitur Auicenna ab ingenti errore
ad pestem faciente. 173
- 54 De mulieribus abortientibus, & parien-
tibus, ac molam patientibus. 177
- 55 De pleuritide costas nothas infestante, &
quod ptisana manē, amygdalarum verò
cremor in cæna propinari debet. 179
- 56 De symptomate quodam enixæ superue-
niente. 184
- 57 De muliere sterili, quæ vt sæcunda fieret,
urtica semen magna quantitate comedit,
& inde varia contraxit symptomata. 185
- 58 De symptomatis grauisimis ex acu qua-
dam genu præfixa abortis. 187
- 59 De prostrato iacente, ob pedem cum tu-
more dolentem. 188
- 60 De quodam cui sanguinis libræ quadra-
ginta intra sex dies ex naribus fluxere. 189
- 61 De pleuritide affe ctu, qui Philonis antidoto

- in gesto, diem suum obiit. 194
- 62 De pleuritide nou vera ab humore pitui-
toso, membranam exteriorem costas succin-
gentem infestante, quæ postea in abscessum
exteriorem degenerauit. 196
- 63 De lumbrico per oculi angulum magna
circa nasum, extra misso. 198
- 64 De dracunculo in tibia nacto, quem Ara-
bes venam medenam appellant. 199
- 65 De felle rabido, ex quo quinque in eadem
domo mortem traxerunt. 201
- 66 De clauo pedi infixo, ex quo opisthotonos
& tandē mors subsecuta est. 202
- 67 De tumore ingentis magnitudinis genu ar-
ticulo agnato. 204
- 68 De cephalalgia. 205
- 69 De ictero morbo ab humore melancholico
ortum habente. 206
- 70 De pleuritide duplici cum tertiana, quam
utero gerens mulier passa est. 210
- 71 De ingesta carica, venenata, & de sympto-
matis inde abortis. 218
- 72 De febre interficiente. 220
- 73 De ritihigine leuce dicta, quæ Arabibus
alberas vocatur. 221
- 74 De erysipelate phlegmonide nares occu-
pante, & de albo puro digitu infestate. 225
- 75 De febre octauana longum tempus perdu-
rante. 227

- 76 De abscessu iecur inficiente. 230
 77 De laborante in iecore abscessu, exanimato quia extra cubile egestu surgeret. 232
 78 De unico remedio contra nephritim & renum lapillos. 234
 79 De peripneumonia à capitis destillatione contracta. 235
 80 De lippitudine ophthalmia dicta epidemiali. 236
 81 De vertigine in frigido hyberno multos affigente, simulque sphacelismo. 239
 82 De casu in pleuritide nõ contemnẽdo. 241
 83 De syncho febre duplici tertiana complicata. 244
 84 Diluitur dubiu à Thessalonicensibus propositum. 245
 85 De bile viridi, & vermibus, ingenti cum febre interficiente. 247
 86 De nonnullis ob ingens figus congelatis emortuisve, aliis que restitutus. 253
 87 Docetur quomodo Mithridatia antidotus vere parari debeat. 254
 88 De gibberoso ingenti capitis dolore affecto, & inde melancholico facto, & breui mortuo. 260
 89 De muliere quinquagenaria, cui suppressi menses sunt ultimo, & inde symptomata varia oborta. ibid.
 90 De angina intra 12. horas interficiẽte. 263

91 De

- 91 De syncho quinto die per copiosum sanguinis fluxum è naribus terminato. 265
 92 De nephritide & auris dolore. 267
 93 De intestinorum affectionibus publicè grafsantibus. 268
 94 De obstructionibus membra nutritoria infestantibus. 269
 95 De homine canina tẽperatura prædito laborante duplici tertiana. 273
 96 De utero gerente muliere syncho laborante, doceturq; in febribus continuis & ardentibus maximam habendam esse curã gutturis & lingue, fauciumque. 274
 97 De vomitorio medicamẽto, quo quidam à coli affectione sanatus est. 285
 98 De tertiana multo cũ humore crudo os vetriculi infestante, quæ plerunque interficit, & Auic. febrẽ syncopalem humorosam appellat. 385
 99 De febre cũ syncope ob tennes succos occisime exhalantes, veniente, quam febrẽ syncopalem minutam recentes vocant. 303
 100 In qua docetur, quod in tertiana continua tertio quoq; die rigor euenire poterit, simulque quomodo circuitus in febribus interpellatis contingant, tam secundam Galeni, quam Auicenna dogmata. 311

F I N I S.

Y 3

INDEX RERVM MEMORABILIVM HVIUS SEPTIMA CENTURIAE.

ABORSVS remedia. 177. & seq.
Absynthij infusum quibus danda.
 156. & eius vires 158. & seq.
Accessio febris quomodo fiat. 318
Aceti vsus in sanguine sistendo. 22
Aer pestifer unde fiat. 75
Alliorum vsus. 268
Alui fluxus in abscessibus icorariis lethale est. 233
Angina morbus, & eius curandi modus. 263
Animi deliquium ob mœrorem qualiter curetur. IO. II. 12
Antidotus in morsum rabidi canis. 148
Antonini Imperatoris hydria. 44
Appetentia canina dolores. 127
Aqua colicis doloribus non danda, & quare.
 63
Aque metus rabiosis lethale signū est. 152 &
an aliunde hydrophobia contrahatur quā m
ā rabidi canis morsu. ibid.
Auellanarum vsus cōtra nephritim renūmq;
lapillos. 234. & seq. Item 267. & 268
Auicēna locus de peste restitutus. 174 & seq.
 Autoris

INDEX.

Autoris commentaria in Auicēnam amissa
in Anconitana direptione. 140
Beta & eius vires & vsus. 213. &
 sequent.
Canima temperatura qui pradii sint,
 & eorum curatio. 273. & seq.
Canis rabidi morsus quomodo curandus. 145.
 & seq. & 151. & seq.
Capitis dolor in muliere post partum optimum
quo pacto curandus. 26. item à vomitu. 27
Capitis mira vulnera sanata, memoria tamen
& vsus facultatibus amissis. 106
Carbonum odor lethifer. 107
Carcinomatū mammarū affligentis morbus. 75
Carnis excrescentia ab ore ventriculi pendens;
& eius curatio. 65. & seq.
Causa non potest sine patiente agere. 83
Cephalalgia morbus quo pacto curandus. 168.
 & seq. & 205. & seq.
Colicus dolor & eius curatio. 61. & seq.
Conuulsio ob nimium coitum, & eius curatio.
 42. & seq.
Conuulsionis variae curationes. 28. & seq.
Conuulsionis, seu spasmi lethalis signa & con-
tingentia. 32. & 33. causa. 34. effectus. ibid.
 & 35. 36.
Crises exacta quando fiant. 134. & seq.
Donus calce nuper illitas pluribus exi-
 tio esse. 107

<i>Dracunculus quomodo curandus, & eius forma.</i>	200. 201. apud quos seruiat ibid.
<i>Duodenum intestinum & sedes eius.</i>	128
<i>Dysenteria utriusque curatio.</i>	49. & seq.
E <i>Mprosthotonos & opisthotonos in quo differant.</i>	35
<i>Epitaphium Hispani, morsu felis rabidi mortui.</i>	201
<i>Erysipelatis phlegmonosi generatio, & curatio.</i>	96. 97. & seq.
<i>Erysipelatis in naribus, & digito curatio.</i>	225. & seq.
<i>Exanthematum siue morbillorum curandi ratio.</i>	167
F <i>Febris tertiana curatio.</i>	23
<i>Febris tertiana in continuam degenerantis curandi ratio.</i>	141. & seq.
<i>Febris tertiana quibus regionibus sit lethalis, & quibus minimè.</i>	289
<i>Febris tertianæ cum erysipelate curatio.</i>	103. vicius. 104. & seq.
<i>Febris syncopalis minuta appellata, & eius curatio.</i>	304. & seq.
<i>Febrium interpellatarum sedes.</i>	316
<i>Febris interficiens & eius signa.</i>	220. & seq.
<i>Febris octauana curatio.</i>	227. & seq.
<i>Febris quintana cæteris periculosior.</i>	229
<i>Febris ex esu pomorum crudoris.</i>	247. & seq.
<i>Febres ardentes & continua qualiter curanda.</i>	

<i>de.</i>	274. & seq.
<i>Felis rabidi morsus.</i>	201
<i>Fætus in utero vnde nutrimentum recipiat.</i>	110. & seq. vsque ad 120.
<i>Fluxus ventris initio pleuritidis quid conferat.</i>	20. 21.
<i>Fluxus ab atra bile orti curatio.</i>	45
<i>Fluxus stercorarius.</i>	49. & seq.
<i>Frictionis vsus in capitis dolore.</i>	27
<i>Frigiditas nervis inimica.</i>	43
<i>Frigore contractorum morborum curatio.</i>	254
<i>Frustrum cibi breuem vitam facit vtenti, item olerum.</i>	216
<i>Fumus carbonum cur lethifer.</i>	106. 107
G <i>Galenus librum de peste se scripturum pollicetur, eius tamen ne verbum quidem extat.</i>	85
<i>Gelupole Thessalonicenses.</i>	290. & seq.
<i>Gemelli an vnica obvoluantur secunda.</i>	120. & seq.
<i>Generaciones conuulsionis diuersæ secundum autorum varietatem.</i>	37. & seq.
<i>Græci in arte medica cur & quo pacto flourerunt.</i>	45. 6
<i>Græcia pestilentia obnoxia.</i>	88
<i>Gypsi vsus in medicamentis.</i>	191.
H <i>ippocrates & Galenus duo orbis lumina in arte medica.</i>	4
<i>Homo à cane rabido morsus, tardius omnibus</i>	

animantibus in rabiem vertitur.	153
I cteri curatio. 128. 129. eius causa.	206.
& seq.	
Iecoris abscessus quo pacto curandus.	230.
& seq.	
Inflammationis vteri curatio.	162. & seq.
Intestinorum dolores & curatio.	268
Iocinoris abscessus curatio.	170
L ichenum seu impetiginum curatio.	61
Lippitudo ophthalmia dicta, & eius cura.	236. & seq.
Lotium prouocantia.	159. & seq.
Mentha piperita.	205
M amillarum dolor quo remedio curari debeat.	60. 103. & seq.
Medicus ignauus est, vbi pauci agrotantes.	4
Medicus non tantum exquisita & externa remedia habeat oportet, sed etiam domestica, & paratu facilia.	23
Mediastinum quid.	48. 49
Melancholia an gignat conuulsionem.	37
Melancholiz cum ingenti fame curatio.	125.
126	
Mensium suppressio que mala mulieribus inferat.	261. 262
Mithridatica antidoti parandi modus, eius vires, & vnde illi nomen.	254. 255. & seq.
Moror dissipat spiritus.	13
Mola matricis quid sit.	57.
M	Mo

Molam ciccitiam remedia.	179
Nerui in initio crifim exactam habentes, ca- rent declinatione.	134
& seq.	
& de pudica alia que in balneo sine viro concepit.	59. & seq.
Mulier minime grauida lancinationes ventris patiens, vermes mira magnitudinis egesit.	58. & seq.
Mulier cui vterus in partu prolabitur, & à partu manibus remittitur.	163
N ephritidis & renum lapillorum remedium.	234. & 267
Nerui receptores pituita.	37
O structiones vnde fiant, & earum remedia.	269. & seq.
Oribasij laus in tetani curatione.	36
Origani vsus in animi deliquio.	10
P aul. Aegineta Galeni simia dicitur.	36
Pelops Galeni preceptor.	36
Peripaticorum opinio de sede visus.	72
Peripneumonia à capitis desillatione curatio	235
Pestis causa in Scopia, & mira signa precedentia.	80. & seq.
Pestis ex victus prauitate.	82
Pestis tempore cur non aequè omnes inficiantur.	82. 83
P	Pestis

- Pestis remedia excellentia.* 86. & seq.
Pestilentialis febris plerumque absque peste reperitur. 87
Pestilentia afflictis crurium scarificatio summum est remedium. 87. 88
Pestis quo tempore saniat, & quo vincatur. 89. 90
Pestis quae per totum fere orbem grassata est anno 1527. 1528. 1529. & eius signa & causa. 84
Phlebotomia an in critico die possit sine periculo fieri. 104
Phthisis signa. 76. 77. & seq.
Pituita quandoque generat spasimum. 37
Pleuritidis curatio. 13. 14. 15. & seq.
Pleuriticorum victus qualis. 92. & seq.
Pleuritidis in sexagenario curatio, & sexagenariae mulieris absque sanguinis extractione. 46. 47. & 90. & seq.
Pleuritides epidemica. 21
Pleuritidis discrimen ab hepatis inflammatione. 182. & seq.
Pleuritidis costas nothas infestantis curatio. 179. & seq.
Pleuritidis alia remedia. 131. 132. & seq.
Pleuritidis seu praesagia. 14. & quo pacto tempore pestis curanda. 17
Pleuritis cum duplici tertiana. 211. & seq.
Pleuriticorum victus. 195
 Pleuri

- Pleuritidis non verae curatio.* 196
Pueri nascentes non habent stercus, si prius in utero non suxissent. 112
R *Abidus à mersu canis, an alios mordendo rabire faciat.* 152. & 153
Rabie affecti cur aqua horreant. 149. & 150
Ricini sanguinis vires ad lichenas. 61
Risus seu hilaritatis sedes. 68. 69. & seq.
S *Sanguinis extrahendi ordo.* 238
Sanguis extractus è vena puella octo annorum. 167. & seq.
Sanguinis fluxus vsque ad 25. libras an suffocet hominem. 193
Sanguinis stillicidium è naribus quale signum in egrotis. 25
Sanguis an extrahendus in dysenteria. 49. & seq.
Sanguinis reiectio qualiter curanda. 53. & seq.
Sanguinis sistendi remedia. 189. 190. & seq.
Saniei & phlegmatis signa differentia. 77. 78
Satyriasis & coeundi auiditas in muliere ob canis rabidi morsum. 146. 147. & 152
Scammony vis. 157
Septi transuersi munia. 74
Signa lethalia morforum à cane rabido. 146. & seq. & 152.
Signa dignoscendi canis rabidi. 152
Spasmus quid & ubi accidat. 31
Spinae dolor ad os sacrum infestans, & eius cur

curatio.	172. & seq.
Splen causa est risus.	73
Sputum saniosum quid designet.	78
Sputum super carbones ardentes factens quale signum sit.	79
Sputum canis rabidi an rabire faciat. 153. 154	
Subulci arrogantia qui fistula egrotantes inflabat per os.	67
Sufflatio per sollem an licita in desperatis colic doloribus.	68
Symptoma enixæ superueniens curatum.	184
Symptomata grauia ex carica reuenerata, & eorum curatio.	218. & seq.
Synochus, & eius curatio.	265. & seq.
T Abidorum signa lethalia.	79
Terra motus causa. 81. signa. 84. & 85.	
Tetanus siue rigor quid sit, eius effectus. 35. 36	
curatio.	ibidem
Theriaces compositio.	259
Thessalonica plures gelu pro potu vtitur.	290
Thessalonicenses cur tertianis spuris occumbant.	303
Traianus Imp. vias totius Italia restituit & ampliauit.	121
Tumoris scirrhusi interni sub vmbilico curatio.	164
V Ena frontis vbi aperienda est.	169
Vena que & quibus morbis incidenda.	238
	Ver

Vermis semipalmaris ab oculo illoso extractus.	
198. & seq.	
Vermium remedia.	27. 28
Vertigo quo maxime tempore egrotos vexet, & eius cura.	239. & seq.
Vinum gingibere & caryophyllis confectum, & eius optimus vsus.	53
Visus amissio post colaphum.	160
Vitiligio, eius curatio, & species. 221. & seq.	
Vmbilico infans in vtero nutrimentum recipit, & lotium mittit.	123
Vmbilicus ex quibus constat.	120
Vomitorium medicamentum pro colic dolore.	285
Vrina pernitiosa signa.	19
Vrina plerunque thorax & pulmo purgantur.	155. 156
Vrtica seminis vsus.	188

por omision de los in-
quisidores conegista li-
bro conforme al expor^o
del illust^{mo} D. J. Gaffard
quiroga inquisidor gnal
en gran^{da} a 11. de nov^{bre}
de 1605

fran de
Juefada

